

A vibrant, stylized illustration of various flowers and leaves in shades of green, yellow, orange, red, and purple, set against a dark blue background. The design is framed by a thick black border. The flowers are depicted in a folk-art style with bold outlines and flat colors. Some flowers have multiple petals, while others are more abstract, resembling berries or clusters of small flowers. The leaves are elongated and pointed, with some showing a lighter green center. The overall composition is dense and decorative.

D. Gr. Constantinescu
Elena Maria Hațieganu

Plantele medicinale

Prof. dr. doc. D. Gr. Constantinescu
Farm. dr. Elena Hațieganu

Plantele medicinale

(proprietățile lor terapeutice
și modul de folosire)

Editura medicală — București — 1979

Coperta de: Gică Petre
Farm. dr. Elena Hagișanu

Plantele medicinale

(proprietățile lor terapeutice
și modul de folosire)

Editura medicală — București — 1979

Cuvînt introductiv

Editura medicală în urma solicitărilor primite ne-a sugerat ideea să elaborăm o lucrare care să dea posibilitatea marelui public să cunoască plantele noastre medicinale, să știe pe de o parte timpul recoltării cît și modul de păstrare, iar pe de altă parte să se precizeze întrebuințarea lor. Această sugestie este foarte justificată cu atît mai mult cu cît pe întinsul teritoriu al țării noastre cresc și se cultivă numeroase specii de plante medicinale, multe dintre cele spontane nefiind suficient de intens valorificate. De asemenea, mai trebuie reamintit că au apărut în numeroase țări din Europa cît și pe alte continente în ultimele decenii, o serie de lucrări cu conținut similar și s-au dovedit de un real folos nu numai ca îndrumător practic în cunoașterea și utilizarea acestei bogății naturale, dar și în valorificarea ei.

Se înțelege de la sine că astfel pusă problema, în prezentarea materialului elaborat și fără a-l fi sărăcit de conținutul său științific, noi n-am mai aprofundat unele aspecte de pură specialitate, pe care cei care doresc să le cunoască pot consulta diversele lucrări publicate în țara noastră în ultimele trei decenii sub semnătura unor autori cu activitate meritorie fie în cercetarea științifică, fie în valorificarea superioară a plantelor noastre medicinale.

Speciile tratate în această lucrare sînt specii „clasice”, din flora indigenă spontană și de cultură, folosite de medicina noastră științifică, cu alte cuvinte sînt cele a căror activitate terapeutică a fost verificată și confirmată științific. Cu toate că medicina noastră empirică mai recurge și la alte specii de plante medicinale, noi nu le-am tratat, deoarece ele n-au făcut încă în suficientă măsură obiectul unor cercetări de specialitate spre a se preciza dacă au sau nu activitate terapeutică.

Dintre cele peste 130 de specii de plante medicinale incluse în această lucrare, cele mai multe dintre ele pot intra în dotarea așazisei „farmacii de casă”, iar celelalte din cauza toxicității mari sînt destinate farmaciilor publice și industriei de medicamente.

Unii iubitori ai plantelor medicinale apreciind ajutorul, lipsit de orice pericol, pe care-l pot da speciile care intră în dotarea farmaciei de casă în prevenirea, ameliorarea și chiar vindecarea unor boli, au denumit aceste specii „florile binelui”, iar pe cele toxice

„florile răului“. Este posibil ca la baza acestor denumiri să stea o influență mitologică; dealtfel numeroase specii de plante toxice, care și-au găsit o folosire importantă în medicina științifică, erau cunoscute și întrebuințate în antichitate în scopuri ucigătoare de oameni și animale. Se pare că brîndușa de toamnă, denumită științific *Colchicum autumnale* făcea parte din arsenalul de plante otrăvitoare folosit în scopuri criminale de Medeea — renumita vrăjitoare din Colchida. Ba mai mult, se admite că însăși balele înveninate ce se scurgeau din cele trei guri ale Cerberului — înfricoșătorul dulău al iadului — nu erau în realitate decît o fiertură obținută din părțile subterane ale unor specii de omag (*Aconitum* sp.).

Rămîne să mai lămurim și unele aspecte legate de folosirea plantelor medicinale, ținînd seama că s-ar putea bănuî că prin cunoașterea plantelor medicinale și a virtuților lor terapeutice ne-am putea dispensa de medic. Din acest motiv trebuie subliniat că medicul este singurul în drept care are responsabilitatea diagnosticului, a recomandării medicamentului și a stabilirii dozei ce trebuie administrată de la caz la caz. În literatura de specialitate se menționează numeroase cazuri cînd utilizarea unei doze necontrolată a dus la curmarea vieții celui ce a luat-o; și în cazul plantelor medicinale în funcție de această doză chiar unele dintre florile binelui pot deveni florile răului, cum este cazul plantelor arnica, cimbrisor etc.

*

Prin această lucrare urmărim să introducem pe cititor în lumea plantelor noastre medicinale, să arătăm însușirea lor, să știe să înlătore unele întrebuițări greșite și să-și dea seama în ce măsură ele contribuie la apărarea sănătății și la ușurarea suferințelor omului.

Fără îndoială că această lucrare prezintă și imperfecțiuni, dar noi sperăm totuși că ea va fi utilă acelor care se interesează de plantele noastre medicinale și la o eventuală reeditare a ei vom ține seama de toate sugestiile primite de la cititori, bineînțeles în măsura în care ele sînt justificate.

*

Ținem și pe această cale să aducem mulțumirile noastre conducerii Direcției farmaceutice și Aparaturii medicale din Ministerul Sănătății, cît și conducerii Trustului PLAFAR din Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare pentru sprijinul acordat în realizarea acestei lucrări.

De asemenea exprimăm mulțumirile noastre Editurii medicale pentru sollicitudinea arătată în editarea acestei lucrări.

Cuprins

	pag.
Generalități	13
- Plante medicinale în tradiția strămoșilor noștri	13
- Situația actuală a plantelor noastre medicinale	16
- Principiile active vegetale (natura chimică și clasificarea lor)	21
Principii active de natură fenolică	22
Principii active de natură glucidică	22
Alcaloizii	24
Principii amare	24
Vitaminele	24
Uleiurile volatile (eterice)	25
- Recoltarea, uscarea și conservarea plantelor medicinale	25
- Plantele medicinale și modul lor de folosire	29
Posibilitatea de apreciere a cantității de produs vegetal și a volumului de solvent necesare efectuării unei forme medicamentoase în casă	33
Plantele medicinale indigene folosite în terapeutică	35
Afinul (<i>Vaccinium myrtillus</i> L.)	35
Albăstrelele (<i>Centaurea cyanus</i> L.)	36
Amăreala (<i>Polygala amara</i> L.)	37
Anasonul (<i>Pimpinella anisum</i> L.)	38
Angelica (<i>Angelica archangelica</i> L.)	38
Anghinarea (<i>Cynara scolymus</i> L.)	39
Arnica (<i>Arnica montana</i> L.)	40
Brîndușa de toamnă (<i>Colchicum autumnale</i> L.)	41
Brusture (<i>Arctium lappa</i> L.)	42
Călinul (<i>Viburnum opulus</i> L.)	42
Cătina (<i>Hippophaë rhamnoides</i> L.)	43
Cerentelul (<i>Geum urbanum</i> L.)	44
Chimenul sau chimionul (<i>Carum carvi</i> L.)	45
Cicoarea (<i>Cichorium intybus</i> L.)	46
Cimbrisorul (<i>Thymus serpyllum</i> L.)	46
Cimbrul de cultură sau lămioara (<i>Thymus vulgaris</i> L.)	47
Cireșul și vișinul (<i>Cerasus avium</i> (L.) Mch.; <i>Cerasus vulgaris</i> Mill.)	48
Ciuboțica cucului (<i>Primula officinalis</i> L. Mill., <i>Primula elatior</i> (L.) Gruff.)	49
Ciumăfaia sau laurul porcesc (<i>Datura stramonium</i> L.)	50
Coacăzul negru (<i>Ribes nigrum</i> L.)	51

Coadă calului (<i>Equisetum arvense</i> L.)	51
Coadă racului (<i>Potentilla anserina</i> L.)	52
Coadă șoricelului (<i>Achillea millefolium</i> L.)	53
Coriandrul (<i>Coriandrum sativum</i> L.)	54
Crețșoara (<i>Alchemilla vulgaris</i> L.)	55
Crețșuca (<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.)	55
Crușinul sau pațachina (<i>Rhamnus frangula</i> L.)	56
Degețelul lînos (<i>Digitalis lanata</i> Ehrh.)	57
Degețelul roșu (<i>Digitalis purpurea</i> L.)	58
Dovleacul sau bostanul (<i>Cucurbita pepo</i> L.)	59
Dracila sau lemnul galben (<i>Berberis vulgaris</i> L.)	59
Dudul alb și dudul negru (<i>Morus alba</i> L. și <i>Morus nigra</i> L.)	60
Fasolea (<i>Phaseolus vulgaris</i> L.)	61
Feciorica sau săpunașul (<i>Herniaria glabra</i> L.)	61
Feniculul sau molura (<i>Foeniculum vulgare</i> Mill.)	62
Fragul de pădure (<i>Fragaria vesca</i> VL.)	62
Frasinul (<i>Fraxinus excelsior</i> L.)	63
Gălbenele (<i>Calendula officinalis</i> L.)	64
Ghințura sau entura (<i>Gentiana lutea</i> L., <i>G. punctata</i> L., <i>G. asclepedea</i> L.)	65
Hameiul (<i>Humulus lupulus</i> L.)	66
Hreanul (<i>Cochlearia armoracia</i> L.)	67
Iarba mare sau Omanul (<i>Inula helenium</i> L.)	68
Ienupărul (<i>Juniperus communis</i> L.)	69
Inul (<i>Linum usitatissimum</i> L.)	69
Ipcarigea sau gipsarița (<i>Gypsophila paniculata</i> L.)	70
Isopul (<i>Hyssopus officinalis</i> L.)	71
Izma bună sau izma de grădină sau menta (<i>Mentha piperita</i> L.)	71
Lăcrimioarele sau mărgăritarul (<i>Convallaria majalis</i> L.)	72
Lemnul dulce (<i>Glycyrrhiza glabra</i> L.)	73
Levănțica (<i>Lavandula angustifolia</i> Mill. L.)	74
Limba mielului (<i>Borago officinalis</i> L.)	75
Luminărica (<i>Verbascum phlomoides</i> L., <i>V. thapsiforme</i> Schr., <i>V. thapsus</i> L.)	75
Măcieșul (<i>Rosa canina</i> L.)	76
Macul de cîmp sau macul roșu (<i>Papaver rhoeas</i> L.)	77
Macul sau macul de grădină (<i>Papaver somniferum</i> L.)	78
Maghiranul (<i>Majorana hortensis</i> Mnch.)	79
Măselarița (<i>Hyoscyamus niger</i> L.)	80
Mătăciunea (<i>Dracocephalum moldavica</i> L.)	80
Mătrăguna (<i>Atropa belladonna</i> L.)	81
Merișonul (<i>Vaccinium vitis idaea</i> L.)	82
Mesteacănul (<i>Betula verrucosa</i> Ehrh.)	83
Murul (<i>Rubus fruticosus</i> L.)	84
Mușetelul (<i>Matricaria chamomilla</i> L.)	85
Muștarul negru (<i>Sinapis nigra</i> (L.) Koch.)	86
Nalba sau nalba de pădure (<i>Malva silvestris</i> L.)	87
Nalba mare (<i>Althaea officinalis</i> L.)	88
Nucul (<i>Juglans regia</i> L.)	89
Obligeana (<i>Acorus calamus</i> L.)	90
Omagul sau aconitul (<i>Aconitum tauricum</i> Wulf și <i>A. callibotryon</i> Rchb.)	90
Osul iepurelui (<i>Ononis spinosa</i> L.)	91
Păducelul (<i>Crataegus monogyna</i> Jacq., <i>C. oxyacantha</i> L.)	92
Păpădia (<i>Taraxacum officinale</i> Web.)	93
Pătălina (<i>Plantago lanceolata</i> L., <i>P. media</i> L., <i>P. major</i> L.)	94

Pelinul (<i>Artemisia absinthium</i> L.)	95
Pinul și jneapănul (<i>Pinus silvestris</i> L. și <i>Pinus montana</i> Mill.)	95
Pirul (<i>Agropyron repens</i> L.)	96
Plăminărica sau mierea ursului (<i>Pulmonaria officinalis</i> L.)	97
Podbalul (<i>Tussilago farfara</i> L.)	98
Porumbarul (<i>Prunus spinosa</i> L.)	98
Porumbul (<i>Zea mays</i> L.)	99
Răchitanul (<i>Lythrum salicaria</i> L.)	100
Reventul (<i>Rheum palmatum</i> L. și <i>R. officinale</i> Baillon)	100
Roinița sau iarba stupului (<i>Melissa officinalis</i> L.)	101
Rostopasca sau negelarița (<i>Chelidonium majus</i> L.)	102
Ruscuța de primăvară (<i>Adonis vernalis</i> L.)	103
Salcia sau răchita albă (<i>Salix alba</i> L.)	104
Salcimul (<i>Robinia pseudacacia</i>)	105
Salvia sau jaleșul de grădină (<i>Salvia officinalis</i> L.)	105
Săpunărița (<i>Saponaria officinalis</i> L.)	106
Scaiul vinăt (<i>Eryngium planum</i> L.)	107
Schinelul (<i>Cnicus benedictus</i> L.)	108
Socul (<i>Sambucus nigra</i> L.)	108
Sovîrv (<i>Origanum vulgare</i> L.)	109
Stejarul și gorunul (<i>Quercus robur</i> L., <i>Quercus petraea</i>)	110
Sulfina sau molotru-galben (<i>Melilotus officinalis</i> Desr.)	111
Sunătoarea sau pojarnița (<i>Hypericum perforatum</i> L.)	111
Talpa giștii (<i>Leonurus cardiaca</i> L.)	112
Tătăneasa (<i>Symphytum officinale</i> L.)	113
Teiul (<i>Tilia platyphyllos</i> ; <i>T. cordata</i> ; <i>T. tomentosa</i>)	114
Traista ciobanului (<i>Capsella bursa pastoris</i> L.)	116
Trei frați pătați (<i>Viola tricolor</i> L.)	117
Trifoștea sau trifoiul de baltă (<i>Menyanthes trifoliata</i> L.)	118
Troscotul (<i>Polygonum aviculare</i> L.)	118
Turița mare (<i>Agrimonia eupatoria</i> L.)	119
Țintaura sau fiera pămîntului (<i>Centaureum umbellatum</i> Gilib.)	120
Ungurașul sau voronicul (<i>Marrubium vulgare</i> L.)	121
Urzica sau urzica mare (<i>Urtica dioica</i> L.)	121
Urzica moartă (<i>Lamium album</i> L.)	122
Usturoiul (<i>Allium sativum</i> L.)	123
Valeriana sau odoleanul (<i>Valeriana officinalis</i> L.)	124
Viscul (<i>Viscum album</i> L.)	125
Volbura sau rochița rîndunicii (<i>Convolvulus arvensis</i> L.)	126
Zămoșița (<i>Hibiscus trionum</i> L.)	126
Ceaiurile medicinale	128
Formule (rețete) de „ceaiuri medicinale” care se pot prepara în casă	129
Antiastringente	130
Antidiabetice	131
Antidiareice	132
Antidiaforetice	134
Antiemetice	134
Antihemoroidale	135
Antihelmintice	135
Antireumatice	136
Antisclerotice	138
Cardiosedative	139

26	Carminative	140
29	Colagoge	141
30	Depurative	143
37	Diuretice	143
38	Expectorante	145
39	Galactagoge	146
39	Gargarisme	147
39	Hipotonice sau hipotensive	147
39	Laxativele	148
39	Nervine	149
39	Pectorale	150
39	Stomahice	151
39	Ceaiurile medicinale „Plafar”	153
39	Ceai antiasmatic	153
39	Ceai antibronșitic nr. 2	154
39	Ceai anticolic	154
39	Ceai antidiareic	155
39	Ceai antireumatic	155
39	Ceai aromat	156
39	Ceai calmant	156
39	Ceai calmant împotriva tulburărilor cardiace	156
39	Ceai contra colicilor nr. 2	157
39	Ceai contra colicilor pentru copii	157
39	Ceai depurativ	157
39	Ceai dietetic	158
39	Ceai diuretic nr. 2	158
39	Ceai diuretic nr. 3	159
39	Ceai gastric	159
39	Ceai gastric nr. 2	159
39	Ceai gastric calmant (ceai hiposecretor calmant)	160
39	Ceai gastric cicatrizant	160
39	Ceai hepatic	161
39	Ceai hepatic nr. 2	161
39	Ceai laxativ antihemoroidal	162
39	Ceai laxativ nr. 2	162
39	Ceai pectoral nr. 2	162
39	Ceai pentru gargară	163
39	Ceai sedativ	163
39	Ceai stimulent gastric	163
39	Ceai sudorific	164
39	Ceai tonic aperitiv	164
39	Pulbere laxativ-purgativă	163
39	Species pectoralis	165
39	Țigări antiasmatică	166
39	Tabel rezumativ al denumirii și folosirii plantelor noastre medicinale spontane și de cultură	167
39	Termeni botanici	179
39	Termeni medicali	183
39	Denumirile latine și românești ale produselor vegetale	187
39	Denumirile latine ale plantelor medicinale	187
39	Denumirile plantelor medicinale în limba maghiară	187
39	Denumirile plantelor medicinale în limba germană	187
39	Denumirile plantelor medicinale în limba rusă	187
39	Bibliografie	199

Planul de prezentare a lucrării

Preocupați în permanență de ideea că această lucrare să se dovedească cât mai folositoare marelui public am repartizat materialul inclus în două părți: *una generală și alta specială*.

În *partea generală*, în afară de istoricul utilizării plantelor medicinale, au fost redată, pe cât posibil, într-o formă accesibilă pentru toate categoriile de cititori, o serie de noțiuni, pe care le-am considerat absolut necesare în legătură cu factorii răspunzători de acțiunea terapeutică, cu recoltarea, uscarea și conservarea plantelor medicinale. Tot în cadrul acestei părți au mai fost precizate și formele sub care pot fi folosite plantele medicinale „în casă”.

Partea specială cuprinde monografiile speciilor medicinale din flora indigenă, spontană și de cultură. Prezentarea monografică a fiecărei specii s-a făcut ținând seama de:

— *denumirea populară* cea mai mult folosită, luând în considerare și pe cea din „Flora Republicii Socialiste România” editată de Academia R.S.R., urmată de denumirile în limbile maghiară, germană și rusă, dând astfel posibilitatea ca și națiunile conlocuitoare să poată folosi această lucrare;

— *denumirea științifică* a speciei și *indicarea poziției sistemice*; am considerat util acest lucru, deoarece de multe ori denumirile populare diferă de la o regiune la alta, sau sub aceeași denumire este posibil să se înțeleagă specii diferite;

— *descrierea succintă a speciei respective*, dând astfel posibilitatea ca să fie recunoscută pe teren mai ușor de către cadrele didactice de specialitate din învățământ; pentru a înlesni și mai mult această recunoaștere prezentăm și fotografiile la o serie de plante tratate în lucrare;

— *indicarea părților de plantă* (organ în cazul cînd el este bine definit) folosite în scop terapeutic și pe care le-am denumit prin termenul general de *produs vegetal*; deoarece este posibil uneori să lipsească din farmacia de casă un produs vegetal, caz în care acesta poate fi procurat de la farmacie, pentru a înlătura unele confuzii, denumirea fiecărui produs este urmată de denumirea lui științifică;

— *enumerarea principiilor active* răspunzătoare de proprietățile terapeutice ale produsului vegetal respectiv; se știe că celulele unui organ vegetal conțin în constituția lor numeroase substanțe anorganice și organice a căror totalitate este cunoscută sub denumirea de „*compoziția chimică*”; trebuie de reținut că numai unele dintre aceste substanțe au proprietăți medicamentoase, fapt pentru care este justificată denumirea lor de principii active;

— *acțiunea farmacologică*, prin care se precizează proprietățile medicamentoase ale produsului vegetal și

— *întrebuințările majore ale produsului și formele sub care se poate administra*: pulbere, infuzie, decoct și macerat, care se pot prepara toate în casă. După cum se constată nu s-au menționat la acest subpunct formele galenice care se prepară în farmacie și de industria de produse farmaceutice (de ex. pilulele, comprimatele, tincturile, extractele, siropurile) și nici produsele tipizate pe bază de produse vegetale. De asemenea ori de cîte ori a fost cazul la sfîrșitul fiecărei monografii au fost indicate ceaiurile preparate de „Plafar” (a căror utilizare este aprobată de Ministerul Sănătății) în compoziția cărora intră produsul vegetal respectiv.

În cazul unor specii toxice care nu pot forma obiectul farmaciei de casă s-a făcut mențiunea fie că nu se pot folosi fără avizul medicului, sau se administrează sub controlul medicului, fie că sînt utilizate numai de industria de medicamente. Pentru a atrage și mai mult atenția asupra acestei toxicități, fiecare denumire științifică a speciei respective a fost precedată de semnul (+).

Sucesiunea monografiilor a fost prezentată în ordinea alfabetică a denumirilor populare române ale speciilor descrise.

Deși, după cum s-a specificat mai sus, în cadrul fiecărei monografii s-a precizat acțiunea și modul de întrebuințare a produsului vegetal respectiv, totuși noi am considerat că nu ar fi lipsit de importanță să indicăm o serie de formule magistrale (rețete), culese din literatura de specialitate, în compoziția cărora intră majoritatea plantelor noastre medicinale, precizîndu-se boala în care se poate folosi și modul de administrare.

De asemenea s-au inclus în lucrare și ceaiurile medicinale preparate de Trustul *Plafar* din Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. Luînd ca bază lucrarea „*Produse farmaceutice folosite în practica medicală*” (ed. 1976) editată de Ministerul Sănătății, Direcția farmaceutică și a aparaturii medicale, pentru fiecare din aceste ceaiuri medicinale am redat părțile de plantă care intră în compoziția lor, acțiunea terapeutică, indicațiile și modul de administrare. Din analiza acestor ceaiuri medicinale se constată că în toate cazurile în compoziția lor intră produse vegetale provenite de la plantele incluse în lucrarea de față, fapt care confirmă încă o dată valoarea lor terapeutică.

În sfîrșit, lucrarea mai cuprinde: un tabel rezumativ cu denumirile populare și științifice ale plantelor descrise, ale produselor vegetale folosite și întrebunțările lor, două glosare, unul cu termenii botanici și altul cu cei medicali folosiți și indexurile cu denumirile științifice și populare ale acestor plante.

Planta medicinală

la țară

Tratamentul

Arde, rădăcină, frunze și flori, se folosesc pentru a trata: reumatism, dureri de cap, hipertensiune, diabet, astmă, bronșită, tuse, gripă, febră, erupții cutanate, etc.

Tratamentul este foarte simplu și eficient. Se prepară un ceai din rădăcină, frunze și flori, care se bea de 3-4 ori pe zi. Acest ceai are un gust amar, dar este foarte benefic. Se poate și să se facă un extract din rădăcină, care se bea de 2-3 ori pe zi. Acest extract are un gust amar, dar este foarte benefic. Se poate și să se facă un extract din frunze și flori, care se bea de 2-3 ori pe zi. Acest extract are un gust amar, dar este foarte benefic.

În concluzie, planta medicinală este foarte utilă și eficientă. Se poate folosi pentru a trata multe afecțiuni. Este foarte ușor de preparat și de folosit. Este foarte benefic și eficient.

Generalităţi

Plante medicinale în tradiţia strămoşilor noştri

Arta vindecării unor boli cu ajutorul plantelor are în ţara noastră o veche şi bogată tradiţie, fapt care este de altfel confirmat şi de rezultatele unor cercetări arheologice recente care au dat la iveală nu numai unele forme medicamentoase (ex. colire sub formă de pastă descoperite la Alba Iulia), dar şi unele vase în care se preparau (infuzoare, pîlnii de pămînt ars etc.).

Datorită poziţiei sale geografice şi climatice, teritoriul patriei noastre a fost în permanenţă leagănul unei vegetaţii variate şi bogate; specialiştii au identificat la noi peste 3 600 de specii de plante superioare, spontane şi de cultură şi pe care strămoşii noştri le-au numit cu peste 5 000 de nume. Unele dintre aceste specii alcătuiesc codrii noştri seculari, sub poalele cărora cresc alte „neamuri mii” de plante cum ne atrage atenţia marele nostru poet Mihail Eminescu. Alte specii alcătuiesc din primăvară pînă în toamnă covorul multicolor al poienilor şi pajiştilor, altele dau rodul bogat al livezilor, altele formează în lunile de vară şi de toamnă aurul cîmpiilor mănoase, iar altele se scaldă sau se oglindesc în luciul argintiu al apelor de munte şi de şes.

În această lume atît de variată de plante, strămoşii noştri — acei bărbaţi înalţi, pletosi şi robuşti şi acele femei vînjoase, severe, zvelte şi ideal de frumoase, aşa cum ne apare dăltuit portretul lor în piatră şi marmoră pe *Tropaeum Traiani* şi *Columna Tra-*

iani" — au reușit cu milenii în urmă să recunoască speciile înzestrate cu virtuți terapeutice.

Lui Herodot, răsfățatul muzei Cleo, considerat nu numai părintele istoriei, dar și părintele istoriei noastre, îi revine meritul de a fi introdus în această știință, cu 500 de ani înaintea erei noastre, numele acestor strămoși de geto-daci, de a-i fi caracterizat ca cei mai cinstiți și viteji traci și de a fi menționat în scris că ei aveau cunoștințe despre întrebuințarea plantelor medicinale.

Cu patru secole mai târziu medicul grec Dioscoride, medic în armata lui Nero, semnalează de asemenea în celebra sa lucrare „De Materia medica” că pe teritoriul Daciei se foloseau pe scară înținsă plantele medicinale pentru tămăduirea diverselor boli, dar din păcate descrierea speciilor în majoritatea lor a fost incompletă și practic nu se pot identifica toate astăzi.

După cucerirea Daciei de către romani are loc aici o îmbogățire a arsenalului terapeutic cu noi specii indigene de plante, ale căror virtuți medicamentoase fuseseră însă cunoscute mai înainte de romani și de greci.

Numeroase alte documente ulterioare atestă și ele utilizarea plantelor de către medicina noastră empirică. Dintre acestea amintim existența a numeroase documente datînd din secolele XIII pînă în al XVI-lea. Mai trebuie amintite „Herbarium”, prima carte de plante medicinale tipărită la Cluj în anul 1578 și *Pravila lui Matei Basarab* tipărită la Tîrgoviște în 1652, în care se precizează că vraciului îi revine sarcina să cerceteze ierburile spre a descoperi pe cele cu proprietăți de vindecare și împotriva otrăvurilor. Cu peste un secol mai târziu în *Lexiconul slavo-român* din 1694 găsim numeroase recomandări privind denumirea și utilizarea unor plante medicinale cum sînt izma, muștarul etc.

Mai trebuie amintit de asemenea, atît hrisovul domnitorului Grigore Ghica emis în anul 1725 la înființarea spitalului Pantelimon din București, cît și lucrarea păstrată în manuscris „*Nomina vegetabilium*”, alcătuită în 1783 de preotul calvin Benkő Iosif. În primul document printre altele se stipulează și rolul farmacistului ca „știutor și cunoscător al botaniceștelor ierburi”, cît și ca recoltator al plantelor medicinale necesare spitalului nou creat pentru tratarea bolnavilor. În lucrarea lui Benkő sînt menționate denumirile românești ale unor specii de plante medicinale colectate și utilizate în farmaciile din Transilvania și Muntenia.

Lui P. Sigerus îi revine meritul de a fi publicat în anul 1791, în „*Siebenbürgische Quartalschrift*” în mai multe limbi, printre care și română, o listă aproape completă a plantelor medicinale din Transilvania.

Fără îndoială că nu trebuie pierdută cu vederea nici lucrarea în manuscris „*Tractatul despre vindecarea morburilor poporului de la țiera*” efectuată la începutul secolului al XIX-lea de către Samuil Vulcan, lucrare din care rezultă că plantele medicinale aveau o pondere importantă în combaterea maladiilor la țară (în Transilvania).

Toate aceste documente confirmă din plin că din cele mai îndepărtate timpuri pe teritoriul României plantele noastre medicinale au avut o largă întrebuințare și au constituit mijlocul cel mai important pentru a preveni și combate multe boli. Multe dintre aceste plante au format și motivul de inspirație a numeroase poezii populare prin care românul și-a exprimat atât de plastic multe din stările lui sufletești după cum reiese din versurile de mai jos:

*Peline, frate peline,
Amară-i frunza pe tine
Cum-i și inima în mine.
Pelin beau, pelin mănînc,
Pe pelin seara mă culc.*

Începînd cu secolul al XIX-lea plantele medicinale, utilizate pînă atunci mai mult pe bază de tradiție, încep să formeze în unele țări din Europa obiectul unor cercetări cu scopul de a stabili dacă au sau nu activitatea terapeutică atribuită de medicina empirică și a se preciza care sînt substanțele răspunzătoare de această acțiune. Din anul 1806 cînd se izolează morfina din opiu (sucul concretizat obținut din capsule de *Papaver somniferum*) și se demonstrează că ea este răspunzătoare de acțiunea somniferă a acestui produs și pînă în zilele noastre, plantele medicinale folosite în medicina empirică au format în permanență obiectul unor studii multiple, pe baza rezultatelor obținute numeroase specii dintre aceste plante fiind treptat introduse în arsenalul terapeutic al medicinei științifice; mai mult chiar în zilele noastre, cînd chimia de sinteză a atins culmi așa de mari, s-a ajuns la concluzia că unele principii active elaborate de celule vegetale nu pot fi înlocuite cu substanțe sintetizate în laboratoarele marilor fabrici de medicamente.

Din examinarea listei cu plantele care au făcut obiectul unor asemenea cercetări și cărora li s-a justificat folosirea, se constată cu ușurință că în ea figurează numeroase specii utilizate de locuitorii acestor locuri încă din timpurile cele mai îndepărtate. Fără îndoială că acest fapt se datorează spiritului de observație și inteli-

genței ce au caracterizat pe strămoșii noștri geto-daci, și pe urmașii lor adică pe românii care au moștenit și au păstrat cu sfințenie marile virtuți și tradiții ale glorioșilor lor înaintași, iar pe de altă parte diverselor influențe exercitate în decursul veacurilor de popoarele cu care ei au venit, tot mai mult, în contact.

Tot acestor calități ale strămoșilor noștri se mai datorează și faptul că însăși forma sub care ei au utilizat plantele medicinale a fost aleasă cu multă chibzuință, începînd cu fiertura apoasă, continuînd cu macerarea lor în vin, oțet sau ulei și sfîrșind cu diverse alifii pe bază de unt, untură și seu. Analiza ulterioară a acestor forme a demonstrat în numeroase cazuri că s-a reușit să se extragă din plantele folosite substanțele răspunzătoare de activitatea lor medicamentoasă.

Trebuie recunoscut faptul că noi încă nu am reușit să cunoaștem toate realizările făcute de strămoșii noștri în utilizarea plantelor medicinale care cresc spontan pe teritoriul țării noastre de mii și mii de ani și poate este justificabil acest lucru, căci este mult prea cunoscută axioma că „viața este prea scurtă pentru a redescoperi ceea ce umanitatea a descoperit și perfecționat de-a lungul miilor de ani“, dar nu este mai puțin adevărat că prin extinderea și aprofundarea cercetării plantelor medicinale tradiționale indigene se pot da la iveală remedii nebănuite. Este de ajuns să amintim că însăși Organizația Mondială a Sănătății a luat inițiativa de a se aprofunda studiul plantelor folosite în medicina tradițională, în special a popoarelor din Africa, America Centrală, Asia și Australia și de a se integra în medicina europeană elementele valabile obținute.

Situația actuală a plantelor noastre medicinale

După cum am mai precizat, România, datorită poziției sale geografice și condițiilor pedoclimatice, are o floră dintre cele mai caracteristice și variate de pe continentul european, alcătuită din peste 3 600 de specii de fanerogame, dintre care aproximativ 10% sînt folosite în medicina tradițională și științifică. De asemenea, flora noastră medicinală s-a dovedit de o deosebită și permanentă importanță nu numai prin marea sa număr de specii, ci și prin calitatea lor superioară, adică prin conținutul lor ridicat în principii active, răspunzătoare de acțiunea lor terapeutică.

Începînd din secolul trecut, plantele noastre medicinale, datorită acestor calități, au fost din ce în ce mai mult apreciate și căutate de piețele străine. Tot în acest secol, după cum reiese și din prima ediție a farmacopeei române (din 1862), arsenalul terapeutic al medicinei științifice era constituit în majoritatea lui din produse vegetale ca atare și din tincturi și extracte. Răsfoind această farmacopee, constatăm cu ușurință că dintre cele 217 produse vegetale incluse în ea, 102 se puteau procura de la plantele care creșteau la noi în țară. Din păcate multe dintre aceste produse, pînă după cel de al doilea război mondial, erau importate și plătite la prețuri mari, deși în multe cazuri ele erau achiziționate de la noi de către firmele străine de specialitate și la prețuri derizorii, aceste firme nefăcînd altceva decît să le ambaleze.

În toată această perioadă, dealtfel ca și în perioadele anterioare, singură populația satelor noastre, lipsită atît de mijloace materiale, cît și de asistență medicală, avea încredere în plantele noastre medicinale, plante ale căror virtuți și întrebuințări le știa și le păstra cu sfințenie încă de pe vremea strămoșilor noștri.

După epocalul act istoric de la 23 August 1944, care a stabilit căile de permanentă evoluție ascendentă a României, conducerea de partid și de stat, apreciînd importanța sanitară, economică și științifică pe care o reprezintă plantele medicinale pentru țara noastră, a acordat și acordă o atenție deosebită dezvoltării și acestui sector de bogății naturale. În acest scop problema plantelor medicinale, începînd din anul 1949 a devenit o problemă de stat, iar pentru rezolvarea ei în condiții optime s-au creat și dotat atît institute de cercetări cu secții de profil, cît și instituții și întreprinderi de studiu complex și valorificare superioară a plantelor noastre medicinale.

Datorită acestor condiții de lucru, nou create, cît și pregătirii și activității desfășurate de specialiștii noștri — la început puțini la număr, apoi tot mai mulți — din institute, din facultățile de farmacie și medicină, din clinici, din industria de medicamente și din cadrul Centrocoop-ului s-a reușit ca din anul 1949 și pînă în prezent să se obțină rezultate remarcabile, necunoscute în țara noastră înainte de 23 August 1944.

Analiza de ansamblu a acestor realizări ne demonstrează că:

— s-au identificat și continuă să se identifice nu numai plantele spontane înzestrate cu virtuți terapeutice, dar și bazinele cele mai importante și mai bogate în asemenea specii, iar prin studii de laborator s-a precizat conținutul lor în principii active în funcție de mediul biologic în care cresc;

— pe bază de cercetări clinice și de laborator s-a stabilit că în flora țării noastre spontane există numeroase specii care pot înlocui o serie de produse vegetale de import:

— printr-o acțiune energetică de redresare a valorificării plantelor noastre medicinale s-a realizat cultura extensivă și sistematizată a numeroase specii, asigurându-se astfel produse vegetale cu un conținut mai ridicat în principii active, producții superioare pe unitatea de suprafață și menajarea unor specii din flora spontană cu arii de răspândire limitată; de asemenea s-au aclimatizat și introdus în cultură unele specii de plante medicinale cu pondere terapeutică importantă, și pe care noi le importăm;

— s-a creat și dezvoltat o industrie națională chimico-farmaceutică puternică în care se prelucrează o gamă largă de produse vegetale în vederea preparării de tincturi, extracte și medicamente tipizate pe bază de aceste forme galenice, singure sau asociate cu alte substanțe medicamentoase. Pentru prima oară în țara noastră în această perioadă s-a izolat în stare pură o serie de principii active mult căutate în terapeutică și care înainte se importau. Aproape toate plantele noastre medicinale curente, susceptibile de a fi industrializate au fost și sînt în studiu; cele mai multe dintre ele se află în producție sau sînt trecute treptat, treptat în industria extractivă.

Sigur că nu trebuie trecut cu vederea că în majoritatea cazurilor la baza acestei industrii stau procese tehnologice moderne elaborate sau ameliorate de specialiștii noștri:

— s-a creat o gamă largă de ceaiuri medicinale, în compoziția cărora intră numai produse vegetale indigene.

Toate aceste realizări au avut și au următoarele consecințe:

— s-a asigurat și se asigură nevoile farmaciilor și industriei noastre chimico-farmaceutice cu produse vegetale de bună calitate și se satisfac solicitările mereu crescînde ale exportului de plante medicinale;

— multe principii active din plante care se importau, astăzi se obțin la noi, din speciile noastre medicinale;

— s-a lărgit gama de medicamente cu preparate terapeutice tipizate indigene obținute din plantele noastre medicinale, a căror activitate a fost și este verificată atât farmacologic, cît și clinic;

— produsele noastre vegetale, principiile active izolate din ele, cît și medicamentele tipizate sînt pe zi ce trece tot mai mult căutate la export, deoarece prin calitatea lor stau alături de produsele similare de peste graniță ale unor industrii chimico-farmaceutice cu îndelungată tradiție.

Din cele prezentate mai sus, deși succint, totuși se poate conchide că prin activitatea depusă de specialiștii noștri și prin rezultatele obținute începînd din anul 1949 și pînă astăzi s-a reușit în mare parte să se traducă în viață toate obiectivele trasate de Conducerea noastră de partid și de stat cînd a înscris problema plantelor medicinale indigene, în rîndul problemelor de stat.

Prin aceste realizări s-a contribuit astfel la creșterea prestigiu-lui de care se bucură România în lumea întreagă.

Cui își datorează unele plante acțiunea lor medicamentoasă? Este unanim știut că pînă aproape la începutul secolului nostru, diverse organe de plante medicinale, cît și produsele obținute din ele sub formă de extracte, siropuri și tincturi, au constituit cea mai mare și mai importantă parte din arsenalul terapeutic folosit de medicina științifică. Numeroase dintre aceste plante și produse se întrebuințează și astăzi cu succes în același scop.

În decursul veacurilor care s-au scurs de la începutul apariției medicinei științifice, în unele țări din Europa și pînă către sfîrșitul secolului al XVIII-lea, medicii, care în majoritatea cazurilor erau și farmaciști, s-au preocupat în special de găsirea unor noi remedii eficiente de origine vegetală și mai puțin de cunoașterea factorilor răspunzători de activitatea lor medicamentoasă. Acest fapt explică îmbogățirea continuă a arsenalului terapeutic din continentul nostru cu numeroase produse vegetale, în majoritatea lor exotice, unele aduse de arabi din Africa, iar altele din India și America, după descoperirea drumului pe apă care ducea spre aceste ținuturi.

Deși numeroși medici din antichitate s-au dovedit figuri ilustre, atît ca profesioniști, cît și ca oameni de știință, ei nu au avut curajul să se preocupe de cunoașterea factorilor răspunzători de acțiunea terapeutică a plantelor medicinale.

Aceste lucruri nu trebuie să ne surprindă deoarece în antichitate medicina a fost sub influențe mistico-religioase, terapeutică fiind însoțită de incantații, de rugăciuni, de imnuri adresate divinității. Medicina a fost divinizată sub forma unei figuri misterioase prin Esculap sau Asclepios, iar șarpele care constituie și astăzi emblema medicinei și farmaciei, reprezintă în realitate emblema prudenței și vigilenței.

Odată cu infiltrarea dominației arabe în Europa asistăm, nu numai la o revoluție a întregii gândiri, ci și a practicii medicale pe continentul nostru. Într-adevăr o serie de medici arabi inițiați în tot ce este mai bun din știința medicală greacă și latină și dotați cu putere de gândire și creație superioară reușesc să aducă în special în Occidentul Europei un aer nou în arta de a vindeca.

Adeptii ai alchimiei și cunoscând foloasele distilării, acești „filozofi ai focului”, introduc în terapeutică apele aromatice și uleiurile esențiale obținute din plantele aromatice. Prin izolarea, cu ajutorul distilării, a uleiurilor din plantele aromatice folosite poate de mii de ani în terapeutică, se obține astfel uleiul considerat ca primul factor răspunzător de activitatea medicamentoasă a acestor plante.

Tot sub influența culturii medicale și farmaceutice arabe se obține în acest timp, prin distilarea vinului, alcoolului etilic, care astfel produs, găsește imediat aplicație în medicină și este denumit „apa nemuritoare” sau „apa vieții”, deoarece medicii timpului îl considerau capabil să vindece numeroase boli și să prelungească viața.

Mai târziu, la începutul sec. al XVI-lea, un medic și chimist elvețian cu numele de Paracelsus abordează pe un plan mai larg problema factorilor răspunzători de activitatea terapeutică a plantelor medicinale și ajunge la concluzia că fiecare specie își datorează aceste virtuți existenței în corpul ei a unui suflet, a unui secret (arcanum) pe care l-a denumit prin termenul general de *quinta essentia* a plantelor medicinale. El atribuie acestei chin-tesențe o origine materială, deoarece ea poate fi extrasă din plante cu ajutorul alcoolului, fundamentînd astfel științific folosirea în medicină a extractelor și tincturilor preparate cu ajutorul alcoolului.

Fitochimistii, adică chimiștii care se ocupă cu cunoașterea compoziției chimice a plantelor, consideră, din acest punct de vedere, pe Paracelsus ca părintele fitochimiei.

Continuu preocupat de a da o explicație reală virtuților medicamentoase ale plantelor, Paracelsus inspirat din unele date certe și unele concepții ale grecilor antici mai susținea că fiecărei boli îi corespunde în natură un remediu diferit cu caracteristici distinctive ceea ce permite omului să-l recunoască ușor. Astfel, după Paracelsus, aspectul, culoarea, gustul și mirosul fiecărei plante indică proprietățile sale medicinale: rostopasca (*Chelidonium majus*) datorită sucului galben ce-l conține, care amintește prin culoarea sa de culoarea bilei, constituie remediu bolilor hepatice; plămînărica (*Pulmonaria officinalis*) din cauza frunzelor sale presărate cu pete albe asemănătoare unui țesut pulmonar dă rezultate bune în bolile de plămîni, iar capsulele de mac care au forma unui cap de om pot calma migrenele. Această concepție a lui Paracelsus, privind asemănarea dintre o plantă sau organ de plantă cu un organ omenesc bolnav, este cunoscută în istoria științei sub denumirea de „Signatura”.

La sfârșitul secolului al XVIII-lea un alt chimist de origine suedeză Scheele obține, prin încălzirea în anumite condiții a plantelor și a produselor de plante, primii acizi organici în stare cristalizată și anume acizii oxalic, tartric și benzoic.

Trebuie recunoscut că rezultatele lui Scheele constituie cheia de boltă care a deschis drumul cercetărilor efectuate de la începutul secolului al XIX-lea și pînă în prezent și prin care se demonstrează, convingător și pe scară largă, că activitatea terapeutică a plantelor nu se datorează unor forțe divine, nici formei, culorii, gustului sau mirosului lor, ci unor produși chimici elaborați de celula vegetală cu acțiuni precise, specifice, asupra organismului uman și cunoscuți sub denumirea de *principii active vegetale*.

Este de ajuns să amintim că la puțin timp după obținerea acizilor organici amintiți se izolează morfina din opiu, chinina din scoarța arborelui de China etc.

Mai considerăm important să precizăm că cercetările în această direcție iau avînt în secolul al XIX-lea și datorită remarcabilelor studii făcute de marele savant francez Claude Bernard, care a inițiat și dezvoltat experimentările pe animale vii, ceea ce a permis, de atunci și pînă astăzi, verificarea activității a numeroase plante întrebuintate de mult timp în medicina populară și descoperirea de noi plante cu proprietăți terapeutice.

Paralel cu izolarea principiilor active din plante, oamenii de știință au reușit să stabilească și structura lor chimică și să demonstreze cît este de diferită și cum variază în funcție de activitatea terapeutică a ei. De asemenea s-au precizat proprietățile fizice și chimice ale acestor principii active, proprietăți de care industria ține seama cînd prepară medicamente pornind de la plante medicinale.

Principiile active vegetale (natura chimică și clasificarea lor)

Din cele prezentate pînă acum a reieșit că plantele medicinale, indiferent de originea și poziția lor sistematică, își datorează acțiunea terapeutică uneia sau mai multor substanțe chimice elaborate de celulele lor și denumite *principii active vegetale*.

Studiile efectuate fără întrerupere din anul 1806 cînd a fost obținut în stare pură primul principiu activ vegetal adică morfina din opiu și pînă în prezent, s-au finalizat cu izolarea a o multitu-

dine de asemenea substanțe din diversele specii de plante medicinale folosite în terapeutică, unele dintre ele avînd o repartizare mai limitată, altele mult mai largă. Paralel cu aceste cercetări, specialiștii au studiat și precizat structura lor, stabilind că în majoritatea cazurilor în funcție de aceasta și de grupările grefate pe molecula lor, principiile active se pot încadra în clasele de substanțe ale chimiei organice.

Fără a intra în detalii, noi am considerat util să precizăm în funcție de natura lor chimică — grupele de principii active cu o repartizare mai largă în lumea plantelor medicinale.

Principii active de natură fenolică

Fenolii, din punct de vedere chimic, sînt definiți ca derivați hidroxilați ai carburilor aromatice. Această grupă de principii active are o largă răspîndire în țesuturile vegetale sub formă mono-, di-, tri- și polifenolică, atît în stare liberă, cît și combinată; dintre monofenoli amintim *timolul* și izomerul său *carvacrolul* din uleiul volatil de cimbru și cimbrisor, cît și *anetolul* din uleiul de fenicul.

Dintre difenoli prezintă importanță *hidrochinolul* care se găsește întotdeauna numai combinat sub forma glucozidică, combinație cunoscută sub denumirea de arbutozida din frunzele diverselor specii de *Vaccinium* și de *Arbutus staphylos*. Tot în această grupă de principii active se pot încadra și acizii fenoli cum sînt acizii salicilic, protocatehic și galic, ultimii fiind constituenți principali ai taninurilor, precum și acidul cafeic și cinarina, cît și *alcoolii fenoli* ca saligenolul (alcoolul salicilic) care este în plantă sub formă glucozidată (salicozida).

Deși flavonoidele, antocianozidele și taninurile se pot încadra tot în această clasă de principii active de natură polifenolică, totuși ținînd seama de anumite particularități ale structurii lor vor fi prezentate ca grupe independente.

Principiile de natură fenolică prezintă activități farmacologice multiple și importante; unele sînt antiseptice, altele carminative, antidiareice, iar altele colagoge și coleretice.

Principii active de natură glucidică

Din această mare grupă de substanțe medicamentoase prezintă importanță următoarele subgrupe:

ozele, avînd ca reprezentant principal glucoza;

holozidele sau *poliholozidele* produși cu greutate moleculară mare, rezultați din condensarea mai multor molecule de hexoze (ex. amidonul și celuloza). Acestui subgrup de principii active îi aparțin:

— *pectinele* — constituenți normali ai membranei celulare vegetale — și care sînt importante din punct de vedere terapeutic prin acțiunea lor coagulantă și hemostatică;

— *mucilagiile și gumele* — produși rezultați din transformarea membranei celulare vegetale — folosite în medicină atît pentru proprietățile lor emoliente (mucilagiile din diversele organe ale speciilor de *Malva* și *Althaea*), cît și pentru eficacitatea lor în tratamentul constipației (ex. mucilagiile din *Semen Linii*);

heterozidele sau *glicozidele* rezultate din combaterea unei fracțiuni glucidice cu o fracțiune neglucidică numită *aglicon* sau *genină* (în cazul glicozidelor cardiotonice și saponozidele). Heterozidele obținute în stare pură, cît și plantele care le conțin, ocupă un loc important în terapeutică, deoarece sînt înzestrate cu multiple și variate proprietăți farmacologice, datorate structurii chimice a agliconilor lor. Heterozidele sînt numeroase prin natura agliconilor lor, însă din punct de vedere terapeutic interesează în special:

— glicozidele cardiotonice, a căror genină este de natură sterooidică, purtînd o lactonă nesaturată, în special cele din *Digitalis lanata* și *Digitalis purpurea*;

— glicozidele antracenice sau antracenozidele care datorită agliconului lor, în majoritatea cazurilor de natură oximetil-antrachinonică, au acțiune, în funcție de doză, laxativă și purgativă (*Cortex Frangulae*, *Rhizoma Rhei*);

— saponozidele (saponinele) sînt heterozide care au genina fie de natură sterooidică (digitonina din frunzele de *Digitalis*), fie de natură triterpenică (din rădăcinile de *Saponaria* și *Gypsophila*) prin agitare cu apă dau o spumă abundentă și persistentă, ca și săpunul și hemolizează globulele roșii; saponozidele a căror genină este de natură triterpenică au proprietăți expectorante și depurative;

— tioglicozidele al căror aglicon conține în molecula lui sulf și constituie esențele de muștar (negru și alb) interesează terapeutică prin proprietățile lor revulsive;

— glicozidele cianogenetice dau prin hidroliză acid cianhidric;

— flavonozidele și antocianozidele sînt pigmenți răspunzători în numeroase cazuri de culoarea galbenă, galben-portocalie a petalelor (flavonozidele) și de culoarea lor roșie, albastră și violetă (antocianozide). Flavonozidele se bucură de proprietăți diuretice

și de vitamina P (rutozida) utilizate în afecțiunile capilarelor și ale venelor, iar antocianozidele pe lângă proprietățile lor de vitamină P, ameliorează adaptarea vederii la întuneric.

Mai amintim că o altă grupă de pigmenți vegetali — carotinoidele — este răspunzătoare de culoarea galbenă și roșu-portocaliu a frunzelor și a unor fructe. Dintre acești pigmenți o deosebită importanță prezintă β -carotena — în cantitate mare în rădăcinile de morcov — care în organismul animal și uman se transformă în vitamina A, ceea ce justifică și denumirea de provitamină A care se mai dă acestui caroten.

— Taninurile sau substanțele tanante sînt substanțe de natură polifenolică în majoritatea cazurilor combinate cu fracțiuni glucidice; sînt foarte răspîndite — poate cele mai răspîndite principii active — în regnul vegetal și înzestrate cu acțiune astringentă, anti-diareică și antiseptică.

Alcaloizii

Sînt substanțe organice azotate cu reacție mai mult sau mai puțin pronunțat alcalină; mult răspîndite în plantele toxice se bucură de importante proprietăți terapeutice, dar multe dintre ele sînt foarte toxice. Acțiunea fiziologică și farmacodinamică a alcaloizilor se datorează pe de o parte nucleului lor de bază, iar pe de altă parte funcțiunilor și radicalilor grefați pe nucleu (ex. alcaloizii din *Tubera Aconiti* și *Semen Colchici* etc.).

Principii amare

Sînt substanțe cu gust amar, unele insuficient precizate din punct de vedere chimic, altele avînd structură glucozidică (principiile amare din *Radix Gentianae*). Datorită gustului lor amar, aceste principii stimulează terminațiile nervoase gustative, care, pe cale reflexă, declanșează sau intensifică secrețiile digestive și măresc pofta de mîncare.

Vitaminele

Numeroase plante medicinale își datorează utilizarea lor terapeutică complexului de vitamine ce-l conțin și în special provitaminei A (β -carotena), complexului B și vitaminelor C, F, K, P și PP (*Fructus Cynosbati* și *Fructus Hippophaë* etc.).

Uleiurile volatile (eterice) sau esențele

Acestea, din punct de vedere chimic, nu sînt principii active definite, ci amestecuri de produși chimici volatili mirositori, lor datorîndu-se în marea majoritate a cazurilor mirosul plăcut al plantelor. Ele se bucură în primul rînd de proprietăți antiseptice, avînd o acțiune microbicidă, care variază de la ulei volatil la ulei volatil și care se datorează în special substanțelor de natura fenolică ce intră în compoziția lor; pe lîngă această acțiune unele dintre aceste uleiuri mai sînt înzestrate și cu alte activități farmacologice, după cum se va preciza mai departe.

În majoritatea cazurilor uleiurile volatile, după un timp mai îndelungat, în contact cu aerul suferă o serie de procese de oxidare, transformîndu-se în produși semilichizi și chiar solizi, amorfi. Asemenea procese de oxidare și de alte combinații chimice au loc însă și în anumite țesuturi ale unor specii de plante, iar produsele rezultate denumite prin termenul general de *rezine* sau *rășine* sînt înzestrate uneori cu activități terapeutice.

Trebuie să subliniem că activitatea terapeutică a unui produs vegetal nu se datorește numai principiului sau principiilor active ce le conține, ci și altor substanțe care există în acest produs denumite *substanțe adjuvante*: aceste adjuvante pot amplifica activitatea (ex. saponozidele din frunzele de *Digitalis*) sau pot să o prelungească și chiar să o modifice cum este cazul taninurilor din infuzia de ceai care moderează și prelungește acțiunea brutală a cafeinei.

Recoltarea, uscarea și conservarea plantelor medicinale

La prima vedere s-ar putea crede că aceste operațiuni sînt simple, însă în realitate lucrurile stau altfel.

Cercetările de laborator, efectuate fără întrerupere în special în secolul nostru au stabilit că:

— în imensa majoritate a cazurilor cantitatea de principii active nu este aceeași în toate organele unei plante medicinale, într-un organ acumulîndu-se în concentrația cea mai mare, în altul mai mică și în altul chiar poate lipsi sau există în cantitate neglijabilă. De aici rezultă că trebuie să se cunoască cu suficientă precizie organul sau organele cele mai bogate în principii active, de-

oarece numai astfel se va obține un produs vegetal cu eficiența terapeutică nu numai certă, dar și constantă;

— cantitatea de principii active din organul de plantă cel mai bogat în ele nu este aceeași în tot timpul anului, ci variază în funcție de etapele sezoniere de vegetație ale plantei, găsindu-se în concentrație maximă numai într-o anumită perioadă a anului, care trebuie să coincidă și cu timpul de recoltare a acestui organ, alegerea momentului optim de recoltare fiind deosebit de important pentru obținerea de produse de calitate superioară;

— stabilitatea în timp, cantitativă și calitativă a principiilor active într-un organ de plantă recoltat la timpul potrivit depinde pe de o parte de modul de uscare a lui, iar pe de altă parte de condițiile în care este păstrat. Făcând o privire de ansamblu asupra organelor de plantă utilizate în scopuri terapeutice și cunoscute sub denumirea de *materie primă* sau *produs vegetal* se constată că în funcție de specie se recoltează organele specificate mai jos, în paranteză după fiecare menționându-se și denumirea lui științifică:

— *rădăcinile* (Radix); *tulpinile subterane* care pot fi *rizomi* (Rhizoma), *bulbii* (Bulbus) și *tuberculii* (Tubera); *frunzele* (Folium), *florile* (Flores), părțile aeriene sau supratereestre denumite în mod curent „iarbă” (Herba), *mugurii foliari* (Gemmae sau Turiones), *semințele* (Semen), *fructele* (Fructus) și *scoarța sau coaja* (Cortex). Plecînd de la aceste precizări vom prezenta în linii mari aspectele principale privind operațiile de recoltare, uscare și conservare a produselor vegetale.

Recoltarea. Această operație cere în primul rînd ca persoana care colectează o specie vegetală medicinală s-o cunoască suficient de bine, pentru a evita o eventuală confuzie, care de multe ori poate avea urmări destul de serioase pentru cel ce o va folosi.

În cazul cînd persoana care intenționează să recolteze o plantă medicinală are îndoieli asupra identității ei, este sfătuită să consulte fie farmacistul, fie profesorul de științe naturale, fie specialistul Plafarului, persoane care lucrează în regiunea respectivă.

— **Recoltarea organelor subterane**, adică a rădăcinilor, rizomilor, bulbilor și tuberculilor. În general aceste organe se recoltează primăvara timpuriu sau toamna tîrziu. Înainte de a se trece la efectuarea acestei operații trebuie să se acorde multă atenție și siguranță că s-a identificat specia dorită, deoarece acum pot surveni cele mai frecvente confuzii din cauza absenței părților aeriene și în special a florilor — elemente care ușurează simțitor recunoașterea plantei respective.

— *Recoltarea mugurilor foliari*. După cum se știe, aceste organe se formează toamna, însă recoltarea lor se face primăvara timpuriu cînd planta își intensifică activitatea ei de vegetație.

— *Recoltarea frunzelor*, deși în general are loc primăvara atunci cînd acest organ a ajuns la o dezvoltare normală, ea variază de la specie la specie. În cazul plantelor ierbacee recoltarea cea mai adecvată corespunde epocii de înflorire a lor. Mai trebuie amintit că frunzele care conțin uleiuri volatile trebuie recoltate pe timp noros, iar celelalte pe vreme cu soare.

— *Recoltarea florilor* se va face cu puțin timp înainte de înflorire, adică în boboc, cît și în timpul înfloririi, dar în nici un caz mai tîrziu, adică după ce floarea s-a trecut.

— *Recoltarea părților aeriene adică a plantei fără rădăcină* (a ierbii). Sub această formă plantele medicinale sînt destul de frecvent folosite, iar recoltarea lor se face cînd ele sînt înflorite, în așa fel ca produsul rezultat să conțină cît mai multe flori.

— *Recoltarea fructelor* variază în funcție de natura fructului, astfel în cazul fructelor cămoase recoltarea lor se recomandă să se facă cînd ele sînt complet dezvoltate (ex. fructele de afin, de leupăr etc.), iar în cazul fructelor uscate înainte de deschiderea lor, cînd semințele sînt deplin dezvoltate, maturizarea și deschiderea lor avînd loc în timpul uscării. Această operație se efectuează toamna pînă la căderea brumei.

— *Recoltarea semințelor în scopuri terapeutice* trebuie făcută cînd semințele au ajuns la maturitate, iar în cazul cînd fructele care le conțin sînt dehiscente înainte de deschiderea lor spontană (semințele de muștar, de in, de mac etc.).

— *Recoltarea scoarței (cojii)*. De la unele specii de plante se folosește în scopuri medicinale numai scoarța recoltată fie de pe tulpini, fie de pe ramuri și chiar de pe rădăcini. Epoca cea mai corespunzătoare acestei operații este primăvara pînă în momentul formării primelor frunze, deoarece pe de o parte scoarța conține o cantitate suficientă de principii active, iar pe de altă parte se poate desprinde ușor de partea lemnoasă a organului respectiv. Indiferent de anotimp și de organul folosit se recomandă ca recoltarea să se facă pe vreme uscată, fără umiditate și cu soare, excepțind, după cum am mai precizat, organele ce conțin uleiuri volatile.

Uscarea este un factor important de care depinde calitatea materiei prime vegetale, deoarece în momentul recoltării ea conține o cantitate importantă de apă, care variază de la organ la organ; astfel semințele conțin 5—10%, frunzele 60—90%, organele subterane 75—85%, iar florile pînă la 90%. Această cantitate ridicată de apă poate determina: fie declanșarea unor procese enzimatice

care în final distrug sau alterează principiile active, fie că favorizează mucegăirea lor care are aceleași efecte asupra factorilor răspunzători de activitatea terapeutică a plantelor medicinale recoltate.

Trebuie amintit că uscarea produselor vegetale s-a practicat de oameni din timpurile cele mai îndepărtate, iar procedeele folosite în acest scop au fost și sînt în permanență perfecționate.

Această operație se poate efectua pe două căi și anume:
pe cale naturală, cea mai la îndemînă și
pe cale artificială care se folosește de unitățile specializate.

Uscarea pe cale naturală se poate face, în funcție de organul recoltat, fie în aer liber și la soare, fie la umbră.

Uscarea în aer liber și la soare se folosește de predilecție în cazul rădăcinilor și rizomilor, a unor fructe și semințe și chiar a unor flori (lumînărica, soc etc.). Acest mod de uscare se poate folosi cu succes în regiunile calde și mai secetoase ale țării. În regiunile de munte și de deal uscarea la umbră este cea mai recomandabilă, podurile caselor, magaziiilor și șoproanelor acoperite cu tablă, sau cu țiglă și bine aerisite corespunzînd cel mai bine acestui scop; de asemenea se mai pot folosi și unele încăperi ale casei.

Indiferent de modul de uscare utilizat, această operație trebuie făcută imediat după recoltare; ea se efectuează în strat subțire, pe rame de lemn prevăzute cu site de sîrmă sau de tifon.

Vîrfurile florale și florile trebuie uscate cu mai multă atenție pentru a-și păstra și culoarea. În cazul cînd uscarea se face direct la soare, ele se vor acoperi cu hîrtie.

Materialul pus la uscat, exceptînd frunzele și florile, se întoarce zilnic, prin această operație evitîndu-se încingerea și înnegrirea lui, ceea ce determină și o pierdere a cantității de principii active.

Practica a demonstrat că frunzele și florile pot fi socotite suficient de uscate cînd foșnesc la atingere, iar părțile subterane, ramurile și scoarțele se rup cu zgomot la îndoire.

Trebuie atras atenția să nu se usuce în același timp și în același loc (încăpere sau pod) plante sau organe de plante medicinale puternic mirositoare cu altele lipsite de miros, deoarece acestea din urmă vor lua mirosul celor dintîi; de asemenea să nu se usuce plantele netoxice alături de cele toxice.

Experiența a mai arătat că un produs vegetal poate fi socotit de bună calitate cînd își păstrează după uscare culoarea, mirosul natural, rămîne întreg, nefărîmițat și neamestecat cu alte specii sau cu impurități și corpuri străine.

Conservarea. După uscare plantele și organele de plantă trebuie păstrate în pungi de hîrtie duble, pergaminate, în cutii de

lemn sau carton, se etichetează și se depozitează în încăperi curate, uscate și la adăpost de alte mirosuri.

În general se recomandă ca plantele medicinale după recoltare și uscare să fie reînnoite după 1—3 ani; se va da prioritate florilor și frunzelor în special acelora care conțin uleiuri eterice, scoarțele, rădăcinile și tulpinile dovedindu-se a avea o durată de conservare mai îndelungată.

Plantele medicinale și modul lor de folosire

După cum am precizat anterior, plantele medicinale își datorează activitatea terapeutică unor substanțe chimice denumite principii active, în majoritatea lor, de natură organică, toate biosintetizate de celula vegetală. De asemenea am mai precizat că principiile active au o structură chimică foarte variată ceea ce explică și acțiunile lor medicamentoase multiple. Tot datorită acestor structuri, principiile active prezintă o serie de proprietăți fizice și chimice de care trebuie să ținem seama atunci când preparăm un medicament dintr-o plantă medicinală, în sensul că pe de o parte să se asigure extragerea totală a lor din plantă, iar pe de altă parte să nu aibe loc o alterare a lor în timpul extragerii, fie din cauza lichidului folosit, fie din cauza temperaturii la care se lucrează, alterare care produce scăderea și chiar dispariția activității terapeutice.

Am socotit util să facem toate aceste considerații de ordin general, deoarece este absolut necesar să se țină seamă de ele atunci când plantele se folosesc în scopuri terapeutice.

În general, plantele medicinale, sau mai precis organele de plante medicinale, se folosesc fie singure, fie în amestec de plante, sau părți de plante asociate în diferite proporții pentru a obține un efect terapeutic. Amestecurile de plante medicinale sau organe de plante medicinale alcătuiesc *ceaiurile medicinale* denumite și *specii* (Species).

Medicamentele obținute din produse vegetale, la fel ca și cele pe bază de substanțe chimice pure, de sinteză și naturale, sînt destinate fie „uzului intern”, adică administrate pe cale bucală, fie și „uzului extern”, adică aplicate pe părțile externe ale corpului uman.

Cele mai întrebuițate forme, preparate în casă, din plante medicinale destinate uzului intern sînt: *infuzia*, *decoctul*, *maceratul*, *vinurile medicinale* și *pulberea*, iar pentru uzul extern: *oțeturile medicinale*, *cataplasmele*, *băile medicinale* și *inhalatiile*.

Cu excepția pulberilor, toate celelalte forme precizate pînă acum constituie forme de extracție, mai mult sau mai puțin selectivă, a principiilor active din materia primă vegetală, cu ajutorul, după caz, al apei, alcoolului, vinului, oțetului și uneori al uleiului de floarea soarelui sau al altui ulei vegetal.

Considerăm că nu este lipsit de importanță dacă vom face unele indicații generale privind prepararea în casă a acestor forme medicamentoase.

Infuzia este forma cea mai frecventă de folosire în condiții casnice a unor organe de plante medicinale. În general se folosește această formă ori de cîte ori trebuie obținute principiile active din produse vegetale mai gingașe cum sînt florile, frunzele și părțile aeriene care conțin principii active termostabile și greu solubile la rece. În acest scop produsul vegetal, adus într-un grad de mărunțire corespunzătoare, se umețează într-un vas smălțuit sau de porțelan cu 3 părți de apă și se lasă în repaus 5 minute; după aceea se adaugă cantitatea de apă indicată, încălzită la fierbere, apoi se acoperă vasul cu un capac și se lasă să stea astfel aproximativ 30 de minute, agitînd din cînd în cînd. După scurgerea acestui timp cînd infuzia are temperatura de 40° se filtrează prin pînză sau tifon, cel mai recomandabil fiind vata care are cea mai mare putere de reținere a diverselor țesuturi vegetale, reziduul se stoarce și se spală cu o cantitate suficientă de apă cu care se completează soluția extractivă la volumul necesar — adică indicat inițial — și se îndulcește cu miere de albine. În cazul cînd infuzia este destinată unui bolnav de diabet sau cu deranjamente stomacale însoțite de diaree, îndulcirea se va face cu zaharină.

Decocția este operația de extracție care se realizează prin fierberea produsului vegetal mărunțit cu solventul necesar, obișnuit apa, lichidul obținut fiind denumit *decoct*, iar popular *fiertură*. Decocția constă în tratarea produsului vegetal mărunțit, într-un vas de metal smălțuit, cu cantitatea de apă necesară și fierberea timp de 15—30 de minute. Fierberea timp de 15 minute se aplică în cazul părților aeriene (herba) și a organelor de plantă care conțin mucilagii, iar 30 de minute în cazul rădăcinilor, scoarțelor și rizomilor. Soluția extractivă se filtrează fierbinte, reziduul se stoarce și se completează cu apa de spălare la volumul indicat în rețetă.

În mod obișnuit atît infuzia, cît și decoctul preparate în casă mai sînt cunoscute și sub denumirea de *ceaiuri*.

Maceratul este soluția extractivă obținută prin operația denumită *maceratie* sau *plămădeală*, folosind ca lichid de extracție, apă, alcool, vin și oțet. Această operație se efectuează, de la caz la caz atît la rece, cît și la cald.

Macerarea constă în tratarea produsului vegetal mărunțit cu cantitatea necesară de solvent rece sau cald, menținerea în contact timpul necesar și apoi separarea soluției extractive de reziduu prin filtrare.

Macerarea la rece cu ajutorul apei este operația cea mai frecvent utilizată în condițiile casnice; ea constă din tratarea produsului vegetal cu cantitatea de apă prescrisă, fiind recomandabil să se folosească apă proaspăt fiartă și răcită și menținerea amestecului un timp determinat la temperatura camerei (15—25°). Deși de multe ori se recomandă ca timpul de extracție să fie de 30—60 minute, totuși considerându-se că numai folosirea unui timp de extracție de 3—6 ore asigură o extracție practic totală a principiului activ; și într-un caz și în altul se agită din când în când. Soluția extractivă se filtrează, reziduu se spală tot cu apă proaspăt fiartă și răcită și se completează la volumul indicat.

Macerarea la rece se utilizează în cazul plantelor medicinale ale căror principii active se dizolvă în apă la temperatura camerei (15—25°) și se alterează la temperaturi mai ridicate; se aplică cu predilecție la organele de specii vegetale care conțin mucilagii cum sînt frunzele și rădăcinile de nalbă, semințele de in etc.

Soluțiile extractive obținute prin macerare la rece, dar folosind ca solvent alcoolul de diferite concentrații sînt denumite *tincturi*; de regulă aceste forme se prepară în farmacie și de către industria chimico-farmaceutică.

Macerația la cald, denumită *digerare*, cît și *digestie*, se realizează cu solventul încălzit la 40—60°, în general la o temperatură inferioară aceleia la care solventul fierbe. Solvenții folosiți în acest caz sînt apa, alcoolul, amestecul lor și uleiul. Macerația la cald este o operație folosită din timpurile îndepărtate de către strămoșii noștri pentru preparat maceratul sau mai precis spus *uleiul de mușel* și *uleiul de sunătoare*. Deși aceste forme medicamentoase nu mai sînt folosite în terapia științifică, totuși poporul le prepară și utilizează pe scară mai mult sau mai puțin largă. Tehnica folosită este următoarea: aproximativ 20—30 g de produs vegetal mărunțit se amestecă cu aceeași cantitate de alcool concentrat, după 12 ore se adaugă 200 g ulei de floarea soarelui, iar amestecul rezultat se menține 3—4 ore pe baia de apă în fierbere, agitînd din când în când. Se lasă totul în repaus 2—3 zile, apoi se strecoară printr-o pînză, storcîndu-se reziduu: lichidul obținut se lasă în repaus 24 de ore și în final se refiltrează prin tifon, produsul rezultat putîndu-se acum folosi în scop medicinal. Este bine ca uleiurile medicinale să fie conservate la rece în sticle colorate și de capacitate mică.

Se recomandă ca atât infuzia, decoctul, cât și maceratul la rece să se prepare numai în cantitatea necesară pentru 24 de ore și să fie conservate la rece, deoarece o păstrare mai îndelungată favorizează dezvoltarea microorganismelor, care prin sistemele lor enzimatice degradează și deci inactivează principiile active, iar pe de altă parte aceste soluții extractive alterate pot provoca deranjamente stomacale serioase, când sînt destinate uzului intern.

De asemenea se mai recomandă ca părțile de plante sau produs vegetal, să fie în prealabil bine spălate cu apă, — operație care trebuie efectuată repede — pentru a îndepărta pămîntul, nisipul și alte impurități, unele hidrosolubile.

Vinurile medicinale sînt forme medicamentoase folosite mult în trecut de poporul nostru și utilizate încă și astăzi. În condiții casnice ele se prepară prin macerare la rece, timp de 7—8 zile, a materiei prime vegetale, mărunțită convenabil, cu vin de calitate superioară utilizînd aproximativ 1 litru de vin pentru 30—50 g de produs și agitînd din cînd în cînd; se filtrează, se stoarce reziduul, iar lichidul rezultat se lasă să sedimenteze timp de 24 de ore, apoi se refiltrează și se completează cu vin pînă la 1 litru; uneori se îndulcește cu aproximativ 50 g zahăr.

Pulberile. După cum se va preciza în partea specială, numeroase produse vegetale și în special frunzele, părțile aeriene, scoarțele și uneori părțile subterane se administrează sub formă de pulbere. Dacă în cazul frunzelor și părților aeriene, operația de pulverizare este oarecum realizabilă în casă, în schimb este mai greu de efectuat în cazul părților subterane, de aceea se recomandă ca pulberile respective să fie procurate din farmaciile publice.

Oțeturile medicinale. Se prepară la fel ca și vinurile medicinale folosind ca solvent de extracție oțetul de vin. Pentru obținerea acestor forme, în general, se iau în lucru 5—10 g de produs vegetal mărunțit și 100 ml de oțet de vin, iar tehnica de lucru este aceeași, ca și în cazul vinurilor medicinale.

Cataplasmele, denumite popular *prîșnițe* și *oblojeli*, sînt preparate de consistență moale care se obțin din plante și organe de plante medicinale pulverizate și amestecate cu apă pînă ce rezultă o pastă. Această pastă se pune între două bucăți de pînză fină pentru a putea fi aplicată și ridicată ușor de pe partea bolnavă. Cataplasma nu trebuie să fie nici prea consistentă, nici prea fluidă, și nici să depășească prin suprafața ei locul bolnav.

Cînd se reînnoiește aplicarea unei cataplasme se recomandă să se prepare mai întîi noua cataplasma, apoi să se ridice cea veche ca să nu se răcească locul unde ea a fost aplicată.

Dintre cataplasmele cele mai des folosite amintim *cataplasma de făină de in*, cunoscută și sub denumirea de *cataplasma emolientă și cataplasma de făină de muștar*.

Băile medicinale constituie o altă formă de folosire, pentru uz extern, a plantelor și se obțin prin introducerea lor în apă fierbinte, în prealabil mărunțite (aproximativ 500 g pentru o baie) și puse într-un sac de pânză fină. De asemenea se poate folosi direct infuzia sau decoctul care se toarnă în apa de baie adusă la temperatura ce o poate suporta corpul omenesc.

Dintre băile medicinale mai frecvent utilizate amintim *baia de făină de muștar*, în care se introduc picioarele și care necesită 100—125 g de făină de muștar pentru o baie.

Inhalatiile sînt o formă medicamentoasă destul de frecvent folosită atît în terapia tradițională, cît și în cea științifică, utilizînd în acest scop unele specii de plante care conțin uleiuri volatile. Inhalatiile se pregătesc astfel: produsul vegetal mărunțit grosior se pune într-un vas smălțuit peste care apoi se toarnă apă fierbinte; vaporii de apă venind în contact cu planta aromatică, antrenează sub formă de picături fine uleiul volatil care sînt inhalate de bolnav, pătrunzînd astfel în căile lui respiratorii unde uleiul volatil își exercită activitatea lui medicamentoasă.

Posibilitatea de apreciere a cantității de produs vegetal și a volumului de solvent necesare efectuării unei forme medicamentoase în casă

Indiferent de forma de administrare și de modul de folosire este necesar să se respecte cantitățile de produs vegetal și de solvent indicate.

Pentru a veni în ajutorul celor care prepară în casă diverse forme medicamentoase pe baze de plante medicinale și care nu dispun de un cîntar și de un cilindru gradat redăm mai jos cantitățile aproximative de produs vegetal uscat și mărunțit pe care le poate conține o lingură de supă rasă, o linguriță și volumul de solvent dintr-o cană (pahar și ceașcă) de apă.

Cantitatea de produs vegetal uscat și mărunțit dintr-o lingură de supă:

- 5— 7 g de rădăcini, tuberi și rizomi;
- 2— 3 g de frunze;
- 3— 4 g de flori;

- 4— 5 g de iarbă (parte aeriană);
5— 6 g de fructe;
8—10 g de semințe.

În general într-o linguriță încap aproximativ 3 g de produs vegetal adus într-un grad de mărunțire înaintată și 0,5—1 g de pulbere de diverse organe luate pe un vîrf de cuțit.

Atragem atenția că se poate face uz de aceste determinări aproximative numai în cazul plantelor medicinale care nu sînt toxice.

Mijlocul cel mai la îndemînă pentru aprecierea volumului de solvent (apă, alcool, vin și oțet) îl constituie cana, paharul sau ceașca al căror conținut corespunde la 150—200 ml lichid.

100—125 g de lîină de muștar pentru o baie.
Într-o linguriță sînt o formă medicamentosă de lîină de muștar to-
losită în lîină de muștar. Sînt și în co-
în acest scop unele sînt de plante, sînt de lîină de muștar. În
într-o linguriță sînt o formă medicamentosă de lîină de muștar to-
pune într-un / sînt sînt de plante care apoi se toarnă în lîină de muștar
vapori de apă / sînt în contact cu planta aromată, sînt de apă
sînt de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar
sînt de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar
sînt de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar

Posibilitatea de a se face uz de aceste determinări aproximative
a cantității de produs vegetal / sînt de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar
și a volumului de solvent necesar / sînt de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar
electroliți / sînt de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar
în care / sînt de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar

1. Pentru a veni în ajutorul celor care preferă în cazuri diverse
folosirea medicamentelor pe bază de plante medicinale și care nu dis-
pun de o cantitate suficientă de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar
neapărat să se facă o cantitate de produs vegetal și de solvent
necesară / sînt de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar

2. Pentru a veni în ajutorul celor care preferă în cazuri diverse
folosirea medicamentelor pe bază de plante medicinale și care nu dis-
pun de o cantitate suficientă de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar
neapărat să se facă o cantitate de produs vegetal și de solvent
necesară / sînt de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar

3. Pentru a veni în ajutorul celor care preferă în cazuri diverse
folosirea medicamentelor pe bază de plante medicinale și care nu dis-
pun de o cantitate suficientă de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar

4. Pentru a veni în ajutorul celor care preferă în cazuri diverse
folosirea medicamentelor pe bază de plante medicinale și care nu dis-
pun de o cantitate suficientă de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar

5. Pentru a veni în ajutorul celor care preferă în cazuri diverse
folosirea medicamentelor pe bază de plante medicinale și care nu dis-
pun de o cantitate suficientă de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar

6. Pentru a veni în ajutorul celor care preferă în cazuri diverse
folosirea medicamentelor pe bază de plante medicinale și care nu dis-
pun de o cantitate suficientă de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar

7. Pentru a veni în ajutorul celor care preferă în cazuri diverse
folosirea medicamentelor pe bază de plante medicinale și care nu dis-
pun de o cantitate suficientă de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar / sînt de lîină de muștar

Plantele medicinale indigene folosite în terapeutică

• Afinul — fig. 1

Vaccinium myrtillus L. (Fam. Ericaceae)

M: Fekete áfonya; G: Heidelbeere; R: Cernica abiknavennaia*

Descrierea speciei. Este arbustul cel mai des întâlnit în zona alpină de la noi, formînd deseori pădurici dense sau afinişuri. Înalt pînă la 50 cm, are ramurile verzi, cu muchii ascuţite, purtînd frunze alterne, scurt peţiolate, ovale sau oval eliptice, cu vîrf ascuţit şi marginea fin-dinţată, lungi de cel mult 3 cm şi late de 2 cm. Florile, mici, solitare, actinomorfe, pentamere, au caliciul concrescut cu ovarul, corola de culoare roză este globulos-urceolată, iar androceul obdiplostemon. Fructul, bacă zemoasă, la maturitate de culoare albăstrie-negricioasă şi brumată, are în diametru 6—10 mm, iar prin strivire rezultă un suc violaceu cu gust dulceag. Înfloreste din mai pînă la sfîrşitul lui iunie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se utilizează frunzele (*Folium Myrtilli*) şi fructele (*Fructus Myrtilli*); primele se recoltează în timpul verii şi se usucă la umbră, iar celelalte la deplina lor maturitate începînd din iulie pînă la sfîrşitul lui august şi se usucă la 60—70°C.

Principii active. Frunzele conţin: taninuri şi derivaţi flavonici, iar fructele pe lîngă taninuri şi derivaţi antocianici (mirtilina a şi b) răspunzători de coloraţia lor cînd ajung la maturitate, mai conţin vitamina C şi vitamine din complexul B, provitamina A şi un principiu sau principii bacteriostatice neizolate încă.

* M: denumirea maghiară; G: germană şi R: rusă

Acțiune farmacologică: atât frunzele cât și fructele sînt înzestrate cu importante proprietăți astringente și antiseptice (antibiotice).

În cea ce privește activitatea hipoglicemiantă, adică de a scădea cantitatea de glucoză din sînge, a frunzelor mult folosite în medicina populară de la noi, trebuie amintit că numeroasele cercetări de laborator încă nu au ajuns la rezultate concludente care să confirme sau să infirme această acțiune.

Întrebuințări. Infuzia și decoctul 0,5—3% de frunze de afin se utilizează în cantitate de 1—2 căni pe zi atât în tratamentul diareei, cât și ca antiseptic urinar și ușor diuretic.

Fructele au o întrebuințare mult mai mare atât în combaterea tuturor formelor de diaree, cât și în dizenteria cronică, ajutînd ameliorarea proceselor de fermentație și putrefacție intestinală. În acest scop ele se folosesc sub formă de ceai în concentrație de 1—2%; cantitatea respectivă de fructe uscate se fierbe în 100 ml de apă timp de 25—30 de minute, apoi se filtrează, se completează cu apă fiartă pînă la 100 ml; se bea cca 300 ml de ceai cald în 24 de ore. Pentru obținerea unui efect și mai puternic la cantitatea de fructe se mai poate adăuga înainte de fierbere: 1 g flori de mușețel, 0,5 g frunze de mentă și chiar 0,5 g coajă de stejar.

Plecînd de la observația că în urma consumării de fructe de afin ochiul minierilor se adaptează mult mai ușor cînd trece de la lumină la întuneric, în ultimul deceniu s-au obținut din acest produs o serie de preparate cu asemenea proprietăți terapeutice.

Frunzele de afin intră în compoziția ceaiului dietetic.

• Albăstrelele — fig. 2

Centaurea cyanus L. (Fam. Compositae)

M: Kék búzavirág; G.: Kornblume; R.: Vasilek sinii

Descrierea speciei. Plantă anuală sau bianuală răspîdită prin semănături, locuri pietroase și pe marginea drumurilor, are tulpina înaltă de 0,50—1 m, ramificată și acoperită cu peri pîsloși. Frunzele, alterne, au culoare alburie din cauza perilor mătăsoși și sînt lineare. Florile pentamere, grupate în capitule globuloase terminale, sînt tubuloase, cele centrale au corola regulat-tubuloasă, iar cele periferice au corola asimetrică în formă de pîlnie cu cinci lobi de culoare albastră; androceul este alcătuit din 5 stamine cu anterele unite. Înflorește din iulie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. Se utilizează atât capitulele florale (*Flores Cyani cum receptaculis*) recoltate în timpul înfloririi, cu

pedunculul de maximum 1 cm, cât și numai florile marginale (cu corola asimetrică) (*Flores Cyani*). Ambele produse sînt lipsite de miros și au gust dulceag, ușor astringent.

Principii active. Substanțe amare (centaurozida sau cnicina) tannin, antocianidine și săruri de potasiu.

Acțiune farmacologică; are proprietăți astringente și diuretice.

Întrebuințări. Sub formă de infuzie 2—3 g/200, se ia de 3 ori pe zi înaintea meselor principale; se administrează în tratamentul bolilor renale, iar extern sub formă de cataplasme și spălături în diferite boli de ochi. Intră în compoziția ceaiului diuretic nr. 2.

• Amăreala — fig. 3

Polygala amara L. (Fam. Polygalaceae)

M.: Keserü pacsirtafü; G.: Bittere Kreuzblume; R.: Istod balșoi

Descrierea speciei. Plantă erbacee, vivace, care crește din abundență prin pădurile, pășunile și fînețele din regiunile alpine și sub-alpine. În pămînt are un rizom ramificat, brun-gălbui la exterior, alburiu la interior, care se prelungește cu o rădăcină groasă de aproximativ 1 mm. În fiecare primăvară din rizom iau naștere mai multe tulpini, lungi de 15—20 cm, avînd cea mai mare parte a lungimii lor întinse pe suprafața pămîntului. Prezintă frunze bazilare dispuse în rozetă, eliptic ovate, iar pe tulpină frunze mai mari, mai alungite și mai înguste; ambele tipuri de frunze sînt glabre. Florile grupate în spice terminale de culoare albastră, uneori violetă, roșiatică sau albă sînt neregulate, cu caliciu format din 5 sepale, 3 exterioare mai mici și două laterale petaloide mai mari, iar corola din 5 piese, petala anterioară fiind mai dezvoltată și concavă. Înfloarește în lunile mai, iunie și iulie.

Produsul vegetal folosit. De la această plantă se recoltează în scopuri medicinale atît planta întregă (*Herba Polygalae cum radicibus*), cât și numai rădăcinile (*Radix Polygalae*) recoltate în mai sau iunie, în timpul înfloririi. Ambele produse au gust puternic amar, ceea ce justifică și denumirea speciei.

Principii active: saponine triterpenice și salicilat de metil sub formă de glicozidă.

Acțiune farmacologică: excită secrețiile și în special secreția bronșică.

Întrebuințări. Se folosește sub formă de decoct 2% ca expectorant în bronșite și astm, administrîndu-se în 5—6 reprize pe zi.

• Anasonul

Pimpinella anisum L. (Fam. Umbelliferae)

M.: Keleti ánisz; G.: Anis; R.: Anis

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, originară din Asia occidentală și nord-estul Africii, iar la noi se găsește numai în cultură. Are tulpina cilindrică, goală la interior, ramificată și înaltă pînă la 75 cm. Frunzele bazilare sînt ovale, dintate pe margine, iar cele superioare profund divizate în segmente lineare. Florile mici, albe, regulate, pe tipul 5, sînt grupate în umbele compuse fără involuclu. Înfloarește din luna iunie pînă în august.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice se utilizează numai fructele (*Fructus Anisi vulgaris*), impropriu denumite semințe, recoltate la maturitate au forma ovoidă, sînt păroase, lungi de 3—5 cm și late de 2—3 mm, de culoare galben-cenușie sau cenușiu verzuie, cu miros plăcut și gust dulce aromat.

Principii active: ulei volatil (bogat în anetol 80—90%).

Acțiune farmacologică: datorită uleiului volatil, fructele de anason au proprietăți carminative, ușurînd evacuarea gazelor intestinale și stomahice, ajutînd digestia, de asemenea au și proprietăți expectorante stimulînd secreția salivară și galactagoga.

Întrebuințări: se folosește sub formă de infuzie 1% (250 ml pe zi) sau sub formă de pulbere 0,5—2 g/zi ca stimulent al poftei de mîncare (în anorexii), în insuficiența secreției lactate, cît și pentru ușurarea digestiei și expectorant.

Sub formă de infuzie se administrează și sugarilor pentru a înălătura colicile produse de acumularea de gaze, folosind în acest scop 5—6 fructe la o căniță de apă.

• Angelica — fig. 4

Angelica archangelica L. (Fam. Umbelliferae)

M.: Orvosi angélika; G.: Engelwurz; R.: Diaghili lekartsvennîi

Descrierea speciei. Cunoscută în popor și sub numele de angelică și bucinîș, este o specie medicinală vivace, caracteristică florei regiunilor noastre muntoase. În pămînt are un rizom năpiform, de culoare brună, lung de 8—12 cm, gros de 3—5 cm, din care pornesc numeroase rădăcini brune, brăzdate longitudinal, lungi pînă la 30 cm. Are o tulpină robustă, înaltă de 1—2 m, ramificată, de culoare roșiatică, cilindrică, goală la mijloc și slab brăzdată în partea superioară; apare numai în al doilea an de vegetație. Frun-

zele sînt mari, divizate, dințate pe margini, avînd la baza pețiolului o umflătură caracteristică. Florile sînt mici, pe tipul 5, regulate, numeroase, de culoare alb-verzuie, dispuse în umbele mari globuloase. Înflorește în lunile iulie și august.

Produsul vegetal folosit. De la această plantă se utilizează părțile subterane, adică rizomii cu rădăcini (*Rhizoma cum radicibus Angelicae*), recoltate la sfîrșitul verii. După uscare acest produs are miros aromat caracteristic, gust amar-aromat.

Principii active: ulei volatil, acizii: angelic și valerianic.

Acțiune farmacologică: stomahică, tonic-amară, excitantă a poftei de mîncare și în special în anorexia de natură psihică.

Întrebuințări. Se folosește fie sub formă de infuzie 2—5%, fie sub formă de decoct în anorexii și dispepsii, administrîndu-se cîte o jumătate de cană de ceai înaintea meselor principale.

• Anghinarea sau Anghinar — fig. 5

Cynara scolymus L. (Fam. Compositae)

M.: Árticsóka; G.: Artishocke; R.: Ținara

Descrierea speciei. Anghinarea, specie vivace, originară din sudul Spaniei, se găsește la noi numai în cultură. În primul an dă naștere la o rozetă de frunze bazilare, iar în al doilea an la o tulpină viguroasă, ramificată la partea superioară, înaltă pînă la 2 m, acoperită cu numeroși peri albi cenușii. Frunzele sînt mari, de obicei spinoase, adînc divizate, de culoare verde, albicioase pe fața superioară și alb-cenușie pe cea inferioară, acoperite cu numeroși peri. Florile de culoare roșie-violacee sînt dispuse în vîrfurile fiecărei ramuri în capitule mari, globuloase, acoperite de solzi groși cărnoși la bază. Înflorește în lunile iulie și august.

Produsul vegetal folosit. În scopuri farmaceutice se utilizează numai frunzele (*Folium Cynarae*), recoltate cînd sînt complet dezvoltate, fără însă a fi îmbătrînite și sînt uscate imediat. Nu au miros caracteristic, în schimb au gust puternic amar.

Principii active: cinarină (acid 1,3-dicafeil-chinic), acid clorogenic, derivați flavonici (cinarozida și scolimozida) și un principiu amar (cinaropicrina).

Acțiune farmacologică: frunzele de cinara măresc secreția biliară și diureza și scad conținutul sîngelui în colesterol (stimulînd metabolismul colesterolic în ficat); au și acțiune antidiabetică.

Întrebuințări. Se folosește sub formă de infuzie 0,5—1%, ca diuretic și coleretic în toate formele de insuficiență hepato- și car-

dio-renală, în nefrite cronice și acute. Se prepară astfel: se ia o lingură de frunze și se introduce într-un vas cu 500 ml apă clocotită și se lasă în repaus 20—30 de minute, iar după filtrare se bea o parte dimineața pe stomacul gol, iar restul în cursul zilei cu o jumătate de oră înaintea meselor principale. Sub formă de extract apos deproteinizat intră în compoziția produsului Anghirol (Cinarol).

• **Arnica** — fig. 6

Arnica montana L. (Fam. Compositae)
M.: Arnika; G.: Arnika; R.: Arnica gornaia

Descrierea speciei. Cunoscută în Banat și sub denumirea de carul pădurilor și carul zinelor, arnica este o plantă folosită în țara noastră încă din timpurile cele mai îndepărtate la vindecarea rănilor. Crește din abundență prin fînețe și pășunile umede din regiunile montane, în special din nordul țării. Este o specie vivace, avînd în pămînt un rizom orizontal din care ia naștere primăvara o rozetă de frunze ovale, cu marginile întregi și aspre la pipăit. Tulpina, care pornește din mijlocul rozetei de frunze, este dreaptă, cilindrică, păroasă, de culoare brun-roșiatică, înaltă de 50—60 cm și poartă 1—2 perechi de frunze mai mici ca cele bazilare. Florile de culoare galben-portocalie sînt dispuse în capitule terminale, mari, cu diametrul de 6—8 cm; florile marginale, femele, sînt ligulate, cu ligula lungă pînă la 2 cm, iar cele centrale hermafrodite, tubulare cu corola terminată cu 5 dinți. Înfloarește în lunile iunie și iulie.

Produsul vegetal folosit. Capitulele florale alcătuiesc singurul organ de plantă cu proprietăți terapeutice. Ele se recoltează fără codiță (*Flores Arnicae*) în momentul cînd planta începe să înflorească și se usucă repede în strat subțire la soare.

Principii active: ulei volatil, carotinoide, flavonoide și alcooli triterpenici.

Acțiune farmacologică: extern vulnerar și antiflogistic în echimoze și contuzii, intern (foarte rar) ca stimulent al sistemului nervos.

Trebuie avut în vedere că florile de arnica nu sînt un produs inofensiv, deoarece tinctura de arnica (1/5) aplicată local este foarte iritantă, iar administrată intern chiar în doze moderate poate provoca gastroenterite și paralizia centrilor nervoși.

Întrebuințări. Intern se folosește infuzia 0,5% (500 ml în 24 de ore) ca stimulent nervin, însă numai cu avizul medicului. Extern,

infuzia 5 g% se utilizează sub formă de gargară în laringită și răgușeală și ca pansament antiseptic și cicatrizant al rănilor. Florile de arnica intră în compoziția unor specii vulnerare.

• **Brîndușa de toamnă** — fig. 7

+ *Colchicum autumnale* L. (Fam. Liliaceae)

M.: Öszikikerics; G.: Herbstzeitlose; R.: Bezwremennik Osenii

Descrierea speciei. Plantă vivace, erbacee, lipsită de tulpina aeriană, crește prin fînte din regiunile muntoase ale țării. În pămînt are un bulb voluminos, adînc înrădăcinat, compact și învelit cu membrane brune. Frunzele, în număr de 3—4, sînt lineare lanceolate, cu vîrfurile ascuțite și cu nervațiunea paralelă; ele apar primăvara și se vestejesc la începutul lui septembrie. Toamna ies din bulb 1—3 flori de culoare roz-violacee, cu perigonul tubulos, foarte alungit (15—20 cm) și desfăcut în 6 lobi ovali și puțin ascuțiți, în interiorul căruia se află cele 6 stamine. Fructul este o capsulă lungă, care ajunge la maturitate în primăvara următoare, avînd o culoare brună ce se deschide prin trei valve și conține numeroase semințe mici. Atît bulbul, cît și semințele sînt foarte toxice, toxicitate cunoscută din îndepărtata antichitate.

Iată cît de plastic caracterizează Otilia Cazimir această plantă:

*Țarina verii pe sfîrșite,
Prin cîrîngul gol în fiecare an,
Întînd în soare pîlnii otrăvite,
Brîndușe, flori subțiri de porțelan.*

Produsul vegetal folosit. Astăzi de la brîndușa de toamnă se utilizează numai semințele (*Semen Colchici*) recoltate la deplina lor maturitate. Sînt sferice, cu diametrul de 1—2 mm și de culoare negricios-violacee, cu suprafața punctat reticulată, cu gust amar și iute și lipsite de miros.

Principii active: alcaloizi — colchicina, demecolcina și tiocolchicozida fiind cei mai importanți terapeutici.

Acțiune farmacologică: antigutoasă și anticanceroasă.

Întrebuințări. Semințele se folosesc actualmente numai de industria chimico-farmaceutică pentru extragerea alcaloizilor activ-terapeutici.

• Brusture

Arctium lappa L. (Fam. Compositae)

M.: Közönséges Bojtorján; G.: Grosse Klette; R.: Lopuh balşoi

Descrierea speciei. Botezat de popor cu diverse nume ca: lipan, lăpuc și clococean, brusturele este o specie erbacee bienală, foarte răspândită în flora noastră prin locuri virane, pe lângă garduri și pe marginea pădurilor. În pământ are un rizom vertical care se continuă cu o rădăcină pivotantă cărnoasă; tulpina înaltă pînă la 2 m este ramificată și păroasă, poartă frunze dispuse altern, de culoare verde pe fața superioară, cenușiu-tomentoasă pe cea inferioară. Frunzele inferioare sînt foarte mari, pețiolate, cu limbul rotunjit la bază și cu marginea întreagă; frunzele superioare sînt de dimensiuni din ce în ce mai mici spre vîrf. Florile pentamere, tubulare, de culoare purpurie sînt dispuse în capitule globuloase, înconjugate de bractei încovoiate la vîrf în formă de cîrlig; fructul este o achenă. Înflorește în lunile august-septembrie.

Produsul vegetal folosit. Se utilizează numai rădăcinile (*Radix Bardanae*) recoltate înainte de înflorire în al doilea an de vegetație, sau toamna în primul an de vegetație.

Principii active: nitrat de potasiu, ulei volatil, o lactonă cu structura insuficient precizată, acid cafeic, vitamine din complexul B.

Acțiune farmacologică: diuretică, coleretică și hipoglicemiantă; de asemenea are și proprietăți antifurunculoase.

Întrebuințări. Se folosește ca diuretic și sudorific sub formă de ceai prin macerarea timp de 30—60 min. a 3—4 linguri de rădăcină mărunțită într-un litru de apă clocotită, iar după filtrare prin vată și îndulcire, se bea în cursul unei zile. În cazul diabeticilor ceaiul se îndulcește cu zaharină. Extern, infuzia asociată cu frunze de mesteacăn se folosește ca loțiune pentru creșterea părului, frecționînd pielea capului, o dată pe săptămîină după spălare, cu această fiertură căreia i s-a mai adăugat și o linguriță de oțet.

• Călinul

Viburnum opulus L. (Fam. Caprifoliaceae)

M.: Kányabangita; G.: Gemeiner Schneebalb; R.: Kalina abîknavennaia

Descrierea speciei. Arbust înalt pînă la 5 m, stufos, cu tulpina ramificată; la noi crește prin tufărișuri și păduri mai umede; are

frunze opuse, trilobate, sinuat-dințate, cu lobii ascuțiți; florile sînt albe-rozacee, dispuse în inflorescențe terminale umbeliforme, cele marginale sînt mai mari și sterile, iar cele centrale mai mici și fertile, avînd caliciu și corola, fiecare formată din 5 piese. Înflo-rește din luna mai pînă la sfîrșitul lui iunie.

Produsul vegetal folosit. Se utilizează scoarța (*Cortex Viburni*) recoltată în lunile aprilie-mai de pe ramurile și tulpinile tinere; după uscare are gust amărui-astringent.

Principii active: tanin, rezine și flavonoide.

Acțiune farmacologică: astringentă, sedativ-uterină și antidis-menoreică.

Întrebuințări. Infuzia 2% (două ceaiuri pe zi) se folosește în dis-menoree, iminență de avort și accidente nervoase ale sarcinii.

• Cătina — fig. 8

Hippophaë rhamnoides L. (Fam. Elaeagnaceae)

M.: Homoktövis; G.: Sanddorn; R.: Ablepiha krušinovidnaia

Descrierea speciei. Cunoscută și sub numele de cătina albă sau cătina de rîu, această specie este un arbust alburui, foarte ramifi-cat și spinos, care crește la noi începînd din nisipurile și pietrișu-rile litorale pînă în regiunile muntoase, alcătuiind uneori crînguri și tufișuri destul de întinse. Pe ramuri se observă prezența de nu-meroase frunze întregi, linear-lanceolate, de culoare verde-cenușie pe fața superioară și albicios-argintie pe cea inferioară. Florile, dioice, sînt de culoare galben-ruginiu, mici și apar înaintea frun-zelor; cele masculine, sesile, au 2 sepale și 4 stamine, iar cele femele sînt scurt pediculate și cu 2 sepale. Fructele sînt ovoide sau glo-buloase, lungi de 5—10 mm și late de 4—8 mm și grupate mai multe la un loc, de culoare verde la început și galben-portocalie la completa lor maturitate.

Produsul vegetal folosit. Se întrebuințează numai fructele ma-ture (*Fructus Hippophaë*) atît în stare proaspătă, cît și uscată; se recoltează imediat după coacerea lor pînă la lăsarea primului ger; în stare crudă au gust acru-astringent, iar coapte mai plăcut, cu miros de ananas.

Principii active: vitaminele B₁, B₂, C, PP, carotinoide, acid folic și izoramnetol.

Acțiune farmacologică: tonifiant general, datorită complexului vitaminic ce-l conține.

Întrebuințări: Pe drept cuvînt denumite *polivitamină naturală*, fructele de cătină la noi nu se folosesc, în schimb în numeroase țări și în special în cele nordice sînt utilizate atît în scopuri terapeutice, ca și preparatele condiționate pe bază de polivitamine, în hipo- și avitaminoze, în anemie și convalescență, cît și în scopuri alimentare sub formă de sucuri, siropuri, marmeladă etc. Se poate utiliza și infuzia 2—3%, folosind 2—3 ceaiuri pe zi. Sucurile, în general, se prepară din fructe proaspete stoarse.

• **Cerențelul** — fig. 9

Geum urbanum L. (Fam. Rosaceae)

M.: Patakmenti gyömbérgyökér; G.: Gemeine Nelkenwurz; R.: Grävilat taradskoi

Descrierea speciei. Denumit în unele regiuni ale țării cuișoriță și ridichioară, cerențelul este o specie erbacee, vivace, foarte răspîndită la noi prin locurile umede, păduri și luminișuri. În pămînt are un rizom cilindric, cu diametrul de aproximativ 2 cm, din care iau naștere numeroase radicele. Tulpina aeriană este dreaptă, ramificată; frunzele bazilare sînt penat compuse cu 5—7 foliole dințate pe margini, iar cele tulpinale sînt mai mari și trifoliolate. Florile de culoare galben-aurie sînt regulate pe tipul 5, solitare, dispuse fie în vîrfurile tulpinii, fie la subțioara ultimelor frunze; fructele la maturitate, grupate la un loc, poartă stilurile caracteristice prin vîrfurile lor în formă de croșetă. Înflorește din luna mai pînă la începutul toamnei.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se întrebuințează rizomii cu rădăcinile (*Rhizoma cum radicibus Gei*) recoltate primăvara și toamna. Materia primă uscată are culoarea brună, cu miros slab-aromatic, asemănător cu cel de cuișoare, iar gustul este amar și astringent.

Principii active: taninuri (hidrolizabile și condensate), și geozidă sau geină care prin hidroliză pune în libertate eugenol, substanța bacterică răspunzătoare de mirosul de cuișoare pe care-l are rizomul de cerențel.

Acțiune farmacologică. Datorită taninurilor are acțiune astringentă, antidiareică și hemostatică, iar eugenolul rezultat din descompunerea geozidei îi comunică proprietățile bactericide și calmante.

Întrebuințări. Sub formă de pulbere 1—4 g pe zi, decoct sau infuzie 1—3% (1 linguriță produs mărunțit la o cană de apă admi-

nistrându-se 2—3 ceaiuri pe zi) acest produs se folosește intern în tratamentul dispepsiilor gastrice și enteritelor de natură infecțioasă și al hemoragiilor. Extern se recomandă în tratamentul stomatitelor și gingivitelor. Intră în compoziția ceaiurilor antidiareice și pentru gargară.

• Chimenul sau Chimionul

Carum carvi L. (Fam. Umbelliferae)

M.: Köménymag; G.: Weissen-Kümel; R.: Tmin

Descrierea speciei. Chimenul botezat de popor atît chimion de cîmp, cît și secărică, este o plantă erbacee bi- și plurianuală, spontană prin fînețele din regiunile deluroase și muntoase, însă mai mult cultivată în aceleași regiuni. Are rădăcina fuziformă, tulpina dreaptă, ramificată la bază, fistuloasă, înaltă de 30—60 cm, purtînd frunze divizate adînc. Atît tulpina, cît și ramurile se termină cu umbele de flori albe sau roșiatice hermafrodite, pentamere, care apar în lunile mai-iunie, corola prezintă 5 petale inegale, obovate și emarginate cu un lobușor îndoit spre interior, iar sepalele sînt puțin dezvoltate; fructul o diachenă.

Produsul vegetal folosit. De la această specie se utilizează numai fructele (*Fructus Carvi*) recoltate atunci cînd 50—60% din fructele de pe umbela principală au ajuns la completa lor maturitate. Fructele sînt ovoide, comprimate lateral, glabre, de culoare galben-brună, lungi de 4—5 mm și groase de 1—2 mm și prevăzute cu un stil ramificat în două brațe; au miros caracteristic, puternic aromat, gust înțepător, amărui și aromat.

Principii active: ulei volatil în care predomină carvona (50—85%).

Acțiune farmacologică. Datorită uleiului volatil fructele de chimen au proprietăți carminative, stomahice, galactagoge și stimulente.

Întrebuințări. Se utilizează fie sub forma de pulbere 2—4 g în 24 de ore, fie de infuzie 1—2 g% (o linguriță și jumătate de fructe la o ceașcă de apă) administrîndu-se cîte o cană de ceai înaintea meselor principale în anorexii și în tulburări digestive; de asemenea mamele care alăptează pot folosi infuzia sau pulberea pentru a le mări secreția lactică.

• **Cicoarea** — fig. 10

Cichorium intybus L. (Fam. Compositae)

M.: Katángkóró; G.: Wegwarte; R.: Tikorii abíknavenní

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, perenă, foarte răspândită la noi, începînd de la șes pînă la munte, prin locuri necultivate, pe marginea drumurilor și rîurilor. Are rădăcina groasă, pivotantă și tulpina dreaptă, ramificată și înaltă pînă la 2 m. Frunzele bazilare sînt alungite, adînc scobite, iar cele tulpinale întregi, fără petiol, oval lanceolate, ascuțite la vîrf și înconjoară prin baza lor tulpina. Florile hermafrodite, pentamere, de culoare albastră, dispuse în capitule, axilare sau terminale, grupate solitar pe tulpină și pe ramurile laterale au caliciul redus și corola ligulată. Înfloresc din luna iulie pînă la sfîrșitul lui august.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se întrebuintează atît rădăcinile (*Radix Cichorii*), cît și părțile aeriene (*Herba Cichorii*); primele se recoltează toamna tîrziu, iar celelalte în timpul înfloririi.

Principii active: inulină, cicorină, colină, acid dicafeil-tartric (acid cicoric) în părțile aeriene; substanțe amare de natură triterpenică, inulină, tanin, ulei volatil și rezine în rădăcină.

Acțiune farmacologică: aceste produse au proprietăți multiple; astfel datorită principiilor amari, inulinei și colinei au activități eupeptic-amare și colagoge, iar uleiul volatil și rezinele sînt răspunzătoare de acțiunea ușor diuretică și laxativă a lor.

Întrebuintări. Infuzie 2,5% (500—600 ml pe zi) se administrează ca eupeptic-amar și coleretic; mărește cantitatea de bilă și în același timp o fluidifică (efect hidrocoleretic). *Herba Cichorii* este un component major al ceaiului depurativ, iar *Radix Cichorii* al pulberii laxativ-purgativă.

• **Cimbrisorul sau Cimbrisorul de cîmp** — fig. 11

Thymus serpyllum L. (Fam. Labiatae)

M.: Kakukfű; G.: Grosser Quendel; R.: Timian palzucii

Descrierea speciei. Este un subarbust foarte răspândit în flora țării noastre prin finețe, începînd din zona dealurilor pînă în regiunile muntoase, alcătuiind mici tufe. Are tulpini în 4 muchii, uneori chiar cilindrice, tîritoare, de culoare verde roșiatică, din care iau naștere numeroase ramuri ascendente la extremitatea lor. Frunzele așezate opus, sînt mici, ovale și cu marginea întregă,

uneori ușor recurbată în jos; examinate în zare, în limbul acestor frunze se observă prezența unor puncte transparente, care în realitate sînt pungile cu ulei volatil. Florile zigomorfe de culoare roșu-liliachie sînt grupate în spice dese și scurte în vârful ramurilor și au corola bilabiata, labiul inferior fiind lung și trilobat, iar cel superior emarginat, androceul din 4 stamine, două mai lungi, două mai scurte. Înfloarește din luna mai pînă la sfîrșitul lui septembrie.

Produsul vegetal folosit. De la cimbrisor medicina utilizează numai părțile aeriene (*Herba Serpylli*) recoltate în timpul înfloririi și uscate la umbră în poduri aerisite; ele au miros plăcut și gust amarui aromat.

Potrivit studiilor de specialitate *Herba Serpylli* din farmacie și din magazinele „Plafarului”, în afara de specia descrisă mai sus conține și părțile aeriene ale altor specii de *Thymus* care cresc spontan, însă care au aceeași valoare terapeutică.

Principii active: ulei volatil (care conține carvacrol și timol), acizii cafeic și rozmarinic, tanin și un principiu amar (serpilina).

Acțiune farmacologică. Datorită uleiului esențial și celorlalte principii active acest produs are proprietăți diaforetice, diuretice, colagoge, coleretice, antihelmintice, sedative și antiseptic-intestinale.

Întrebuințări. Se folosește sub formă de infuzie 1—2 g% administrîndu-se 50—200 ml pe zi ca un bun calmant în tusea convulsivă și în tusea astmaticilor, în tratamentul enterocolitelor și în anorexia anemicilor. De asemenea infuzia se poate întrebuința și extern datorită proprietăților sale antiseptice și de a cicatriza rănille.

Intră în compoziția ceaiurilor: antiastmatic, antidiareic și pentru gargară.

• **Cimbrul de cultură sau lămîioara** — fig. 12

Thymus vulgaris L. (Fam. Labiatae)

M.: Kerti kakukfű; G.: Garten Tymian; R.: Timian abiknavennii

Descrierea speciei. Originară din ținuturile mediteraneene, această plantă se găsește la noi numai în cultură; se folosesc numai părțile aeriene atît în scopuri medicinale, cît și alimentare. Este un subarbust stufos, cu tulpini în 4 muchii, de culoare verde roșiatică, lemnoase în partea inferioară, ramificate, înalte pînă la 30 cm; frunzele, opuse, sînt sesile, mici lineare, cu marginea răsucită, avînd fața superioară netedă, lucioasă, iar cea inferioară pă-

roasă. Florile mici pentamere, de culoare violaceu-roză, cu corola bilabiata asemenea-se cu cele de cimbrisor, sînt dispuse terminal la subțioara frunzelor superioare în inflorescențe sub formă de spic. Înfloreste în lunile de vară.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se utilizează părțile aeriene nelignificate, recoltate înainte de înflorire completă (*Herba Thymi*) cînd conțin cantitatea maximă de ulei volatil și se usucă la umbră.

Principii active: ulei volatil bogat în timol, tanin, acid cafeic, substanțe flavonoide și triterpinoide și un principiu amar.

Acțiune farmacologică. Datorită uleiului volatil, cimbrul de cultură are acțiune calmantă asupra tusei; de asemenea mai posedă și proprietăți sialagoge, coleretice, antihelmintice și antiseptice de care, în bună parte, este răspunzător timolul.

Întrebuințări. Infuzie 1—2 g%; se administrează cel mult o cană de ceai (50—200 ml) pe zi, în mai multe reprize în tusea convulsivă, spastică și astmatică, în anorexia anemicilor, în dispepsii ușoare, cît și în tratamentul enterocolitelor. Extern produsul se folosește în băi aromatice.

Trebuie atrasă atenția că tot din cauza uleiului volatil produsul utilizat în cantități supradozate provoacă tulburări gastrointestinale și excitații nervoase.

• Cireșul și vișinul

Cerasus avium (L) Mch. sin: *Prunus avium* L. și *Cerasus vulgaris* Mill sin: *Prunus cerasus* L. (Fam. Rosaceae)

M.: Cseresnyefa; Meggyfa; G.: Vogelkirsche; Sauerkirsche; R.: Vișnia pticia, Vișnia abiknavennaia

Sînt pomi fructiferi foarte răspîndiți și cunoscuți la noi folosindu-se în scopuri terapeutice codițele (pedunculii) fructelor coapte, cunoscute sub denumirea de cozi de cireș (*Stipites Cerasorum*). Sînt lungi de 4—5 cm, subțiri de 0,5—1 mm, cilindrice, cu extremitatea care se prinde de fruct lărgită brusc în formă de pernă, iar cealaltă sub forma unei mici excrescențe striată circular. Culoarea este brun-verzuie, cu miros slab caracteristic, iar gustul este amărui și astringent.

Principii active: săruri de potasiu, saponine, flavonoide și taninuri.

Acțiune farmacologică: datorită sinergismului dintre sărurile de potasiu, saponine și flavonoide, cozile de cireș au acțiune diuretică accentuată.

Întrebuințări. Sub formă de decoct 3—5%, ca diuretic în afecțiunile catarale ale tractului urinar; se prepară astfel: un pumn de codițe de cireș sau de vișin se fierb într-un litru de apă, timp de 30 de minute, apoi după răcire se filtrează (se poate îndulci) și se bea tot lichidul extractiv cald; se administrează 3—4 ceaiuri pe zi.

Intră în compoziția ceaiului diuretic nr. 3.

• Ciuboțica cucului — fig. 13

Primula officinalis (L.) Mill. și *Primula elatior* (L.) Grufb. (Fam. Primulaceae)

M.: Orvosi kankalin; G.: Frühlings-Schlüsselblume; R.: Pervoțvet vesenii

Descrierea speciilor. Aceste plante, foarte răspândite în țara noastră, poartă denumiri populare care variază de la provincie la provincie; în Moldova și Oltenia sînt cunoscute sub numele de ciuboțica cucului, în Transilvania anglicel sau anclicel, iar în Muntenia țîța oii și țîța vacii. Ambele specii sînt plante erbacee, vivace, care au în pămînt un rizom scurt, gros și cilindric, de culoare brun-închisă la exterior, albicioasă la interior, din care pornesc numeroase rădăcini lungi pînă la 20 cm. În primele zile ale primăverii apare o rozetă de frunze ovale, sbîrcite, păroase și mult îngustate la bază; din mijlocul acestei rozete foliare iese în luna aprilie tulpina floriferă, uneori catifelat-păroasă, înaltă pînă la 20 cm, lipsită de frunze (tulpina scapiformă) terminîndu-se cu o inflorescență umbeliformă, multifloră. Fiecare floare, hermafrodită, pentameră și regulată are un caliciu campanulat, corola gamopetală tubuloasă, în partea superioară cu petalele libere și orizontale și cu pete portocalii la baza lor; androceul este alcătuit din 5 stamine fixate pe corolă. Florile sînt de culoare galben-aurie la *Primula officinalis* și galben sulfurii (galben-deschis) la *Primula elatior*. Fructul este o capsulă; înfloresc în lunile aprilie și mai, în funcție de altitudine.

Produsul vegetal folosit. De la ambele specii se utilizează în scopuri medicinale atît rizomul cu rădăcini (*Rhizoma cum radicibus Primulae*), cît și florile (*Flores Primulae*). Primul produs se recoltează fie primăvara devreme, fie toamna tîrziu, iar cel de-al doilea în timpul înfloririi, îndepărtîndu-se pedunculii floralii.

Principii active: saponozide triterpenice (primulozida) vitamina C și flavonozide.

Acțiune farmacologică. Datorită saponozidelor pe care le conțin florile și în special rizomul și rădăcinile de ciuboțica cucului au acțiune expectorantă, emetică și secretolitică.

Întrebuințări. Infuzia și decoctul: pentru adulți 1—3%, iar pentru copii 0,5—1%; se administrează de 2—3 ori pe zi în bronșite. Părțile subterane intră în compoziția ceaiului antibronșitic nr. 2, iar florile în a ceaiului pectoral nr. 2.

• **Ciumăfaia sau Laurul porcesc** — fig. 14

+ *Datura stramonium* L. (Fam. Solanaceae)

M.: Nadragulya; G.: Gemeiner Stechapfel; R.: Durman abíknavenníi

Descrierea speciei: Plantă anuală, erbacee, robustă, care trăiește în locuri necultivate și cultivate, pe lângă locuințe și pe cîmp. Tulpina înaltă pînă la 1,50 m este bogat ramificată în partea superioară, fără spini și fistuloasă; poartă frunze mari dispuse altern, de un verde-închis, ovale sau oval triunghiulare, pețiolate cu marginea inegal sinuat-lobată, cu lobi ascuțiți. Florile albe, solitare, regulate, pentamere, scurt pedunculate, sînt mari cu caliciul tubulos, dilatat la bază, cu 5 dinți în partea superioară, iar corola în formă de pîlnie este alcătuită din 5 petale unite; androceul format din 5 stamine inserate pe tubul corolei. Fructul este o capsulă mare ovoidală, la început verde, prevăzută cu numeroși peri, apoi de culoare brună, avînd în interior numeroase semințe mici de culoare brun-închisă la completa lor maturitate.

Produsul vegetal folosit. În medicină se utilizează frunzele (*Folium Stramonii*) recoltate cu pețiol în timpul înfloririi. Din cauza mării lor toxicități, în timpul recoltării frunzelor trebuie luate aceleași măsuri de precauție ca și în cazul recoltării mătrăgunei.

Principii active: alcaloizi, a căror totalitate mai este denumită și *daturină*, hiosciamina și scopolamina fiind alcaloizii principali.

Acțiune farmacologică. La fel ca aceea a frunzelor de mătrăgună (*Folium Belladonnae*), însă prezența scopolaminei în cantități mici îi comunică și acțiune calmantă asupra sistemului nervos central.

Întrebuințări. Sub formă de pulbere 0,05 g pentru o dată și 0,2—0,6 g în 24 de ore, sau decoct 0,5—1/200 în 24 de ore se administrează ca antiastmatic, antispasmodic și parasimpaticolitic. Se va folosi numai cu avizul medicului. Intră în compoziția țigărilor antiastmatice.

• Coacăzul negru

Ribes nigrum L. (Fam. Saxifragaceae)

M.: Fekete ribizke; G.: Gichtbeere; R.: Smaradina ciornaia

Descrierea speciei. Arbust fără spini, înalt pînă la 1,5 m, crește atît spontan prin pădurile montane și subalpine, cît și cultivat pentru fructele sale. Are frunzele împărțite în 3—5 lobi triunghiulari, cu marginea dințată, puțin păroase pe partea inferioară și cu numeroase punctuații galben-strălucitoare (glande). Florile, pe tipul 5, cu corola regulată, de culoare roșie spre interior și galben verzuie la exterior, sînt grupate cîte 5—10 în strugure care atîrnă. Fructele sferice, cu diametrul 0,5—1 cm, la maturitate sînt de culoare neagră și au gust plăcut, aromatic. Înflorește în lunile aprilie și mai.

Produsul vegetal folosit. Pentru medicină interesează atît frunzele (*Folium Ribes nigri*) recoltate în mai-iunie și uscate în strat subțire, la umbră și în curent de aer, cît și fructele mature (*Fructus Ribes nigri*).

Principii active: Frunzele conțin: tanin, vitamină C, rutozidă, săruri de potasiu și un ulei volatil, iar fructele: vitamina C, însă în cantități mult mai mari, vitamine din complexul B, flavonoide și antocianozide.

Acțiune farmacologică. Frunzele au acțiune diuretică, iar fructele datorită vitaminei C au acțiune reconfortantă. Sinergismul dintre vitamina C și antocianozide le comunică proprietăți în prevenirea accidentelor vasculare și mărește acuitatea vizuală.

Intrebuințări. Frunzele se utilizează sub formă de infuzie 2—3% (100 ml dimineța, 100 ml seara) ca diuretic, iar fructele sub formă de extract — preparat cu apă fierbinte din fructe proaspete sau uscate —, se recomandă în stările incipiente gripale, în răceli și pneumonie, precum și în stadiul de convalescență după boli infecțioase. Consumate ca atare fructele se utilizează în prevenirea accidentelor vasculare și măresc acuitatea vizuală.

• Coadă calului

Equisetum arvense L. (Fam. Equisetaceae)

M.: Mezej zsruló; G.: Acker-Schachtelhalm; R.: Hvošci palevoi

Descrierea speciei. Este o plantă perenă, erbacee, care crește prin lunci umede și nisipoase, pe marginea rîurilor din regiunea de cîmpie pînă la munte. Tulpinile sînt de două feluri: unele fertile care apar cele dintîi și înalte pînă la 40 cm, și altele sterile

care apar mai târziu și sînt mai înalte pînă la 60 cm. Cele fertile apar primăvara, sînt de culoare brun-deschisă, fără ramuri, cu frunze brune, concrescute în vagine și se termină cu un spic sporifer oval. Tulpinile sterile apar la începutul verii, sînt de culoare verde-deschis, cu coaste evidente (6—19), aspre și tari, mult ramificate verticilat; tulpina în secțiune prezintă o lacună centrală, iar ramurile sînt pline la interior și brăzdate de patru muchii la exterior.

Produsul vegetal folosit. Oficinale sînt tulpinile sterile (*Herba Equiseti*) recoltate vara, începînd din luna iulie pînă în septembrie. Uscarea lor se face repede în poduri bine aerisite, în strat subțire și întoarse în fiecare zi, deoarece produsul înnegrit pierde proprietățile sale terapeutice. Produsul nu are miros, iar gustul este dulceag.

Principii active: ulei volatil (în stare solidă), substanțe minerale bogate în bioxid de siliciu (dintre care 10—20 % sub formă solubilă în apă), săruri de potasiu, saponozide de natură triterpentică (ecvisetonoizidă) și flavonoide.

Acțiune farmacologică. Produsul are acțiune diuretică, ușor expectorantă și remineralizantă.

Întrebuințări. Decoctul 1—2/100 (100—200 ml în 24 de ore) se administrează ca diuretic, iar pulberea 1—2 g în 24 de ore ca mineralizant în tuberculoza pulmonară.

Întră în compoziția ceaiurilor antireumatic și diuretic.

• Coadă racului — fig. 15

Potentilla anserina L. (Fam. Rosaceae)

M.: Libapimpó; G.: Gänselfingerkraut; R.: Rapciatka gușinaia

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, vivace care crește prin locuri umede, nisipoase, pe marginea șanțurilor, a lacurilor, izlazurilor și riurilor de la cîmpie pînă la munte. Are tulpina groasă și scurtă care dă naștere la numeroase tulpini laterale, tîritoare și înrădăcinate la noduri, la locul de plecare al tulpinilor se află o rozetă de frunzi lungi, pînă la 20 cm, compus-penate cu 15—20 foliole dințate pe margini, verzi pe fața superioară și cenușiu-argintiu pe cea inferioară. Florile regulate, pe tipul 5, sînt solitare, au caliciul dublu, corola cu petalele libere de culoare galbenă frumoasă și sînt de două ori mai lungi decît sepalele, iar androceul este format din 20 de stamine. Înflorește din luna mai pînă în august.

Produsul vegetal folosit. De la această plantă se întrebuințează numai părțile aeriene (*Herba Anserinae*) recoltate în timpul înfloririi și alcătuite din tulpinile laterale și frunzele bazilare.

Principii active: tanin și flavonozide.

Acțiune farmacologică. Datorită cantității mari de tanin, acest produs are acțiune astringentă și hemostatică, iar flavonozidele sînt răspunzătoare de proprietățile lui spasmolitice.

Întrebuințări. Intern, infuzie 1,5—2%, se administrează (două căni de ceai pe zi din 2 în 2 ore) ca antidiareic, stiptic și hemostatic în diverse hemoragii. Extern: decoctul 2—3% se folosește sub formă de spălături locale în leucoree (poală albă), în ulcerările pielii și în inflamațiile gingiilor.

● **Coada șoricelului** — fig. 16

Achillea millefolium L. (Fam. Compositae)

M.: Kőzsőseges cickafarkfű; G.: Schafgarbe; R.: Tîsiacielistnic obiknovennîi

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, vivace, stoloniferă, care crește prin locuri cultivate și necultivate, înaltă pînă la 80 cm, avînd două feluri de tulpini aeriene, unele mai groase florifere, foliate, ramificate la partea superioară și terminîndu-se cu capitule formate din flori mici și altele sterile purtînd numai frunze. Frunzele sînt alterne, penat-sectate, mai mult sau mai puțin păroase și cu miros slab aromat și gust amar astringent. Florile sînt grupate în capitule ovoide reunite la rîndul lor în corimb la extremitatea tulpinii. Fiecare capitul conține 5—6 flori marginale pentamere, ligulate, tridințate de culoare albă, uneori roză pînă la roșie și flori interioare regulate tubuloase cu 5 stamine (sînt mai numeroase); fructul este o achenă. Înfloarește din luna iunie pînă în septembrie.

Coada șoricelului este una din plantele medicinale folosite încă din antichitate pe scară largă. Deși domnește părerea că numele științific al acestui gen de plantă ar aminti pe cel al eroului legendar al războiului troian Achille, totuși se pare după cum a susținut Plinius, că este vorba de un medic Achille care a descoperit cel dintîi proprietățile medicinale ale speciei, adică de a grăbi cicatrizarea rănilor.

Produsul vegetal folosit. Atît părțile aeriene (*Herba Millefolii*), cît și florile (*Flores Millefolii*) constituie părțile de plantă utilizate în terapeutică; ele se recoltează în timpul înfloririi și se usucă în

straturi subțiri în locuri aerisite, în special în poduri acoperite cu tablă.

Principii active: ulei volatil de culoare albastră, bogat în azulene (și în special în chamazulenă), proazulene (M_1 , M_2 și C, achilină) taninuri, flavonozide, colină și unele substanțe, încă neidentificate, înzestrate cu acțiune antibiotică.

Acțiune farmacologică. Proprietățile majore ale produsului și anume stomahice, astringente, antiinflamatorii, calmante și ușor antiseptice și tonic-amare se datorează uleiului volatil și proazulenelor.

Întrebuințări. Intern: infuzie 2—5% (200—300 ml pe zi) se administrează în diferitele afecțiuni ale stomacului, în enterocolite și gastrite și anorexii; infuzia 10% ușurează eliminarea viermilor intestinali; se bea dimineața pe stomacul gol.

Extern: infuzie 10%, sub formă de băi sau comprese, se folosește ca antiinflamator, dezinfectant și calmant în arsuri, plăgi purulente, hemoragii etc. Intră în compoziția ceaiurilor: gastric, contra colicilor, hepatic și laxativ-antihemoroidal.

• Coriandrul

Coriandrum sativum L. (Fam. Umbelliferae)
M.: Kerti Koriánder; G.: Garten-Koriander; R.: Koriandr pasevnoi.

Descrierea speciei. Originar, după unii din Asia, după alții din regiunea mediterană de est, coriandrul este o plantă care la noi se cultivă pe suprafețe mari. Are o tulpină cilindrică, dreaptă, lucioasă, fin brăzdată, înaltă de 30—60 cm și ramificată la partea superioară; frunzele inferioare sînt divizate în segmente ovale, iar cele superioare profund dințate. Florile grupate în umbel compuse, elegante, sînt actinomorfe pe tipul 5, de culoare albă sau roz violaceu, florile centrale fiind mai mici decît cele marginale. Fructele, diachene subglobuloase, cu diametrul de 4—5 mm și prezentînd 8 coaste proeminente drepte (cite 4 pe fiecare jumătate de fruct sau mericarp), sînt de culoare galben-brun-deschisă la maturitate, cu gust și miros aromat.

Produsul vegetal folosit. Fructele de coriandru (*Fructus Coriandri*) recoltate la completa maturitate sînt folosite în medicină pentru proprietățile lor multiple.

Principii active. Constituentul principal activ este uleiul volatil.

Acțiune farmacologică. Are proprietăți stomahice, carminative, stimulent-aromatice, bactericide și fungicide.

Întrebuințări. Infuzie 0,5—1,5% (1—2 căni de ceai pe zi după mesele principale) se administrează în dispepsii digestive și ca stimulent al poftei de mâncare. Intră în compoziția ceaiurilor: contra colicilor pentru copii, gastric nr. 2 și tonic aperitiv.

• Crețișoara

Alchemilla vulgaris L. (Fam. Rosaceae)

M.: Palăstfű; G.: Frauenmantel; R.: Manjetka abiknavennaia

Descrierea speciei. Plantă erbacee, vivace, care crește prin pășuni începînd din regiunea dealurilor pînă în zona alpină. În pămînt are un rizom din care iau naștere frunze bazilare, lung petiolate, cu limbul palmat-lobat și marginea dințată; tulpina aeriană înaltă de 10—40 cm, subțire, cilindrică, cu nuanțe de albastrui, poartă frunze mult mai mici, reuiforme palmat-lobale și se termină cu numeroase flori mici, petale galben-verzui, dispuse în corimb și cu două rînduri de sepale, adică un calicul și un caliciu propriu-zis, fiecare din cîte 4 piese; androce-ul este format din 4 stamine; fructul o achenă. Inflorește din luna mai pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice se recoltează în timpul înfloririi părțile aeriene ale plantei (*Herba Alchemillae*).

Principii active: substanțe de natură taninică.

Acțiune farmacologică: astringentă, antidiareică.

Întrebuințări. Intern: infuzie 2—3% ca antidiareic, iar extern infuzia se folosește pentru gargară în stomatite și pentru cicatrizarea rănilor.

• Crețușca

Filipendula ulmaria (L) Maxim. sin. *Spiraea ulmaria* L (Fam. Rosaceae)

M.: Réti legyezőfű; G.: Echtes Mädesüss; R.: Labaznik viazolistnii

Descrierea speciei. Plantă erbacee, perenă, care are în pămînt un rizom lignificat din care ia naștere tulpina aeriană, dreaptă, unghiulară, ramificată la partea superioară și înaltă pînă la 1,50 m. Frunzele mari sînt imparipenat-compuse cu 5—9 perechi de foliole inegale, foliolele terminale sînt palmat cordate. Florile hermafrodite, regulate, pe tipul 5—6, sînt mici, reunite în corimb de culoare

alb-gălbuie, avînd periantul alcătuit din 5—6 septale și 5—6 petale libere, iar androce-ul=androceul din numeroase stamine.

Înflorește din iunie pînă la sfîrșitul lunii august. Crește prin locuri umede, prin păduri de munte sau pe malul apelor.

Produsul vegetal folosit. Produsul este constituit din părți aeriene, fără părți lemnoase (*Herba Ulmariae*) recoltate în timpul înfloririi; are miros și gust caracteristic, iar florile proaspete prin frecare degajă miros de salicilat de metil.

Principii active: flavonozide, gaulterozidă, spireină și tanin.

Acțiune farmacologică. Datorită gaulterozidei și spireinei, ai căror agliconi sînt derivați ai acidului salicilic, produsul are acțiune antireumatismală, iar flavonozidele sînt răspunzătoare de acțiunea lui diuretică.

Întrebuințări: Sub formă de infuzie 3—5% și în special asociat cu coaja de salcie, se întrebuintează ca adjuvant în tratamentul reumatismului articular acut (500 ml pe zi) și ca diuretic și diaforetic.

• **Crușinul sau Pațachina** — fig. 17

Rhamnus frangula L. (Fam. Rhamnaceae)

M.: Kutjabenge; G.: Faulbaum; R.: Kruscina olhavidnaia

Descrierea speciei. Crușinul este un arbust înalt de 1—3 m pe care-l întîlnim în zonele de cîmpie, deal și munte, pe malurile râurilor, prin luminșurile de pădure și prin crînguri. Are frunze caduce, alterne, întregi cu vîrfurile ascuțite, de culoare verde-închis pe fața superioară și mai deschise pe cea inferioară prezentînd 8—12 perechi de nervuri laterale paralele și proeminente. Florile mici hermafrodite, tetramere de culoare alb-verzuie sînt grupate în buchete la subțioara frunzelor, unele persistînd alături de fructe imature și chiar pînă la începutul maturizării lor.

Fructele, mai multe pe aceeași codiță, de formă sferică, cu diametrul de 6—8 mm, la început sînt verzi, apoi roșii, iar la maturitatea lor completă sînt de culoare negru-vioaceu. Înflorește în luna mai și iunie. Atît pe scoarța tulpinii, cît și a ramurilor se observă prezența unor pete mici, ovale, albe sau alb-cenușii (lenticеле).

Produsul vegetal folosit. De la această plantă se întrebuintează scoarța (*Cortex Frangulae*) recoltată primăvara de pe ramurile și tulpinile tinere, de cel puțin 2—3 ani. Uscarea materiei prime se poate face fie la soare, în care caz nu se poate folosi decît după

un an de conservare, sau la 100°C în care caz se poate utiliza imediat.

Principii active: antracenozide (gluco-frangulozidă și frangulozidă) și agliconii lor.

Acțiune farmacologică: laxativă și purgativă în funcție de doză și colagogă. Acțiunea laxativă se manifestă la aproximativ 10 ore de la administrare.

Întrebuințări. Scoarța de crușin se folosește fie sub formă de pulbere (în cașete) 1—3 g pe zi, sau de decoct 2—5% ca laxativ și purgativ, mai ales în constipațiile cronice. Decoctul se prepară astfel: o lingură de coajă mărunțită se opărește cu 250 ml apă, apoi, după 15—30 de minute se fierbe la un foc încet timp de 30 de minute; se filtrează fierbinte, iar ceaiul obținut se bea seara la culcare. Intră în compoziția ceaiurilor: hepatic, laxativ, laxativ-anti-hemoroidal și a pulberii laxativ-purgativă.

• Degețelul linos

+ *Digitalis lanata* Ehrh. (Fam. Scrophulariaceae)

M.: Gyapjas gyűszűvirág; G.: Wölliger Fingerhut; R.: Naperstianka șerstistaia

Descrierea speciei. Plantă vivace, erbacee, crește spontan prin fânețe, tufișuri, în locurile pietroase și calcaroase în special din sudul țării, la noi cultivându-se în prezent în forme ameliorate. În primul an de vegetație dă naștere unei rozete de frunze bazale, alungit lanceolate, la bază ușor atenuate în pețiol, iar în al doilea an și în anii următori la o tulpină floriferă dreaptă și înaltă pînă la 1,50 m acoperită cu peri în părțile terminale și puțin ramificate spre extremitatea superioară. Frunzele tulpinale sînt fără pețiol, oval alungite, ascuțite spre vîrf, lucioase și dispuse altern.

Florile, hermafrodite, zigomorfe, sînt numeroase și grupate în raceme terminale; caliciul este alcătuit din 5 sepal lanceolate, libere, iar corola gamopetală tubuloasă și bilabiată, îngustată către gură ca un ulcior, este de culoare alb-gălbuie, cu vinișoare brune la interior și are labiul superior scurt și obtuz, alcătuit din doi lobi, iar cel inferior trilobat și alungit; androceul este format din 4 stamine, 2 mai mari și 2 mai mici. Axul floral, bracteele și caliciul sînt păroase (alb-lanate). Fructul este o capsulă; înfloarește în lunile iunie și iulie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se întrebuințează numai frunzele (*Folium Digitalis lanatae*) recoltate la maturitatea

lor tehnică, adică după trei luni de la apariția lor, când conțin cantitatea cea mai mare de principii active.

Principii active: heterozide cardiotonice, și flavonoide.

Acțiune farmacologică: cardiotonică (datorită heterozidelor cardiotonice frunzele de degețel lînos se bucură de proprietatea de a produce o creștere a puterii de contracție a miocardului, urmată de o rarire a bătăilor inimii) și diuretică.

Întrebuințări. Sînt folosite numai ca materie primă de industria de medicamente pentru extras heterozidele cardiotonice.

• Degețelul roșu — fig. 18

+ *Digitalis purpurea* L. (Fam. Scrophulariaceae)

M.: Piros gyűszűvirág; G.; Purpurroter Fingerhut; R.: Naperstianka krasnaia

Descrierea speciei. Plantă erbacee, bianuală, albicios-tomentoasă, robustă care la noi se găsește numai în cultură. În primul an produce o rozetă de frunze bazilare mari, oval lanceolate, iar în al doilea an tulpină floriferă, dreaptă, neramificată și înaltă pînă la 1,5 m, acoperită cu peri; frunzele tulpinale sînt dispuse altern și din ce în ce mai mici spre vîrf tulpinii. Frunzele sînt oval lanceolate, întregi, cele inferioare au limbul îngustat spre bază și ascuțite spre vîrf, iar marginea este crenelată dințată; pe fața superioară frunzele sînt mai închise la culoare și aproape glabre, pe cea inferioară sînt tomentoase și de culoare mai deschisă. Limbul este îngustat spre bază și se prelungește în tot lungul nervurii principale, care devine un fals pețiol aripat. Nervura mediană este mult dezvoltată, iar nervurile secundare formează o rețea deasă, alcătuită din mici ochiuri poligonale.

Florile, așezate în vîrf tulpinii, sînt mari, hermafrodite, neregulate, cu corola de culoare roșie-purpurie la exterior, roză la interior, cu peri și cu pete punctiforme brune, înconjurată de un cerculeț alb. Alcătuirea florală este aceeași ca la degețelul lînos. În floarește din luna iunie pînă în august.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice se întrebuințează numai frunzele (*Folium Digitalis purpureae*) recoltate atît în primul an, cît și în al doilea an de vegetație. Produsul are miros slab și gust amar.

Principii active: heterozide cardiotonice și flavonoide, saponozidele de natură steroidică din frunze, deși sînt lipsite de activitate terapeutică, joacă totuși un rol important deoarece măresc resorb-

ția heterozidelor cardiotonice la nivelul intestinelor, potențind astfel acțiunea lor.

Acțiune farmacologică: ca și în cazul degețelului lînos, heterozidele cardiotonice produc o creștere a puterii de contracție a miocardului, care este urmată de o rarie a bătăilor inimii, prelungirea conducerii influxului nervos prin miocard și o ușoară creștere a excitabilității centrilor heterotropi cardiaci avînd astfel loc o ameliorare a circulației generale a sîngelui, cu creșterea oxigenării țesuturilor, înlăturarea stazei și edemelor și creșterea puternică a diurezei.

Întrebuințări: pulberea de degețel roșu, titrată biologic (0,10—1 g în 24 de ore) în comprimate sau macerația la rece (în aceeași doză) se administrează ca tonic cardiac în insuficiența cardiacă cronică. Administrarea se va face numai sub supravegherea medicului, iar prepararea maceratului de frunze va trebuie efectuată numai în farmacie.

• Dovleacul sau Bostanul

Cucurbita pepo L. (Fam. Cucurbitaceae)

M.: Úritök, G.: Feldkürbis; R.: Tikva abiknavennaia.

De la această plantă de cultură, folosită mai mult în scopuri furajere, se utilizează în scopuri terapeutice semințele ajunse la completa lor maturitate și decorticare (*Semen Curcubitae*).

Principii active: substanțe de natură rezinoasă.

Acțiune farmacologică: vermifugă și tenifugă.

Întrebuințări: la copii se administrează 30—40 g de semințe decorticate și pulverizate grosior, iar la adulți 60—80 g, în ambele cazuri pe stomacul gol. După 1/2—2 ore de la administrare se ia un purgativ, de preferință ulei de ricin.

• Dracila sau Lemnul galben

Berberis vulgaris L. (Fam. Berberidaceae)

M.: Söska; G.; Sauerdorn; R.: Barbaris abiknavenfi

Descrierea speciei. Arbust, înalt pînă la 2—3 m, destul de răs-pîndit prin tufișuri, în locuri pietroase, are tulpina dreaptă, ghimpată. Frunzele, unele sînt alterne, ovale, scurt pețiolate și cu marginea dințată, iar altele transformate în spini.

Florile sînt hermafrodite, regulate, hexamere, de culoare galbenă și cu miros displăcut: fructul este o bacă roșie; înfloarește în lunile mai și iunie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri farmaceutice se recoltează, în lunile aprilie și mai, scoarțele de pe rădăcini și tulpini (*Cortex Berberidis*) uscîndu-se fie la soare, fie în poduri aerisite. Produsul, lipsit de miros, are gust amar.

Principii active: numeroși alcaloizi, dintre care cel mai important este berberina, apoi oxiacantina și berbamina.

Acțiune farmacologică: datorită berberinei produsul are proprietăți coleretice, colagoge, stomahice și febrifuge, iar datorită oxiacantinei are și proprietăți vasodilatatoare și hipotensive.

Întrebuințări: se folosește ca materie primă în industria de medicamente pentru prepararea tincturii și extractului folosite în tratamentul afecțiunilor biliare și obținerea principiilor active în stare pură.

• Dudul alb și Dudul negru

Morus alba L. și *Morus nigra* L. (Fam. Moraceae)

M.: Fehér eperfa; Fekete eperfa; G.: Weisser Maulbeerbaum, Schwarzer Maulbeerbaum; R.: Tut bellî, Tut ciornîi

Denumite și agud alb și negru, aceste două specii de arbori frumosi și falnici sînt foarte răspîndiți și cunoscuți, primul fiind originar din China, iar cel de al doilea din Persia. La noi acești arbori au fost aclimatizați în al doilea mileniu al erei noastre, la început pentru fructele lor comestibile, apoi pentru frunzele lor care au constituit pînă în zilele noastre hrana principală a viermilor de mătase.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice se utilizează frunzele (*Folium Mori*) fără pețiol, recoltate în lunile mai și iunie, de asemenea și fructele mature și proaspete (*Fructus Mori*).

Principii active: în frunze se găsesc: taninuri, provitamina A (β -carotenă), acid folic și un aminoacid (arginina); în fructe: tanin, antocianozide și vitamina C.

Acțiune farmacologică. Frunzele au proprietăți astringente și antidiabetice, iar fructele proaspete sînt laxative.

Întrebuințări. Frunzele sub formă de infuzie 10%, cîte 3—4 linguri pe zi, se administrează în tratamentul enteritelor acute. Infuzia obținută din frunze de dud asociate cu frunze de afin, cu teci de fasole și frunze de urzică (10%) se utilizează ca adjuvant în trata-

mentul diabetului zaharat. Intră în compoziția ceaiului dietetic. Fructele proaspete, sub formă de sirop, au efect laxativ și ușor diuretic.

• Fasolea

Phaseolus vulgaris L. (Fam. Leguminosae)

M.: Közönséges bab; G.: Bohne; R.: Fasoli abiknavennaia

De la această specie erbacee, originară din America de Sud, care se cultivă pe scară întinsă și la noi în scopuri alimentare, se folosesc numai păstăile fără semințe (*Fructus Phaseoli sine seminibus*) recoltate la maturitatea lor completă, în special de la soiurile cu păstaia albă sau alb-gălbuie.

Principii active: aminoacizi (arginină, asparagină, tirozină și triptofan) și substanțe minerale.

Acțiune farmacologică: diuretică, datorită sărurilor minerale și antidiabetică datorită aminoacizilor și argininei în special.

Întrebuintări. Decoctul 3—5 g % (consumându-se 250—300 ml în 24 de ore (v. pg. 147) se administrează în cistite normalizând urinarea în afecțiuni ale rinichilor și vezicii urinare și ca adjuvant în tratamentul diabetului zaharat. Intră în compoziția ceaiurilor anti-reumatic și dietetic.

• Feciorica sau Săpunașul

Herniaria glabra L. (Fam. Caryophyllaceae)

M.: Kis porefű; G.: Kahles Bruchkraut; R.: Grijnik gladchii.

Descrierea speciei. Plantă mică erbacee, bianuală, cu tulpinile culcate, alcătuind tufe mici, glabre sau scurt păroase și lungi pînă la 30 cm. Frunzele, dispuse opus, sînt mici, eliptice sau lanceolate. Florile mici, grupate în glomerule la subțioara frunzelor, sînt de culoare verzuie și alcătuite din 5 sepale libere, glabre, fără petale și cu androceul format din 5 stamine libere. Planta este foarte răspîndită prin locurile nisipoase și pietroase de la noi și înflorește din luna iulie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit: părțile aeriene (*Herba Herniariae*) recoltate în timpul înfloririi.

Principii active: saponozoide, flavonoide, derivați cumarinici și ulei esențial.

Acțiune farmacologică. Produsul are proprietăți diuretice și mărește excreția clorului și ureei.

Întrebuințări. Sub formă de infuzie și decoct 2—3% (3—4 ceaiuri pe zi) se utilizează ca diuretic, antilitiazic în cistite și în albuminurie.

• Feniculul sau Molura

Foeniculum vulgare Mill. (Fam. Umbelliferae)

M.: Edes Kömény; G.: Gemeiner Fenchel; R.: Fenheli abiknavennfi

Descrierea speciei. Această plantă erbacee, bianuală sau perenă, originară din sudul Europei, se găsește la noi numai în cultură. Are tulpina dreaptă, înaltă până la 2 m, cilindrică, fin striată longitudinal, fistuloasă și ramificată începând de la bază. Frunzele, prevăzute la bază cu o teacă dezvoltată, sînt alungit-triunghiulare și multipenat-partite, cu segmente lungi, lineare, filiforme. Florile, de culoare galben-auriu, sînt mici, regulate, pentamere și dispuse în umbel mari, terminale. Fructele eliptic alungite, lungi pînă la 1 cm și late de 1,5—4 mm, la maturitate sînt de culoare cenușie sau brun-verzuie, cu miros plăcut, caracteristic aromat, și gust dulceag, ușor arzător.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice se utilizează fructele (*Fructus Foeniculi*) recoltate la completa lor maturitate.

Principii active: ulei volatil bogat în anetol (50—60%).

Acțiune farmacologică (determinată de uleiul volatil): antispastică, carminativă, sedativă, galactagogă și expectorantă.

Întrebuințări: pulbere 1—4 g pe zi în cașete sau infuzie 1% (2—3 ceaiuri pe zi) care se pot prepara în casă astfel: 5—6 fructe la o cană de apă pentru sugari și o jumătate de linguriță de fructe la 250 ml apă pentru adulți; se folosește în spasme ușoare ale tubului digestiv și ca expectorant în bronșite. Intră în compoziția ceaiurilor: anticolitic, contra colicilor nr. 2, contra colicilor pentru copii, gastric nr. 2, pectoral nr. 2 și a pulberii laxativ purgativă.

• Fragul de pădure

Fragaria vesca L. (Fam. Rosaceae)

M.: Erdei szamóca; G.: Wald-Erdbeere; R.: Zemlianka lesnaia

Descrierea speciei. Plantă erbacee, vivace, foarte răspîndită la noi, prin poienile din păduri și coline, are în pămînt un rizom ci-

lindric, din care iau naștere primăvara tulpina aeriană ce poartă numai flori, precum și tulpini tîritoare (stoloni), care produc la noduri rădăcini; frunzele pornesc direct din rizom, formînd o rozetă bazală, sînt trifoliolate, lung pețiolate cu foliole cu marginea dințată. Florile regulate, pe tipul 5 și prevăzute cu calicul sînt albe, iar fructele la maturitate roșii și cărnoase constituie partea comestibilă cu gust dulce acrișor și foarte aromatic.

Produsul vegetal folosit. În medicină se utilizează numai frunzele recoltate în timpul înfloririi (*Folium Fragariae*) avînd un gust astringent.

Principii active: cantități mari de tanin, flavonoide, vitamina C, săruri minerale.

Acțiune farmacologică: astringentă, antidiareică, diuretică.

Întrebuințări. Infuzie 1,5—2 % se folosește în tratamentul diareei și ca diuretic.

Între în compoziția ceaiului aromat.

• Frasinul

Fraxinus excelsior L. (Fam. Oleaceae)

M.: Magas Körös; G.: Esche; R.: Iaseni visokii

Descrierea speciei. Arbore care poate atinge înălțimea de 35—40 m, se găsește la noi atît în stare spontană prin păduri, zăvoaie și în special în zona de cîmpie, cît și cultivat. Tulpina sa, dreaptă, prezintă în partea tînără scoarța de culoare cenușie-verzuie, iar în cea bazală cenușiu-negricioasă cu crăpături ondulate. Frunzele, opuse, sînt imparipenat-compuse cu 7—11 foliole sesile, oval-lanceolate, de culoare verde-închis pe fața superioară și verde-cenușiu pe cea inferioară. Florile care apar în luna aprilie înaintea frunzelor, nu au nici caliciu, nici corolă, iar androceul este redus la 2 stamine; sînt poligame, adică pe același individ se găsesc flori masculine, femele și hermafrodite. Fructul este aripat (sămară).

Produsul vegetal folosit. De la această plantă se utilizează numai foliolele (*Folium Fraxini*) recoltate în lunile mai-iunie și uscate la umbră în strat subțire în poduri aerisite. Produsul are gust dulceag amărui, ușor astringent.

Principii active: tanin, substanțe flavonoidice, fraxozidă (glucozidă de natură cumarinică), manitol și vitamina C.

Acțiune farmacologică: produsul are proprietăți diaforetice, diuretice și laxative.

Întrebuințări. Sub formă de decoct 3 g% (2—3 căni de ceai pe zi) foliolele de frasin se utilizează ca diuretic și diaforetic în tratamentul reumatismului și gutei; ceaiul (decoctul) mai are și acțiune ușor laxativă. Intră în compoziția ceaiului antireumatic și a pulberii laxativ-purgativă.

• **Gălbenele** — fig. 19

Calendula officinalis L. (Fam. Compositae)

M.: Kerti Körömvirág; G.: Ringelblume; R.: Kalendula lekarstvennaia

Descrierea speciei. Cunoscută în popor și sub numele de filimică, această plantă, originară din sudul Europei, la noi în țară se cultivă încă de mult timp ca plantă ornamentală; prin cultură această specie a produs o serie de varietăți decorative, însă pentru scopuri medicinale se folosește numai varietatea caracterizată prin flori duble de culoare galben-portocalie.

În pământ are o rădăcină pivotantă, iar tulpina, înaltă pînă la 75 cm, este puternică, ramificată și păroasă; frunzele oblung-lanceolate sînt alterne, sesile, iar florile grupate în capitule terminale mari alcătuite din flori ligulate tridînțate pe margini de culoare galben portocalie și flori centrale tubuloase de culoare galbenă. Înflorește din luna mai pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. Se utilizează fie numai florile marginale (*Flores Calendulae sine receptaculis*), fie întregul capitul (*Flores Calendulae cum receptaculis*). Ambele produse au miros slab aromat, gust amarui sărat.

Principii active. Saponozide (triterpenice), carotinoide, flavonoide, substanțe amare.

Acțiune farmacologică: coleretică, emenagogă, cicatrizantă, antiinflamatoare, bactericidă și antitrichomonazică.

Întrebuințări. Intern: infuzie 2% (două căni de ceai) în ulcerul gastric și duodenal și calmant al durerilor menstruale. Extern: infuzie 10% sub forma de spălături vaginale pentru distrugerea protozoarului *Trichomonas vaginalis* și ca cicatrizant și antiinflamator în tratamentul plăgilor, arsurilor, degerăturilor și al ulceratiilor. Intră în compoziția ceaiurilor gastric și gastric nr. 2.

• Ghințura sau Ențura — fig. 20

M.: Târnîcs; G.: Enzian; R.: Goreciavka

Această denumire include trei specii: *Gentiana lutea* L. sau ghințura galbenă; *Gentiana punctata* L. sau ghințura pătată și *Gentiana asclepiadea* L. sau luminărica pămîntului (Fam. Gentiana-ceae).

Descriere. Toate aceste trei specii sînt plante erbacee, vivace, care cresc prin pajiștile alpine ale țării; în pămînt au un rizom din care pleacă numeroase rădăcini. Tulpina este dreaptă, cilindrică, neramificată, glabră, fistuloasă cu frunze opuse, mari, ovale, cele bazilare pețiolate, cele tulpinale sesile, cu excepția speciei *Gentiana asclepiadea* care are numai frunze tulpinale. Florile, dispuse la subțioara frunzelor, sînt regulate, hermafrodite, gamopetale, cu periant și androceu pentamer. Florile sînt lung pedunculate și colorate în galben la *G. lutea*; sesile, cu corola galben-deschisă, cu puncte roșii brune la *G. punctată* și lung pedunculate, dar cu corola albastră-azurie în formă de clopot la *G. asclepiadea*. Infloresc: *G. lutea* din luna iunie pînă în august, *G. punctata* din iulie pînă în septembrie și *G. asclepiadea* din august pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. Se utilizează rizomii și rădăcinile (*Radix Gentianae*), recoltarea făcîndu-se din luna august pînă toamna tîrziu; se spală și se usucă în strat subțire la soare sau în poduri acoperite cu tablă.

Deși altădată în flora țării noastre *G. lutea* creștea din belșug, astăzi, din cauza unei recoltări necontrolate, această specie este pe cale de dispariție, încît rădăcina de ghințură din farmacie provine de la *G. lutea* de import, sau de la *G. punctata* și *G. asclepiadea* indigene.

Principii active. *Gentiana lutea* și *Gentiana punctata* conțin aceleași principii active și anume: gentiopicrină (gentiopicrozidă), gentiamarină care se pare că este gentiopicrină impurificată, amaro-gentina — de 5 000 de ori mai amară decît gentiopicrina — un alcaloid gentianina și tanin.

Acțiune farmacologică. Rădăcina de *Gentiana lutea* și *punctata* are proprietăți de stomahic și tonic amar, dînd naștere la reflexe condiționate de creștere a apetitului; mai are și acțiune febrifugă și antihelmintică; rădăcina de *Gentiana asclepiadea* în afară de această activitate mai are și acțiune coleretic-colagogă.

Întrebuințări. Utilizarea majoră a acestui produs este ca eupeptic amar în anorexia de origine variată, administrîndu-se în special

la convalescenți și la febricitanții cronici sub formă de pulbere 0,20—2 g în 24 de ore (în cașete). Intră în compoziția ceaiului tonic aperitiv.

• Hameiul

Humulus lupulus L. (Fam. Cannabinaceae)

M.: Felfuto Komló; G.: Hopfen; R.: Hmeli abiknavennîi

Descrierea speciei: Denumit frecvent și hemei, această specie este o plantă erbacee, vivace, dioică, volubilă, care crește spontan prin lunci, crînguri și păduri și în cultură. Tulpina lui lungă de 3—5 m, poartă frunze opuse, cu 3—5 lobi dințați, cordate la bază. Florile masculine, dispuse în ciorchine ramificate, sînt formate din 5 sepale și 5 stamine, iar cele femele grupate cîte 2 la baza unei bractei alcătuiind o inflorescență aproape globuloasă; fiecare floare femelă este formată dintr-un ovar cu 2 stiluri lungi și protejat de o bracteolă. Fructificațiile sînt false conuri formate din bractee galben-verzui, reunite în jurul unui ax central, alcătuiind un con globus denumit științific *strobil*, fiecare bractee avînd la baza sa cîte o achenă; atît bracteea cît și achenă sînt acoperite cu numeroase glande rezinoase (peri glandulari), lucitoare și de culoare galben-aurie. Înfloarește în lunile iulie-august.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se întrebuințează numai conurile femele (*Strobuli Lupuli*) recoltate cînd au culoarea galben-verzuie, la sfîrșitul lunii august și începutul lunii septembrie și uscate la umbră la temperatura camerei. Produsul are miros aromatic pătrunzător și gust amar. Dacă conurile femele după uscare se bat, perii glandulari se desprind de pe bacteile lor sub forma unei pulberi grosicioară, ușor lipicioasă, de culoare galbenă pînă la galben-auriu, denumită *lupulină* (*Glandulae Lupuli* sau *Lupulinum*).

Principii active: o oleorezină localizată în perii glandulari, alcătuită dintr-un ulei volatil și rezină care conține două principii amare de natură floroglucinică: humulona și lupulona.

Acțiune farmacologică: tonică, amară, stomahică și aromatizantă datorită celor două principii amare; tot lor li se datorează și acțiunea bacterică, în special tuberculostatică. Uleiul volatil comună produsului acțiune sedativă centrală, psihotropă, favorabilă în stări de excitație și insomnii.

Întrebuințări. Se recomandă sub formă de infuzie 1—1,5% ca eupeptic-amar și calmant în eretismul genital, administrându-se o cană de ceai seara la culcare. Intră în compoziția ceaiurilor calmant și sedativ.

• Hreanul

Cochlearia armoracia L. Fries. sin *Armoracia rusticana* G. M. Sch. (Fam. Cruciferae)

M.: Orrfacsaró tornia; G.: Meerrettig; R.: Hren derebenski

Descrierea speciei. Originar de pe țărmurile Mării Negre, această plantă are în pământ un rizom puternic, care prin rupere emană un miros de esență de muștar; tulpina ramificată și înaltă pînă la 1 m, are la bază frunze mari oval-oblungi, crenelate pe margini și avînd un pețiol lung, frunzele superioare sînt sesile și întregi. Florile sînt mici, albe, avînd un caliciu și corola formate fiecare din 4 piese dispuse în cruce, iar androceul din 6 stamine, dintre care două cu filamente mai scurte; fructul este o siliculă globuloasă.

Produsul vegetal folosit. În medicina populară și mai puțin în cea științifică se folosesc părțile subterane (*Radix Armoraciae*) recoltate primăvara și toamna.

Principii active: o glicozidă (sinigrozida) care prin hidroliză pune în libertate un aglicon volatil (izosulfocianat de alil) identic cu esența de muștar; ulei volatil, vitaminele B₁ și C.

Acțiune farmacologică. Deși folosit de mult timp în medicina populară, totuși proprietățile sale terapeutice au fost fundamentate recent, confirmînd în parte utilizarea acestui produs vegetal în medicina tradițională a diverselor popoare. Astfel, datorită vitaminelor și în special vitaminei C are acțiune antiscorbutică. Uleiul volatil, prin componentele sale și sinigrozida îi comunică proprietăți revulsive și rubefiante; de asemenea tot acestor produși, care se elimină atît pe cale respiratorie cît și renală, hreanul mai are și proprietăți diuretice și antiseptice.

Întrebuințări. Sub formă de pulbere (2—4 g pe zi) se folosește ca antiscorbutic; ca vin, obținut prin macerarea a 20 g de hrean ras în 100 ml vin, se administrează în inflamațiile ganglionare, bronșite și în catare pulmonare; extern sub formă de oțet de hrean se utilizează ca revulsiv și rubefiant sub formă de cataplasme.

Observație. Chinezii, bazându-se pe o veche tradiție a medicinei lor populare, folosesc pe scară largă „cura apiterapeutică de miere cu hrean” în combaterea bolilor de inimă.

Redăm după lucrarea: „Apiterapia azi”, elaborată de Apimondia în 1976 modul de preparare și administrare al acestui produs:

„Se rade hrean proaspăt atît cît cuprinde o lingură de miere de salcîm pînă obținem o pastă omogenă. Apoi se consumă cu o linguriță, treptat, în fiecare dimineață, înainte de masă pînă la terminarea dozei preparate zilnic. Cura nu trebuie să depășească 30 de zile”.

• Iarba mare sau Omanul — fig. 21

Inula helenium L. (Fam. Compositae)

M.: Örvénygyökér; G.: Echter Alant; R.: Deviasii visokii

Descrierea speciei. Plantă erbacee, robustă, vivace, are tulpina dreaptă, înaltă pînă la 1,50 m și este păroasă și puternic ramificată la partea superioară. Frunzele sînt mari, eliptice, dințate pe margini, cele inferioare lung pețiolate, cele superioare sesile. În pămînt are un rizom cilindric, cărnos, acoperit cu rădăcini groase pînă la 2—3 cm. Florile galbene, dispuse în capitule terminale în vîrfurile tulpinei și ramurilor, cele marginale femele fiind ligulate, lungi și înguste, iar cele centrale tubuloase, hermafrodite cu corola cu 5 dinți. Înfloarește din iunie pînă în septembrie și crește prin fi-nețe umede, pe lîngă pîraie și marginea pădurilor.

Produsul vegetal folosit. Se utilizează părțile subterane (*Rhizoma cum radicibus Inulae*) recoltate toamna tîrziu, iar după spălare se usucă în strat subțire și cît mai repede posibil, în camere încălzite.

Principii active: inulină, ulei volatil, în constituția căruia intră trei sescviterpene biciclice: alantolactona (elenina) izoalantolactona și dihidro-izoalantolactona.

Acțiune farmacologică: calmant al tusei și modificator al secrețiilor bronșice, expectorant, coleretic, colagog, diuretic și antihelmintic.

Întrebuințări: Sub formă de pulbere 2—10 g în 24 de ore sau de decoct 15 % (consumîndu-se 1—2 ceaiuri pe zi) ca expectorant și calmant al spasmelor bronșice; ca diuretic, colagog și antihelmintic. Intră în compoziția ceaiului antibronșic nr. 2.

• **Ienupărul** — fig. 22

Juniperus communis L. (Fam. Cupressaceae)

M.: Kőzséges boróka; G.: Gemeiner Wacholder; R.: Mojjevelnik abíknavenní

Descrierea speciei. Este un subarbust, totdeauna verde, drept și ramificat, cunoscut și sub numele de anaper, inibahar și jneapăn. Are frunze lineare ascuțite la vîrf și grupate cîte 3 în verticil la același nivel. Are două feluri de flori care iau naștere pe ramurile din al doilea an. Florile femele sînt sferice, formate din trei solzi carpelari verticilați, fiecare purtînd cîte un ovul, iar cele masculine sînt ovoide, galbene, cu numeroase stamine. Fructele, mai corect pseudofructele, sînt globuloase, scurt pedunculate, prezentînd la un pol (cel terminal), o adîncitură în formă de stea cu trei brațe și cu diametru de 6—8 mm); la maturitate au culoare neagră-albăstruie, miros aromat, gust dulceag-amar aromatic, caracteristic. Înfloreste în mai-iunie. Ienupărul crește izolat sau în pîlcuri prin pădurile stîncioase și pășunile pietroase din zonele muntoase.

Produsul vegetal folosit. Fructele mature (*Fructus Juniperi* sau *Baccae Juniperi*) recoltate începînd din luna octombrie, se usucă în strat subțire resfirîndu-se din cînd în cînd.

Principii active: ulei volatil, un principiu amar numit iuniperină.

Acțiune farmacologică: Fructele de ienupăr datorită uleiului volatil au proprietăți diuretice, sudorifice și carminative.

Întrebuintări. Infuzia 1—5 g/250 se administrează în mai multe reprize pe zi în stări reumatismale, în tratamentul edemelor și retențiilor de lichid, mai ales ale ciroticilor și în tratamentul infecțiilor urinare.

Fructele luate în cantități mari irită căile urinare și provoacă hematurii. Intră în compoziția ceaiului antireumatic.

• **Inul**

Linum usitatissimum L. (Fam. Linaceae)

M.: Hăzi len; G.: Echter Lein; R.: Len abíknavenní

Descrierea speciei. Inul — plantă erbacee, originară din cîte se pare din Caucaz — se cultivă la noi pe suprafețe întinse, în scopuri industriale. Această specie anuală, are o tulpină înaltă pînă la 1 m, care în treimea superioară se ramifică în ramuri subțiri ce se termină cu cîte o frumoasă floare albastră, regulată, pe tipul 5, cu corola dialipetală și androceul format din 5 stamine fertile

și 5 stamine sterile. Fructul la maturitate este o capsulă cu 5 loji, în fiecare lojă găsiindu-se câte 2 semințe ovale, comprimate lateral, de culoare brună strălucitoare; semințele au gust uleios și mucilaginos.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice se folosesc numai semințele ajunse la maturitate completă (*Semen Lini*).

Principii active: mucilagii, săruri de potasiu și de magneziu.

Acțiune farmacologică: datorită mucilagiilor semințele de in au acțiune purgativă (de natură mecanică), emolientă și revulsivă.

Intrebuințări. Semințele de in ingerate întregi, câte 2 linguri pe zi, sînt folosite în tratamentul dispepsiei și constipației. Sub formă de infuzie 4 % se administrează ca băutură emolientă și răcoritoare contra inflamațiilor tubului digestiv. Extern se utilizează făina de in, singură sau asociată cu făina de muștar negru sub formă de cataplasme ca emolient și ușor revulsiv. Cataplasma de făină de in se prepară din făină de in care se amestecă cu apă caldă în porțiuni mici pînă la consistența dorită; în cazul cînd se asociază și cu făina de muștar se folosește apa care are temperatura camerei.

• Ipcarigea sau Gipsarița — fig. 23

Gypsophila paniculata L. (Fam. Caryophyllaceae)

M.: Fehér szappangyökér; G.: Rispiges Gypskraut; R.: Kacim melciatfi

Descrierea speciei. Specie erbacee și vivace, care crește spontan prin cîmpii, pe coline și prin locurile nisipoase din regiunea șesurilor, fiind iubitore de lumină și căldură. În pămînt are un rizom gros pînă la 8 cm, cu numeroase rădăcini cilindrice. Tulpina, ramificată de la bază, are la noduri (care sînt mai umflate) câte 2 frunze lanceolate ce se subțiază de la bază spre vîrf și dispuse opus; florile albe, uneori rozee, regulate pe tipul 5, cu caliciu format din 5 sepale, corola din 5 petale mai lungi ca sepalele și androceul din 10 stamine, sînt mici și numeroase, grupate în inflorescențe; înflorește din iulie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. De la această plantă se utilizează rădăcinile și rizomii (*Radix Gypsophilae* sau *Radix Saponariae albae*), recoltate din luna august pînă în noiembrie.

Principii active: saponozide de natură triterpenică.

Acțiune farmacologică: saponozidele comunică acestui produs proprietăți expectorante și depurative.

Întrebuințări: Infuzia și decoctul 0,5—1,5% preparate după o prealabilă macerare de 6—8 ore se folosește intern ca expectorant (150—200 ml ceai pe zi); decoctul 5% se utilizează în gargarisme (în tratamentul faringitelor granuloase).

• Isopul

Hyssopus officinalis L. (Fam. Labiatae)

M.: Izsóp; G.: Ysop; R.: Issop lekarstvenni

Descrierea speciei. Subarbust, originar din regiunile calcaroase și aride ale Europei meridionale, la noi crește numai în cultură. Are aspect tufos, cu tulpini lemnoase la bază, erbacee și patrungiulare în partea superioară ce poartă frunze opuse întregi liniare cu vârful ascuțit.

Florile mici, albastre sau albastru-violaceau, bilabiate sînt reunite în spice unilaterale în regiunile terminale ale ramurilor; caliciu este gamosepal cilindric cu 5 dinți aproape egali, corola bilabiată are labiul superior scurt, bilobat, iar labiul inferior trilobat, androceul este format din 4 stamine; fructul tetranuculă. Înfloarește din iulie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. Se recoltează în timpul înfloririi numai părțile aeriene nelignificate (*Herba Hyssopi*) și se usucă la umbră.

Principii active: ulei volatil, flavonozide, o substanță amară (hisopina) și tanin.

Acțiune farmacologică: expectorantă, tonic-amară, ușor astringentă și antiseptică.

Întrebuințări. Sub formă de infuzie 2—3%, se dau intern cîte 200 ml pe zi ca expectorant și antisudorific, mai ales în bronșite cronice și în astmul bronșic, iar extern ca cicatrizant al rănilor.

Intră în compoziția ceaiurilor: antiastmatic, pectoral nr. 2 și sudorific.

• Izma bună sau Izma de grădină sau Menta — fig. 24

Mentha piperita L. (Fam. Libiatae)

M.: Borsoz menta; G.: Pfefferminze; R.: Miata pereginaia

Descrierea speciei. În realitate nu este o specie, ci un hibrid (a cărui origină este mult controversată, majoritatea admitînd că ar rezulta din încrucișarea: *Mentha aquatica* × *Mentha viridis*);

această plantă, originară din vestul Europei și din America de Nord, se cultivă la noi în scopuri industriale și farmaceutice pe suprafețe relativ mari. În pământ are un rizom din care își iau naștere tulpinile aeriene, înalte pînă la 1 m, patrunghiulare, drepte, ramificate, verzi la unele soiuri, roșiatic-violete la altele. Frunzele, dispuse opus, sînt pețiolate, cu limbul lanceolat, ascuțit și neregulat dințat pe margini, de culoare verde-închisă pe fața superioară și mai deschisă pe cea inferioară.

Florile de culoare roz-violacee sînt grupate în verticile foarte apropiate; sînt ușor zigomorfe și scurt pedicelate. Caliciu cilindric se termină cu 5 dinți, corola aproape regulată prezintă 4 lobi, dintre care unul este mai dilatat; androceul este alcătuit din 4 stamine iar fructul — tetra nukulă — înflorește din iunie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se recoltează în perioada de înflorire frunzele (*Folium Menthae piperitae*) care se usucă în strat subțire, în încăperi bine aerisite sau la soare.

Produsul are miros caracteristic, pătrunzător, iar gustul este aromatic lăsînd senzație de rece.

Principii active: ulei volatil bogat în mentol, acelat și valerianat de metil, taninuri, flavonoide, polifenoli și un principiu amar.

Acțiune farmacologică. Frunzele de mentă, datorită uleiului volatil, au proprietăți stimulente, stomahice, coleretice, antispastice și antiseptice, iar datorită taninurilor și polifenolilor au proprietăți colagoge și spasmolitice.

Întrebuințări. Sub formă de infuzie 0,5—1,5%, se administrează cîte 300—500 ml pe zi în diaree, dispepsii, greață, spasme pilorice și gastrointestinale și dischinezii biliare. Intră în compoziția ceaiurilor: antiastmatic, anticolitic, antidiareic, gastric și hepatic nr. 2.

• Lăcrămioarele sau Mărgăritarul

+ *Convallaria majalis* L. (Fam. Liliaceae)

M.: Gyöngyvirág; G.: Maiglöckchen; R.: Landiș maiskîi

Descrierea speciei. Mărgăritarul, foarte cunoscut la noi și îndrăgit pentru florile sale în formă de clopoțel și plăcut mirositoare, crește prin locurile umede și umbroase din lunci și din pădurile de stejar; adeseori se cultivă ca plantă ornamentală. Este o specie erbacee, perenă care are în pământ un rizom lung, tîrîtor ramificat, cu numeroase rădăcini subțiri și din care își iau naștere din loc în loc tulpinele aeriene, avînd două frunze bazilare, lung pețiolate, eliptice, de culoare verde — cu nervațiune paralelă. Tulpina flori-

feră nu are frunze și se termină cu un racem unilateral de flori albe, plăcut mirositoare, în formă de clopoțel cu 6 dinți recurbați în afară și cu androceul alcătuit din 6 stamine. Înflorește, în funcție de altitudine, din aprilie pînă în iunie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri farmaceutice se recoltează în perioada înfloririi frunzele pe cît posibil fără pețiol (*Folium Convallariae*) și se usucă în strat subțire prevenind îngălbenirea lor.

Principii active: heterozide cu acțiune cardiotonică: convalexozida și convalexozida, saponozide-convalexarina și convalexamarina.

Acțiune farmacologică: Prezența celor două heterozide și a saponozidelor comunică produsului proprietăți cardiotonice cu efecte rapide și de scurtă durată; de asemenea are și acțiune diuretică.

Întrebunțări: ca tonic-cardiac, recomandat în cazul de intoleranță a digitalei sau în tratamentul digitalic, sub formă de infuzie 6—10/180 (1 lingură de 3—4 ori pe zi). Se utilizează numai cu avizul medicului.

• Lemnul dulce

Glycyrrhiza glabra L. (Fam. Leguminosae)

M.: Édesgyökér; G.: Süßholz; R.: Salodka golaia

Descrierea speciei. Această plantă spontană, cu aspect de subarbust, se găsește mai mult în cultură. În pămînt are un rizom puternic din care își iau naștere rădăcini lemnoase, lungi de 1—2 m și groase de aproape 2 cm, galbene la interior, brune la exterior, cu gustul dulce ceea ce justifică denumirea populară a acestei plante. Tulpina aeriană, înaltă pînă la 1,5 m, are frunze alterne, imparipenat compuse cu 4—8 perechi de foliole întregi și ovale.

Florile de culoare albastru-violute palid, pentamere, sînt zigomorfe și scurt pedicelate, dispuse în struguri spiciformi, puțin mai scurți decît frunzele. Structural florile prezintă următoarele caracteristici: caliciu tubulos, ușor bilabiat, păros; corola în formă de fluture (papilionată) petala posterioară sau superioară (stindardul) acoperă cele 2 petale laterale (aripile) și acestea acoperind pe cele două anterioare (carena); androceul alcătuit din 10 stamine, dintre care cele 9 inferioare sînt unite, iar cea superioară liberă (androceu diadelf). Fructul este o păstaie turtită și nepăroasă; înflorește în iunie și iulie.

Produsul vegetal folosit. De la această plantă se recoltează în scopuri terapeutice părțile subterane, adică rizoamele și rădăcinile

(*Radix Liquiritiae*) fie primăvara, fie toamna, însă de la indivizi care au cel puțin 3—4 ani.

Principii active: glicirizină care prin hidroliză pune în libertate acid gliciretic, flavonoide și un hormon estrogen de natură steroică.

Acțiune farmacologică: antispasmodică, slab diuretică, ușor expectorantă prin fluidificarea secreției traheo-bronșice și faringiene, ușor laxativă, estrogenă, antiulceroasă și antidismenoreică.

Întrebuințări: Pulberea se administrează ca laxativ, intrînd în compoziția pulberii de liquiriție compusă și ca expectorant în compoziția comprimatelor expectorante și contra tusei. Maceratul 2% (circa 200 ml pe zi) se administrează ca antidismenoreic.

De asemenea intră în compoziția ceaiurilor antireumatic și laxativ nr. 2 și a speciei pectorale.

• Levănțica

Lavandula angustifolia Mill. (*L. officinalis* Chaix, *L. vera* DC). (Fam. Labiatae)

M.: Szagos levendula; G.: Echter Lavendel; R.: Lavanda kalasovaia

Descrierea speciei. Originară din regiunile calcaroase și muntoase mediteraneene, levănțica se găsește la noi numai în culturi. Este un subarbust, înalt pînă la 70 cm, cu aspect de tufă globuloasă din cauza ramificațiilor abundente de la baza tulpinilor. Tulpinile patrunghiulare pe măsură ce îmbătrînesc se lignifică; ele poartă frunze opuse, întregi, lineare, cu vîrfurile ascuțite. Florile bilabiate, de culoare violet-albastră, cu corola bilabiată, aproape sesile, sînt grupate în 3—8 verticile, dispuse la rîndul lor sub formă de spic pe porțiunile terminale ale ramurilor florifere; au caliciu tubulos, ușor lățit la partea terminală, cu 4 dinți scurți și unul mai dilatat; corola bilabiată, cu labiul superior adînc bilobat, iar cel inferior trilobat; androceul este alcătuit cu 4 stamine. Înflorește toată vara.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se utilizează fie numai florile detașate de pe axul inflorescențelor, fie întreaga inflorescență, cînd corola nu este complet deschisă (*Flores Lavandulae*). Se usucă la umbră în strat subțire.

Principii active: ulei volatil, tanin și un principiu amar.

Acțiune farmacologică: diuretică, coleretică, antispastică, anti-septică, carminativă și stimulentă.

Întrebuințări: sub formă de infuzie 1—2% câte 200 ml/zi levănțica se administrează intern ca aromatizant, carminativ, în tulburări digestive și ca stimulent general. Intră în compoziția țigărilor antiastmatice.

• Limba mielului

Borago officinalis L. (Fam. Boraginaceae)

M.: Kerti borago; G.: Boretsch; R.: Ogurecinaia trava lekarstven-naia

Descrierea speciei. Plantă originară din Africa de Nord, se găsește cultivată la noi ca plantă ornamentală. Tulpina înaltă pînă la 70—80 cm este cilindrică, cărnoasă, ramificată. Frunzele bazale sînt lung pețiolate, cu limbul oval sau alungit, cele tulpinale sînt scurt pețiolate sau sesile. Întreaga plantă este acoperită de perișori. Florile dispuse în cime, sînt hermafrodite, regulate, pe tipul 5 și au corola rotată cu petalele unite la bază într-un tub scurt și libere pe restul lungimei lor; sînt de culoare roșie la începutul înfloririi, apoi devin albastre. Înfloarește în tot timpul verii.

Produsul vegetal folosit. Se utilizează părțile aeriene (*Herba Boraginis*) recoltate în timpul înfloririi.

Principii active: flavonoide, alantoină, săruri de potasiu.

Acțiune farmacologică: diuretică, datorită sărurilor de potasiu și cicatrizantă datorită alantoiniei.

Întrebuințări. Infuzia 5% ca diuretic și sudorific în stări de răceală și în bronșite luînd 3—4 cești de ceai cald, zilnic; extern ca cicatrizant al rănilor.

• Luminărica — fig. 25, 26

Verbascum phlomoides L; *V. thapsiforme* Schrad; (*V. thapsus* L) (Fam. Scrophulariaceae)

M.: Ökörfarkkóró; G.: Königskerze; R.: Koroviac

Descrierea genului. Plante erbacee bianuale, foarte răspîndite la noi în terenurile uscate, pietroase, necultivate, la marginea pădurilor etc. În primul an dau naștere la o rozetă de frunze bazilare, păroase și pețiolate, iar în al doilea an la tulpina floriferă, cilindrică, dreaptă, acoperită cu peri lungi, pîșloși de culoare cenușie, înaltă pînă la 2 m și terminîndu-se cu flori galbene, regulate, pe

tipul 5, cu corola gamopetală la bază, în rest rotată și cu androceul format din 5 stamine inegale; sînt dispune într-un spic lung, compact. Înfloreste începînd din iunie pînă la sfîrșitul lui august.

Produsul vegetal folosit. Oficinale sînt florile (*Flores Verbasci*) recoltate dimineața, fără caliciu și uscate în strat subțire la soare. Produsul are miros plăcut de miere și gust dulceag mucilaginos.

Principii active: mucilagii și saponozoide.

Acțiune farmacologică: emolientă, expectorantă (fluidifică secrețiile bronșice) și diaforetică.

Întrebuițări: Infuzie 2% (2 lingurițe de flori la o cană de apă), se administrează în inflamațiile acute și cronice ale bronhiilor și ca sudorific. Intră în compoziția speciilor pectorale.

• Măcieșul — fig. 27

Rosa canina L. (Fam. Rosaceae)

M.: Gyepű rozsa; G.: Hunds-Rose; R.: Roza sabacia

Descrierea speciei: Măcieșul, numit popular și răsură, este un arbust înalt pînă la 3 m, mult ramificat la bază, foarte răspîndit în flora țării noastre pe marginea pădurilor de foioase, pînă la zona celor rășinoase, la marginea drumurilor etc. Pe tulpini și pe ramuri se găsesc numeroși spini, lați la bază și recurbați la vîrf. Frunzele sînt alterne, imparipenat-compuse formate din 2—3 perechi de foliole ovale. Florile mari, rozee sau rar albe, sînt dispuse cîte 2—3 în vîrfurile ramurilor.

Structural florile se caracterizează printr-un receptacul dezvoltat, urceolat, persistent și cărnos la maturitate; caliciu din 5 sepale înserate pe marginea orificiului receptaculului; corola este alcătuită din 5 petale, iar androceul din numeroase stamine dispuse pe mai multe verticile. Fructele (în realitate pseudo-fructe rezultînd din receptaculul care devine cărnos) sînt globuloase sau elipsoidale și au în interior numeroase achene, denumite impropriu semințe, de culoare verde la început, apoi portocalie, iar la maturitate completă roșu-cărămizie.

Produsul vegetal folosit. Se utilizează pseudo-fructele (*Fructus Cynosbati*), recoltate înainte de căderea brumei.

Principii active: vitamina C și acid dehidroascorbic, β -carotenă, vitaminele B, B₂, K, P și PP (în urme), flavonoide.

Acțiune farmacologică. Datorită conținutului ridicat în vitamina C și acid dehidroascorbic, fructele au acțiune importantă în procesele de oxido-reducere și respiratorii celulare; datorită flavo-

noidelor scad permeabilitatea și fragilitatea capilarelor normalizând circulația sanguină. Mai au și acțiune diuretică.

Întrebuințări. Sub formă de decoct 3—5 g% se utilizează în tratamentul stărilor de avitaminoză C și în afecțiunile hepatice și renale, iar ca diuretic, se administrează 2—3 ceaiuri pe zi.

Din pulpa pseudo-fructelor se pot prepara siropuri și vinuri folosite în același scop ca și decoctul. Intră în compoziția ceaiurilor aromat, hepatic nr. 2, și tonic aperitiv.

Trebuie menționat că fructele de *Rosa pendulina* L. (măcieșul de munte) au un conținut mult mai mare în vitamine și în special în vitamina C.

Observație. Deși în țara noastră s-au introdus în cultură fie în scopuri ornamentale, fie pentru industria parfumurilor o serie de specii de trandafir ca *Rosa damascena* Mill, *Rosa centifolia* L etc., totuși aceste plante nu sînt suficient de valorificate terapeutic. Într-adevăr medicina empirică, cît și medicina științifică de altădată au folosit pe scară mai largă petalele florilor de trandafir recoltate de la aceste specii (*Flores Rosarum*, *Flores Rosae*, *Petalae Rosae*) care datorită uleiului volatil, taninurilor și antocianozidelor ce le conțin au proprietăți astringente și antiseptice și chiar antimicotice.

Cercetările efectuate la noi au demonstrat convingător că mierea de albine în care se macerează petale de trandafir, recoltate de la speciile de cultură (*Oxymel rosatum* de altădată), dă rezultate bune în tratamentul micozelor bucale în special la sugari, care o suportă ușor datorită gustului ei dulce și mirosului aromatic plăcut. Această formă se poate prepara în casă macerînd 10 g de petale de trandafir în 90 g miere de albine.

• Macul de cîmp sau Macul roșu — fig. 28

Papaver rhoeas L. (Fam. Papaveraceae)

M.: Vetési pipacs; G.: Feuer Mohn; R.: Mak samaseika

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, anuală, acoperită cu peri aspri; crește prin semănături de cereale și pe marginea drumurilor. Tulpina înaltă pînă la 70—80 cm, uneori ramificată, cu frunze alungite, adînc penat-divizate, se termină cu o floare cu caliciu format din 2 sepale mari verzi care cad cînd bobocul se deschide, corola din 4 petale de culoare roșu aprins, în general pătate în negru la bază, și androceul din numeroase stamine. Fructul este o capsulă terminată cu un disc stelat. Înfloarește din mai pînă în iunie.

Produsul vegetal folosit. De la această plantă se utilizează numai petalele (*Flores Rhoeados*) denumite și paparoane.

Principii active: mucilagii, antocianozide și doi alcaloizi: readina și reagenina.

Acțiune farmacologică: ușor sedativă și bechică.

Întrebuințări: sub formă de infuzie 0,5—1% se administrează ca pectoral. În casă infuzia se poate prepara vărsînd peste o linguriță de petale 250 ml apă clocotită; după răcire ceaiul se îndulcește cu zahăr sau miere de albine și se bea cald în mai multe reprize pe zi. Se poate asocia cu flori de tei, și cu frunze de pătlăgină.

• Macul sau Macul de grădină — fig. 29

+ *Papaver somniferum* L. (Fam. Papaveraceae)

M.: Termesztett mák; G.: Garten Mohn; R.: Mak snatvornii

Descrierea speciei. Este o frumoasă plantă erbacee, care se cultivă în scopuri alimentare, ornamentale și medicale. În pământ are o rădăcină pivotantă, iar tulpina înaltă de 1 m pînă la 1,5 m este dreaptă, puțin ramificată în partea de sus, de culoare verde-albăstruie (glaucă), glabră sau numai cu puțini peri în partea superioară. Frunzele sînt mari, glauce, alterne, cele superioare întregi, alungit-ovale, cu marginea neregulat-dințată, iar nervura proeminentă pe fața inferioară, frunzele inferioare sînt oblungi și penatsectate. Florile sînt mari, albe, roze, roșii sau liliachii, găsindu-se cîte o floare în vîrfurile tulpinei și ramurilor. Caliciu este format din 2 sepale care cad cînd se deschide floarea, corola din 4 petale rotunde sau obovat-ovale, șifonate în boboc, și androceul din stamine numeroase. Fructul este o capsulă ovoidă sau sferică uneori alungită, prezentînd la partea superioară discul stigmatic multilob, iar la partea inferioară o umflătură inelară care reprezintă locul de inserție al periantului. De culoare verde-cenușie și acoperite cu un strat de ceară la început, fructele devin galben-brune la maturitate. Întreaga plantă conține un suc lăptos (*latex*). Prin cultură această specie a dat naștere la numeroase varietăți, însă *Papaver somniferum* var. *album* și *P. s.* var. *nigrum* D.C. prezintă importanță din punct de vedere medicinal. Infloarește din iunie pînă în august.

Produsul vegetal folosit. Oficinale sînt numai capsulele (*Capita Papaveris immaturi* sau *Fructus Papaveris immaturi*) recoltate înainte de maturitatea lor, cînd au dimensiunile maxime; fiind încă

verzi, se usucă la temperatură moderată, întregi, sau tăiate în jumătăți și în acest caz li se îndepărtează semințele; prin uscare iau culoarea gălbuie pînă la brun deschis. Produsul astfel obținut are miros slab-narcotic, gust amar, mucilaginos.

Principii active: alcaloizi (morfină, narcotină, narceină, paverină etc.).

Acțiune farmacologică: sedativă, hipno-analgetică, variabile din cauza conținutului diferit în morfină al capsulelor.

Întrebuințări: se utilizează numai extern, sub formă de decoct sau infuzie 1 %, ca ușor analgetic și calmant, în spălături și gargarisme; intern nu se administrează deoarece din cauza conținutului diferit în morfină al produsului poate produce accidente mortale.

La copii nu se poate folosi nici extern.

Capsulele de mac intră în compoziția ceaiurilor: anticolitic, contra colicelor nr. 2, sedativ și a ceaiului pentru gargară, folosindu-se în acest scop un produs vegetal avînd în prealabil stabilit conținutul lui în morfină de către laboratoarele de specialitate ale Ministerului Sănătății.

• Măghiranul

Majorana hortensis Moench (Fam. Labiatae)

M.: Majoranna; G.: Wurstkraut; R.: Maioran sadovii

Descrierea speciei. Plantă erbacee, plăcut mirositoare, originară din Arabia și Egipt, care la noi se cultivă pe suprafețe mari ca specie condimentară. Are tulpina dreaptă, tetragonală, înaltă pînă la 20—30 cm și mult ramificată la bază; frunzele dispuse opus, sînt mici, eliptic-ovale, scurt pețiolate cu marginile întregi, de culoare cenușiu-verzuie pe ambele fețe din cauza numeroșilor peri ce le acopăr. Florile de culoare roșietică, sînt mici dispuse în spice drepte, cu caliciu pîslor, redus la o singură foliolă obovată, cu corola bilabiata și androceul alcătuit din 4 stamine mai lungi decît corola. Înflorește din iulie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se întrebuințează partea aeriană a plantei (*Herba Majoranae*), recoltată în timpul înfloririi și uscată la umbră la 35—40°C.

Principii active: ulei volatil, tanin, principii amare, și β -carotenă.

Acțiune farmacologică: stomahică, carminativă și sedativă.

Întrebuințări: Infuzie 0,5—2 %. Se administrează cîte 2—3 ceaiuri pe zi în dispepsiile stomacale, ca antiseptic și carminativ și în stări nervoase — mai ales în insomnii.

• Măselarița — fig. 30

+ *Hyoscyamus niger* L. (Fam. Solanaceae)

M.: Bolonditó beléndek; G.: Schwarzes Bilsenkraut; R.: Belena ciornaia

Descrierea speciei. Plantă anuală sau bianuală foarte răspândită prin locuri cultivate și necultivate care are în pământ o rădăcină pivotantă, gălbuie sau brun-deschisă la exterior, albă la interior. Tulpina, înaltă pînă la 1 m, este rareori ramificată, slab muchiată, acoperită cu peri lungi și lipicioși avînd miros neplăcut pătrunzător. Frunzele alterne, sesile sau ușor amplexicaule, sînt în general eliptice sau triunghiulare, neregulat penat-lobate, cu lobii unghiulari obtuzi sau ascuțiți; sînt moi și vîscoase la pipăit. Florile, sesile sau scurt pedunculate, sînt dispuse la extremitatea tulpinei; sînt hermafrodite, regulate, pentamere, cu caliciu tubulos acoperit de perișori, corola infundibuliformă, ușor bilateral-simetrică, de culoare galben murdară, violetă la gît, cu vinișoare care formează o rețea violacee, iar androceul din 5 stamine, 2 fiind mai scurte. Fructul este o capsulă ce se deschide printr-un căpăcel. Infloarește din iunie pînă în august.

Produsul vegetal folosit: Se utilizează frunzele (*Folium Hyoscyami*) recoltate în al doilea an de vegetație la începutul înfloririi, iar în primul an prin luna august, întotdeauna pe vreme uscată. După recoltare este necesar să se spele mîinile cu apă și săpun, din cauza toxicității frunzelor.

Principii active: alcaloizi: hiosciamina și scopolamina care au activitate predominantă.

Acțiune farmacologică. Este aceeași ca și a frunzelor de mătrăgună.

Întrebuințări: Uneori se administrează pulbere de frunze de măselariță: 0,05—0,10 g pentru odată și 0,20—0,50 g în 24 de ore (în cașete) în tratamentul durerilor legate de nevrite, al nevrozelor și alienatei mintale și în boala Parkinson, însă numai la recomandarea medicului specialist.

Întră în compoziția țigărilor antiastmatice.

• Mătăciunea

Dracocephalum moldavica L. (Fam. Labiatae)

M.: Kerti sárkányfű; G.: Türkische Melisse; R.: Zmeegalovnik mal-davskii

Descrierea speciei. Este o plantă anuală, cultivată sau sălbătică, care crește în toate regiunile țării, exceptând Dobrogea, având tulpina dreaptă, ramificată, în 4 muchii, înaltă pînă la 60 cm și ramificată. Frunzele sînt dispuse opus, pețiolate, au limbul alungit, dințat pe margini, acoperit cu peri, iar pe fața inferioară prezintă glande punctiforme. Florile în număr de 6—10, sînt așezate la baza frunzelor spre vîrfurile tulpinei și al ramurilor, de culoare albastră-violacee, uneori albă, au caliciu bilabiat, cu lobul median al buzei superioare mai dezvoltat, iar corola, tot bilabiată, are buza superioară în formă de cască, androceul didinam; înfloarește din iulie pînă în august.

Produsul vegetal folosit: se întrebuințează părțile aeriene (*Herba Dracocephali*) recoltate la începutul înfloririi și se usucă la umbră în strat subțire; produsul are miros plăcut aromat.

Principii active: ulei volatil bogat în citral, acid cafeic și un principiu amar.

Acțiune farmacologică: acest produs are acțiune antispastică, coleretică, antiseptică, carminativă și stomahică.

Întrebuințări: Se administrează sub formă de infuzie 1—2% (1—2 ceaiuri pe zi) după mesele principale în indigestie; intră în compoziția unor ceaiuri medicinale în locul frunzelor de melisa.

• Mătrăguna — fig. 31

+ *Atropa belladonna* L. (Fam. Solanaceae)

M.: Maszlagos nadragulya; G.: Tollkirsche; R.: Krasvka belladonna

Descrierea speciei. Plantă robustă (înaltă pînă la 2 m), lemnoasă la bază, bogat ramificată, crește prin pădurile umbroase, prin poienile și tăieturile de fag din regiunile muntoase. În pămînt are un rizom cilindric, gros, ramificat cu numeroase rădăcini lungi pînă la 1 m și groase pînă la 4 cm, de culoare galben-brună deschisă. Tulpina aeriană, de asemenea ramificată, de culoare verzuie sau în nuanțe violet-roșcate, poartă frunze, cele de la bază alterne, pețiolate, oval acuminate, mari, iar cele superioare sînt dispuse cîte două, una fiind mai mare. Limbul are marginea întreagă, iar suprafața glabră sau slab păroasă. Florile sînt de obicei solitare, sau rar cîte două la un loc, apar la subțioara frunzelor, sînt pedicelate, regulate, pentamere, hermafrodite și atîrnă ca niște clopoței pe un peduncul de 1—1,5 cm. Florile au caliciu cu sepalele unite la bază și despărțit în 5 lobi spre vîrf, corola gamopetală, în formă de clopoțel cu 5 lobi triunghiular-oval, de culoare brun-violetă sau roșcată la exterior și brun-gălbuie cu vinișoare violete la in-

terior, androceul din 5 stamine fixate pe corolă. Fructul o bacă, la maturitate de mărimea unei cireși, este de culoare neagră lucitoare.

Întreaga plantă este foarte otrăvitoare; înflorește din iunie pînă în august.

Produsul vegetal folosit. Pentru scopurile terapeutice interesează atît părțile subterane (*Radix Belladonnae*) recoltate fie în luna aprilie, fie din septembrie pînă la primul îngheț, cît și frunzele (*Folium Belladonnae*) culese cu pețiol înainte și în timpul înfloririi. Pe timpul recoltării, cît și în timpul manipulării acestor produse se vor lua măsuri de protecție spălîndu-se mîinile cu apă și săpun după fiecare operație. Se va evita ducerea mîinilor la ochi, gură sau nas.

Principii active. Principiile active ale celor două produse sînt alcaloizii cu nucleu tropanic, 1-hiosciamina fiind alcaloidul principal și belaradina cu nucleu pirolidinic.

Acțiune farmacologică. Datorită acestor alcaloizi ambele produse inhibă terminațiile nervoase parasimpatice; excită sistemul nervos central; accelerează ritmul cardiac, provoacă midriază, dilată bronhiile, diminuează secrețiile și peristaltismul intestinal.

Întrebuințări: pulberea de frunze de beladonă se administrează în pilule (0,05 odată și 0,30 g în 24 de ore) în astm, în bronșite astmatiforme, ca antispastic intestinal, pentru a scădea secrețiile digestive și ca antivomitiv. De asemenea, frunzele se mai administrează și în parkinsonismul postencefalic, datorită conținutului lor în belaradină. *Se va folosi numai sub prescripție medicală, rețetele efectuîndu-se în farmacie.* Frunzele intră în compoziția țigărilor antiastmatice.

Rădăcinile de mătrăgună servesc ca materie primă atît în farmacie, cît și industrie pentru obținerea de diverse produse medicamentoase galenice și tipizate.

• Merișorul — fig. 32

Vaccinium vitis idaea L. (Fam. Ericaceae)

M.: Vörös áfonya; G.: Preisselbeere; R.: Brusnika

Descrierea speciei. Merișorul este un mic arbust, tufos care crește din abundență prin pajiștile alpine din întregul lanț carpatic; are tulpina cilindrică, mult ramificată, înaltă pînă la 25—30 cm; frunzele sînt dispuse altern, întotdeauna verzi, rigide, obovate, obtuze cu marginea răsfrîntă în jos și cu puncte negre pe fața inferioară. Florile de culoare albă cu nuanțe roșietice, gomopetale,

regulate pe tipul 5, sînt reunite în ciorchine terminale, aplecate în jos și apar din mai pînă în iulie; caliciu este campanulat cu 5 lobi triunghiulari, corola urceolată pentameră, iar androceul format din 10 stamine; fructele, bace sferice, la maturitate au culoare roșie, sînt comestibile și numite în popor coacăze de munte.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice frunzele se recoltează toamna, în lunile septembrie, octombrie (*Folium Vitis idaeae*) și se usucă la umbră în straturi subțiri.

Principii active: arbutozidă (6—8%), metil-arbutozidă, vitamina C, flavonoide, taninuri și acid chinic.

Acțiune farmacologică. Arbutozida și metilarbutozida, care pe traiectul căilor urinare se dedublează în hidrochinonă și respectiv metil-hidrochinonă, alături de flavonoide, sînt răspunzătoare de acțiunea diuretică și dezinfectantă a acestui produs vegetal; mai posedă și o slabă acțiune antidiabetică.

Întrebuințări. Infuzia (2—3%) și pulberea (2—6 g pe zi) se administrează ca diuretic și antiseptic în tratamentul bolilor căilor urinare și în special în stări inflamatorii purulente (catar vezical, cistite, pielite, uretrite). Datorită taninurilor ce le conține, produsul se poate folosi și în tratamentul diareelor și hemoragiilor. Nu se vor folosi mai mult de 1—2 căni de ceai pe zi și nu se va administra în timpul sarcinii.

Frunzele de merișor, care constituie un înlocuitor al frunzelor de *Arbutus Uva Ursi* (strugurii ursului), intră în compoziția ceaiului diuretic.

• Mesteacănul

Betula verrucosa Ehrh. (sin. *B. alba*, L. *B. pendula* Roth) (Fam. Betulaceae)

M.: Kőzönséges nyír; G.: Birke; R.: Bereza pavislaia

Descrierea speciei. Arbore înalt (25—30 m), destul de răspîndit la noi din zona dealurilor pînă în cea sub-alpină, alcătuieste uneori mici masive numite mestecănișuri; tulpina puternic ramificată, are scoarța albă și netedă, care se exfoliază transversal; mugurii foliari sînt ovoid-conici, vîscoși. Frunzele sînt pețiolate, dispuse altern, cu limbul triunghiular-romboidal, ascuțit la vîrf și dințat pe margini; frunzele tinere sînt lipicioase datorită glandelor ce elaborează o rășină cu miros balsamic. Florile sînt monoice, reunite în amenți cilindrici; cei masculini apar înaintea frunzelor, iar cei femeli apar și ei înaintea frunzelor, însă se dezvoltă în timpul

înfrunzirii. Floarea masculă este formată dintr-un periant cu două piese și 2 stamine, iar cea femelă dintr-un ovar, neprotejat de periant.

Produsul vegetal folosit. Frunzele tinere formează produsul oficial (*Folium Betulae*); ele se recoltează începînd din mai pînă la sfîrșitul lui iulie, cînd sînt lipicioase și conțin cea mai mare cantitate de rezine; se usucă în strat subțire, la umbră. Produsul astfel obținut are miros caracteristic, gust slab amăru.

Principii active: taninuri, acid cafeic, flavonoide, ulei volatil, substanțe triterpinice (saponine), alantoină.

Acțiune farmacologică: frunzele de mesteacăn au acțiune diuretică, fără a produce iritații renale și diaforetică. Mai au și proprietăți coleretice și antiseptice și favorizează eliminarea acidului uric și a colesterolului din organism.

Întrebuințări: Infuzia 1—5% se administrează ca diuretic în edeme de natură cardiacă și renală; ea se prepară în condiții obișnuite astfel: la o cană de apă se adaugă o lingură de produs, iar cînd temperatura apei a atins 40°C se mai adaugă un vîrf de cuțit de bicarbonat de sodiu și se filtrează după 6 ore de repaus; se beau cîte 2—3 cești de ceai pe zi.

Frunzele de mesteacăn intră în compoziția ceaiurilor antireumatic și diuretic nr. 2.

• Murul

Rubus fruticosus L. (Fam. Rosaceae)

M.: Hamvas szeder; G.: Brombeere; R.: Ejevika.

Descrierea speciei. Arbust viguros, înalt pînă la 3 m, este constituit din numeroase tulpini, drepte sau curbate, acoperite de ghimpi încovoiați în formă de ghiară. Frunzele, alterne, sînt 3—5 foliate, plisate, verde pe fața superioară, mai palid pe cea inferioară și prevăzute cu ghimpi curbați pe nervuri și pețiol. Florile de culoare albă apar pe tulpinele de cel puțin doi ani și sînt grupate în struguri; sînt regulate, pe tipul 5, iar fructele (polidrupe) la început roșii, la deplina maturitate negre, brumate, cu miros și gust dulce acrișor. Crește prin păduri și tufișuri și înflorește în iunie și iulie.

Produsul vegetal folosit. Medicina utilizează frunzele tinere (*Folium Rubi fruticosi*) recoltate înainte și în timpul înfloririi și început roșii, la deplina maturitate negre, brumate, cu miros și gust astringent.

Principii active: tanin, flavonoide, vitamina C.

Acțiune farmacologică: astringentă, antidiareică, dezinfectantă.

Întrebuințări: Intern sub formă de infuzie și decoct 1—3% (2—3 ceaiuri pe zi) ca astringent, tonic și în tratamentul diareei, ca adjuvant în tratamentul diabetului se folosește un ceai preparat din părți egale de frunze de mur, țintaură, coada șoricelului și de afin. Decoctul 3—5% se utilizează extern în gargarisme, iar local în fisurile anale și în tratamentul hemoroizilor.

• Mușetelul — fig. 33

Matricaria chamomilla L. (Fam. Compositae)

M.: Orvosi szekfű; G.: Echte Kamille; R.: Romaška aptecinaia

Descrierea speciei. Plantă erbacee, anuală, spontană, foarte răspândită pe lângă drumuri, pe marginea ogoarelor și pe lângă locuințele oamenilor și cultivată în zonele favorabile din Transilvania, Banat, Muntenia și Moldova.

Este o specie relativ scundă, atingând înălțimea de 0,2—0,6 m, mult ramificată și cu frunze 2—3 ori penat-sectate, cu segmente lineare. Începând din luna mai înfloarește continuu până la sfârșitul lui iulie. Florile sînt grupate în capitule terminale. Marginea fiecărui capitul este ocupată de flori albe ligulate femele, în timp ce în regiunea lui centrală se găsesc numeroase flori tubuloase, hermafrodite, galben-aurii avînd corola cu 5 dinți și androceul din 5 stamine cu anterele concrescute. *Receptaculul capitulului, plan la începutul înfloririi, devine apoi conic și gol la interior, ceea ce permite să deosebim florile de mușetel adevărat de florile recoltate de la specii înrudite și lipsite de proprietăți terapeutice.*

Produsul vegetal folosit. Oficinale sînt capitulele florale cu pedunculul lung de cel mult 1 cm, recoltate pe timp însoțit după ce s-a ridicat roua și cînd florile lor ligulate sînt dispuse orizontal, mai tîrziu răsfrîngîndu-se (*Flores Chamomillae*). Ele se usucă la umbră în strat subțire, iar produsul obținut are miros specific, aromat puternic, iar gustul este amarui aromatic.

Principii active: ulei volatil bogat în chamazulenă, ce ia naștere din proazulene (matricină și matricarină: substanțe amare de natură sescviterpenică), flavonozide, substanțe de natură cumarinică, colină și mucilagii.

Acțiune farmacologică. Datorită principiilor active, atît de variate chimic pe care le conțin, florile de mușetel au proprietăți farmacodinamice multiple și anume: antispastice, antiinflamatoare, cicatrizante, stomahice, analgezice, antiseptice și antihistaminice.

Studiile de laborator efectuate în special în ultimele două decenii au precizat că activitatea antiinflamatoare a florilor de mușețel se datorează chamazulenei, cea spasmolitică cumarinelor și flavonelor, iar cea antihistaminică proazulenelor.

Întrebuintări. Intern, sub formă de infuzie 1—5 g % florile de mușețel se folosesc ca sedativ, carminativ, antispasmodic și stimulent, în cistitele purulente dovedindu-se analgezice, antiseptice și antiflogistice. Se beau 1—2 căni de ceai pe zi după mesele principale. Extern, infuziile și decoctiile (5 %) se utilizează în dermatologie, în tratamentul paradentozelor (sub forma de gargare), ca vulnerar sub formă de cataplasme și în spălături și clisme.

În arsuri florile de mușețel se utilizează sub formă de ulei obținut în modul următor: 10 g de flori (două linguri) se îmbibă cu o lingură de alcool și se lasă în repaus în vas astupat circa 4—5 ore, apoi peste amestec se toarnă 100 ml ulei de floarea soarelui și totul se menține 3—4 ore într-un vas metalic în care fierbe apă, amestecând din când în când. În sfârșit, după scurgerea acestui timp se filtrează, iar uleiul rezultat se păstrează la rece în sticle colorate și se folosește sub formă de comprese puse pe răni.

• Muștarul negru

Brassica nigra (L) Koch. sin. *Sinapis nigra* L. (Fam. Cruciferae)
M.: Fekete mustár; G.: Schwarzer Senf; R.: Gorcița ciornaia.

Descrierea speciei. Plantă anuală, înaltă pînă la 1,5 m, originară din partea sud-estică a regiunii mediteraneene, la noi crește numai cultivată. Are rădăcina pivotantă, iar tulpina ramificată și acoperită cu peri numai în regiunea bazală, poartă frunze alterne; cele bazilare, de forme diferite, sînt pețiolate, iar cele superioare înguste, de obicei întregi și sesile. Florile mici, reunite în inflorescențe terminale, sînt alcătuite din 4 sepale așezate în cruce și 4 petale de culoare galbenă, tot în cruce, iar androceul are 6 stamine, două cu filamente mai scurte și 4 mai lungi (tetradinam).

Fructul este o silică lungă tetraunghiulară. Semințele la maturitate de culoare brun-roșietică, aproape neagră, sînt globuloase cu diametrul de 1—1,5 mm. Înflorește în iunie-iulie.

Produsul vegetal folosit. Oficinale sînt numai semințele ajunse la completa lor maturitate (*Semen Sinapis nigrae* sau *Semen Brassicae nigrae*). Sînt lipsite de miros, iar gustul la început este amărui, apoi înțepător-arzător.

Principii active: sinigrozidă (tioglicozidă), care prin hidroliză sub acțiunea unei enzime mirozinaza ce se găsește în alte celule

ale seminței de muștar decît sinigrozida, pune în libertate alilsenevolul (aglicon) sau esența de muștar: mucilagii.

Acțiune farmacologică. Semințele de muștar au proprietăți rubefiante datorită alilsenevolului ale cărui proprietăți iritante sînt diminuate de prezența mucilagiilor din semințe.

Întrebuințări. Semințele de muștar măcinate, cunoscute și sub denumirea de făină de muștar (*Farina Sinapis*) ce folosesc extern ca revulsiv sub formă de cataplasme de făină de muștar sau sinapisme, băi de muștar și hîrtie de muștar (*Charta Sinapisata*).

Cataplasmele se prepară astfel: făina de muștar se amestecă cu apă la temperatura camerei 20—30° și se obține o pastă, care se lasă apoi în repaus 10—15 minute în care timp ia naștere esența (uleiul) de muștar care este principiul activ; după aceea pasta se aplică pe locul bolnav unde se menține 10—15 minute cînd se produce revulsia; se aplică de obicei în afecțiuni pulmonare.

Cataplasmele nu se folosesc la copii mici deoarece pot provoca intoxicarea lor.

Băile de muștar. Se obțin din pasta de făină de muștar după ce s-a format uleiul de muștar, care se amestecă cu apa caldă pentru baie. **Hîrtia de muștar** se obține tot din făina de muștar, însă de-zoleiată, care este fixată pe fișile de hîrtie cu ajutorul unei soluții de cauciuc.

• Nalba sau Nalba de pădure — fig. 34

Malva silvestris L. (sin. *Malva hirsuta* U., sin. *M. vulgaris* T.) (Fam. Malvaceae)

M.: Erdei mályva; G.: Wilde-Käsepappel; R.: Prasvivnik prenebrejenfi.

Descrierea speciei. Plantă erbacee, bianuală sau vivace, ce crește prin locuri ruderaie, pe lîngă drumuri, garduri și pe lîngă locuințe. Are rădăcină pivotantă, iar tulpina este dreaptă, înaltă pînă la 1 m, ramificată și acoperită cu peri. Frunzele, dispuse altern, sînt lung pețiolate, palmat-lobate cu 5—7 lobi, cu marginea inegal dințată și acoperite cu peri.

Florile sînt mari, regulate, hermafrodite, pentamere, de culoare roz-violacee și cu vinișoare violete, grupate cîte 2—3 și iau naștere la baza pețiolurilor frunzelor de pe ramuri și în vîrfurile tulpinei. Caliciul este dublu, cel extern-caliculul — este format din 3 piese libere, iar cel intern — caliciul propriu-zis — este alcătuit din 5 sepale unite la bază; corola este alcătuită din 5 petale lungi îngustate la bază, scobite la vîrf, de 3—6 ori mai lungă decît caliciul;

androceul este constituit din numeroase stamine unite între ele prin filamentele lor (androceu monadelf). Înflorește toată vara.

Produsul vegetal folosit. În terapeutică sînt întrebuințate frunzele (*Folium Malvae silvestris*) recoltate înainte de înflorire și florile (*Flores Malvae silvestris*) recoltate în timpul înfloririi; ambele produse sînt uscate la umbră, sînt lipsite de miros și au gust mucilaginos.

Principii active: mucilagii.

Acțiune farmacologică: emolientă (în tuse, bronșită, laringită).

Întrebuințări. Sub formă de infuzie 1% se utilizează intern cîte 1—2 căni de ceai pe zi în bronșite ca behice, iar extern în gargarisme și sub formă de băi pentru tratarea furunculelor. Frunzele de nalbă intră în compoziția speciilor pectorale și a ceaiului pectoral.

În același scop și avînd aceleași principii active se mai folosesc frunzele (*Folium Malvae glabrae*) și florile (*Flores Malvae glabrae*) recoltate de la nalba de cultură — *Malva glabra* Devs; de asemenea și frunzele (*Folium Malvae neglectae*) recoltate de la nalba mică sau cașul popii — *Malva neglecta* Wallr sin. *M. rotundifolia* L.

• Nalba mare — fig. 35

Althaea officinalis L. (Fam. Malvaceae)

M.: Orvosi ziliz; G.: Gebräuchlicher Eibisch; R.: Altei lekarstvennfi

Descrierea speciei. Este o plantă foarte răspîdită în țara noastră, prin locuri necultivate umede, în luncile rîurilor și pe marginea șanțurilor. În pămînt are o rădăcină puternic dezvoltată, fuziformă, gălbuie și cărnoasă, iar după îndepărtarea scoarței este albă și cu striuri longitudinale. Tulpina înaltă pînă la 1,5 m este dreaptă și cu frunze izolate, lung pețiolate, cu limbul mare, ușor lobat, cu marginea inegal dințată. Atît tulpina cît și frunzele sînt alb-catifelate datorită perilor fini, scurți și denși ce le acopăr. La subțioara frunzelor și la extremitatea ramurilor se găsesc florile mari, lung pedunculate, de culoare albă sau ușor roze.

Florile sînt regulate, pentamere, cu organizația similară aceleia de nalbă, fructul capsulă turtită. Atît frunzele, florile cît și rădăcina au miros slab caracteristic și gust mucilaginos. Înflorește din iulie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se utilizează rădăcinile decorticate (*Radix Althaeae*); frunzele (*Folium Althaeae*) și florile (*Flores Althaeae*).

Rădăcinile se recoltează toamna și de obicei după spălare și uscare la aer se decortică (*Radix Althaeae munda*).

Frunzele se recoltează înainte de înflorire, iar florile în timpul înfloririi și ambele se usucă la umbră.

Principii active: mucilagii.

Acțiune farmacologică: emolientă, behică, antidiareică și antiinflamatorie.

Intrebuințări: rădăcina sub formă de macerat la rece 1—3% (1—2 cani de ceai pe zi în mai multe reprize) se administrează în tratamentul inflamațiilor mucoaselor căilor respiratorii și digestive, iar extern tot pentru acțiunea lor antiinflamatorie, se folosesc macerate la rece 20% în gargarisme.

Frunzele și florile sub formă de infuzie 1—3% (1—2 cani pe zi) se administrează ca emolient și în gargarisme. Rădăcinile decorticate ținute în gură favorizează apariția dentiției la copii. Frunzele de nălbă mare intră în compoziția speciilor pectorale și a ceaiurilor pentru gargară și pectoral.

• Nucul

Juglans regia L. (Fam. Juglandaceae)

M.: Diófa; G.: Nussbaum; R.: Areh grețkii

Descrierea speciei. Arbore cultivat prin livezi, vii, grădini și parcuri, este mult prea cunoscut pentru fructele și lemnul său încît apreciem că descrierea lui nu mai este necesară.

Produsul vegetal folosit. Atît medicina științifică cît și cea empirică utilizează frunzele acestui arbore (*Folium Juglandis*) recoltate în luna iunie, cînd sînt tinere; după îndepărtarea pețiolului foliolele se usucă în strat subțire în poduri acoperite cu tablă și cît mai repede posibil. Produsul are miros aromat și gust astringent amăru.

Principii active: taninuri, cantități mici de ulei volatil, un principiu amar-juglandina și o oxinaftochinonă-juglona.

Acțiune farmacologică: astringentă, ușor hipotensivă, hipoglicemiantă și antieczematoasă.

Intrebuințări: sub formă de infuzie 2% (200—250 ml pe zi) se administrează ca astringent, ca antidiareic și ca hipoglicemiant, iar extern 10% în combaterea eczemelor și în băi medicinale. Intră în compoziția ceaiurilor: dietetic și antidiareic.

• **Obligeana**

Acorus calamus L. (Fam. Araceae)

M.: Orvosi Kálmos; G.: Kalamus; R.: Air

Descrierea speciei. Plantă erbacee, vivace, originară din India, puțin răspândită la noi, se găsește în cantitate mai mare prin mlaștinile și prin apele stătătoare sau lin curgătoare din județul Timiș și mai puțin în alte județe din Transilvania și nordul Moldovei. În pământ are un rizom orizontal gros, lung de maximum 1 m, articulat, cu rădăcini adventive gălbui din care pleacă tulpina aeriană înaltă pînă la 1,5 m și în 4 muchii, care poartă o singură frunză lungă de 20—80 cm, iar la subțioara ei se dezvoltă organul flori-fer sub forma unui știulete (spadice).

Spadicele poartă numeroase flori hermafrodite, avînd perigonul format din 6 piese verzui și androceul din 6 stamine. Fructul este o bacă roșietică. Înflorește în lunile mai și iunie.

Produsul vegetal folosit. Partea care se întrebuințează rizomul (*Rhizoma Calami*), ușor de recunoscut prin cicatricele triunghiulare de la suprafața sa. Este de culoare brun roșietică la exterior și alb-roză, uneori gălbuie la interior, cu miros plăcut aromatic și gust amar aromat.

Principii active: ulei volatil (bogat în azaronă), tanin și o substanță amară acorina.

Acțiune farmacologică: stimulent al secrețiilor gastro-intestinale; prezența azaronei comunică produsului proprietăți antibacteriene și insecticide.

Întrebuințări: Sub formă de macerat apos, și decoct 2—5% (3 linguri de ceai pe zi înaintea meselor principale) se administrează ca eupeptic-amar și stimulent gastric.

Tot în scopul de a stimula pofta de mîncare se poate folosi și vinul de rădăcină de obligeana preparat astfel: 100 g rădăcina mărunțită se lasă să macereze la rece timp de 8 zile în 1 000 ml vin roșu, apoi se strecoară și se adaugă lichidului rezultat, completat la volumul inițial tot cu vin, 100—200 g zahăr și se bea cîte un pahărel înaintea meselor principale.

Întră în compoziția ceaiului tonic aperitiv și a Ulcerotratului.

• **Omagul sau Aconitul** — fig 36

⊕ *Aconitum tauricum* Wulf și *Aconitum callibotryon* Rchb (Fam. Ranunculaceae)

M.: Sisakvirág; G.: Eisenhut; R.: Aconit

Descrierea speciei. Cele două specii de omag sînt plante erbacee, perene, ce cresc prin pajiștile montane și locurile stîlcoase din regiunea alpină și subalpină; prezintă în pămînt cîte doi tuberi legați între ei printr-un pedicel orizontal, alungiți, napiformi, din care unul mai mare și secătuit de materii de rezervă ce poartă tulpina floriferă, iar altul mai mic, mai consistent ce va da naștere tulpinii anului viitor. Tulpina aeriană puțin ramificată, dreaptă, mai groasă la *Aconitum tauricum* și mai subțire la *A. callibotryon*, poartă numeroase frunze divizate în general în 5 diviziuni, fiecare fiind despărțită spre vîrf în 3 diviziuni mai mici. La extremitatea superioară a tulpinii se află grupate florile neregulate. Caliciul de culoare albastră închis pînă la violet este alcătuit din 5 sepale, dintre care cea superioară are aspect de cască, cu un mic cioc la bază; petalele în număr de 6—8 sînt reduse dintre care două în formă de pînten nectarifer. Înflorște din iulie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit: În scopuri medicinale se utilizează tuberii laterali, tineri (*Tubera Aconiti*) recoltați după înflorire; se spală și se usucă în poduri bine aerisite, feriți de alte plante medicinale.

Principii active: alcaloizi (aconitine).

Acțiune farmacologică: datorită aconitinelor (care constituie una din substanțele vegetale cele mai toxice pentru om) produsul este un modificador al sistemului nervos central; are acțiune analgezică în special la nivelul trigemenului și depresivă a centrilor bulbo-spinali.

Întrebuințări: sub formă de pulbere, 0,01 odată sau 0,05 g în 24 de ore, se administrează ca analgezic în nevralgiile trigemenului pentru calmarea tusei în bronșite, tuse convulsivă, laringite și pentru decongestionarea căilor respiratorii.

Folosirea acestui produs trebuie făcută la indicația medicului, iar rețetele efectuate în farmacie.

• Osul iepurelui — fig. 37

Ononis spinosa L. (Fam. Leguminosae)

M.: Töviseș iglice; G.: Dornige Hauchechel; R.: Stalnik kaliucti

Descrierea speciei. Această plantă erbacee și perenă ce crește prin pășuni, prin fînețe aride și pe soluri nisipoase, are în pămînt un rizom care se continuă cu o rădăcină lungă pînă la 30 cm, groasă de cca 1 cm și de culoare cenușie. Tulpina aeriană înaltă pînă la 60 cm și ușor brunificată este lemnoasă, la baza mult ramificată în ramuri terminate cu spini, frunzele inferioare sînt trifo-

liate și mărunț dințate pe margini, cele superioare fiind simple; florile de culoare roz, sînt solitare sau cîte două dispuse la subțioara unor bractee spre vîrfurile tulpinei. Caliciul tubuliform se termină cu 5 dinți, iar corola neregulată formată din 5 petale dispuse în formă de fluturi (papilionată) înconjură androceul format din 10 stamine (monadelph); fructul o păstaie mică. Înfloarește în lunile de vară.

Produsul vegetal folosit. De la această plantă se întrebuițează numai părțile subterane (*Radix Ononidis*) recoltate fie toamna, fie primăvara devreme. Produsul are gust dulce acrișor la început, apoi amar astringent.

Principii active: saponozide de natură triterpenică și ononozidă (heterozidă de natură izoflavononică).

Ațiune farmacologică: diuretică.

Întrebuițări: Sub formă de decoct 3% se administrează 2—3 ceaiuri pe zi ca diuretic adjuvant în tratamentul afecțiunilor renale.

Osul iepurelui face parte dintre componentele ceaiului diuretic nr. 2.

• Păducelul — fig. 38

Crataegus monogyna Jacq. și *Crataegus oxyacantha* L.

(Fam. Rosaceae)

M.: Galagonya; G.: Weissdorn; R.: Boiarnîsnik adnopesticîni

Descrierea speciei. Arbusti, mai rar mici arbori (3—10 m înălțime) cu lemn tare și cu ramuri spinose. Frunzele la *Crataegus oxyacantha* au 3—5 lobi, puțin adînci, mai mult sau mai puțin obtuși, iar cele de *C. monogyna* 3—7 lobi mai adînci și de un verde mai închis, ascuțiți nedințați pe toată marginea.

Florile pentamere, hermafrodite, regulate, dispuse în corimb, de culoare albă sau slab rozee, au caliciul format din 5 sepale persistente, corola din 5 petale libere, androceul din 15—20 stamine cu antene roșii; fructul ovoid, roșu, cărnos conține 2—3 sîmburi la *C. oxyacantha* și un singur sîmbure la *C. monogyna*. Înfloarește în lunile mai și iunie.

Produsul vegetal folosit. De la aceste două specii de păducel terapeutică utilizează frunzele (*Folium Crataegi*), florile (*Flores Crataegi*) și florile cu frunzele din imediata lor apropiere (*Folium Crataegi cum floribus*); toate aceste organe se recoltează în timpul înfloririi; de asemenea se mai întrebuițează și fructele (*Fructus Crataegi*) recoltate la completa lor maturitate.

Principii active: în frunze și flori: flavonoide și proantociani-

dine, acizi triterpenici (acidul crategic din tratatele de specialitate mai vechi), acizi clorogenic și cafeic, colină și derivați purinici (adenină, guanină). În fructe: flavonoide, antocianidine și acizi triterpenici, însă în cantitate mai mică decât în frunze și flori.

Acțiune farmacologică. Sedativă, antispasmodică, vasodilatoare în special la nivelul vaselor coronariene, hipotensivă, de întărire și rărire a contracțiilor inimii bolnave.

Întrebuințări: infuzia 1—2 % (2—3 g în 24 de ore, echivalent cu o cană de ceai) se administrează în dereglările cardiovasculare, în anghina pectorală, ca sedativ nervos, vascular și hipotensiv.

Frunzele cu flori intră în compoziția ceaiurilor: antiastmatic și calmant, împotriva tulburărilor cardiace, iar fructele în ceaiul calmant.

• Păpădia — fig. 39

Taraxacum officinale Web. (Fam. Compositae)

M.: Pongyola pitypang; G. Lowenzahn; R.: Aduvancik ekarstvennîi

Descrierea speciei. Plantă erbacee, perenă, foarte răspândită la noi prin locurile necultivate și cultivate. În pământ are un rizom scurt care se prelungește cu o rădăcină pivotantă, cărnoasă, lungă de 12—20 cm. Partea aeriană este formată dintr-o rozetă bazilară de frunze lanceolate, cu marginile divizate în lobi mari. Primăvara din mijlocul rozetei foliare ies 1—4 tulpini florifere, goale la interior, care poartă în partea terminală capitulele de culoare galbenă, alcătuite numai din flori ligulate, ligula fiind prevăzută cu 5 dinți în partea superioară. Androceul este constituit din 5 stamine. Fructul este o achenă ce se termină cu o egretă lungă. Înfloreste din luna aprilie până la sfârșitul lui septembrie.

Produsul vegetal folosit. De la păpădie în medicină se utilizează: frunzele (*Folium Taraxaci*), rădăcina (*Radix Taraxaci*) și întreaga plantă (*Herba Taraxaci cum radicibus*). Rădăcina se recoltează de obicei în iulie—august, frunzele primăvara, iar întreaga plantă tot primăvara, înainte sau în timpul formării bobocilor florali. Toate produsele sînt lipsite de miros, dar au gust amar accentuat.

Principii active: În părțile aeriene un principiu amar taraxacina, vitaminele B și C și steroli; în părțile subterane: alcoolii triterpenici, fitosteroli, vitaminele A, B, C și D și inulină.

Acțiune farmacologică: colagogă, coleretică, diuretică, diaforetică și tonic-amară.

Întrebuințări: Rădăcina, sub formă de decoct 2—3%, se administrează 1—2 cani de ceai pe zi timp de 1—2 luni în dispepsii, insuficiență hepatică și icter cataral. Planta întreagă mărunțită intră în compoziția ceaiurilor: depurativ, dietetic și gastric, iar rădăcina în a ceaiului hepatic nr. 2.

• **Pătlăgina** — fig. 40

Plantago lanceolata L., *Plantago media* L. și *P. major* L.
(Fam. Plantaginaceae)

U.: Utifü; G.: Wegerich; R. Podarojnik

Descrierea speciei. Toate aceste trei specii sînt plante erboase, perene, bine cunoscute și întrebuințate atît în medicina empirică cît și în cea științifică. Cresc în toate regiunile țării de la șes pînă la cîmpie. În pămînt au un rizom scurt, care dă naștere primăvara la o rozetă de frunze bazilare și la tulpina floriferă care poartă flori grupate în spic cilindric. Forma frunzelor variază de la specie la specie astfel: la *P. lanceolata* (pătlagina îngustă) sînt linear lanceolate, lung pețiolate și vîrfurile limbii ascuțite; la *P. media* (pătlagina moale) eliptice, scurt și lat pețiolate și vîrfurile limbii tot ascuțite, iar la *P. major* (pătlagina mare) ovale, lung și aripate pețiolate și vîrfurile limbii obtuze. Florile sînt mici (pînă la 2 mm) alcătuite din 4 sepale și 4 petale scarioase de culoare brună la *P. lanceolata*, albă la *P. media* și galben albicioasă la *P. major* și androeul din 4 stamine; fructul este o capsulă. Înfloresc din mai pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. De la cele trei specii se întrebuințează frunzele (*Folium Plantaginis*) recoltate înainte și în timpul înfloririi și uscate în strat subțire și repede la 40—50°C. Produsul este lipsit de miros specific, dar are gust acrișor amar.

Principii active: mucilagii, o heterozidă aucubozidă al cărei aglicon este de natură terpenică, tanin și alantoină.

Acțiune farmacologică: emolientă și expectorantă datorită mucilagiilor, cicatrizantă datorită alantoinii, bactericidă datorită aucubozidei.

Întrebuințări. Intern, sub formă de infuzie (cîte o lingură la 2 ore) 2—5% sau suc proaspăt în bronșite cronice, iar extern fie suc proaspăt, fie frunza ca atare în tratamentul furunculelor și abceselor; infuzia și decoctul în acest caz se dovedesc inactive.

Intră în compoziția ceaiului antibronșitic nr. 2.

• **Pelinul** — fig. 41

Artemisia absinthium L. (Fam. Compositae)
M.: Fehér üröm; G.: Wermut; R.: Polini gorkaia

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, vivace, comună prin locuri însorite, uscate, pe coline și pe dealuri. În pământ are un rizom, care în fiecare primăvară dă naștere la o rozetă de frunze bazilare, din mijlocul căreia ies două feluri de tulpini, unele mai scurte sterile, iar altele înalte până la 1,50 m ramificate, florifere. Frunzele sînt mătăsoase, acoperite cu peri denși, în general tripenat-sectate în segmente lanceolate, de culoare cenușiu-verzuie pe fața superioară și alb-cenușiu pe cea inferioară.

Florile mici, galbene, sînt grupate în capitule globuloase aplecate și reunite în panicule. Pe marginea capitulului se află puține flori tubuloase femele, iar partea centrală este ocupată de numeroase flori hermafrodite cu corola campanulată cu 5 dinți. Înfloreste din iulie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice se utilizează părțile aeriene (*Herba Absinthii*) recoltate în timpul înfloririi. Produsul are miros puternic aromat, caracteristic, gustul amar, aromat.

Principii active: ulei volatil, substanțe amare și flavonoide.

Acțiune farmacologică: datorită principiilor amari și uleiului volatil produsul excită secrețiile gastrice, favorizînd secreția sucului gastric, mărește pofta de mîncare și normalizează scaunul. Tot datorită uleiului volatil are acțiune vermifugă însă după administrarea îndelungată în doze mari este emenagog.

Întrebuințări: sub formă de infuzie 1% (cîte o ceașcă de ceai cu o jumătate de oră înaintea meselor principale) sau pulbere 2—5 g pe zi (în cașete) se administrează ca stomahic amar în anorexiile convalescențelor și în dispepsii cu constipații; nu se administrează femeilor gravide și bolnavilor cu afecțiuni nervoase, sau cu afecțiuni acute intestinale. Intră în compoziția ceaiului tonic aperitiv.

• **Pinul și Jneapănul**

Pinus silvestris L. și *Pinus montana* Mill ssp. *mughus*, Willk. (Scop)
(Fam. Pinaceae)

M.: Erdei fenyő; G.: Gemeine Föhre; R.: Sosna lesnaia

M.: Törpefenyő; G.: Berg-Föhre; R.: Sosna koha

Descrierea speciei. *Pinus silvestris* este un arbore înalt pînă la 40 m cu coroana rară, neregulată, cu frunze semicilindrice, drepte sau puțin răsucite, rigide, ascuțite, de culoare verde închisă și dispuse cîte două în teci lipicioase de culoare brună. Mugurii foliari sînt ovoizi, lungi de 6—12 mm nerășinoși, iar primăvara se alungesc și devin lipicioși.

Pinus montana ssp. *mughus* este un arbust înalt pînă la 3 m, ramificat și cu tulpinele culcate la pămînt, terminate cu ramuri drepte, mugurii sînt conici, ascuțiți la vîrf, rășinoși, iar frunzele, la fel cîte două, cu teaca membranoasă. Ambele specii cresc în zona muntoasă, însă *P. silvestris* mai este cultivat în plantații forestiere și ca arbore ornamental.

Produsul vegetal folosit. De la ambele specii se utilizează mugurii foliari (*Turiones Pini*, *Gemmae Pini*, *Coni Pini* sau *Strobuli Pini*) recoltați în februarie de pe ramurile laterale, cei terminali păstrîndu-se pentru a asigura dezvoltarea arborelui.

Principii active: ulei volatil, tanin, rezine și vitamina C.

Acțiune farmacologică: diuretică și modificador al secrețiilor bronșice, antiseptică și antiinflamatorie.

Întrebuințări: se utilizează sub formă de infuzie 3—10% ca diuretic, antiseptic, recomandîndu-se în pielite, cistite și uretrite și ca antiinflamator în inflamațiile căilor respiratorii însoțite de tuse și bronșite.

Se administrează două-trei ceaiuri călduțe în 24 de ore.

Se mai poate folosi și extern ca antiseptic și cicatrizant.

Intră în compoziția ceaiului antibronșitic nr. 2.

• Pirul

Agropyron repens (L.) Beauv. (Fam. Gramineae)

M.: Tarackbúza; G.: Quecke; R.: Pîrei palzucii

Descrierea speciei. Plantă spontană, perenă ce crește prin locuri cultivate și necultivate. În pămînt are rizom stolonifer lung de cîteva metri, gros de 2—3 mm, ramificat cu internoduri lungi de cca 5 cm, goale, de culoare galbenă și cu suprafața netedă. Din rizom pornesc numeroase tulpini aeriene cilindrice înalte pînă la 1,20 m cu noduri pronunțate; frunzele sînt lineare, cu teaca despicată care înconjură tulpina. Inflorescența este un spic lung, fiecare floare are 3 stamine pendule și un ovar ovoid. Înflorește din iunie pînă la sfîrșitul lui august.

Produsul vegetal folosit: oficinale sînt rizoamele cu resturile de rădăcini (*Rhizoma Graminis*) recoltate primăvara sau toamna în urma arăturilor. Produsul este fără miros, cu gust dulceag.

Principii active: saponine, săruri de potasiu, mucilagii.

Acțiune farmacologică: diuretică, diaforetică și depurativă.

Întrebuințări: se folosește sub formă de infuzie și decoct 2% ca diuretic și diaforetic, administrîndu-se zilnic 3—4 ceaiuri îndulcite și călduțe.

• Plămînărica sau Mierea ursului — fig. 42

Pulmonaria officinalis L. (Fam. Boraginaceae)

M.: Pettyegetett tūdöir; G.: Lungenkraut; R.: Medunița lekarstvennaia

Descrierea speciei. Plantă ierboasă, perenă, mult răspîdită în pădurile de foioase din țara noastră. În pămînt are un rizom cărnos, din care ia naștere primăvara tulpina aeriană, cilindrică neramificată, cu frunze sesile, alungit-ovale care se termină cu o inflorescență scorpioidală — formată din 10—15 flori.

Florile sînt pentamere, hermafrodite, regulate, de culoare roșie la început, trecînd apoi în violet-albastru și uneori chiar în alb; caliciu, gamosepal format din 5 lacinii, triunghiular, corola gamopetală, în formă de pîlnie cu 5 lobi, androceul din 5 stamine sudate de corolă și fructul o tetranuculă. La puțin timp după înflorire apar frunzele bazilare, eliptice sau cordat-ovale, pețiolate de culoare verde închis pe fața superioară, uneori prezentînd pete albicioase și verde mai deschis pe fața inferioară. Întreaga plantă este acoperită cu peri; înflorește din martie pînă în mai.

Produsul vegetal folosit. De la această specie se recoltează în timpul înfloririi atît frunzele bazilare fără pețiol, cît și cele tulpinale (*Folium Pulmonariae*). Produsul nu are miros, iar gustul este slab mucilaginos.

Principii active: saponozide, mucilagii, tanin, flavonoide, substanțe minerale, vitamina C și provitamina A.

Acțiune farmaceutică: emolientă, expectorantă și astringentă.

Întrebuințări: Infuzia 5—10/250, se administrează călduță în 2—3 reprize pe zi (2—3 ceaiuri pe zi) ca reconstituant, diuretic și expectorant.

• **Podbalul** — fig. 43

Tussilago farfara L. (Fam. Compositae)

M.: Lokörmű martilapu; G.: Gemeiner Huflattich; R.: Mati-i macieha-abikbiknavennaia

Descrierea speciei. Plantă erbacee, vivace, caracteristică locurilor argiloase, calcaroase și umede, pe lângă pîraie, pe coastele și malurile abrupte ale râurilor. În pămînt are un rizom cărnos, din care iau naștere primăvara timpuriu tulpinile florifere cu frunze scuamiforme roșietice, înalte de 5—15 cm și terminate cu capitule florale galbene avînd florile femele marginale ligulate, numeroase și dispuse pe mai multe rînduri, iar cele centrale mai puține, hermafrodite și tubuloase. Mai tîrziu după ce florile s-au trecut apar frunzele bazale cu pețiol lung, cu limbul rotund și adînc cordat, cu diametrul de 10—15 cm și marginea inegal dințată. Înfloarește din martie pînă în mai.

Produsul vegetal folosit. Oficinale sînt frunzele fără pețiol (*Folium Farfarae*) recoltate din aprilie pînă în iulie și inflorescențele (*Flores Farfarae*) culese fără peduncul la începutul dezvoltării lor.

Principii active: mucilagii, inulină, tanin, substanțe amare și săruri minerale bogate în nitrat de potasiu și compuși ai zincului.

Acțiune farmacologică: colagogă, diuretică, emolientă și ușor antispastică.

Întrebuințări: infuzia și decoctul 3% (2—3 ceaiuri pe zi) se administrează cîte o lingură la două-trei ore în dischinezii biliare însoțite de tulburări ușoare dispeptice; se mai întrebuințează și ca tonic aperitiv datorită substanțelor amare și ca adjuvant în tratamentul astmului bronșic.

Intră în compoziția ceaiurilor: antiastmatic, antibronșitic și în tîgările antiastmatice.

• **Porumbarul** — fig. 44

Prunus spinosa L. (Fam. Rosaceae)

M.: Kőkeny; G.: Schlehdorn; R.: Silva kaliuciaia

Descrierea speciei. Denumit foarte frecvent popular mărăcină și spin, porumbarul este un arbust destul de spinos și ramificat, înalt pînă la 1,5 m; crește prin locuri necultivate, prin tufișuri și pe marginea pădurilor. Tulpina are scoarța cenușie, puțin crăpată și împreună cu ramurile poartă frunze eliptice, dințate pe margini cu pețiolul avînd la baza sa două stipele. Florile de culoare albă și mirositoare sînt regulate, pe tipul 5, cu androceul format din

numeroase stamine; apar înaintea frunzelor. Fructele sînt drupe globuloase, lung pedicelate de culoare negru-albastră și brumate la maturitate. Înfloarește în aprilie și mai.

Produsul vegetal folosit: în scopuri terapeutice se folosesc florile (*Flores Pruni spinosi*) și fructele mature (*Fructus Pruni spinosi*). Florile uscate au miros slab caracteristic, gust dulceag astringent, fructele sînt lipsite de miros, iar gustul este dulceag astringent.

Principii active: florile își datorează activitatea terapeutică glicozidelor cianogenetice și flavonozidelor pe care le conțin, iar fructele antocianozidelor, flavonozidelor, taninurilor și fosfaților de calciu și de magneziu.

Acțiune farmacologică: florile au acțiune sedativă și diuretic-depurativă, iar fructele astringentă.

Întrebuințări: sub formă de infuzie 2% (2—3 g ceaiuri în 24 de ore) frunzele se administrează de 2—3 ori pe zi ca sedativ și diuretic, iar fructele în decoct 1—2% (2—3 ceaiuri pe zi) în dureri de stomac, ca antidiareic și în afecțiuni renale și dischinezii biliare.

• Porumbul

Zea mays L. (Fam. Gramineae)

M.: Törökbuza; G.: Kukuruz; R.: Kukuruză

În țara noastră se cultivă pe suprafețe întinse numeroase soiuri de porumb; considerăm că nu este cazul să mai descriem această plantă, ea fiind mult prea ușor de recunoscut.

Produsul vegetal folosit: terapia utilizează numai stilurile și stigmatetele (*Stigmata Maydis*) cunoscute și sub denumirea de mătase de porumb, recoltate în timpul înfloririi sau cel mult cînd porumbul este „în lapte”. Produsul uscat în strat subțire, se prezintă sub forma unor filamente lungi pînă la 20 cm, groase de aproape 0,5 mm, de culoare galben-deschisă sau brună, fără gust și cu miros slab, caracteristic.

Principii active: săruri de potasiu și de calciu, vitamina K și alantoină.

Acțiune farmacologică: diuretică, datorită sărurilor de potasiu, hemostatică datorită vitaminei K, de asemenea mai posedă și proprietăți coleretice.

Întrebuințări: sub formă de infuzie și decoct 2—5% se administrează ca diuretic și calmant în cistite cronice și metrite, luîndu-se din 3 în 3 ore cîte o lingură sau în cazul infuziei 1% cîte 2—3 căni de ceai pe zi.

• Răchitanul

Lythrum salicaria L. (Fam. Lythraceae)

M.: Réti füzény; G.: Blut-Weiderich; R.: Derienik ivolistnîi

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee ce crește prin fînețele și tufișurile de pe marginea bălților, lacurilor și riurilor de la șes pînă la munte. Are tulpina dreaptă simplă sau ramificată în partea superioară, înaltă pînă la 2 m, patrunghiulară la bază și acoperită cu peri scurți. Frunzele bazilare sînt dispuse opus sau în verticile de 3, cele superioare alterne, au limbul triunghiular-lanceolat. Florile relativ mari și de culoare roșie-violacee sînt grupate în spice lungi la vîrfurile tulpinei și ramurilor; sînt regulate, hexamere, avînd caliciu format din 6 sepale, corola din 6 petale și androceul din 12 stamine; fructul este o capsulă. Înflorește din iunie pînă la sfîrșitul lui septembrie.

Produsul vegetal folosit: oficinale sînt părțile aeriene (*Herba Salicariae*) recoltate în timpul înfloririi, la o distanță de maximum 25 cm, de la vîrf în jos. Produsul are gust ușor astringent și este lipsit de miros.

Principii active: tanin, flavonozide, antocianozide, fitoncide și urme de ulei volatil.

Acțiune farmacologică: astringentă, antiseptică, hemostatică și cicatrizantă.

Întrebuințări: sub formă de pulbere (1—4 g pe zi) și decoct 3—5% (300—500 ml pe zi) se utilizează ca astringent, antidiareic, antidizenteric și cicatrizant (în special în ulcere varicoase).

Face parte din constituantele ceaiului antidiareic.

• Reventul

Rheum palmatum L. var. *tanguticum* Maxim și *Rheum officinale* Baillon (Fam. Polygonaceae).

M.: Rebarbara (Reum); G.: Rhabarber; R.: Reveni tangutskii

Descrierea speciei. Ambele specii sînt originare din China, la noi cresc în cultură, sînt erbacee, perene prin organele subterane și anuale prin cele aeriene. În pămînt au un ax napiform (rizom) gros de 3—6 cm din care pornesc numeroase rădăcini, cărnoase, lungi și cu diametrul pînă la 5 cm. În primul an de vegetație se formează o rozetă de frunze cu pețiol glabru și sub-cilindric. La *Rheum palmatum* frunzele sînt cordiforme, palmat-lobate cu 5 lobi, fiecare cu 1—2 dinți, mai lungi decît late, iar la *Rheum officinale*

mai late decât lungi, fiecare lob prezentînd mai mulți dinți. Tulpinele înalte pînă la 2,5 m apar începînd din al 2-lea an de vegetație, sînt cilindrice, goale, ramificate și cu frunze mici care pe lîngă teacă mai prezintă și o ochree dezvoltată. Florile sînt mici, grupate în inflorescențe la subțioara frunzelor tulpinale; au perigonul format din 6 piese și androceul din 9 stamine, care la *R. palmatum* sînt colorate în brun roșcat, iar la *R. officinale* în alb-verzui. Înfloresc în mai și iunie.

Produsul vegetal folosit: în scopuri medicinale se folosesc rizomul (axul napiform) și rădăcinile decorticate (*Rhizoma Rhei mundatae*) și recoltate de la plante trecute de 6—8 ani primăvara sau toamna, spălate sub curent de apă, apoi curățate de suber și o parte din parenchimul cortical, tăiate în bucăți cilindrice sau plate și apoi uscate.

Produsul astfel obținut este de culoare galben-portocalie, are miros caracteristic, gust astringent amar și colorează saliva în galben.

Principii active: reoantracenozide cu agliconii lor și taninuri (reotanoide).

Acțiune farmacologică: datorită reotanoidelor produsul în doze mici are proprietăți tonice, deoarece excită secrețiile gastrice, datorită reoantracenozidelor și agliconilor lor în doze mijlocii sînt laxative iar în doze mari purgative.

Întrebuințări: sub formă de pulbere se administrează ca tonic (0,05—0,10 g pe zi), ca laxativ (0,25—0,50 g pe zi) și ca purgativ (1—3 g pe zi). Se poate folosi pe perioade mai lungi, neprezentînd vreun inconvenient, în schimb nu se administrează persoanelor predispuse constipației, deoarece de multe ori după acțiunea purgativă se instalează constipația.

• Roința sau Iarba stupului — fig. 45

Melissa officinalis L. (Fam. Labiatae)

M.: Citromszagú méhfű; G.: Citronen melisse; R.: Melissa lekarstvennaia.

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, vivace, stufos-ramificată, înaltă pînă la 1 m și plăcut mirositoare, care crește prin locuri necultivate, prin luminșurile din pădurile de stejar și se cultivă ca plantă medicinală și meliferă. Are o tulpină aeriană patrunghiulară, acoperită cu peri pe care se observă frunzele opuse, pețiolate, cu limbul ovat, cordat la bază și dințat pe margini.

Florile de culoare alb-gălbuie, alb sau alb-liliachie sînt scurt pedicelate și reunite în verticile axilare; caliciul este bilabiat, păros, iar corola, mai lungă decît caliciul, are labiu superior bilobat convex emarginat, iar cel inferior trilobat, curbat în jos, androceul din 4 stamine arcuite, întreaga plantă are gust și miros aromat de lămîie. Înflorește din iunie pînă în august.

Produsul vegetal folosit: în scopuri terapeutice se recoltează în perioada de înflorire frunzele (*Folium Melissae*) care se usucă în strat subțire în poduri acoperite cu tablă și bine aerisite. Produsul are miros plăcut de lămîie care devine mai puternic prin frecarea frunzelor între degete.

Principii active: ulei volatil bogat în citral, acid cafeic și un principiu amar.

Acțiune farmacologică: Frunzele de roiniță datorită uleiului volatil au acțiune antispastică și sedativă, iar acidul cafeic, taninurile și principiile amare sînt răspunzătoare de acțiunile coleretice, carminative și stomahice ale acestui produs vegetal.

Întrebuințări: infuzie 1% se administrează (circa 200—250 ml ceai pe zi) în special la copii, în tulburările digestive de după mese, în spasme și colici intestinale, în dischinezii biliare și în colite cronice.

Frunzele de melisă intră în compoziția ceaiurilor: anticolitice aromat, contra colicilor nr. 2, și laxativ nr. 2.

• Rostopasca sau Negelarîța — fig. 46

Chelidonium majus L. (Fam. Papaveraceae)

M.: Vérehulló fecskefű; G.: Gemeines Schelekraut; R.: Cistatet balșoi

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, perenă, erectă, foarte răspîndită pe lîngă case, prin ruini și păduri umbroase și care conține un latex galben-portocaliu. Tulpina, înaltă pînă la 1 m, ramificată, poartă frunze mari, alterne, imparipenate, verzi pe partea superioară, cu nuanțe albastrii pe fața inferioară; frunzele bazale sînt pețiolate, cele din partea superioară a tulpinei sesile. Florile sînt galbene, regulate și reunite în umbеле terminale la extremitatea ramurilor, fiecare floare are 2 sepale, 4 petale și numeroase stamine.

Înflorește din aprilie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit: în scopuri terapeutice se utilizează părțile aeriene (*Herba Chelidonii*) adică ramurile și tulpinele ti-

nere recoltate în timpul înfloririi, uscate apoi la umbră, de preferat în poduri acoperite cu tablă, și în strat subțire.

Principii active: alcaloizi, dintre care cei mai principali sînt: chelidonina, sparteina și homochelidonina.

Acțiune farmacologică: produsul datorită chelidoninei și homochelidoninei are acțiune antispasmodică, analoagă papaverinei, fiind însă mai puțin toxic și sedativă; datorită totalului alcaloidic are acțiune colekinetică (de golire a vezicii biliare).

Întrebuințări: infuzia de rostopască 0,5—1% se administrează cîte 1—2 linguri la 3 ore în afecțiunile biliare, colecistopatii (inflamații ale vezicii biliare), colelitiaze, spasme ale traiectului gastro-intestinal și în icterul cataral. Sucul proaspăt se folosește extern în tratamentul negilor. Produsul vegetal intră în compoziția ceaiului hepatic nr. 2.

• Ruscuța de primăvară — fig. 47

✚ *Adonis vernalis* L. (Fam. Ranunculaceae)

M.: Tavaszi hérics; G.: Adoniskraut (Frühlings-Teufelsauge) R.: Adonic vesenii.

Descrierea speciei. Este o plantă medicinală care își face apariția încă din luna martie în regiunile de șes și de dealuri de la noi, sub formă de mici tufe, mai multe la un loc. În pămînt are un rizom din care pleacă tulpini florifere și sterile drepte și înalte pînă la 40 cm. Frunzele tulpinale sînt de 2—3 ori penat-sectate în segmente foarte fine filiforme. În luna aprilie la vîrfurile tulpinilor apare cîte o floare mare, cu diametrul de 4—5 cm, avînd caliciul alcătuit din 5 sepale, corola din numeroase (10—20) petale de culoare galben aurie, strălucitoare, în interiorul căreia se găsesc numeroase stamine; înfloarește în aprilie și mai.

Produsul vegetal folosit: de la această specie se recoltează în scopuri medicinale numai părțile aeriene (*Herba Adonidis*) cînd planta este la deplina ei înflorire; se usucă în strat subțire în poduri acoperite cu tablă și bine aerisite. Produsul are gust amar.

Principii active: heterozide cardiotonice (adonitoxinozida, adonidozida și adonivernoizida), saponozide și flavonoide.

Acțiune farmacologică: datorită principiilor active pe care le conține, acest produs vegetal are proprietăți cardiotonice de tip digitalic. Spre deosebire însă de digitala ruscuța de primăvară are acțiune de scurtă durată, însoțită și de activități diuretice, calmante, însă ușor hipertensive.

Întrebuințări: se administrează numai la prescripția medicului sub formă de infuzie 4—8 g/250 (1—3 g în 24 de ore) care se prepară folosind produsul mărunțit peste care se adaugă apa în fierbere, iar după 30 de minute când s-a răcit, se filtrează. Dă rezultate bune în tahicardii și extrasistole de natură nervoasă, în hipertensiunea arterială și tulburări neurovegetative.

• Salcia sau Răchita albă

Salix alba L. (Fam. Salicaceae)

M.: Fehér fűz; G.: Silber Weide; R.: Iva belaia

Descrierea speciei. Este un arbore răspândit în toată țara, atingând pînă la 20 m înălțime, cu coroana bogată, formată din ramuri subțiri, când sînt tinere flexibile, de culoare galben-verzuie. Frunzele sînt linear-lanceolate, ascuțite la vîrf, fin dințate pe margini, la început acoperite cu peri pe ambele fețe comunicîndu-le o culoare alb-argintie, iar mai tîrziu cu peri numai pe partea inferioară a limbului. Florile sînt unisexuate grupate în amentii, cei masculi galbeni, cei femeli verzui. Fiecare floare se află la subțioara unei bractee; cele masculine sînt formate din 2 stamine și 2 glande nectarifere, iar cele femele dintr-un ovar globular cu un stil scurt și o glandă nectariferă. Înflorește odată cu apariția frunzelor în luna aprilie.

Produsul vegetal folosit. Se utilizează scoarța ramurilor (*Cortex Salicis*) recoltată în martie-aprilie. Produsul obținut după uscare, se prezintă sub formă de fișii sau jgheab, cu suprafața externă netedă, verde cenușie pînă la verde gălbui, cu gust astringent amărui.

Scoarța se poate recolta, în aceleași condiții, și de la alte specii ca *Salix fragilis* L. (răchita) și *Salix purpurea* L. (răchita roșie).

Principii active: salicozidă (care prin hidroliză dă ca aglicon saligenina sau alcoolul salicilic), populozidă și alte heterozide cu aglicon tot de natură salicilică, taninuri mixte și flavonozide.

Acțiune farmacologică: Datorită salicozidei, populozidei și celorlalte heterozide salicilice produsul are proprietăți antireumatice, analgetice, febrifuge și sedativ-nervoase, iar taninurile sînt răspunzătoare de acțiunea tonică, astringentă, coagulantă și ușor hemostatică.

Întrebuințări: Se administrează, fie sub formă de pulbere 2—3 g între mese, fie în infuzie și decoct 2—4%, ca astringent, anti-febril, antinevralgic și antireumatic, luîndu-se 3—4 linguri pe zi.

Intră în compoziția ceaiului antireumatic.

• **Salcîmul**

Robinia pseudacacia L. (Fam. Leguminosae)

M.: Fehér akác; G.: Gemeine Robinie; R.: Robinia lojnoakația).

Descrierea speciei. Arbore originar din America de Nord, înalt pînă la 25 m, cu tulpina dreaptă, cu frunze alterne, imparipenat-compuse, formate din foliole ovale și rotunjite, cele două stipele de la baza lor fiind transformate în ghimpi rigizi, colorați în brun. Florile de culoare albă sînt dispuse în raceme lung-pedunculat atîrnînd pe ramuri și au o alcătuire tipic papilionată; fructul este o păstaie. Înflorește în lunile mai și iunie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se utilizează florile (*Flores Acaciae*) recoltate în toată perioada de înflorire și uscate la soare, sau în poduri aerisite; au miros plăcut și gust dulceag.

Principii active. Flavonoide și ulei volatil.

Acțiune farmacologică antispasmodică.

Întrebuințări: sub formă de infuzie 2—3% (2—3 ceaiuri călduțe pe zi) se administrează în boli de stomac și în aciditate crescută. Intră în compoziția ceaiului gastric calmant.

• **Salvia sau Jaleșul de grădină** — fig. 48

Salvia officinalis L. (Fam. Labiatae)

M.: Orvosi szálya; G.: Edler Salbei; R.: Salfei lekarstvenni —

Descrierea speciei. Considerată de greci și romani în special ca o plantă care le asigură sănătatea prin folosirea ei, ceea ce și justifică denumirea genului, salvia este originară din ținuturile mediteraneene, la noi cultivîndu-se ca plantă medicinală și ornamentală. Are tulpina dreaptă, înaltă pînă la 70—80 cm, la bază lignificată și mult ramificată, avînd aspect tufos de subarbust. Atît tulpina cît și ramurile sînt acoperite cu peri albi; frunzele opuse, sînt oval-lanceolate și fin dințate pe margini. Florile, reunite în inflorescențe spiciforme, au caliciul tubulos de culoare verde-violacee; corola bilabiata, dublu mai lungă decît caliciu, cu labiul superior drept, iar cel inferior mai lung, trilobat, cu lobul mijlociu proeminent și aplecat în jos, este colorată în albastru-violet, mai rar albă, androceul este alcătuit din 4 piese dintre care numai cele două anterioare sînt fertile (staminele propriuzise) celelalte două posterioare fiind transformate în staminode. Înflorește în iunie și iulie.

Produsul vegetal folosit: Oficinale sînt frunzele (*Folium Salviae*) recoltate la începutul înfloririi și uscate la umbră în strat subțire. Prezintă un miros caracteristic, puternic aromat, iar gustul este amar și astringent.

Principii active: ulei volatil, taninuri și un principiu amarpi-crosalvina.

Acțiune farmacologică: coleretică, carminativă, antiseptică, antispastică, astringentă, antisudorală și ușor hipoglicemiantă.

Întrebuințări: Sub formă de infuzie 1—2% 2—3 ceaiuri pe zi, se administrează în afecțiunile cronice ale căilor biliare, și pentru efectele carminative. Ceaiul de frunze de salvia se folosește de asemenea rece, de mai multe ori pe zi pentru a opri transpirația nocturnă la tuberculoși; este recomandabil ca ceaiul să nu se administreze mamelor care alăptează deoarece scade cantitatea de lapte secretată. Extern se utilizează, sub formă de infuzie, ca dezinfectant local. Intră în compoziția ceaiurilor: antiastmatic, pentru gargară și în țigările antiastmatice.

• **Săpunarița** — fig. 49

Saponaria officinalis L. (Fam. Caryophyllaceae)

M.: Közönséges szapponvirág; G.: Gemeines Seifenkraut; R.: Milnianka lekarsvennaia

Descrierea speciei. Cunoscută și sub denumirea de ciuin roșu și odogaci, săpunarița este o specie erbacee, vivace, foarte răspîndită pe marginea râurilor, prin lunci, tufișuri și pe lîngă marginea gardurilor. În pămînt are un rizom ramificat și tîrîtor cu numeroase rădăcini subțiri; primăvara din rizom iau naștere numeroase tulpini aeriene, drepte înalte pînă la 50—70 cm și ramificate la partea superioară. Frunzele, dispuse opus la nivelul nodurilor umflate, sînt oval-lanceolate și prezintă trei nervuri proeminente pe fața inferioară. Florile, de culoare albă sau roz, sînt grupate în inflorescențe terminale. Floarea regulată, pe tipul 5; are caliciu gamosepal, iar corola dialipetală; fiecare petală este prevăzută la interior cu cîte o expansiune foliacee (unguiculă) și androceul din 5 stamine; fructul este o capsulă. Înfloarește din iunie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. De la această plantă se întrebuințează părțile subterane (*Radix Saponariae rubrae*) recoltate în al doilea an de vegetație în luna august cînd conțin maximum de principii active. Produsul are miros slab și gust dulceag mucilaginos, apoi amărui, iritant.

Principii active: saponozide de natură triterpenică, asemănătoare structural cu cele din ciuinul alb (*Radix Gypsophilae*).

Acțiune farmacologică: determină mărirea secrețiilor bronșice, biliare și digestive; mai acționează și ca parasimpatomimetic.

Întrebuințări: intern sub formă de extract apos preparat la rece, sau infuzie preparată după o prealabilă macerație de 6—8 ore (0,5—1,5%) se utilizează ca expectorant, administrându-se în ambele cazuri 3—5 linguri pe zi, iar extern sub formă de decoct 5% în gargarisme (în faringite granuloase) și intrarectal în oxuriază.

• Scaul vînăt

Eryngium planum L. (Fam. Umbelliferae)

M.: Kék iringó; G.: Flachblättrige Männertren; R.: Sinegolovnik ploskalistnii

Descrierea speciei. Denumită în popor și spin vînăt, această plantă erboasă, anuală, crește în toate regiunile din țară, prin fi-nețe, pășuni, locuri nisipoase, pe marginea drumurilor și a semănăturilor. Tulpina albastră-verzuie, înaltă pînă la 1 m este ramificată în partea superioară. Frunzele bazilare au pețiolul lung, limbul întreg, oval-eliptic cordat la bază, cu marginea mărunț și ascuțit dințată; frunzele tulpinale sînt scurt pețiolate, iar cele superioare sesile cu limbul divizat în 3—5 lobi dințați, spinoși pe margini. Florile dispuse în umbel sub formă de capitule ovoide, multe la număr, sînt regulate, hermafrodite, au caliciul, corola și androceul formate din cîte 5 piese fiecare; petalele, deci și inflorescențele fiind colorate în albastru; fructele sînt diachene țepoase. Înfloarește în iulie și august.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se întrebuințează părțile aeriene ale plantei (*Herba Eryngii plani*) recoltate în timpul înfloririi. Produsul, lipsit de miros caracteristic, are gust ușor sărat amărui.

Principii active: saponozide de natură triterpenică (sanicula-saponozida).

Acțiune farmacologică: produsul vegetal are proprietăți expectorante și calmante asupra spasmelor tusei și diuretice.

Întrebuințări: sub formă de infuzie și decoct 10/200 (o linguriță de plantă mărunțită la o cană cu apă), îndulcită cu miere, luîndu-se 4 linguri de ceai pe zi după masă, se administrează ca expectorant, iar la copii în tusea convulsivă. Intră în compoziția ceaiului pectoral.

• **Schinul** — fig. 50

Cnicus benedictus L. (Fam. Compositae)

M.: Benedekfű; G.: Benedikterkraut; R.: Volcięť kudriavij

Descrierea speciei. Este o plantă medicinală de cultură originară din Europa sud-estică, cunoscută și cultivată de mult timp și la noi. În pământ are o rădăcină verticală neramificată; tulpina dreaptă cu 5 muchii înaltă pînă la 1 m este simplă sau ramificată, acoperită cu spini și de culoare uneori roșie-brună în partea superioară. Frunzele mari, dispuse altern, alungit-lanceolate, cu vîrf ascuțit, au marginea sinuos dințată cu dinții țepoși; frunzele bazilare au pețiolul aripat, iar cele superioare sînt sesile. Florile galbene, hermafrodite, regulate, pentamere sînt toate tubuloase și reunite în capitule terminale prevăzute cu bractee cu spini. Înfloreste din iunie pînă în august.

Produsul vegetal folosit: în scopuri terapeutice se utilizează părțile aeriene (*Herba Cardui benedicti* sau *Herba Cnici*) recoltate în timpul înfloririi; sînt fără miros caracteristic, dar cu gust puternic amar.

Principii active: onicina — substanță amară de natură secviterpenică și benedictina, tot principiu amar, urme de ulei volatil.

Acțiune farmacologică: datorită principiilor amare produsul determină o creștere lentă, dar persistentă a secreției gastrice îmbunătățind digestia.

Întrebuințări: sub formă de infuzie 1,5—3% sau macerat apos la rece 5% se administrează cîte 250 ml cu 1/2 oră înaintea meselor principale, ca eupeptic amar, în anorexii și dispepsii de natură diferită. Intră în compoziția ceaiului tonic aperitiv.

• **Socul** — fig. 51

Sambucus nigra L. (Fam. Caprifoliaceae)

M.: Fekete bodza; G.: Schwarzer Holunder; R.: Buzina ciornaia

Descrierea speciei. Socul este un arbust sau chiar mic arbore, înalt de obicei pînă la 5 m, mai rar pînă la 10 m, care crește prin sate, pe lîngă case și garduri și prin păduri. Trunchiul și ramurile bătrîne sînt acoperite cu o scoarță cenușie sau brun cenușie, iar ramurile tinere sînt verzi; tulpina are o măduvă abundentă; frunzele sînt opuse, imparipenat-compuse din 5—7 foliole oval-lanceolate, cu vîrf acuminat și marginea dințată. Florile mici, albe

sau slab gălbui, sînt grupate în inflorescențe umbeliforme; sînt hermafrodite, pentamere, regulate, gamopetale, corola este rotacee, iar fructul o drupă baciformă. Înfloreste în iulie și august.

Produsul vegetal folosit: de la soc se întrebuițează florile (*Flores Sambuci*) recoltate la începutul înfloririi pe timp frumos și uscate la soare puternic. Produsul are miros plăcut aromatic, iar gustul este la început dulceag, apoi iute.

Principii active: ulei volatil (urme), rutozidă, tanin, mucilagii și o heterozidă cianogenetică-sambunigrozida.

Acțiune farmacologică: sudorifică puternică, diuretică și emolientă.

Întrebunări: se folosește sub formă de infuzie 5—8% (3 cești de ceai cald pe zi) în gripă, răceală, bronșită. Intră în compoziția ceaiurilor: antireumatic, depurativ și sudorific.

• Sovîrv — fig. 52

Origanum vulgare L. (fam. Labiatae)

M.: Szurokfű; G.: Wohlgemut; R.: Dușița abîknavenaia.

Descrierea speciei. Este o plantă comună în întreaga țară, care crește prin tufișuri, măracinișuri, margini de păduri și poieni, de la șes pînă în zona subalpină. În pămînt are un rizom lignificat din care iau naștere atît tulpini sterile cît și florifere patrunghiulare, drepte, ramificate în partea superioară, înalte pînă la 50 cm și colorate în brun roșcat. Frunzele, dispuse opus, sînt scurt peționale, ovale, păroase în special pe fața inferioară, cu baza cordată. Florile bilabiate de culoare roșietică-purpurie sînt grupate în inflorescențe bogate; sînt alcătuite dintr-un caliciu campanulat 5-dințat, corola bilabiată, cu buzele aproape egale, cea inferioară fiind răsfrîntă în jos, androceul din 4 stamine drepte și fructul e tetranuculă. Întreaga plantă are miros aromatic caracteristic, iar gustul este amar. Înfloreste în iulie și august.

Produsul vegetal folosit: în scopuri medicinale se întrebuițează părțile aeriene superioare ale plantei (*Herba Origani*) recoltate în timpul înfloririi și uscate la umbră, în locuri aerisite.

Principii active: ulei volatil (bogat în timol și carvacrol) tanin, flavonoide și antocianozide.

Acțiune farmacologică: Datorită uleiului volatil are acțiune antispastică asupra musculaturii netede și sedativă asupra sistemului nervos central și mai ales asupra centrilor respiratori, antiseptică, stomahică; produce o ușoară dilatație a bronhiilor.

Întrebuințări: infuzie 1—2% (3 pahare de ceai pe zi) se dă ca antispasmodic în tusea convulsivă, traheite și bronșite și în unele afecțiuni stomacale (gastrite acide).

Intră în compoziția ceaiurilor: antibronșitic nr. 2 și sedativ.

• Stejarul și gorunul

Quercus robur L. sin. *Q. pedunculata* Ehrh. (stejar) și *Quercus petraea* (Matt.) Liebl. sin. *Quercus sessiliflora* Ehrh (gorun), (Fam. Fagaceae)

M.: Kocsányos tölgy; G.: Stiel-Eiche; R.: Dub

Descrierea speciilor. *Quercus robur* este un arbore înalt pînă la 40—50 m, cu coroana largă, cu ramuri noduroase, puternice, răspîndit în pădurile de șes și de dealuri pînă la 600—650 m altitudine; ritidomul este brun-negricios și puternic brăzdat. Frunzele căzătoare, aproape sesile, oblungi-ovale, penat sinuat-lobate, cu lobi inegali. Fructele sînt ghinde grupate cîte 2—5 pe un peduncul pînă la 10 cm lungime. *Quercus petraea* este un arbore mai puțin înalt, pînă la 40 m, cu trunchiul drept și ritidomul subțire; frunzele sînt puțin mai lung pețiolate decît cele de *Q. robur* și ghindele foarte scurt pedunculate, aproape sesile.

Produsul vegetal folosit: de la ambele specii se folosește în terapeutică scoarța ramurilor tinere de 3—5 ani (*Cortex Quercus*) recoltată primăvara prin lunile martie și aprilie cînd se desprind ușor de pe ramuri și se usucă la soare în aer liber, în strat subțire. Produsul nu are miros, iar gustul este astringent.

Principii active: taninuri mixte (acizi galic, elagic și cvercitanic).

Acțiune farmacologică: astringentă, antiseptică și hemostatică.

Întrebuințări: Intern: sub formă de decoct 1—3 g% (200 ml de ceai pe zi) ca antidiareic și ca antidot în otrăviri cu alcaloizi și unele metale; extern: tot sub formă de decoct 5—10% în gargarisme ca loțiuni hemostatice, ca antihemoroidal și în degerături. Intră în compoziția ceaiului antidiareic.

Observație. De la aceste specii se mai pot folosi și ghindele (*Semen Quercus* sau *Glandes Quercus*). În acest scop se îndepărtează învelișul (pericarpul) ghindelor, iar ceea ce rămîne, adică embrionul se prăjește și se pulverizează obținîndu-se așa-zisa „cafea de ghindă” (*Semen Quercus tostum*) care se utilizează ca antidiareic sub formă de decoct 1—3%.

• Sulfina sau molotru-galben

Melilotus officinalis L. (fam. Leguminosae)

M.: Orvosi somkóró; G.: Gelber-Steinklee; R.: Donnik lekarstvennii

Descrierea speciei. Sulfina este o plantă erbacee, de obicei bi-anuală, foarte răspândită prin locurile cultivate și necultivate, pe marginea drumurilor. În pământ are o rădăcină pivotantă, iar tulpina este dreaptă, înaltă uneori pînă la 2 m, ramificată și poartă frunze cu 3 foliole obovate, dințate pe margini. Florile sînt galbene, cu miros de cumarină, grupate în struguri spiciformi axilari, mai lungi decît frunzele. Floarea este alcătuită dintr-un caliciu cu 5 dinți triunghiulari, corola papilionată formată din 5 petale dintre care cea posterioară (stindardul) mai lung decît cele două laterale (aripile) care la rîndul lor sînt mai lungi decît petala anterioară (carena) androceul diadelf (9 stamine sudate prin filamentele lor și una liberă). Fructul este o păstaie, atîrnînd de pe ramuri și conținînd 2 semințe. Înfloarește toată vara.

Produsul vegetal folosit: de la această specie se recoltează numai florile (*Flores Meliloti*).

Constituenți chimici principali: cumarină și alți derivați de natură cumarinică.

Întrebuințări: datorită cumarinei produsul se folosește ca aromatizant; intră în compoziția „țigărilor antiastmatice preparate de „Plafar”.

• Sunătoarea sau pojarnița — fig. 53

Hypericum perforatum L. (Fam. Hypericaceae)

M.: Orbáncfű, G.: Echtes Johaniskraut; R.: Zverboi pradîriav-lennii

Descrierea speciei. Sunătoarea este o plantă medicinală cunoscută și folosită din vechime de poporul nostru. Este o specie erbacee, perenă cu tulpina dreaptă, ramificată în partea superioară, ușor lemnoasă în partea de jos, prevăzută în tot lungul ei cu două muchii, glabră și înaltă pînă la 1 m. Frunzele, dispuse opus, sînt sesile, oval-eliptice, glabre și conțin multe pungi secretoare din care cauză dau impresia că prezintă puncte translucide — cînd sînt examinate prin transparență — de unde și denumirea de „perforatum” ce se dă acestei specii. Florile sînt grupate în vîrfurile tulpinii și ramurilor, sînt hermafrodite, regulate, pentamere; periantul este format din 5 sepală și 5 petale de culoare galben-aurie, pre-

văzute fiecare pe margini cu mici glande negre, iar androceul din stamine numeroase, grupate în 3 fascicule; fructul este o capsulă ovală; crește prin fînețuri și locuri aride.

Înflorește din iunie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit: părțile terminale (de 20—30 cm) îmbobocite și înflorite (*Herba Hyperici*) care au miros caracteristic, gust aromatic-amar.

Principii active: derivați antracenici (hipericină, pseudohipericină), ulei volatil, flavonozide avînd ca aglicon hiperina, acizii cafeic și clorogenic, tanin.

Acțiune iarmacologică: datorită hipericinei și pseudohipericinei, uleiului volatil și taninurilor produsul are acțiune antiseptică, astringentă și cicatrizantă. Flavonozidele sînt răspunzătoare de acțiunea vasodilatatoare și hipotensivă. Acizii clorogenici și cafeic explică proprietățile antiinflamatoare și colagoge ale sunătoarei.

Întrebuințări: Intern sub formă de infuzie 2% (2—3 ceaiuri pe zi) se administrează în colite, diaree și colecistopatii; iar extern în gargarisme (în inflamațiile gingiilor) și ca cicatrizant în arsuri sub formă de cataplasme). În medicina populară se folosește pe scară largă maceratul în ulei (ulei de sunătoare) care se obține astfel: 20 g de sunătoare mărunțită se lasă la macerat timp de 4—6 săptămîni în 200 ml de ulei de floarea soarelui, agitînd din cînd în cînd, apoi se filtrează prin pînză. De asemenea se mai folosește și un procedeu mai rapid descris de C. Constantinescu; 20 g de sunătoare uscată și mărunțită se îmbibă cu 20 ml de alcool concentrat, iar după 12 ore se adaugă 200 g ulei de floarea soarelui; amestecul obținut se ține 3 ore pe baia de apă în fierbere, agitînd din cînd în cînd. După 2—3 zile de repaus se filtrează, iar după alte 24 de ore se filtrează din nou.

Maceratul obținut, cunoscut sub denumirea de ulei de sunătoare, se folosește în popor: intern în bolile de ficat și ulcere gastrice, iar extern ca cicatrizant la vindecarea rănilor și arsurilor.

Sunătoarea intră în compoziția ceaiurilor: anticolic, gastric nr. 2 și hepatic nr. 2.

• Talpa gîștii — fig. 54

Leonurus cardiaca L. (fam. Labiatae)

M.: Szuros gyöngyajak; G.: Löwenschwanz; R.: Pustîrnik piatilopastnii

Descrierea speciei. Plantă erbacee, vivace, foarte comună pe lîngă case la sate, pe lîngă drumuri, prin locuri necultivate și

printre dărîmături, are în pămînt un rizom lignificat din care iau naștere primăvara părțile aeriene. Tulpina, înaltă pînă la 1,5 m, este patrunghiulară și păroasă; frunzele dispuse opus, cele inferioare sînt lung pețiolate cu limbul palmat-lobat cu 5 lobi, iar cele superioare sînt pețiolate și trilobate, avînd aspectul unei labe de gîscă. Florile de culoare roz sînt grupate în verticile axilare pe nodurile superioare ale tulpinii. Structural floarea se caracterizează printr-un caliciu tubulos, alcătuit din 5 sepal terminate prin 5 dinți spinoși; corola bilabiata, cu labiul superior puțin concav și păros, iar cel inferior trilobat; în interior 4 stamine. Înfloreste toată vara.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice se utilizează părțile aeriene recoltate în timpul înfloririi (*Herba Leonuri*) și uscate în strat subțire la umbră.

Principii active: heterozide cardiotonice, alcaloizi, saponozide și substanțe amare.

Acțiune farmacologică: acționează ca sedativ nervos și cardiac și într-o oarecare măsură ca stomahic, hipotensiv și vasoconstrictor periferic.

Întrebuințări: sub formă de infuzie 2—3%, simplă sau asociată cu alte produse vegetale cu acțiune similară, se administrează în tratamentul simptomatic al stărilor depresive nervoase și în tulburările nevrotice cardiace, 1—2 căni de ceai pe zi, dintre care una seara.

Produsul intră ca un constituent vegetal în compoziția ceaiurilor: antiastmatic, anticolic, calmant și calmant împotriva tulburărilor cardiace și în ceaiul sedativ.

• Tătăneasa — fig. 55

Symphytum officinale L. (Fam. Boraginaceae)

M.: Fekete nádálytő; G.: Grosse Wallwurz; R.: Akopnik lekarstvenni

Descrierea speciei. Tătăneasa, specie perenă ierboasă cu tulpina muchiată, erectă, înaltă pînă la 1,20 m, acoperită cu peri aspri, este foarte răspîndită în flora țării noastre pe malurile râurilor, pe marginea pădurilor și prin fînețele umede. În pămînt are un rizom scurt, gros ramificat continuat cu rădăcini fuziforme și cărnoase. Frunzele dispuse altern, lungi pînă la 20 cm, cele inferioare sînt oval lanceolate, înguste la bază, iar cele superioare lanceolate, cu limbul ondulat și mult păros pe fața inferioară. Flo-

rile de culoare roșu-violaceu, sau roză, rar albă, sînt dispuse în cime scorpioidale, avînd caliciul format din 5 sepale; corola gametetală, tubulos-campanulată, păroasă pe dinafară, se termină cu 5 dinți recurbați și androceul format din 5 stamine. Înfloarește din mai pînă la sfîrșitul lui august.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice se recoltează părțile subterane, adică rădăcina cu rizomul (*Radix Symphyti* sau *Radix Consolidae majoris*) din martie pînă în aprilie, sau din septembrie pînă în octombrie.

Principii active: tanin, mucilagii, alantoină, ulei volatil.

Acțiune farmacologică: emolientă, expectorantă datorită mucilagiilor, antiflogistică și cicatrizantă (în special în arsuri) datorită alantoei.

Întrebuințări. Intern: sub formă de infuzie și decoct (2—3%) (2—3 ceaiuri pe zi) se administrează o dată sau de două ori pe zi ca emolient, expectorant și mai ales în tratamentul ulcerului gastric; extern: în tratamentul plăgilor și arsurilor se utilizează o infuzie mult mai concentrată (10—20%).

• Teiul — fig. 56

Această denumire generală se dă la trei specii de tei de la care se recoltează florile folosite în scopuri terapeutice și anume:

Tilia platyphyllos Scop. (sin. *T. grandifolia* Ehr.): teiul mare; M.: Nagylevelű hársfa; G.: Sommerlinde; R.: Lipa krupnolistnaia

Tilia cordata Mill (sin. *T. parvifolia* Ehr., sin. *T. europea* L., sin. *T. Silvestris* Scop.): teiul pucios, teiul roșu, teiul pădureț; L. M.: Kislevelű hársfa, G.: Winterlinde; R.: Lipa serdșevidnaia.

Tilia tomentosa Mnch. (sin. *T. alba* Wet K.; sin. *T. argentea* Desf.): teiul argintiu, teiul alb.

M.: Ezüstlevelű hársfa; G.: Silberlinde; R.: Lipa pusistaia (Fam. Tiliaceae).

Descrierea genului. Teiul este arbore înalt pînă la 40 m cu o coroană deasă, globuloasă. Frunzele sînt pețiolate, ovate, asimetrice la bază, cu virful ascuțit, dințate pe margini. Florile de culoare albă-gălbuie sînt plăcut mirositoare și reunite cîte 2—15; pedunculul floral este concrescut, aproape pe jumătate din lungimea lui, cu o bractee eliptică sau lanceolată de culoare verde-gălbuie. Floarea este hermafrodită, regulată pe tipul 5, androceul format din numeroase stamine libere, dar dispuse în 5 grupe.

Diferențierea speciilor descrise mai sus se face după următoarele criterii rezumate de Cucu:

	T. cordata	T. platyphyllos	T. tomentosa
Frunzele pe fața infer. de culoare:	verde-albăstrui	verde deschis	alb-cenușiu
la ramificarea nervurilor prezintă:	smocuri de periruginii	smocuri de perialbicioși	întreaga suprafață des păroasă
Inflorescența:	3—15 flori	3—7 flori	7—9 flori
Bracteea:	glabră	glabră	tomentoasă
Floarea:	5 petale	5 petale	5 petale și 5 staminodii
	Staminele mai lungi ca petalele sau egale		Staminele mai scurte ca petalele
Perioada de înflorire:	10—15 zile după T. platyphyllos	Înflorește primul	Înflorește ultimul

Toate cele trei specii cresc prin pădurile noastre sau sînt cultivate ca arbori ornamentali.

Produsul vegetal folosit. De la toate cele trei specii se utilizează florile fără sau cu bractee (*Flores Tiliae sine bracteis* și *Flores Tiliae cum bracteis*). Florile de *T. platyphyllos* se recoltează la începutul lui iunie, iar cele de *T. cordata* după circa 2 săptămîni, cînd o parte din flori sînt în boboc. Florile de *T. argentea* (*tomentosa*) se culeg la începutul lui iulie. Recoltarea se face pe timp frumos și uscarea se efectuează în strat subțire. Produsul astfel obținut are mirosul plăcut de miere, gustul mucilaginos, dulceag și ușor astringent.

Principii active: mucilagii, ulei volatil, flavonozide, farnesol (alcool sescviterpenic), tanin și colină.

Acțiune farmacologică: emolientă datorită mucilagiilor, diaforetică și spasmolitică datorită flavonozidelor și ușor sedativă asupra sistemului nervos central datorită farnesolului.

Întrebuințări: se administrează sub formă de infuzie 2—4% ca expectorant în bronșite, care însoțesc de obicei stările gripale și ca sedativ nervos în stări de tensiune psihică și în insomnii; se beau 2—3 ceaiuri pe zi, ultimul la culcare și, în cazul nediabeticilor, îndulcite cu miere de albine.

Intră în compoziția ceaiurilor: calmant, calmant împotriva tulburărilor cardiace, pectoral nr. 2, sedativ și sudorific.

• Traista ciobanului

Capsella brusa pastoris (L) Medik. (Fam. Cruciferae)

M.: Páztortáska; G.: Gemeines Hirtentäschel; R.: Pastușia sumka abîknavennaia

Descrierea speciei: este o plantă erbacee, anuală sau bianuală, care crește din plin pe lângă drumuri, prin grădini, locuri cultivate și necultivate. În fiecare primăvară dă naștere la o rozetă de frunze bazilare penat-partite, din mijlocul măroră pleacă tulpina aeriană, dreaptă, cilindrică, înaltă pînă la 50—60 cm și purtînd pe ea numeroase frunze, cele superioare fiind întregi, sagitate și înconjurînd tulpina. Atît tulpina cît și frunzele sînt acoperite cu peri. Florile mici, albe, sînt dispuse în inflorescențe terminale; fiecare floare este formată din 4 sepale ovale, corola din 4 petale egale dispuse în cruce, iar androceul din 6 stamine două cu filamentele mai scurte și 4 cu filamentele mai lungi. Fructul este o siliculă triunghiulară, semănînd cu o traistă, de unde și numele popular al acestei plante. Înfloarește din primăvară pînă toamna.

Produsul vegetal folosit: în scopuri medicinale, mai mult în popor, se utilizează părțile aeriene ale plantei (*Herba Bursae pastoris*) recoltate în timpul înfloririi și care după uscare au gust amarui iute.

Principii active: colină, acetilcolină, tiramină, alcaloizi și flavonoide.

Acțiune farmacologică: hemostatică (produce contracția destul de energică a musculaturii uterine); de asemenea produsul mai are și proprietăți ușor diuretice.

Întrebuințări: folosită în prezent pe scară redusă, traista ciobanului sub formă de infuzie 2—3% (2—3 ceaiuri pe zi) se poate administra ca hemostatic mai ales în hemoragiile uterine.

• **Trei-frați-pătați** — fig. 57

Viola tricolor L. (Fam. Violaceae)

M.: Hâromszinű árvácska; G.: Stiefmütterchen; R.: Fialka trehřvetnaia

Descrierea speciei. Este o plantă anuală, înaltă de 8—40 cm, de culoare verde închis. Tulpinile sînt simple sau ramificate, unghiulare, acoperite cu peri scurți, drepți și distribuiți uniform. Frunzele inferioare sînt lungi de 1—3 cm și late de 0,5—2 cm și au pe margini 2—6 dințișori obtuși, iar cele superioare au pețiolul mai scurt, cu limbul mai îngust. La baza frunzelor se observă prezența unor stipele lungi pînă la 3 cm, penate, cu lobul terminal mai mare. Florile, hermafrodite, cu simetrie bilaterală, pe tipul 5, sînt lung pedunculate, cu caliciul din 5 sepală prevăzute fiecare cu cîte un apendice membranos la bază, corola din 5 petale, dintre care 4 sînt îndreptate în sus și a cincea în jos; petalele superioare sînt de culoare violacee, petalele laterale de culoare galben-deschis, iar petala inferioară galbenă; androceul este alcătuit din 5 stamine, iar fructul o capsulă. Planta este foarte răspîndită prin ogoare, islazuri, pe marginea locurilor cultivate, prin lunci umede și prin fînețe de munte.

Înflorește din mai pînă la sfîrșitul lui august.

Produsul vegetal folosit: se întrebuintează părțile aeriene (*Herba Violae tricoloris* sau *Herba Jaceae* sau *Herba trinitas*) recoltate în timpul înfloririi, uscate la umbră în locuri bine aerisite. Produsul nu are miros caracteristic, iar gustul este mucilaginos, amarul.

Principii active: saponine triterpenice, flavonozide (viola-cvercetinozida identică cu rutozida) β -carotenă și mucilagii.

Acțiune farmacologică: produsul are proprietăți expectorante, diuretice și depurative.

Întrebuițări: sub formă de infuzie 1% sau macerat la rece 1—3% se administrează cîte 2—3 ceaiuri pe zi ca expectorant și în special ca depurativ, mai ales în tratamentul dermatozelor de natură artritică.

Intră în compoziția ceaiurilor depurativ și pectoral nr. 2.

Observație: În același scop se pot recolta și părțile aeriene de la *Viola arvensis* Murr. (panseluța de cîmp) specie la fel foarte comună în flora țării noastre și ale cărei petale sînt de regulă toate colorate în galben. *Herba Violae arvensis* are aceleași principii active și proprietăți farmacodinamice ca *Herba Violae tricoloris*.

• Trifoiștea sau trifoiul de baltă

Menyanthes trifoliata L. (fam. Gentianaceae)

M.: Vidrafú, G.: Sumpf-Bitterklee; R.: Vahta trehlistnaia

Descrierea speciei. După cum dovedește și denumirea ei populară, această plantă este o specie caracteristică luncilor umede, mlaștinilor și turbăriilor crescînd din Delta Dunării pînă în regiunea montană a țării. În pămînt are un rizom dispus orizontal, ramificat și verde, din vîrfurile cărui se dezvoltă pe două rînduri frunzele. Frunzele la bază sînt prevăzute cu o teacă care înconjură rizomul și au un pețiol lung, cilindric, iar limbul este alcătuit din trei foliole mari, ovale. Florile, frumoase, albe-rozee, mai multe la un loc, sînt așezate la vîrfurile unui peduncul lung care pleacă de la baza frunzelor. Structural floarea este alcătuită pe tipul 5, regulată și hermafrodită, cu caliciul și corola gamosepală și gamopetală, iar cele 5 stamine au anterele roșii-violacee. Înflorirește din aprilie pînă în iunie.

Produsul vegetal folosit. Terapeutica utilizează de la această specie frunzele (*Folium Trifolii fibrini* sau *Folium Menyanthis*) recoltate în timpul înfloririi.

Principii active: meniantozidă (o heterozidă amară) gențianină (alcaloid), derivați oxidihidrofenoici (acizi: oxicinamicocafeic, clorogenic și cafeic).

Acțiune farmacologică: tonic-amară, stomahică și stimulatorie a funcțiilor hepatice.

Întrebuințări: infuzie 1% se administrează cîte o cană de ceai înainte de cele 2 mese principale ca stimulator al pozei de mîncare, cu rezultate bune în dispepsii de natură diferită.

• Troscotul

Polygonum aviculare L. (Fam. Polygonaceae)

M.: Porcsin Keserűfű; G.: Vogelknöterich; R.: Gareț pticii

Descrierea speciei: Este o plantă ierboasă, anuală, mică, care crește pe întreg teritoriul țării prin locuri necultivate și cultivate. Are rădăcina pivotantă, iar tulpina, adesea culcată pe pămînt sau ascendentă, este glabră, ramificată și acoperită pînă la vîrf cu frunze alterne; frunzele sînt mici, eliptice sau lanceolate, cu marginea ușor îndoită în jos, iar florile hermafrodite, regulate, penta-

mere, așezate câte 3—5 la subțioara frunzelor; sînt mici, scurte pedunculate, de culoare alb-verzuie sau roșietică avînd un periant simplu, petaloid, cu 5 piese dispuse într-un singur verticil, iar androceul din 8 stamine, fructul este o achenă; înfloarește din mai pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit: oficinale sînt părțile aeriene (*Herba Polygoni avicularis*, sau *Herba Centumnodii*, sau *Herba Homeriana* sau *Herba Sanguinalis*) recoltate în timpul înfloririi prin smulgearea plantei și îndepărtarea rădăcinii; uscarea se face în strat subțire în poduri acoperite cu tablă și aerisite.

Principii active: flavonozide (avicularozidă) tanin și substanțe minerale bogate în acid silicic liber și combinat.

Acțiune farmacologică: astringentă, antidiareică datorită taninului, diuretică și hipotensivă datorită flavonozidelor și mineralizantă (ca adjuvant în tratamentul tuberculozei pulmonare) datorită acidului silicic liber și combinat.

Întrebuințări: infuzia și decoctul 3—5% (1—2 ceaiuri pe zi timp îndelungat) se administrează ca hipotensiv. Intră în compoziția ceaiului gastric nr. 2.

• Turița mare — fig. 58

Agrimonia eupatoria L. (Fam. Rosaceae)

M.: Patika parlófü; G.: Echter Ackermmening; R. Repeinicek aptecinii

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, vivace, acoperită cu peri abundenți, ce crește la noi prin păduri, poieni, pe margini de drum, de la șes pînă la etajul montan. Are un rizom scurt, tîrîtor, iar tulpina aeriană este dreaptă, cilindrică sau cu coaste puțin proeminente și se termină cu inflorescențe neramificate. Frunzele dispuse altern, întrerupt imparipenate, lungi pînă la 15 cm, sînt formate din 5—9 foliole dințate pe margini, între care se găsesc 6—10 foliole mici. Florile, hermafrodite, regulate, pentamere sînt galben aurii. Fiecare floare are un caliciu dialisepal format din 5 piese, corola dialipetală, tot din 5 piese, androceul din 10 stamine, fructul, o achenă prezentînd la maturitate o coroană de ghimpi recurbați la vîrf. Înfloarește din iunie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit: în scopuri medicinale se întrebuințează părțile aeriene (*Herba Agrimoniae*) recoltate în timpul înfloririi. Produsul are miros slab, gust astringent, amăru.

Principii active: tanin, flavonoide, substanțe amare, bioxid de siliciu.

Acțiune farmacologică: astringentă, colagogă și tonic-amară.

Întrebuințări: sub formă de decoct și infuzie 3% se administrează în afecțiunile cronice stomacale, ca eupeptic amar și colagog. Este mult folosită în medicina populară în tratamentul tuberculozei. Intră în compoziția ceaiurilor antidiareic și hepatic nr. 2.

• Țintaura sau fierea pământului — fig. 59

Centaurium umbellatum Gilib. (Fam. Gentianaceae)

M.: Százforintos földpe; G.: Tausendgüldenkraut; R.: Zalatotisia-cinik malii

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, bianuală, răspândită în toată țara. Are tulpină dreaptă în 4 muchii, înaltă pînă la 40—50 cm și ramificată numai la partea superioară. Frunzele de la baza tulpinii sînt pețiolate și dispuse în rozete, avînd limbul oval; cele superioare sînt opuse și sesile. Florile numeroase, de culoare roz viu, dispuse în inflorescență corimbiformă, sînt hermafrodite, gamopetale, regulate avînd caliciul tubulos cu 5 lobi, corola hipocrateriformă cu 5 petale, androceul din 5 stamine cu anterele răsucite în spirală; fructul o capsulă. Înflorește din iulie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit: de la această plantă se întrebuințează părțile aeriene (*Herba Centauri*) recoltate în timpul înfloririi și uscate în straturi subțiri. Produsul are gust amar și miros slab caracteristic.

Principii active: o substanță amară (eritaurozida identică cu gentiopicrozida), un alcaloid (eritricina), rezine.

Acțiune farmacologică: stimulentă a secrețiilor gastro-intestinale și slab febrifugă.

Întrebuințări: sub formă de infuzie 1—2% (o linguriță de plantă mărunțită la o cană de apă) se folosește ca tonic amar în anorexii de diferite origini, cîte o jumătate de pahar de ceai înaintea meselor principale. Se mai poate folosi și vinul de țintaură obținut prin macerarea la rece timp de 8 zile a 60—70 g produs vegetal mărunțit într-un litru de vin roșu, iar din maceratul obținut, după îndulcire cu zahăr, se bea cîte un păhărel după fiecare masă principală. Intră în compoziția ceaiurilor: gastric nr. 2 și tonic aperitiv.

• Ungurașul sau Voronicul

Marrubium vulgare L. sin. *M. album* Gilib. (Fam. Labiatae)
M.: Orvosi pemetefű; G.: Gemeiner Andorn; R.: Šandra abíkna-
vennaia

Descrierea speciei. Cunoscută și sub denumirea de balțatură, această plantă erbacee, vivace și erectă, înaltă pînă la 80 cm, crește prin locuri virane, pe marginea drumurilor și gardurilor. Tulpina, în 4 muchii, este goală la interior, puțin ramificată și acoperită cu peri lungi din care cauză are culoarea alb cenușie. Frunzele sînt opuse, cele inferioare lung pețiolate și mari cu limbul oval, dințat pe margini și îndreptate în jos, iar cele superioare scurt pețiolate nemaifiind aplecate; sînt de culoare verde-deschis și cu numeroși peri alburii pe fața inferioară. Florile mici, de culoare alb-murdară, dispuse în verticile aproape globuloase, au caliciu în formă de tub cu 10 dinți, alb păros, iar corola, mai scurtă decît caliciul, este bilabiată, aproape cilindrică, cu labiul superior îngust bilobat îndreptat în sus, cel inferior trilobat îndreptat în jos; androceul din 4 stamine, două fiind mai scurte, înflorește din iunie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit: Terapeutica utilizează părțile aeriene recoltate în timpul înfloririi (*Herba Marrubii*) la o distanță de cel mult de 20 cm de la vîrf în jos. Produsul uscat are gust puternic amar cu nuanțe de iute.

Principii active: marubiina (substanță amară) ulei volatil, acid marubic, tanin, saponine și mucilagii.

Acțiune farmacologică: expectorantă, behică, febrifugă, tonic amară și colagogă.

Întrebuințări: sub formă de pulbere 2—4 g pe zi sau infuzie 1—3 g % (1—2 ceaiuri pe zi) se administrează în mai multe reprize în bronșite cronice, adjuvant în tratamentul astmului bronșic și în afecțiuni hepatobiliare cronice. Este un component al ceaiului antiastmatic.

• Urzica sau urzica mare

Urtica dioica L. sin. *Urtica major* Fuchs. (Fam. Urticaceae)
M.: Nagy csalán; G.: Grosse Brennessel; R.: Krapiva dvudonnaia

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, perenă, foarte răspîdită la noi pe lîngă garduri, în tăieturi de păduri etc. În pămînt are un rizom tîrîtor, iar tulpina aeriană, înaltă pînă la 1,50 m,

este patrunghiulară, cu frunze opuse, ovale sau lanceolate, dințate pe margini și cu numeroși peri urticanți rigizi. Florile dioice de culoare verzuie sînt dispuse pe indivizi diferiți: cele femele alcătuite dintr-un ovar super înconjurat de 4 petale, iar cele masculine dintr-un perigon patrufoiat și 4 stamine. Ele sînt reunite în panicule la subțioara frunzelor superioare. Înflorește din iunie pînă toamna tîrziu.

Produsul vegetal folosit: Oficinale sînt frunzele (*Folium Urticae*) recoltate din mai pînă în octombrie și uscate în strat subțire la umbră, în locuri bine aerisite.

Uneori se recoltează și rădăcina (*Radix Urticae*) toamna tîrziu.

Principii active: provitamina A (β -carotena) vitaminele B₂, C și K, clorofilă, flavonoide și mucilagii.

Acțiune farmacologică: Frunzele de urzică datorită vitaminei K au proprietăți hemostatice, datorită mucilagiilor fluidifică secrețiile bronșice, iar flavonoidele contribuie la acțiunea lor diuretică.

Întrebuințări: sub formă de infuzie 4% (folosind 3 pahare de ceai pe zi) se administrează ca diuretic, antidiareic, în bronșite ca expectorant și calmant al tusei și în hemoragii ușoare ca hemostatic. S-a mai constatat că în stări de avitaminoză cura de urzici înviorează întregul organism.

Decoctul de frunze și rădăcini de urzică împreună cu rădăcina de brusture se utilizează extern sub formă de băi pentru tonifierea părului, pentru combaterea seboreei și a mătreței.

Frunzele intră în compoziția ceaiului antibronșitic nr. 2.

• Urzica moartă

Lamium album L. (Fam. Labiatae).

M.: Fehér árvacsalán; G.: Weisse Taubnessel; R.: Iasnotka belaia.

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, vivace, care are stoloni subterani din care pleacă tulpinile aeriene patrunghiulare, cu frunze opuse, pețiolate, limbul lor fiind oval și dințat pe margini. Florile mari albe, dispuse cîte 6—16 la subțioara frunzelor superioare, cu corola bilabiată avînd tubul mai umflat în partea superioară, buza superioară în formă de cască, este bilobată, sub care se află 4 stamine, iar cea inferioară trilobată. Planta, care înflorește din aprilie pînă în august, este foarte răspîndită pe marginea pădurilor, în șanțuri umede, pe lîngă garduri și păduri.

Produsul vegetal folosit: medicina folosește florile fără caliciu (*Flores Lamii albi*) în diverse maladii. Produsul are mirosul caracteristic și gustul dulceag mucilaginos.

Principii active: mucilagii, flavonozide, saponozide.

Acțiune farmacologică: emolientă, expectorantă, vasoconstrictoare.

Întrebuințări: infuziile de flori de urzică moartă se utilizează extern mai mult în medicina populară în metroragii, leucoree, în inflamațiile prostatei, iar intern ca expectorant. Ceaiul, pentru uz intern, se prepară punând într-un vas ce conține 250 ml apă clocotită o jumătate de linguriță sau o linguriță de flori, și se lasă în repaus 15—30 minute, se filtrează și se bea 1—2 ceaiuri pe zi. Pentru spălături vaginale se prepară în același mod o infuzie mai concentrată (5—8%) și se întrebuințează seara la culcare.

• Usturoiul

Allium sativum L. (Fam. Liliaceae)

M.: Fokhagyma; G.: Knoblauch; R.: Lukuaesnok.

Această plantă, originară din Africa și Asia centrală, a fost introdusă în cultură în Europa din antichitate și folosită în scopuri condimentare și terapeutice, fiind socotită ca un panaceu universal. Este mult prea cunoscută spre a fi descrisă.

Produsul vegetal folosit: atât în medicina tradițională cât și în cea științifică se folosesc bulbii compuși din bulbili (căței) (*Bulbus Allii*).

Principii active: ulei volatil (bogat în sulfuri de alil și de alil-propil), alicină, vitamine B și C.

Acțiune farmacologică: vaso-dilatatoare și hipotensivă, antimicrobiană, stimulentă și antihelmintică.

Întrebuințări: intern se folosește pe scară redusă datorită mirosului persistent pe care îl lasă în cavitatea bucală, totuși se poate administra cu succes în tratamentul hipertensiunii, utilizând în acest scop sucul obținut prin presarea bulbilor (și se recomandă să fie stabilizat); de asemenea și ca antihelmintic (cu rezultate bune în combaterea ascarizilor și oxiurilor). Consumul de 2—3 căței de usturoi pe zi dă rezultate bune și în tratamentul faringitelor, al infecțiilor intestinale, asigură o antisepsie bucală de lungă durată și previne complicațiile gripale. Extern, sub formă de clisme (ca macerat de usturoi), se utilizează în tratamentul oxiurilor.

Valeriana officinalis L. (Fam. Valerianaceae)

M.: Mezei macskagyökér; G.: Baldrian; R.: Valeriana lekartven-naia

Descrierea speciei. Această plantă face parte din arsenalul terapeutic folosit pe scară întinsă încă din antichitate în special de romani, ceea ce justifică denumirea științifică a genului (*valere* = a fi sănătos, a fi puternic). Este o specie erbacee, vivace, destul de comună în flora țării noastre; crește de la câmpie pînă în regiunea muntoasă, prin fînețe, prin locuri umede pe valea râurilor și pe marginea pădurilor. În pămînt are un rizom scurt cilindric, cu numeroase rădăcini de culoare cenușiu-brună sau brun-gălbui, cu miros caracteristic ce se accentuează după uscare. În primăvară apar mai întîi frunzele bazilare în rozetă, din mijlocul cărora mai tîrziu pleacă tulpina înaltă pînă la 2 m, dreaptă, fistuloasă, ramificată numai la partea superioară și prevăzută cu striiațiuni longitudinale. Frunzele tulpinale sînt dispuse opus, cele bazale petiolate, iar cele superioare sesile și adînc divizate în 5—11 perechi de segmente oval-lanceolate. Florile, cu structură asimetrică și miros plăcut, sînt reunite în inflorescențe terminale; au caliciul format din 10—15 lobi înguști, triunghiulari, păroși, răsuciți spre interior, iar corola gamopetală, de culoare roșiatică, roz-violacee sau albă, este tubuloasă, neregulată cu 5 lobi în partea superioară și cu o ghebozitate bazilară; androceul este alcătuit din 3 stamine; fructul este o achenă. Înflorește din mai pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit: în scopuri medicinale se întrebuințează rizomul împreună cu rădăcinile (*Rhizoma cum radicibus Valerianae*) recoltate toamna, după veștejirea părților aeriene.

Principii active: ulei volatil, acizi cafeic și clorogenic. Cu toate că în ultimele decenii s-au făcut importante cercetări spre a se preciza care sînt adevăratele principii active, totuși se poate afirma că această problemă nu este definitiv rezolvată. Aceste cercetări consideră, ca factori terapeutici următorii produși elaborați de celulele plantei: uleiul volatil (cu o compoziție chimică foarte complexă) α -metil-piril-cetonă, o serie de alcaloizi de natură actidinică, combinații terpenoidice denumite valepotriati. Ținînd seama că fiecare din substanțele specificate posedă proprietăți fiziologice se admite: „existența unui *fitocomplex*, bazat pe sinergisme ce se stabilesc între aceste substanțe” cu atît mai mult cu cît izovalerianatul de bornil, considerat de mult timp ca principiu activ, nu există în uleiul volatil.

Acțiune farmacologică. Acțiunea principală este de sedative a sistemului nervos și cardiac și antispastică.

Întrebuințări: sub formă de pulbere 1—2 g/24 ore, cât și de infuzie 3% (o linguriță de rădăcină mărunțită la un sfert de litru de apă clocotită) se administrează treptat, treptat în cursul zilei sau seara la culcare ca sedativ în diverse stări de excitație, cât și antispasmodic. Intră în compoziția ceaiurilor: calmant, calmant împotriva tulburărilor cardiace, gastric și sedativ.

• Viscul

Viscum album L. (Fam. Loranthaceae)

M.: Fehér fagyöngy; G.: Vogelmistel; R.: Amela belaia

Descrierea speciei. Plantă semiparazită ce se dezvoltă pe ramurile unor arbori fructiferi (măr, prun) și nefructiferi (mesteacăn, plop); are aspectul unor tufe cu tulpini scurte, cilindrice și groase, ramificate de mai multe ori în câte 2 rămurele (dichotomic) și lipsite de peri. Frunzele sînt persistente, dispuse opus, fără pețiol, groase, pieleose, străbătute de 5—6 nervuri paralele. La subțioara frunzelor și în vîrfurile ramurilor iau naștere florile galbene, unisexuate, dioice sau monoice, grupate în mici capitule lipsite de peduncul. Fructele sferice, alb-translucide, câte 2—3 la subțioarele ramurilor, conțin un suc vîscos și zaharat. Întreaga plantă se fixează pe gazdă prin haustori.

Produsul vegetal folosit. Ramurile tinere cu frunze (*Folium Visci cum stipites*) recoltate din noiembrie pînă în aprilie, se usucă în poduri, sau în încăperi aerisite și la adăpost de lumină pentru ca produsul să-și păstreze culoarea verde-gălbui; au gust slab amar acrișor. Se recomandă să nu se recolteze de pe salcie, tei și plop deoarece produsul este foarte toxic.

Principii active: saponozide triterpenice, colină și acetilcolină și o polipeptidă: viscotoxina.

Acțiune farmacologică: hipotensivă și diuretică.

Întrebuințări: se folosește sub formă de macerat, preparat la rece (8—12 ore de macerație din 1—2 g frunze și tulpini, fragmentate, la 100 g apă), administrîndu-se zilnic două-trei cești de macerat, sau sub formă de pulbere 1—1,5 g/24 ore (1—3 vîrfuri de cuțit) ca declorurant și hipotensiv în stări de ateroscleroză și de hipertensiune. La administrarea acestui produs este necesară respectarea strictă a dozelor indicate, deoarece în cantități mai mari produce intoxicații manifestate prin încetinirea pulsului, aritmie și tahicardie.

• Volbura sau Rochița rîndunicii

Convolvulus arvensis L. (Fam. Convolvulaceae)

M.: Sövenyszulak; G.: Zaunwinde; R.: Viunok

Descrierea speciei. Plantă erbacee, perenă, volubilă, putînd atinge lungimea de 1 m, este destul de răspîndită prin ogoare, grădini și pe lângă drumuri. În pămînt are un rizom lung, subțire și ramificat, care poartă numeroase radicele și este de culoare albicioasă. Tulpina aeriană în 5 muchii este volubilă și poartă frunze dispuse altern, hastate sau sagitate, cu urechi mici la bază. Florile albe sau slab rozee sînt solitare, axilare, lung pedunculate, cu organizare pe tipul 5, corola gamopetală în formă de pîlnie; androceul izostemon, fructul este capsulă. Înflorește din mai pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice se utilizează planta întreagă recoltată prin smulgerea ei cu rădăcină înainte de înflorire, sau în timpul înfloririi (*Herba Convolvuli*). Produsul este lipsit de miros, iar gustul este astringent, slab înțepător.

Principii active: rezine de natură glucozidică, asemănătoare din punct de vedere chimic cu cele din produsul de import — tuburile de Jalapa (*Tubera Jalapae*).

Acțiune farmacologică: purgativă datorită rezinelor și colagogă.

Întrebuințări: se administrează numai sub formă de tinctură ca purgativ, în schimb planta intră în compoziția ceaiurilor: hepatic nr. 2 și laxativ nr. 2.

• Zămoșița

Hibiscus trionum L. (Fam. Malvaceae)

M.: Varjümák; G.: Stunden-Ibis; R.: Ghibiscus troiciatii

Descrierea speciei. Zămoșița este o plantă anuală erbacee, foarte răspîndită prin culturi; înaltă pînă la 80 cm, are tulpina și ramurile acoperite cu peri; frunzele inferioare sînt aproape rotunde, iar cele mijlocii și superioare 3—5 sectate. Florile solitare, scurt pedunculate, apar la subțioara frunzelor și prezintă un calicul format din 12 lacinii lineare, caliciul din 5 sepale verzi, corola din 5 petale galbene, iar la bază purpurii, androceul are staminele cu filamentele concrescute, de culoare roșie; înflorește din iunie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit: De la această plantă se utilizează în terapeutică numai părțile aeriene (*Herba Trioni*) recoltate la în-

ceputul înfloririi și uscate la umbră, în poduri aerisite; produsul are miros caracteristic și gust mucilaginos.

Principii active: mucilagii și flavonoide.

Acțiune farmacologică: diuretică și saluretică favorizând mult excreția ionilor de clor și de sodiu, mai puțin pe acei de potasiu.

Întrebuințări. Decoctul 5/200 se administrează în pielite, cistite și pentru eliminarea nisipului și a calculilor renali. Rezultate mult mai bune se obțin dacă se asociază și cu alte produse vegetale cu acțiune diuretică, de preferință fie cu cozi de cireșe, fie cu mă-tase de porumb.

Întră în compoziția ceaiului diuretic nr. 3.

Ceaiurile medicinale

Din cele precizate atît în partea generală cît și în cea specială s-a putut constata că noțiunea de „ceai medicinal” are două accepțiuni și anume:

— una științifică care definește amestecuri de plante sau părți de plante medicinale uscate și mărunțite potrivit, amestecuri denumite și „specii medicinale” și

— alta prin care în mod curent se definesc soluțiile extractive apoase, obținute prin infuzarea, prin decoctia și prin macerarea diverselor organe de plante medicinale; altă dată aceste soluții erau denumite prin termenul general de „tizane” de la cuvîntul latin „tisana” adică băutură apoasă pe bază de plante medicinale.

În acest capitol, după cum va rezulta și din materialul inclus, noțiunea de ceai medicinal corespunde primei accepțiuni adică de specie medicinală.

Se pare că folosirea în scopuri terapeutice a ceaiurilor se datorează în largă măsură și medicinei științifice în special a celei din ultimii o sută de ani.

Apreciem că nu este lipsit de interes dacă vom trece în revistă considerentele științifice care au condus și conduc la introducerea în terapeutică a acestor forme medicamentoase.

Din examinarea celor 130 monografii incluse în această lucrare a reieșit pe de o parte că există numeroase specii de plante medicinale care ocupă poziții sistematice diferite, însă au aceleași principii active, iar analizele de laborator au demonstrat că nu în toate cazurile ele se găsesc în aceeași cantitate în organul vegetal folosit — iar pe de altă parte există specii de plante medicinale cu aceeași acțiune terapeutică, însă cu principii active cu

altă structură chimică. De asemenea a mai rezultat că în unele organe de plante medicinale, în afară de principiile lor active, se mai află și alți compuși chimici care, fie că potențează acțiunea terapeutică a principiului activ, fie că o moderează, aceste substanțe fiind cunoscute sub denumirea de „substanțe adjuvante”. Trebuie subliniat că de multe ori prezența acestor substanțe adjuvante explică superioritatea acțiunii terapeutice a unei plante medicinale, față de cea a principiului său activ izolat în stare pură realizându-se astfel o acțiune farmacologică sinergică.

Plecînd de la aceste date cercetările clinice au confirmat și confirmă că într-adevăr în numeroase cazuri activitatea terapeutică a unui produs vegetal este mult mai eficientă dacă el se asociază cu alte plante sau organe de plante medicinale, cu aceeași acțiune farmacologică, indiferent dacă principiile lor active au sau nu aceeași structură chimică, dar au aceeași activitate cu a principiului activ din produsul vegetal inițial.

Rezultatele acestor cercetări au dovedit de asemenea valoarea științifică a unor ceaiuri folosite de medicina tradițională și preluate mai târziu de medicina științifică, iar pe de altă parte au contribuit la îmbogățirea arsenalului terapeutic cu noi și noi forme medicamentoase pe bază de asocieri de produse vegetale, multe dintre ele găsindu-se și în farmacie și în magazinele de specialitate cum sînt la noi ale „Plafar”-ului sub formă de „ceaiuri medicinale tipizate”.

Formule (rețete) de „ceaiuri medicinale” care se pot prepara în casă

După ce am făcut aceste precizări, vom indica o serie de formule de ceaiuri medicinale ce pot fi preparate în casă, folosind plante medicinale indigene, multe dintre ele putînd fi recoltate de fiecare familie atît la sat cît și la oraș. Prin această recoltare, practică în trecut pe scară largă în țara noastră, se pot înlătura situațiile destul de frecvent întîlnite pînă acum, de a nu găsi, nici în farmacie, nici în magazinele Plafar-ului, un produs vegetal de mare trebuință și care s-ar fi putut recolta ușor de fiecare dintre noi cum sînt florile de mușetel, florile de tei, cozile de cireș, frunzele de mesteacăn etc.

Prezentarea acestor formule de ceaiuri medicinale, culese din tratatele de specialitate din țară și de peste hotare, o vom face la fel ca într-o lucrare anterioară pe grupe de maladii, indicînd pentru fiecare grupă mai multe rețete, dînd astfel posibilitatea ca

în funcție de produsul vegetal de care se dispune, fiecare să-și poată efectua rețeta respectivă în casă.

Înainte de a trece la indicarea acestor formule considerăm util să facem unele precizări privind o serie de reguli în legătură cu obținerea și folosirea ceaiurilor medicinale.

În primul rând să se acorde o atenție deosebită identității și purității fiecărui produs vegetal care intră în compoziția ceaiului respectiv; fiecare component să se aducă într-un grad de mărunțire potrivit și în nici un caz în stare de pulbere.

Componentele, odată mărunțite, să fie amestecate într-un vas în așa fel încît să se obțină un produs omogen și să se pregătească numai cantitatea de amestec necesară pentru cel mult o săptămână.

Pentru măsurarea componentelor ce alcătuiesc ceaiul medicinal respectiv cît și a apei se va face uz, în lipsa greutăților și a vaselor gradate, de linguriță, lingură și de cană, ceașcă sau pahar de apă ținînd seama de corespondența lor în greutate și în volum specificat la pag. 33.

Să se respecte modul de preparare și de folosire a ceaiului respectiv, indicate la sfîrșitul fiecărei formule. Să se respecte normele de preparare a infuziilor și decocturilor indicate la pag. 30.

Deoarece atît în ceaiurile medicinale ce se pot prepara în casă, cît și în celea fabricate de „Plafar” denumirile produselor vegetale ce intră în compoziția lor sînt redată în limba latină, am socotit util ca la sfîrșitul lucrării să prezentăm un tabel cu denumirile respective române.

• Antiastmatice

Prin folosirea acestor ceaiuri medicinale se asigură suprimarea crizelor de astm, afecțiune a aparatului respirator caracterizată prin greutatea în evacuarea aerului din plămîni și prin nevoia intensă de aer datorită spasmelor mușchilor bronhiolilor.

Rp.

Herba Millefolii	25 g
Folium Farfarae	25 g
Flores Malvae silvestris	25 g
Flores Lavandulae	25 g
M.f. species*	

D.S.** Intern: se face o decoctie folosind o lingură din acest amestec la o cană de apă și se face o cură de mai multe zile, administrîndu-se de mai multe ori pe zi cîte un ceai cald.

* M.f.—misce fiat: amestecă să se facă

** D.S.—detur signetur: să se eticheteze.

Rp.

Radix Valerianae	10 g
Folium Menthae	10 g
Herba Millefolii	30 g
M.f. species	

D.S. Intern: Infuzie: se pune o linguriță de amestec într-o cană de apă și se lasă 10—15 minute; se filtrează și se bea de 3 ori pe zi câte o ceașcă de ceai.

Rp.

Herba Thymi	25 g
Herba Serpylli	20 g
Folium Malvae silvestris	20 g
Radix Liquiritiae	20 g
Folium Farfarae	10 g
Fructus Foeniculi	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: Infuzie: se prepară folosind o lingură din acest amestec la o cană de apă și se beau 2—3 ceaiuri calde pe zi.

Rp.

Flores Sambuci	10 g
Folium Visci cum stipites	10 g
Folium Plantaginis	10 g
Herba Viola tricoloris	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: se face un macerat la rece folosind o lingură de amestec la 1/4 l apă și se beau 2—4 ceaiuri călduțe pe zi.

Rp.

Herba Thymi	10 g
Folium Visci cum stipites	40 g
M.f. species	

D.S. Intern: se macerează la rece timp de 6—8 ore o lingură din amestec cu 1/4 l apă și se beau 1—3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Flores Primulae	15 g
Radix Primulae	10 g
Folium Farfarae	30 g
Semen. Linl	30 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură și jumătate la 1 pahar cu apă și se beau 2—3 ceaiuri călduțe pe zi.

• Antidiabetice

Diabetul este o boală metabolică de natură endocrină (datorită insuficienței pancreasului endocrin) caracterizată printr-o eliminare abundentă de urină și creșterea concentrației glucozei în sânge

(hiperglicemie) cu apariția ei în urină (glicozurie). O serie de produse vegetale singure, sau asociate s-au dovedit un prețios adjuvant în tratamentul acestei maladii, putînd folosi în acest scop una din formulele următoare:

Rp.

Fructus Phaseoli sine seminibus	30 g
Folium Urticae.	10 g
Folium Betulae	20 g
Folium Myrtilli	60 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană de apă și se beau 2—3 ceaiuri călduțe pe zi înainte de masă.

Rp.

Fructus Phaseoli sine seminibus	60 g
Folium Myrtilli	40 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, 2 linguri la 1/2 litru de apă și se bea de 3 ori pe zi cîte o cană înaintea fiecărei mese.

Rp.

Fructus Juniperi	20 g
Fructus Phaseoli sine seminibus	30 g
Folium Myrtilli	40 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană de apă și se bea de 2—3 ori pe zi o ceașcă de ceai călduț, înainte de masă.

Rp.

Fructus Phaseoli sine seminibus	20 g
---	------

D.S. Intern: se face un decoct din 2 linguri la 2 căni cu apă și se fierbe pînă scade la o cană; se bea o ceașcă cu ceai cu 1/2 oră înaintea meselor.

Rp.

Fructus Foeniculi	5 g
Fructus Coriandri	5 g
Fructus Juniperi	10 g
Folium Vitis idaeae	20 g
Folium Farfarae	20 g
Semen Lini	40 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la un pahar cu apă și se bea 2—3 pahare cu ceai cald înainte de fiecare masă.

• Antidiareice

Numeroase produse vegetale datorită taninurilor și altor principii active au fost folosite pe scară largă, la început în medicina empirică, apoi în cea științifică pentru combaterea diareei.

Ceaiurile medicinale cele mai mult utilizate sînt:

Rp.

Herba Anserinae	20 g
Herba Polygoni avicularis	10 g
Folium Plantaginis	15 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, 1 lingură de amestec la o cană cu apă și se beau 2—3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Herba Anserinae	10 g
Folium Menthae	10 g
Folium Melissaе	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, 1 lingură de amestec la o cană de apă și se beau 2—3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Glandes Quercus tosti	10 g
Folium Juglandis	15 g
M.f. species	

D.S. Intern: se infuzează o lingură de amestec într-o cană de apă și se beau 2—3 căni pe zi.

Rp.

Rhizoma Rhei	10 g
Rhizoma Calami	40 g
M.f. species	

D.S. Intern: se face o decoctie folosind 1/2 linguriță de amestec la un pahar cu apă și se bea un pahar pe zi.

Rp.

Folium Melissaе	15 g
Folium Menthae	15 g
Flores Chamomillae	20 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, dintr-o lingură de amestec la o cană cu apă și se beau de 2—3 ori pe zi cîte o jumătate de ceașcă de ceai.

Rp.

Radix Symphyti	10 g
Herba Polygoni avicularis	10 g
Flores Chamomillae	15 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie o lingură de amestec la o cană cu apă și se beau 2—4 cești cu ceai cald pe zi.

Rp.

Cortex Quercus	10 g
Rhizoma Calami	10 g
Herba Serpylli	10 g
Folium Juglandis	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: decoct, o lingură de amestec la 1/4 l de apă și se beau în sorbituri 1—2 cești cu ceai cald.

• Antidiaforetice

Pentru normalizarea transpirației în numeroase cazuri se recurge la acțiunea antidiaforetică a uneia din formulele de ceaiuri de mai jos:

Folium Salviae officinalis 20 g

D.S. Intern: infuzie 2 linguri de produs la o cană cu apă și se beau 1—2 căni cu ceai rece, seara la culcare.

Rp.

Folium Salviae officinalis 10 g

Folium Juglandis 10 g

Flores Chamomillae 20 g

M.f. species

D.S. Intern: decoct, o lingură de amestec la o cană cu apă și se beau 1—3 căni pe zi de ceai rece.

Rp.

Folium Salviae officinalis 10 g

Herba Hyssopi 10 g

Folium Juglandis 20 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie o lingură de amestec la o ceașcă cu apă și se bea la culcare o cană cu ceai rece.

• Antiemetice

În afară de substanțele de sinteză unele produse vegetale datorită principiilor lor active sînt înzestrate cu proprietatea de a suprima vomismențele. Ceaiurile medicinale de mai jos sînt frecvent folosite în acest scop:

Rp.

Folium Melissaе 15 g

Folium Menthae 15 g

Flores Chamomillae 10 g

M.f. species

D.S. intern: infuzie, o lingură, de amestec la o cană cu apă clocotită și se beau în sorbituri 1—2 căni cu ceai pe zi.

Rp.

Folium Melissaе 20 g

D.S. Intern: se face o infuzie dintr-o lingură cu 1/4 l apă și se bea rece în mici porțiuni.

Rp.

Fructus Juniperi	15 g
Folium Menthae	20 g
Herba Serpylli	20 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă și se beau 1—2 căni cu ceai rece.

• Antihemoroidale

Numeroase produse vegetale care conțin taninuri și derivate antracenice folosite fie intern, fie extern aduc o ameliorare în stările hemoroidale, afecțiune patologică des întâlnită la sedentari, la cei constipați și uneori la femeile gravide.

Rp.

Cortex Frangulae	10 g
Herba Centaurii	5 g
Herba Millefolii	5 g
Rhizoma Rhei	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: decoct, 1 linguriță de amestec la un pahar cu apă și se beau 2—3 pahare pe zi.

Rp.

Herba Millefolii	10 g
Folium Juglandis	5 g
Cortex Frangulae	5 g
Radix Taraxaci	5 g
Herba Hyperici	10 g
Flores Chamomillae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: decoct, o lingură de amestec la o cană cu apă și se beau 2—3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Cortex Quercus	10 g
Folium Salviae officinalis	5 g
Flores Chamomillae	5 g
M.f. species	

D.S. Extern: Întreaga cantitate de amestec se pune la 1 litru cu apă, se fierbe și se fac băi de șezut.

• Antihelmintice

Produsele medicinale de natură vegetală au fost printre cele dintâi remedii folosite pentru expulzarea din organism a viermilor intestinali; în acest scop se poate utiliza cu succes una din formulele de mai jos:

Rp.

Bulbus Allii sativi 6—12 g

D.S. Extern: se pune această cantitate de usturoi pisat în 1/4 litri de apă și se lasă la macerat 2—3 ore, după filtrare se fac 2 clisme pe zi. Se recomandă în oxiuriază.

Rp.

Herba Absinthii 25 g

D.S. Extern: se prepară o infuzie adăugînd întreaga cantitate la 1/2 litru apă, iar după filtrare se folosește sub formă de clismă.

Rp.

Semen Curcubitae (decorticate) 30 g

Herba Absinthii 10 g

M.f. species

D.S. Intern: Întreaga cantitate de amestec se pune în 3 căni cu apă clocotită, se lasă 10 minute în repaus, se strecoară și se bea de mai multe ori pe zi.

Rp.

Cortex Frangulae 15 g

Herba Absinthii 15 g

M.f. species

D.S. Intern: se face un decoct din două lingurițe de amestec la o cană cu apă și se bea întreaga cantitate dimineața pe stomacul gol.

• Antireumatice

Multe produse vegetale au fost folosite din timpurile îndepărtate în tratamentul reumatismului. Cercetările științifice au demonstrat că unele dintre ele, singure sau asociate, pot fi utilizate fie pe cale internă — sub formă de ceai, fie pe cale externă sub formă de băi ca adjuvant în tratamentul acestei maladii; dintre acestea cele mai mult întrebuințate sînt:

Rp.

Fructus Cynosbati 10 g

Radix Ononidis 10 g

Fructus Juniperi 10 g

Folium Betulae 10 g

M.f. species

D.S. Intern: se prepară un decoct dintr-o linguriță de amestec la o cană cu apă și se bea la prînz un ceai cald.

Rp.

Cortex Frangulae	5 g
Cortex Salicis	20 g
Folium Betulae	25 g
M.f. species	

D.S. Intern: se prepară un decoct din o linguriță și jumătate de amestec la 2 pahare cu apă și se beau la prînz 1—2 pahare cu ceai cald.

Rp.

Cortex Salicis	10 g
--------------------------	------

D.S. Intern: se prepară un decoct din 10 g produs la 200 ml de apă și se bea în timpul unei zile.

Rp.

Folium Fraxini	10 g
--------------------------	------

D.S. Intern: se face o infuzie dintr-o lingură de produs la o cană și se bea în cursul unei zile.

Rp.

Folium Urticae	10 g
Folium Betulae	10 g
Flores Tiliae	10 g
Flores Sambuci	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, 2 lingurițe de amestec la 2 pahare cu apă și se beau 2—3 pahare pe zi.

Rp.

Turiones Pini	5 g
-------------------------	-----

D.S. Intern: se prepară o infuzie din 5 g produs la 100 ml apă și se beau 2—3 linguri pe zi.

Rp.

Fructus Juniperi	5 g
----------------------------	-----

D.S. Intern: se prepară o infuzie 5/250 și se bea într-o zi, în porțiuni mici.

Rp.

Turiones Pini	150 g
-------------------------	-------

D.S. Extern: Întreaga cantitate de muguri se toarnă într-un litru de apă și se fierbe cca 15 minute, ceaiul astfel rezultat se varsă în baie, se adaugă apa necesară realizînd o temperatură de 30—35°C și se așteaptă cca 30 minute.

Rp.

Fructus Juniperi	150 g
----------------------------	-------

D.S. Extern: se fierbe timp de cca 30 minute un pumn de fructe într-un litru de apă și se procedează mai departe ca în cazul de mai sus.

• Antisclerotice

Scleroza, sinonim cu indurația, este o boală caracterizată prin întărirea (indurarea) unui țesut sau chiar a unui organ în urma unui proces de inflamație sau chiar din cauza medicației. Acest proces de indurație localizat în special la nivelul pereților arterelor oamenilor în vîrstă poate fi ameliorat sau prevenit, în cadrul altor măsuri profilactice, cu ajutorul unor ceaiuri medicinale, dintre care cele mai frecvent folosite sînt următoarele:

Rp.

Flores Crataegi	10 g
Folium Visci cum stipites	10 g
Bulbus Allii sativi	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: se prepară o infuzie sau un macerat la rece dintr-o linguriță din acest amestec adăugat la o cană de apă, și se beau 2—3 căni pe zi.

Rp.

Flores Arnicae	5 g
Flore Chamomillae	5 g
Folium Melissae	5 g
Fructus Crataegi	10 g
Radix Valerianae	20 g
Folium Visci cum stipites	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: se prepară o infuzie dintr-o linguriță de amestec de plante la o cană cu apă și se beau 2 căni cu ceai zilnic.

Rp.

Fructus Anisi	5 g
Flores Arnicae	10 g
Radix Liquiritiae	10 g
Folium Melissae	25 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, 5/250; se bea o ceașcă cu ceai în cursul unei zile.

Rp.

Folium Visci cum stipites	20 g
-------------------------------------	------

D.S. Intern: se macerează la rece timp de 8 ore o linguriță de produs vegetal la o cană de apă și se beau 2 ceaiuri pe zi.

Rp.

Bulbus Allii sativi	5 g
Flores Crataegi	5 g
Herba Equiseti	5 g
Folium Visci cum stipites	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: se prepară un decoct dintr-o linguriță de amestec la o cană de apă, fierbîndu-se 15 minute și se bea cîte o cană dimineața și seara la culcare.

Rp.

Herba Hyperici	5 g
Herba Millefolii	5 g
Flores Arnicae	1 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă; se bea o cană pe zi.

• Cardiosedative

Unele produse vegetale singure sau asociate, datorită principiilor lor active și adjuvante, sînt capabile să producă o calmare a stărilor de excitație psihică sau motorie precum și o calmare a durerilor cardiace. Redăm mai jos cîteva formule de ceaiuri medicinale care se pot prepara în casă.

Rp.

Herba Leonuri	5 g
Folium Melissae	5 g
Fructus Carvi	5 g
Radix Valerianae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă, se beau 2 ceaiuri pe zi.

Rp.

Radix Valerianae	15 g
Folium Melissae	15 g
Strobuli Lupuli	10 g
Herba Millefolii	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; se beau 1—2 cești pe zi.

Rp.

Herba Leonuri	5 g
Radix Valerianae	5 g
Flores Lavandulae	5 g
Fructus Carvi	5 g
Fructus Foeniculi	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; se bea în porții mici de 3 ori pe zi cîte o cană cu ceai.

Rp.

Folium Melissa	10 g
Radix Valerianae	10 g
Herba Equiseti	15 g
Herba Hyperici	15 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; se bea în timpul zilei 1—2 cani de ceai în sorbituri.

• Carminative

Prin carminative se înțeleg medicamente, aproape în totalitatea lor de origine vegetală, capabile să calmeze durerile abdominale, să reducă spasmele digestive și balonările și să favorizeze evacuarea gazelor intestinale.

Rp.

Fructus Carvi	5 g
Fructus Foeniculi	5 g
Folium Menthae	5 g
Herba Millefolii	5 g
Herba Centaurii	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec într-o cană cu apă; cu circa 1/2 oră înainte de masă se bea 1/2 cană cu ceai cald.

Rp.

Fructus Foeniculi	10 g
Fructus Carvi	10 g
Herba Centaurii	20 g
Folium Melissa	20 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; se bea 2—3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Radix Valerianae	15 g
Flores Chamomillae	10 g
Folium Menthae	15 g
Fructus Carvi	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; se bea 2—3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Fructus Anisi	5 g
Fructus Carvi	5 g
Fructus Coriandri	5 g
Fructus Foeniculi	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o linguriță de amestec la o ceașcă de apă; se beau mai multe ceaiuri pe zi.

Rp.

Fructus Foeniculi	5 g
Fructus Carvi	5 g
Herba Anserinae	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, 2 linguri de amestec la 3 căni cu apă; se beau 2 ceaiuri calde pe zi.

Rp.

Folium Melissaе	10 g
Folium Menthae	10 g
Flores Chamomillae	15 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, 2 linguri de specie la un pahar cu apă; se bea după fiecare masă o ceașcă cu ceai cald.

Rp.

Radix Angalicae	10 g
Fructus Anisi	10 g
Fructus Foeniculi	10 g
Folium Melissaе	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o linguriță la o cană cu apă; se bea după fiecare masă câte o cană cu ceai.

• Colagoge

Prin acest termen sînt definite medicamentele înzestrate cu proprietatea de a stimula contractia veziculei biliare și evacuarea bilei în intestin. Majoritatea produselor vegetale specificate mai jos, alături de acțiunea lor colagogă mai sînt dotate și cu *activități coleretice*, adică de a stimula secreția biliară.

Rp.

Folium Menthae	10 g
Herba Millefolii	8 g
Radix Ononidis	8 g
Radix Gentianae	8 g
Cortex Frangulae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o linguriță la o cană cu apă; se bea pe stomacul gol înaintea fiecărei mese câte o ceașcă cu ceai.

Rp.

Herba Chelidoni	5 g
Herba Agrimoniae	5 g
Cortex Frangulae	5 g
Folium Melissaе	5 g
Folium Menthae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă; se bea dimineața pe stomacul gol și seara înainte de masă câte o jumătate de cană cu ceai.

Rp.

Herba	Chelidoni	5 g
Flores	Chamomillae	20 g
Folium	Cynarae	25 g
M.f. species		

D.S. Intern: infuzie, o linguriță la o cană cu apă; se bea dimineața și seara câte un ceai înainte de masă.

Rp.

Herba	Agrimoniae	10 g
-------	------------	------

D.S. Intern: infuzie, o linguriță la un pahar cu apă; se bea dimineața și seara câte un ceai.

Rp.

Rhizoma	Rhei	5 g
Herba	Marrubii	10 g
Herba	Agrimoniae	10 g
Folium	Menthae	25 g
M.f. species		

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă; se bea de 2 ori pe zi câte un ceai cu 1/2 de oră înainte de mese.

Rp.

Flores	Cyani	5 g
Cortex	Frangulae	10 g
Herba	Hyperici	15 g
Folium	Menthae	20 g
M.f. species		

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă, se lasă 10—15 minute și se bea un ceai cald pe zi.

Rp.

Herba	Cichorii	10 g
Radix	Cichorii	10 g
Herba	Equiseti	20 g
Herba	Millefolii	20 g
Herba	Hyperici	20 g
M.f. species		

D.S. Intern: infuzie, o linguriță la un pahar cu apă; se beau 2—3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Cortex	Frangulae	5 g
Herba	Equiseti	10 g
Folium	Plantaginis	10 g
Fructus	Juniperi	10 g
Herba	Absinthii	15 g
M.f. species		

D.S. Intern: infuzie, o lingură la un pahar cu apă; se bea un ceai dimineața pe stomacul gol și unul seara la culcare.

• Depurative

Depurativele sînt o grupă de medicamente care au proprietatea de a curăța organismul uman, favorizînd eliminarea toxinelor și a produșilor vătămători rezultați din dezasimilație; în această grupă de medicamente un rol important îl au și unele ceaiuri medicinale:

Rp.

Folium Urticae	10 g
Flores Sambuci	10 g
Flores Pruni spinosi	10 g
Folium Betulae	20 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, 2 lingurițe la 2 căni cu apă; se bea dimineața și seara cîte o ceașcă cu ceai cald.

Rp.

Fructus Juniperi	5 g
Radix Cichorii	5 g
Radix Angelicae	10 g
Herba Absinthii	10 g
Folium Salviae	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: decoctie, o linguriță la o cană cu apă. La prînz se bea o cană cu ceai cu 1/2 oră înainte de masă.

Rp.

Flores Tiliae	15 g
Flores Sambuci	15 g
Flores Chamomillae	20 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă; se beau 2—3 ceaiuri pe zi. Se recomandă în eczema cronică.

Rp.

Flores Tiliae	5 g
Flores Sambuci	5 g
Flores Chamomillae	5 g
Herba Origanum	5 g
Herba Majoranae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă; se beau la nevoie 2—3 ceaiuri pe zi.

• Diuretice

Prin diuretice se definesc medicamentele naturale sau de sinteză dotate cu proprietatea de a mări cantitatea de urină excretată prin rinichi; ele se administrează în insuficiența renală și

cardiacă și în criza hepatică, când aceste maladii sînt însoțite de reținerea apei în organism.

Mai jos sînt indicate unele formule de ceaiuri medicinale cu acțiune diuretică.

Rp.

Radix Ononidis	5 g
Fructus Juniperi	5 g
Folium Urticae	5 g
Herba Millefolii	5 g
Herba Polygoni avicularis	10 g
Herba Equiseti	10 g
Folium Betulae	15 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o linguriță la o cană cu apă; se bea de 2 ori pe zi cîte un ceai cald.

Rp.

Radix Ononidis	5 g
Fructus Juniperi	5 g
Stipites Cerasorum	5 g
Herba Equiseti	5 g
Fructus Cynosbati	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă, se beau 3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Folium Vitis idaeae	5 g
Herba Equiseti	10 g
Herba Polygoni avicularis	5 g
Herba Agrimoniae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă; dimineata și seara se bea cîte un ceai cald.

Rp.

(Species anticysticae)	
Folium Betulae	5 g
Folium Vitis idaeae	5 g
Stigmata Maydis	5 g
Radix Liquiritiae	5 g
Rhizoma Graminis	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă; se beau 2—3 ceaiuri calde pe zi.

Rp.

Herba Equiseti	10 g
Folium Betulae	10 g
Folium Visci cum stipites	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la un pahar cu apă; se beau 3 ceaiuri calde pe zi (se recomandă în nefrite cu hipertonie).

Rp.

Folium Urticae	10 g
Herba Equiseti	10 g
Herba Millefolii	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, din 2 lingurițe de amestec la un pahar cu apă; se beau 2—3 ceaiuri calde pe zi.

• Expectorante

Expectorantele sînt medicamente care ușurează fluidificarea și eliminarea secrețiilor traheo-bronhice. În cadrul acestei grupe de medicamente unele produse vegetale s-au bucurat de o largă utilizare, chiar înaintea celor de sinteză, ceea ce explică atenția deosebită ce li se acordă și astăzi. În acest scop se poate folosi una din aceste formule.

Rp.

Flores Primulae	5 g
Fructus Anisi	5 g
Fructus Foeniculi	5 g
Folium Melissae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la 2 căni cu apă și se administrează 2—3 ceaiuri calde pe zi.

Rp.

Radix Althaeae	10 g
Radix Liquiritiae	10 g
Radix Inulae	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: decoctie, o lingură la o cană cu apă; se bea cald, de 3 ori pe zi, cite o cană.

Rp.

Flores Sambuci	5 g
Flores Tiliae	5 g
Flores Chamomillae	5 g
Flores Verbasci	5 g
Flores Primulae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă; se bea de 2—3 ori pe zi cite un ceai cald.

Rp.

Radix Primulae	5 g
Herba Thymi	5 g
Herba Hyperici	5 g
Folium Plantaginis	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o linguriță de amestec la o cană cu apă; se beau citeva ceaiuri calde pe zi.

Rp.

Flores	Verbasci	10 g
Flores	Malvae	10 g
	M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o linguriță la un pahar cu apă; se beau 2—3 ceaiuri calde pe zi.

Rp.

Radix	Liquiritiae	5 g
Folium	Farfarae	5 g
Radix	Althaeae	5 g
Folium	Plantaginis	5 g
	M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o ceașcă cu apă; se beau 2—3 ceaiuri calde pe zi.

Rp.

Turiones	Pini silvestris	20 g
----------	-----------------	------

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă și se bea cald.

Rp.

Fructus	Foeniculi	5 g
Folium	Pulmonariae	5 g
Folium	Plantaginis	5 g
Folium	Farfarae	5 g
	M.f. species	

D.S. Intern: infuzie: o lingură la o cană cu apă și se beau 2—3 ceaiuri calde pe zi.

• Galactagoge

În această grupă de medicamente intră și acele produse vegetale, singure sau asociate, înzestrate cu proprietatea de a stimula secreția laptelui la femei în perioada de alăptare.

Rp.

Folium	Melissae	10 g
Fructus	Anisi vulgaris	10 g
Fructus	Foeniculi	10 g
	M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă; se beau 3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Fructus	Anisi vulgaris	5 g
Fructus	Carvi	5 g
Fructus	Foeniculi	5 g
Herba	Majoranae	5 g
	M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă; dimineața și seara se bea o ceașcă cu ceai cald.

• Gargarisme

Sînt medicamente lichide ce se utilizează ca emoliente, astringente sau antiseptice în afecțiunile cavității bucale și ale gîtului și care nu trebuie înghițite. Produsele vegetale care conțin mucilagii se bucură de proprietăți emoliente, cele care conțin uleiuri volatile sînt înzestrate cu activități antiseptice, iar cele cu taniuri acționează ca astringente.

Rp.

Folium Salviae	10 g
Folium Melissae	5 g
Folium Althaeae	10 g
M.f. species	

D.S. Extern: se prepară o infuzie din 2 linguri de amestec la 1/4 l apă; se face gargară cu ceai cald.

Rp.

Folium Althaeae	10 g
Flores Sambuci	10 g
Folium Malvae	15 g
M.f. species	

D.S. Extern: se toarnă o lingură de amestec într-o cană cu apă clocotită, se lasă 10 minute, se strecoară și se face gargară.

Rp.

Folium Salviae	10 g
Flores Chamomillae	10 g
M.f. species	

D.S. Extern: se infuzează o lingură de amestec în 250 ml apă și se face gargară.

Rp.

Flores Sambuci	15 g
Radix Althaeae	15 g
Capita Papaveris	5 g
M.f. species	

D.S. Extern: se introduce întreaga cantitate de amestec într-un litru de apă clocotită, se lasă să stea 15 minute și apoi, după strecurare, se face gargară. Se folosește numai de adulți.

• Hipotonice sau hipotensive

O serie de produse vegetale, datorită unor principii active ce conțin, sînt capabile de a scădea tensiunea arterială, și a o aduce la valorile ei normale. În acest scop se poate folosi una din formulele de mai jos:

Rp.

Folium Visci cum stipites	10 g
Bulbus Allii sativi	10 g
Folium Betulae	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o linguriță de amestec la o cană cu apă; se bea de 3 ori pe zi câte un ceai.

Rp.

Folium Crataegi cum floribus	10 g
--	------

D.S. Intern: se infuzează întreaga cantitate într-o cană cu apă; se beau 2 ceaiuri pe zi.

Rp.

Folium Visci cum stipites	5 g
Flores Crataegi	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; se beau 2 ceaiuri pe zi.

Rp.

Folium Visci cum stipites	5 g
Bulbus Allii sativi	5 g
Flores Crataegi	5 g
Herba Equiseti	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, 1 lingură de amestec la o cană cu apă; se bea dimineața și seara câte o ceașcă de ceai.

• Laxativele

În cadrul medicației laxative (care provoacă evacuări intestinale lichide sau semi-lichide, de intensitate mijlocie și neînsoțite de colici), o serie de produse vegetale au ocupat în permanență un loc de frunte; uneori ele sînt folosite fie singure, fie asociate cu alte produse după cum se poate constata și din rețetele de mai jos.

Rp.

Flores Pruni spinosi	10 g
--------------------------------	------

D.S. Intern: infuzie, 2 lingurițe de produs la un pahar cu apă; se bea dimineața și seara câte un ceai cald.

Rp.

Cortex Frangulae	10 g
----------------------------	------

D.S. Intern: o linguriță de produs la un pahar cu apă se fierbe 25 de minute, apoi se lasă să macereze 4—6 ore; se bea seara la culcare un ceai.

Rp.

Herba Convolvuli	5 g
Folium Menthae	5 g
Fructus Carvi	5 g
Fructus Foeniculi	5 g
Flores Pruni spinosi	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă, seara la culcare se beau 1—2 cești cu ceai cald.

Rp.

Cortex Frangulae	10 g
Radix Rhei	10 g
Flores Pruni spinosi	10 g
Semen Lini	15 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; se bea seara la culcare un ceai cald.

• Pectorale

Această grupă de ceaiuri medicinale cuprinde o serie de produse vegetale ale căror principii active de natură fie mucilaginoase, fie saponozidică (triterpenică), fie uleio-eterică produc fluidificarea secrețiilor bronșice și înlesnesc expectorația. În acest scop se poate recurge la una din formulele următoare:

Rp.

Flores Verbasci	5 g
Flores Malvae	5 g
Folium Farfarae	5 g
Folium Plantaginis	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o linguriță de amestec la o cană cu apă; se beau 2—3 ceaiuri pe zi calde.

Rp.

Flores Sambuci	5 g
Flores Tiliae	5 g
Flores Verbasci	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; se beau 3 ceaiuri calde pe zi.

Rp.

Herba Origani	10 g
Flores Tiliae	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, 3 linguri de amestec la 1/2 litru de apă; se bea la 3 ore un ceai cald.

Rp.

Folium Farfarae	5 g
Folium Salviae	5 g
Folium Plantaginis	5 g
Flores Verbaschi	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: decoctie 5/250; se beau 2—4 ceaiuri calde pe zi.

Rp.

Fructus Foeniculi	5 g
Folium Pulmonariae	10 g
Folium Plantaginis	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; se beau 1—3 căni cu ceai cald pe zi.

Rp.

Semen Lini	10 g
Folium Althaeae	5 g
Folium Malvae	5 g
Flores Chamomillae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; se beau 2—3 ceaiuri calde pe zi.

Rp.

Radix Inulae	5 g
Radix Primulae	5 g
Folium Farfarae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, două lingurițe de amestec la o cană cu apă; se beau 3 căni cu ceai cald pe zi.

Rp.

Radix Inulae	5 g
Folium Urticae	5 g
Folium Pulmonariae	5 g
Herba Thymi	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, 1 linguriță de amestec la 1 pahar cu apă; se beau 2—3 ceaiuri calde pe zi.

* Sedative

Este mai mult ca sigur că unele produse vegetale au constituit primele medicamente folosite de om în tratamentul bolilor sistemului nervos, multe dintre ele fiind capabile să-i redea liniștea psihică și chiar să-i calmeze unele dureri. Cercetările ulterioare, atât de laborator cât și clinice, au triat aceste produse reținând în practica curentă pe cele mai active care fac parte din grupa de medicamente denumite nervine sau sedative.

Redăm mai jos unele din formulele de ceaiuri medicinale nervine, folosite în mod curent:

Rp.

Radix Valerianae	10 g
Folium Melissa	10 g
Strobili Lupuli	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la un pahar cu apă, se lasă 10 minute și apoi se strecoară; se beau 2—3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Flores Lavandulae	5 g
Folium Menthae	5 g
Radix Valerianae	5 g
Flores Chamomillae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; se beau 2—3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Radix Valerianae	10 g
Folium Melissa	10 g
Folium Menthae	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la un pahar cu apă, se beau 2—3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Radix Valerianae	5 g
Flores Sambuci	5 g
Flores Chamomillae	5 g
Flores Tiliae	5 g
Herba Menthae piperitae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o ceașcă cu apă, se beau la nevoie 1—3 căni cu ceai.

Rp.

Flores Arnicae	5 g
Radix Valerianae	5 g
Fructus Foeniculi	5 g
Flores Chamomillae	5 g
Folium Menthae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; la nevoie sau seara se bea un ceai cald.

• Stomahice

Prin această denumire se înțeleg produsele vegetale, singure sau în amestec care excită secreția sucurilor gastro-intestinale stimulând astfel digestia. Dintre acestea amintim

Rp.

Herba Cardui benedicti	10 g
Folium Melissa	10 g
Folium Menthae	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, două lingurițe de amestec la un pahar cu apă; se bea la fiecare masă câte un ceai.

Rp.

Herba Centaurii	5 g
Herba Absinthii	5 g
Flores Malvae	5 g
Flores Verbasci	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: o linguriță de amestec la o ceașcă de apă, se lasă 10 minute și apoi se strecoară; se bea câte un ceai înaintea fiecărei mese.

Rp.

Herba Thymi	5 g
Herba Serpylli	5 g
Herba Centaurii	5 g
Radix Gentianae	5 g
Herba Absinthii	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o linguriță de amestec la o cană cu apă; se bea un ceai înainte de fiecare masă.

Rp.

Herba Absinthii	5 g
Herba Millefolii	5 g
Fructus Foeniculi	5 g
Folium Menthae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o jumătate de linguriță de amestec la o ceașcă cu apă; se bea în mici porții cu 1/2 oră înainte de masă.

Rp.

Rhizoma Calami	10 g
Herba Absinthii	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: decoctie, o linguriță de amestec la o ceașcă cu apă; se bea înaintea fiecărei mese câte o ceașcă cu ceai.

Rp.

Baccae Juniperi	5 g
Herba Absinthii	5 g
Flores Chamomillae	10 g
Folium Menthae	10 g
M.f. species	

D.S. intern: infuzie, 1 linguriță de amestec la 1 pahar cu apă; se bea la masă un ceai.

• Ceaiurile medicinale „Plafar”

În 1949 cînd problema plantelor medicinale a devenit problemă de stat, Ministerul Sănătății a creat „Plafar”-ul actualmente „Trustul Plafar din Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare”. Chiar de la începutul înființării sale, acestei unități i-a revenit sarcina să se ocupe de valorificarea superioară a plantelor medicinale, o veritabilă sursă de bogății naturale indigene.

În paralel cu munca de identificare și în special de recoltare a plantelor medicinale spontane pe de o parte, de introducere în cultură și de aclimatizare a unor specii cu mare pondere sanitară și economică pe de altă parte, specialiștii acestei întreprinderi, farmaciști, ingineri agronomi, chimiști și biologi au luat lăudabila inițiativă de a îmbogăți arsenalul nostru terapeutic cu o serie de ceaiuri medicinale. În acest scop, pe baza unei temeinice documentații științifice, au elaborat o serie de formule de ceaiuri medicinale care în urma analizelor de laborator, experimentărilor clinice și în sfîrșit a examinării Comisiei Medicamentului și pentru Vigilență din Ministerul Sănătății au fost supuse unei trieri judicioase, iar cele mai bune aprobate să fie introduse în terapeutică.

Într-adevăr aceste ceaiuri, cunoscute pe scară largă sub denumirea de „Ceaiurile Plafar” condiționate și ambalate sugestiv în laboratoarele acestui trust s-au dovedit și se dovedesc tot mai mult de un real folos, de multe ori ca adjuvant în prevenirea și în combaterea unor maladii.

Din examinarea formulelor acestor ceaiuri, se constată că în compoziția lor intră produse vegetale obținute de la plantele medicinale incluse în această lucrare.

Bazîndu-ne pe toate aceste considerente și încurajați fiind de Editura medicală am considerat că n-ar fi lipsită de importanță prezentarea ceaiurilor Plafar aprobate de Ministerul Sănătății și care se găsesc în farmaciile noastre și în magazinele de desfacere specializate ale întreprinderilor Trustului Plafar.

Această prezentare o vom face după lucrarea: *Produse farmaceutice folosite în practica medicală*, elaborată de Ministerul Sănătății Direcția Farmaceutică și a Aparaturii Medicale.

• Ceai antiastmatic

Conține:

Folium Farfarae	3,50 p.
Folium Crataegi cum floribus	1,00 p.

Folium Salviae officinalis	0,50 p.
Flores Millefolii	1,00 p.
Herba Leonuri	1,50 p.
Herba Marrubii	1,00 p.
Herba Hyssopi	1,00 p.
Herba Serpylli	1,00 p.
Herba Menthae piperitae	0,50 p.

Acțiune terapeutică: ușor stimulent al sistemului nervos central și al respirației; produce o ușoară bronhodilație (datorită mucilagiilor din Folium Farfarae); fluidifică secrețiile bronșice și ușurează expectorația.

Indicații: ca adjuvant la tratamentul de bază al astmului.

Mod de administrare: infuzie 2%, 2—3 pahare/zi (a 250 ml fiecare).

Prezentare: cutii de carton a 70 g.

● Ceai antibronșitic nr. 2

Conține:

Turiones Pini	3,00 p.
Radix Primulae	1,00 p.
Folium Plantaginis	2,50 p.
Folium Farfarae	1,50 p.
Folium Urticae	1,00 p.
Herba Origani	0,50 p.
Radix Inulae	0,50 p.

Acțiune terapeutică: expectorant, antispastic și ușor antiseptic.

Indicații: bronșite cronice (ca modificator al secreției bronșice) și în bronșita acută (în faza de coacțiune).

Mod de administrare: infuzie 2%, 2—3 ceaiuri (a 250 ml fiecare/zi).

Prezentare: cutii de carton a 60 g.

● Ceai anticolitic

Conține:

Flores Millefolii	2,50 p.
Flores Chamomillae	2,00 p.
Folium Melissa	1,00 p.
Folium Menthae	0,50 p.
Herba Hyperici	2,50 p.
Herba Leonuri	1,00 p.
Capita Papaveris	0,50 p.
Fructus Foeniculi	0,50 p.

Acțiune terapeutică: antispasmodic și antiseptic intestinal.

Indicații: în colitele și enterocolitele acute și cronice însoțite sau nu de fermentație.

Mod de administrare: infuzie 5%; 2—3 ceaiuri călduțe pe zi, câte unul după mesele principale. În colitele de fermentație, ceaiurile se beau neîndulcite sau îndulcite cu zaharină.

Prezentare: Cutii de carton 60 g.

• Ceai antidiareic

Conține:

Herba Anserinae	0,50 p.
Herba Salicariae	1,00 p.
Herba Agrimoniae	1,00 p.
Herba Serpylli	1,00 p.
Herba Menthae piperitae	0,50 p.
Cortex Quercus	1,00 p.
Folium Juglandis	1,00 p.
Radix Gei urbani	4,00 p.

Acțiune terapeutică: antiseptică asupra florei intestinale.

Indicații: gastroenterite și colite cronice.

Modul de administrare: decoct 2%; 2—3 ceaiuri (a 250 ml fiecare/zi; îndulcite cu zaharină).

Prezentare: cutii de carton a 75 g.

• Ceai antireumatic

Conține:

Folium Betulae	2,00 p.
Folium Fraxini	2,00 p.
Baccae Juniperi	0,25 p.
Cortex Salicis	3,00 p.
Herba Equiseti	1,00 p.
Fructus Phaseoli sine seminibus	1,00 p.
Flores Sambuci	1,00 p.
Radix Liquiritiae	1,00 p.

Acțiune terapeutică: analgetic și sedativ; datorită salicinei, are proprietăți febrifuge și diaforetice; acțiunea antiinflamatorie este atribuită acidului gliceretic și hormonului de natură steroidică din Radix Liquiritiae.

Indicații: adjuvant în tratamentul de bază al reumatismului acut și cronic și în gută.

Mod de administrare: infuzie 2%, care se fierbe 1—2 minute și se lasă la macerat 10—15 minute; 3 cești a 250 ml ceai cald/zi.
Prezentare: cutii de carton a 75 g.

• **Ceai aromat**

Conține:

Fructus Cynosbati	6,00 p.
Folium Rubi idaei	2,00 p.
Folium Melissae	1,50 p.
Folium Fragariae	0,50 p.

Acțiune terapeutică: aromatizant

Indicații: pentru bolnavii care prezintă intoleranță la cafeină.

Mod de administrare: infuzie

Prezentare: cutii de carton a 90 g.

• **Ceai calmant**

Conține:

Radix Valerianae	1,50 p.
Strobili Lupuli	1,00 p.
Flores Tiliae cum bracteis	1,00 p.
Fructus Crataegi	1,00 p.
Herba Leonuri	1,50 p.

Acțiune terapeutică: antispasmodic și sedativ cardiovascular datorită principiilor active din Crataegus.

Indicații: sedativ al sistemului nervos.

Mod de administrare: infuzie 2%, câte 1 pahar (a 250 ml la nevoie).

Prezentare: cutii de carton a 50 g.

• **Ceai calmant împotriva tulburărilor cardiace**

Conține:

Herba Leonuri	4,50 p.
Folium Crataegi cum floribus	1,50 p.
Radix Valerianae	1,50 p.
Flores Tiliae cum bracteis	1,50 p.
Herba Menthae piperitae	0,50 p.

Acțiune terapeutică: sedativ cardiac.

Indicații: tulburări cardiace de origine nervoasă.

Mod de administrare: infuzie 2%, la nevoie seara și dimineața câte 1 pahar cu 250 ml ceai cald.

Prezentare: cutii de carton a 80 g.

• Ceai contra colicilor nr. 2

Conține:

Capita Papaveris	1,25 p.
Flores Chamomillae	2,50 p.
Flores Millefolii	1,50 p.
Folium Melissae	1,50 p.
Fructus Foeniculi	1,00 p.
Herba Menthae piperitae	1,50 p.
Herba Thymi	0,75 p.

Acțiune terapeutică: antispasmodic și sedativ; datorită uleiului din Herba Thymi, acționează și ca antiseptic intestinal.

Indicații: colici stomacale și intestinale, carminativ.

Mod de administrare: infuzie 2%, 2—3 ceaiuri a 250 ml/zi.

Prezentare: cutii de carton a 70 g.

• Ceai contra colicilor pentru copii

Conține:

Flores Chamomillae	3,00 p.
Folium Menthae	1,00 p.
Fructus Foeniculi	4,00 p.
Fructus Coriandri	2,00 p.

Acțiune terapeutică: antispasmodic și antiseptic intestinal.

Indicații: colici stomacale și intestinale la copii și sugari.

Mod de administrare: infuzie 1%, care se administrează ușor îndulcită, câte 50—100 ml, de 2—3 ori/zi, în funcție de vârsta copilului.

Prezentare: cutii de carton a 80 g.

• Ceai depurativ

Conține:

Herba Violae tricoloris	4,00 p.
Herba Taraxaci	1,00 p.
Flores Sambuci	1,00 p.
Herba Cichorii	2,00 p.

Acțiune terapeutică: diuretic — drenează bila și regularizează scaunul (datorită saponinelor și flavonozidelor).

Indicații: ca diuretic.

Mod de administrare: infuzie 2%, 2—3 ceaiuri a 250 ml/zi dintre care 1 ceai seara la culcare.

Prezentare: cutii de carton a 70 g.

• Ceai dietetic

Conține:

Folium Myrtilli	2,50 p.
Fructus Phaseoli sine seminibus	2,50 p.
Folium Mori	1,50 p.
Folium Juglandis	1,00 p.
Herba Menthae piperitae	0,50 p.
Herba Taraxaci	1,00 p.

Ațiune terapeutică: carminativ, ușor astringent și antidiuretic; datorită principiilor active pe care le conține are proprietatea de a calma tulburările digestive postprandiale.

Indicații: tratamentul tulburărilor digestive cronice.

Mod de administrare: infuzii 2%, 2—3 ceaiuri a 250 ml/zi, îndulcite cu zaharină.

Prezentare: Cutii de carton a 65 g.

• Ceai diuretic nr. 2

Conține:

Flores Cyani	0,50 p.
Folium Betulae	2,50 p.
Folium Vitis idaeae	1,00 p.
Herba Equiseti	1,50 p.
Radix Ononidis	1,00 p.
Rhizoma Graminis	1,50 p.
Semen Cynosbati	1,00 p.
Stigmata Maydis	1,00 p.

Ațiune terapeutică: diuretic, datorită uleiului volatil din Herba Equiseti; are proprietăți ușor dezinfectante ale căilor urinare.

Indicații: diuretic; adjuvant în tratamentul de bază al afecțiunilor renale, chirurgicale și secundare în leziunile cardiorenale.

Mod de administrare: infuzie 5 g la 250 ml apă, 2—3 ceaiuri calde/zi, fără zahăr.

Prezentare: Cutii de carton a 85 g.

• Ceai diuretic nr. 3

Conține:

Herba Trioni	3,00 p.
Stipites Cerasorum	3,00 p.
Stigmata Maydis	2,00 p.
Herba Equiseti	1,00 p.
Herba Millefolii	1,00 p.

Acțiune terapeutică: diuretic.

Indicații: adjuvant în tratamentul de bază al afecțiunilor renale și secundare în leziuni cardiorenale.

Mod de administrare: decoctie 5 minute urmată de o infuzie de 15 minute; 1 linguriță la 250 g apă, 2—3 ceaiuri calde/zi.

• Ceai gastric

Conține:

Flores Chamomillae	2,00 p.
Radix Valerianae	1,00 p.
Flores Millefolii	1,00 p.
Herba Menthae piperitae	1,00 p.
Herba Taraxaci	3,00 p.
Flores Calendulae	2,00 p.

Acțiune terapeutică: produce calmarea mucoasei gastrice și scăderea secrețiilor.

Indicații: adjuvant în tratamentul de bază al ulcerului gastric și duodenal.

Mod de administrare: infuzie 1%; tratamentul trebuie urmat 5—6 săptămâni, în care timp se ține regim dietetic indicat.

Prezentare: cutii de carton a 60 g.

• Ceai gastric nr. 2

Conține:

Flores Calendulae	4,00 p.
Herba Hyperici	0,50 p.
Herba Millefolii	1,00 p.
Herba Polygoni avicularis	2,00 p.
Herba Centauri	0,50 p.
Fructus Foeniculi	1,50 p.
Fructus Coriandri	0,50 p.

Acțiune terapeutică: antispasmodic și carminativ. Datorită principiilor active din Herba Hyperici are proprietăți astringente și antiinflamatorii.

Indicații: hiperaciditate și flatulență.

Mod de administrare: infuzie 2%, 3—4 ceaiuri a 250 ml/zi, după fiecare masă.

Prezentare: cutii de carton a 70 g.

• Ceai gastric calmant (ceai hiposecretor calmant)

Conține:

Flores	Acaciae	3,00 p.
Folium	cum floribus Dracocephali	1,50 p.
Herba	Equiseti	1,50 p.
Radix	Symphyti	2,00 p.
Radix	Valerianae	2,00 p.

Indicații terapeutice: este recomandat ca adjuvant în stările de hiperaciditate, în gastrite acute și cronice, în boală ulceroasă.

Mod de administrare: infuzarea unei linguri de ceai la 250 ml apă în clocot; se recomandă să se bea 2—3 ceaiuri călduțe pe zi la 1 oră după mesele principale.

Prezentare: în pungi de hîrtie pergaminată, introduse în pliante de carton colorate, în greutate netă de 60 de grame.

• Ceai gastric cicatrizant

Conține:

Flores	Chamomillae	1,50 p.
Flores	Calendulae	1,00 p.
Flores	Millefolii	1,00 p.
Herba	Hyperici	2,00 p.
Radix	Symphyti	2,50 p.
Herba	Potentillae	2,00 p.

Indicații terapeutice: Este recomandat ca adjuvant în tratamentul de bază al ulcerului gastric și duodenal, alături de repaus fizic, regim alimentar adecvat. Acest ceai a reunit un complex de plante cu activitate în perioadele floride ale bolii cît și în convalescențe, cu acțiuni care favorizează vindecarea leziunilor ulceroase, cu acțiune spasmolitică, antiinflamatorie, hemostatică, cicatrizantă, calmantă.

Mod de întrebuințare: Infuzarea unei linguri de ceai la 250 ml apă în clocot; se recomandă a se bea 2—3 ceaiuri pe zi călduțe în mici porțiuni, între mese.

Prezentare: În pungi de hîrtie pergaminată introduse în cutii de carton pliante, cu greutate netă de 60 grame.

• Ceai hepatic nr. 1

Conține:

Herba Chelidonii	1,50 p.
Flores Chamomillae	1,50 p.
Flores Calendulae	2,00 p.
Folium Menthae	2,00 p.
Herba Hyperici	1,00 p.
Folium Cynarae	2,10 p.

Indicații terapeutice: În bolile de ficat ca adjuvant în tratamentul medicamentos prescris de medic. Are acțiune coleretică, colagogă, antispastică, decongestionantă, bactericidă; prin aceasta contribuie la stimularea și îmbunătățirea funcțiilor hepatice. Este indicat în insuficiența biliară, colecistite subacute cronice, în ciroză hepatică.

Mod de întrebuințare: infuzie: o lingură de amestec la 250 ml apă în clocot: se recomandă să se bea 2—3 ceaiuri pe zi, primul folosindu-se pe stomacul gol.

Prezentare: În pungi de hirtie pergaminată, introduse în pliante de carton colorate, în greutate netă de 60 g.

• Ceai hepatic nr. 2

Conține:

Cortex Frangulae	1,50 p.
Flores Millefolii	1,00 p.
Folium Menthae	0,50 p.
Fructus Cynosbati	1,00 p.
Herba Agrimoniae	0,50 p.
Herba Chelidonii	1,50 p.
Herba Convolvuli	1,00 p.
Herba Hyperici	1,50 p.
Radix Taraxaci	1,00 p.
Stigmata Maydis	0,50 p.

Acțiune terapeutică: antispasmodic, antiinflamator și dezinfectant asupra căilor biliare.

Indicații: adjuvant în diskinezii biliare și hepatocolecistite cronice.

Mod de administrare: decoct 2%, 2—3 pahare a 250 ml cu 1/2 oră înaintea meselor principale.

Prezentare: cutii de carton a 80 g.

• Ceai laxativ antihemoroidal

Conține:

Flores Millefolii	4,00 p.
Cortex Frangulae	6,00 p.

Acțiune terapeutică: purgativ, datorită uleiului volatil (bogat în azulen) din Flores Millefolii; are și ușoară acțiune antiseptică asupra mucoasei rectale.

Indicații: constipații cronice și ca adjuvant în tratamentul hemoroizilor.

Mod de administrare: decoct 2%, 2—3 ceaiuri/zi a 250 ml.

Prezentare: cutii de carton a 90 g.

• Ceai laxativ nr. 2

Conține:

Cortex Frangulae	5,00 p.
Folium Melissa	1,00 p.
Herba Convolvuli	4,00 p.
Radix Liquiritiae	1,00 p.

Acțiune terapeutică: laxativ și purgativ, datorită uleiului volatil și derivaților cafeici din melisă, cât și flavonelor din Radix Liquiritiae; are și proprietăți antispasmodice.

Indicații: constipații cronice.

Mod de administrare: decoct 2%, seara la culcare, aproximativ 250 ml la nevoie, aceeași cantitate se ingerează dimineața.

Prezentare: cutii de carton a 80 g.

• Ceai pectoral nr. 2

Conține:

Flores Primulae	1,50 p.
Flores Malvae glabrae	1,00 p.
Flores Tiliae	1,50 p.
Folium Althaeae	3,00 p.
Herba Hyssopi	0,50 p.
Herba Thymi	1,00 p.
Herba Violae tricoloris	1,00 p.
Fructus Foeniculi	0,50 p.

Acțiune terapeutică: emolient și behic, mărește secrețiile bronșice, reducând inflamația căilor respiratorii.

Indicații: expectorant în afecțiunile traheobronșice acute.

Mod de administrare: infuzie 2%, 2—4 ceaiuri a 250 ml/zi.

Prezentare: cutii de carton a 60 g.

• Ceai pentru gargară

Conține:

Flores Chamomillae	3,00 p.
Folium Althaeae	2,00 p.
Capita Papaveris	2,00 p.
Folium Salviae	1,00 p.
Radix Gei urbani	0,50 p.
Herba Serpylli	0,50 p.

Acțiune terapeutică: antiinflamator și dezinfectant; datorită uleiurilor volatile și în special azulenului și timolului; datorită mucilagiilor, are proprietăți emoliente locale; datorită taninurilor, posedă proprietăți astringente.

Indicații: antiseptic bucofaringian în angine acute bacteriene sau virotice, abcese dentare.

Mod de administrare: la o jumătate de litru de apă în clocot se pun 3—4 linguri din amestec; se fierbe 2 minute se lasă la macerat 5 minute; se strecoară și se face gargară de câteva ori pe zi.

Prezentare: cutii de carton a 60 g.

• Ceai sedativ

Conține:

Radix Valerianae	1,50 p.
Strobili Lupuli	2,50 p.
Herba Origani	1,00 p.
Flores Tiliae cum bracteis	1,00 p.
Capita papaveris	0,50 p.
Herba Leonuri	1,25 p.

Acțiune terapeutică: sedativ, hipnotic și antispastic, acționând asupra întregului sistem nervos căruia îi scade excitabilitatea.

Indicații: sedativ nervos (mai ales în cazuri de insomnie).

Mod de administrare: infuzie, preparată 3 g la un volum de apă de 250 ml; se bea ceaiul cald, seara la culcare; în caz de insomnie rebelă, se va lua un ceai și după masă.

Prezentare: cutii de carton a 50 g.

• Ceai stimulent gastric

Conține:

Folium Cynarae	2,00 p.
Folium Menthae	1,50 p.
Fructus Coriandri	1,00 p.

Fructus Hipophaë	2,00 p.
Herba Centauri	2,00 p.
Herba Millefolii	1,50 p.

Acțiune terapeutică: Datorită principiilor active ce le conțin plantele medicinale din formula de mai sus, ceaiul respectiv are proprietăți aromatice, tonic-amare, stimulante asupra secrețiilor gastrice.

Indicații: Este recomandat în stimularea poftei de mâncare prin activarea secrețiilor gastrice și biliare, fiind indicat în gastrite cronice, anacide, convalescență, anorexii.

Mod de întrebuințare: Prin infuzarea unei linguri de amestec de ceai în 250 ml apă în clocot; se recomandă să fie luat cu 30 minute înaintea meselor principale.

Prezentare: În pungi de hîrtie pergamentată, introduse în pliante de carton, în greutate netă de 60 grame.

• Ceai sudorific

Conține:

Flores Sambuci	4,50 p.
Flores Chamomillae	1,50 p.
Herba Hyssopi	0,50 p.
Rhizoma Graminis	1,00 p.
Flores Tiliae cum bracteis	2,00 p.

Acțiune terapeutică: are proprietăți diaforetice prin acțiunea asupra glandelor sudoripare; datorită uleiurilor volatile, are proprietăți slab antiseptice și dezinfectante ale căilor respiratorii.

Indicații: diaforetic.

Mod de administrare: infuzie 2%, 2—3 ceaiuri fierbinți a 250 ml/zi, ultimul seara la culcare.

Prezentare: cutii de carton a 70 g.

• Ceai tonic aperitiv

Conține:

Herba Cardui Benedicti	2,00 p.
Radix Gentianae	2,00 p.
Herba Centaurii	2,00 p.
Herba Absinthii	2,00 p.
Rhizoma Calami	0,25 p.
Fructus Cynosbati	2,00 p.
Fructus Coriandri	0,50 p.

Acțiune terapeutică: datorită principiilor amare, creează reflexe, în urma cărora se produce senzația de foame.

Indicații: combaterea anorexiei.

Mod de administrare: 2—3 linguri de infuzie 2% ingerate cu o jumătate de oră înaintea meselor principale; se poate prepara și vin tonic prin macerare timp de 6 zile (30 g amestec/1 litru vin vechi); se beau câte 20 g cu o jumătate de oră înaintea meselor principale.

Prezentare: cutii de carton a 100 g.

• Pulbere laxativ-purgativă

Conține:

Fructus Foeniculi	0,50 p.
Cortex Frangulae	5,00 p.
Folium Fraxini	1,00 p.
Radix Liquiritiae	2,50 p.
Radix Cichorii	1,00 p.

Acțiune terapeutică: laxativ sau purgativ, în funcție de doză, datorită creșterii peristaltismului intestinal; datorită fructelor de fenicul și principiilor active din Radix Cichorii are proprietăți colagoge și diuretice.

Indicații: laxativ sau purgativ în tratamentul constipației cronice.

Mod de administrare: pulbere — o linguriță la un pahar cu apă, seara la culcare.

Prezentare: cutii de carton a 50 g.

• Species Pectoralis

Conține:

Radix Liquiritiae	15,00 p.
Flores Malvae	2,00 p.
Flores Verbasci	2,00 p.
Fructus Anisi	2,00 p.
Folium Althaeae	64,00 p.
Radix Althaeae	15,00 p.

Acțiune terapeutică: datorită mucilagiilor și saponinelor existente în flori, frunze și rădăcini, specia pectorală mărește secrețiile bronșice; are acțiune emolientă și reduce inflamația căilor respiratorii; uleiul volatil din Fructus Anisi acționează ca stimulent al centrilor respiratori.

Indicații: expectorant în bronșite acute și cronice.
Mod de administrare: decoct 6—10%.

• **Țigări antiastmatice**

Conțin:

Folium Stramonii	1,50 p.
Folium Belladonnae	0,50 p.
Folium Salviae	0,20 p.
Folium Parfarae	0,50 p.
Flores Meliloti	0,20 p.
Flores Lavandulae	0,20 p.
Kalium nitricum	0,10 p.

Acțiune terapeutică: datorită atropinei și scopolaminei din Folium Stramonii și Folium Belladonnae, țigările antiastmatice excită centrul respirator, măresc capacitatea și frecvența respirației și suprimă spasmul bronșic.

Indicații: se folosesc în timpul crizei de astm.

Mod de administrare: se fumează până la calmarea crizei.

Prezentare: cutii de carton conținând 25 țigări.

**Tabel rezumativ
al denumirii și folosirii plantelor noastre
medicinale spontane și de cultură**

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Intrebuințări
Afinul Vaccinium myrtillus	Frunzele și fructele Folium et Fructus Myrtilli	în combaterea diareei, dizenteriei și ca antiseptic urinar
Albăstrele Centaurea cyanus	Florile Flores Cyani	ca astringent și diuretic în bolile renale
Amăreala Polygala amara	Rădăcinile și uneori planta întreagă Radix et Herba Polygalae	expectorant în bronșite și astm
Anasonul Pimpinella anisum	Fructele Fructus Anisi vulgaris	carminativ, stomahic, digestiv și expectorant
Angelica Angelica archangelica	Rizomii și rădăcinile Rhizoma cum radicibus Angelicae	tonic în anorexii și dispepsii, și antispasmodic
Anghinarea Cynara scolymus	Frunzele Folium Cynarae	coleretic în toate formele de insuficiență hepatică și diuretic în afecțiuni cardio-renale și nefrite cronice
Arnica Arnica montana	Capitulele florale Flores Arnicae	gargară în laringite și răgușeală, ca pansament antiseptic și cicatrizant al rănilor
Brîndușa de toamnă Colchicum autumnale	Semințele Semen Colchici	antigutos, antitumoral

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Intrebuințări
Brusturele Arctium lappa	Rădăcinile Radix Bardanae	diuretic, coleretic și hipoglicemiant (ca adjuvant)
Călinul Viburnum opulus	Scoarța ramurilor și tulpinilor tinere Cortex Viburni	antidismenoreic, în iminență de avort și accidente nervoase ale sarcinei
Cătina Hippophaë rhamnoides	Fructele Fructus Hippophaë	tonifiant general
Cerențelul Geum urbanum	Rizoamele și rădăcinile. Rhizoma cum radicibus Gei	astrigent, antidiareic, hemostatic
Chimenul Carum carvi	Fructele Fructus Carvi	carminativ, stomahic și galactogog
Cicoarea Cichorium intybus	Rădăcinile Radix Cichorii	eueptic amar, coleretic și depurativ
Cimbrisorul de câmp Thymus serpyllum	Părțile aeriene Herba Serpylli	calmant în tusea convulsivă și astmatică, în enterocolite, stimulent în anorexia anemiciilor, antihelmintic extern: ca vulnerar și antiseptic
Cimbrul de cultură Thymus vulgaris	Părțile aeriene Herba Thymi	idem ca la cimbrisor
Cireșul Cerasus avium sin. Prunus avium	Coditele fructelor Stipites Cerasorum	diuretic în special în afecțiunile catarale ale tractului urinar
Ciușoacă cucului Primula officinalis Primula elatior	Rădăcinile și florile Radix et Flores Primulae	intern: expectorant și secretolitic în bronșite extern: ca pansament în contuzii
Ciumăfaia Datura stramonium	Frunzele Folium Stramonii	narcotic și antispasmodic în nevralgii, epilepsii și astm

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Intrebuințări
Coadă calului <i>Equisetum arvense</i>	Tulpinile sterile <i>Herba Equiseti</i>	diuretic și mineralizant în tuberculoza pulmonară
Coadă racului <i>Potentilla anserina</i>	Părțile aeriene <i>Herba Anserinae</i>	intern: antidiareic, stiptic și hemostatic în diverse hemoragii extern: spălături locale în leucoree
Coadă șoricelului <i>Achillea millefolium</i>	Florile și părțile aeriene <i>Flores et Herba Millefolii</i>	tonic-amar în aneroxii, anti-hemoroidal ext. hemostatic, în metroragii și hemoragii diferite
Coacăzul negru <i>Ribes nigrum</i>	Frunzele și fructele <i>Folium et Fructus Ribes nigri</i>	frunzele ca diuretic, iar fructele ca recomfortant în stări gripale și după boli infecțioase
Coriandrul <i>Coriandrum sativum</i>	Fructele <i>Fructus Coriandri</i>	carminativ și stimulent al secrețiilor gastro-intestinale, în anorexii și dischinezii digestive
Crețioare <i>Alchemilla vulgaris</i>	Părțile aeriene <i>Herba Alchemillae</i>	intern: antidiareic extern: în gargarisme (în stomatite) și cicatrizant al rănilor
Crețușca <i>Filipendula ulmaria</i> , sin. <i>Spiraea ulmaria</i>	Părțile aeriene <i>Herba Ulmariae</i>	adjuvant în tratamentul reumatismului articular acut; diuretic și diaforetic
Crușinul <i>Rhamnus frangula</i>	Scoarța ramurilor și tulpinilor tinere <i>Crotex Frangulae</i>	laxativ și purgativ mai ales în constipațiile cronice
Degețelul lînos <i>Digitalis lanata</i>	Frunzele <i>Folium Digitalis lanatae</i>	materie primă pt. obținut principii active cardiotonice
Degețelul roșu <i>Digitalis purpurea</i>	Frunzele <i>Folium Digitalis purpureae</i>	tonic cardiac în insuficiența cardiacă cronică

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Întrebuintări
Dracila Berberis vulgaris	Scoarța rădăcinilor și tulpinilor Cortex Berberidis	coleretic și colagog, materie primă pt. industria de medicamente
Dovleacul (Bostan) Cucurbita pepo	Semințele Semen Cucurbitae	vermifug
Dudul alb și negru Morus alba et M. nigra	Frunzele și fructele Folium et Fructus Mori	antidiareic, diuretic, adjuvant în tratamentul diabetului, laxativ ușor
Fasolea Phaseolus vulgaris	Păstăile fără semințe Fructus Phaseoli sine seminibus	adjuvant în tratamentul diabetului și ușor diuretic
Feciorica sau Săpunașul Herniaria glabra	Părțile aeriene Herba Herniariae	diuretic antilitiazic (în cistite și albuminurie)
Feniculul Foeniculum vulgare	Fructele Fructus Foeniculi	antispastic, carminativ, expectorant în bronșite, diuretic și galactagog
Fraga de pădure Fragaria vesca	Frunzele Folium Fragariae	diuretic, antidiareic și stimulent
Frasinul Fraxinus excelsior	Frunzele Folium Fraxini	În tratamentul reumatismului și gutei ca diuretic, diaforetic
Gălbenele Calendula officinalis	Florile Flores Calendulae	cicatrizant în ulcerul gastric și duodenal, calmant al durerilor menstruale
Ghințura galbenă Gentiana lutea, Ghințura pătată , Gentiana punctata Luminărica pămîntului Gentiana asclepiadea	Rădăcinile Radix Gentianae Radix Gentianae Radix Gentianae Radix Gentianae	Tonic amar, stomahic și febrifug Tonic amar, stomahic și febrifug Tonic amar, stomahic și febrifug Tonic amar, stomahic și febrifug Tonic amar, stomahic și febrifug

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Intrebuintări
Hameiul <i>Humulus lupulus</i>	Conurile (inflorescențele femele) Strobili Lupuli	eupeptic amar și calmant în eretismul genital
Hreanul <i>Cochlearia armoracia</i>	Rădăcinile Radix Armoraciae	antiscorbutic, antiseptic, revulsiv, și rubefiant
Harba mare (Oman) <i>Inula helenium</i>	Rizoamele și rădăcinile Rhizoma cum radicibus Inulae	expectorant și calmant al spasmelor bronșice, coleretic și antihelmintic
Ienupăr <i>Yuniperus communis</i>	Fructele Fructus (baccae) Juniperi	diuretic în litiaze biliare și renale, sudorific în stări reumatismale și antiseptic în infecția urinară
Linul <i>Linum usitatissimum</i>	Semințele și făina Sement et Farina Lini	intern: purgativ și emolient extern: în cataplasme ca emolient
Ipcăriea <i>Gypsophila peniculata</i>	Rădăcinile Radix Gypsophilae sin. Radix Saponariae albae	expectorant; în gargarisme în tratamentul faringitelor granulatoase
Isopul <i>Hyssopus officinalis</i>	Părțile aeriene Herba Hyssopi	expectorant în bronșitele cronice și astmatice, antihidrotic, ca cicatrizant al rănilor
Izma bună <i>Mentha piperita</i>	Frunzele Folium Menthae piperitae	În diaree, dispepsii, în greață, în spasme pilorice, în dischinezii biliare, în spasme gastro-intestinale, stimulent și tonic
Îneapănul <i>Pinus montana</i> ssp. <i>mughus</i>	Mugurii foliari Turiones (Gemmae) Pini	diuretic, antiseptic în pielite, cistite și uretrite; antiinflamator în inflamațiile căilor respiratorii însoțite de tuse și bronșite
Lăcrămioarele <i>Convallaria majalis</i>	Frunzele Folium Convallariae	tonic cardiac; se asociază cu diuretice

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Intrebuințări
Lemnul dulce <i>Glycyrrhiza glabra</i>	Rădăcina <i>Radix Liquiritiae</i>	laxativ, diuretic, expectorant antidismenoreic, edulcorant iar sucul ca antiulceros
Levănțica <i>Lavandula angustifolia</i>	Florile <i>Flores Lavandulae</i>	aromatizant, stimulent general și carminativ în tulburări digestive
Limba mielului <i>Borago officinalis</i>	Părțile aeriene <i>Herba Boraginis</i>	diuretic și sudorific în stări de răceală și bronșite extern: cicatrizant al rănilor
Luminărica <i>Verbascum phlomoides</i> <i>Verbascum thapsiforme</i>	Florile <i>Flores Verbasci</i>	emolient în inflamațiile acute și cronice ale bronhiilor, calmant al tusei și diaforetice
Măcieșul <i>Rosa canina</i>	Fructele <i>Fructus Cynosbati</i>	în avitaminoza C: tonic, diuretic și colagog
Macul de câmp <i>Papaver rhoeas</i>	Petalele (paparoane) <i>Flores Rhoeados</i>	pectoral cu ușoare proprietăți narcotice; behic, sudorific
Macul de grădină <i>Papaver somniferum</i>	Capsulele (Fructele) <i>Capita Papaveris immaturi</i>	numai extern și numai la aduți ca analgetic și calmant în spălături și gargarisme (cu recomandarea medicului)
Măghiranul <i>Majorana hortensis</i>	Părțile aeriene <i>Herba Majoranae</i>	stomahic, carminativ în dispepsiile stomacale și sedativ în stări nervoase mai ales în insomnii
Măselarița <i>Hyoscyamus niger</i>	Frunzele <i>Folium Hyoscyami</i>	sedativ în durerile legate de nevrite, în tratamentul nevrozelor și alienației mințale, calmant în tusea convulsivă și în astm
Mătăciunea <i>Dracocephalum moldavica</i>	Părțile aeriene <i>Herba Dracocephali</i>	carminativ, în indigestii, stomahic și coleretic

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Intrebuințări
Mătrăguna Atropa belladonna	Rădăcina și frunzele Radix et Folium Bella- donnae	ca antispastic în astm și bronșite astmatiforme, anti- spastic intestinal, antivomi- tiv. Se folosește numai cu avizul medicului
Merișorul Vaccinium vitis idaea	Frunzele Folium Vitis idaeae	diuretic și antiseptic în tra- tamentul bolilor căilor uri- nare; antidiareic și hemosta- tic
Mesteacănul Betula verrucosa== - B. Alba	Frunzele Folium Betulae	diuretic și diaforetic în tra- tamentul reumatismului
Mușețelul Matricaria chamo- milla	Capitulele florale Flores Chamomillae	intern: sedativ, carminativ, antispasmodic, analgezic, an- tiseptic și antiflogistic în cistitele purulente extern: sub formă de cata- plasmă și gargarisme, în der- matoze, stomatite și ca vul- nerar
Murul Rubus fruticosus	Frunzele Folium Rubi fruticosi	intern: astringent, antidiareic, hipoglicemiant; extern: sub formă de gargarisme în ul- cerațiile gâtului
Muștarul negru Brassica nigra sin. Sinapis nigra	Semințele Semen Sinapis nigrae	revulsiv — în cataplasme
Nalba Malva silvestris	Frunzele și florile Folium Malvae silves- tris	expectorant și emolient în bronșite și laringite
Nalba mare Althaea officinalis	Rădăcinile, frunzele și florile Radix, Folium et Flores Althaeae	calmant, emolient behic și pectoral, antidiareic
Nucul Juglans regia	Frunzele Folium Juglandis	Intern: astringent, antidiareic, hipoglicemiant extern: în gargarisme și spă- lături vaginale, în leucoree

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Intrebuințări
Obligena Acorus calamus	Rizomul Rhizoma Calami	eupeptic amar și stimulent gastric
Omagul sau aconitul Aconitum tauricum Aconitum callibotryon	Tuberii tineri Tubera Aconiti	analgezic (în nevralgiile trigemenului), calmant al tusei, în tusea convulsivă și în bronșite; numai cu avizul medicului
Osul iepurelui Ononis spinosa	Rădăcina Radix Ononidis	diuretic (adjuvant în afecțiunile renale)
Păducelul Crataegus monogyna Crataegus oxyacantha	Frunzele, florile și fructele Folium, flores et Fructus Crataegi	sedativ nervos și vascular în dereglările cardiovasculare; în angina pectorală: hipotensiv
Panseluța de câmp Viola arvensis	Părțile aeriene Herba Violae arvensis	depurativ și expectorant
Păpădia Taraxacum officinale	Rădăcina și părțile aeriene Radix et Herba Taraxaci	colagog, coleretic și diaforetic, în dispepsii, insuficiență hepatică și icter cataral
Pătlăgina Plantago lanceolata Plantago media Plantago major	Frunzele Folium Plantaginis	intern: emolient și expectorant în bronșite cronice extern: frunzele ca atare și suc proaspăt în tratamentul furunculozei și abceselor
Pelinul Artemisia absinthium	Părțile aeriene Herba Absinthii	stomahic amar în anorexiile convalescențelor și în dispepsiile cu constipații: vermifug. Nu se administrează femeilor gravide
Pinul Pinus silvestris	Mugurii foliari Turiones (Gemmae) Pini	diuretic și antiseptic în pielite, cistite și uretrite, antiinflamator în inflamațiile căilor respiratorii însoțite de tuse și bronșite

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Intrebuințări
Pirul Agropyron repens	Rizomul Rhizoma Graminis	diuretic, diaforetic și depurativ
Plămînașica Pulmonaria officinalis	Frunzele Folium Pulmonariae	expectorant, diuretic și reconstituant
Podbalul Tussilago farfara	Frunzele și florile Folium et Flores Farfarae	expectorant, emolient în astmul bronșic și în dischinezii biliare
Porumbarul Prunus spinosa	Florile și fructele Flores et Fructus Pruni spinosi	florile: sedativ și diuretic, fructele: antidiareic calmant în durerile de stomac și în dischinezii biliare
Porumbul Zea mays	Stilurile și stigmatele Stigmata Maydis	diuretic și calmant în cistite cronice și metrite
Răchitanul Lythrum salicaria	Părțile aeriene Herba Salicariae	antidiareic, antidiženteric, hemostatic și cicatrizant în ulcerul varicos
Reventul Rheum palmatum var. tanguticum Rheum officinale	Rizoamele și rădăcinile decorticate Rhizoma Rhei mundata	tonic amar, laxativ și purgativ
Roinița Melissa officinalis	Frunzele Folium Melissa	antispastic în spasme și colici intestinale, carminativ și stomahic în tulburări digestive și în colite cronice; colectoric în dischinezii biliare
Rostopasca Chelidonium majus	Părțile aeriene Herba Chelidonii	intern: antispastic, analgezic în litiaze și spasme ale tractului gastrointestinal, colagog; extern: suc proaspăt în tratamentul negilor
Ruscuța de primăvară Adonis vernalis	Părțile aeriene Herba Adonidis	cardiotonic în tahicardii și extrasistole de natură nervoasă, se administrează numai cu avizul medicului

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Intrebuințări
Salcia Salix alba, S. capraea, S. fragilis	Scoarța ramurilor Cortex Salicis	Sedativ, febrifug, astringent și antireumatic
Salvia sau Jalesul Salvia officinalis	Frunzele Folium Salviae	intern: antiseptic, carminativ, diaforetic, antispasmodic, a- romatic (stomahic) extern: ca vulnerar
Săpunarița Saponaria officina- lis	Rădăcinile Radix Saponariae rubrae	intern: expectorant; extern: în gargarisme (în faringite gra- nuuloase) și intrarectal în tra- tamentul oxiiureazei.
Scaiul vinăt Eryngium planum	Părțile aeriene Herba Eryngii plani	ca expectorant, iar la copii ca expectorant și calmant în tu- sea convulsivă
Schinelul Cnicus benedictus	Părțile aeriene Herba Cnici Herba Cardui benedicti	eueptic amar în anorexii și dispepsii de origini diferite
Socul Sambucus nigra	Florile Flores Sambuci	sudorific, diuretic și emolient, în gripă, răceală și bronșită; ușor laxativ
Sovirv Origanum vulgare	Părțile aeriene Herba Origani	antispasmodic în tusea con- vulsivă, în traheite și bron- șite; calmant în gastrite
Stejarul Quercus robur Quercus petraea	Scoarța ramurilor tinere și fructele decorticate și prăjite. Cortex Quercus Semen Quercus tostum	intern: astringent antidiareic și antidot în otrăviri cu alca- loizi și metale, antihemoroi- dal. extern: în gargarisme și spă- lături în metrite, leucoree, hemoragii și cicatrizant
Sulfina sau molotru galben Melilotus officinalis	Florile Flores Meliloti	diuretic, behic, antispasmodic și aromatic

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Intrebuințări
Sunătoarea sau pojarnița <i>Hypericum perforatum</i>	Părțile aeriene <i>Herba Hyperici</i>	astringent, antiseptic, colagog și coleretic în colecistopatii. extern: în gargarisme și cicatrizant în arsuri
Talpa gîștei <i>Leonurus cardiaca</i>	Părțile aeriene <i>Herba Leonuri</i>	sedativ în tulburările nevrotice cardiace și în tratamentul simptomatic al stărilor depresive nervoase
Tătăneasa <i>Symphytum officinale</i>	Rădăcini <i>Radix Symphyti</i> sin. <i>Radix Consolidae majoris</i>	intern: emolient, expectorant și cicatrizant în ulcerul gastric. extern: în tratamentul plăgilor și arsurilor
Teiul mare <i>Tilia platyphyllos</i> Teiul argintiu <i>Tilia argentea</i> Teiul roșu <i>Tilia cordata</i>	Florile fără și cu bractei <i>Flores Tiliae sine bracteis et Flores Tiliae cum bracteis</i>	expectorant și antispasmodic în bronșite; sedativ nervos în stări de tensiune psihică și în insomnii, sudorific
Traista ciobanului <i>Capsella bursa pastoris</i>	Părțile aeriene <i>Herba Bursae pastoris</i>	hemostatic în hemoragiile uterine
Trandafirul <i>Rosa centifolia</i> <i>Rosa damascena</i>	Petalele <i>Flores Rosae</i> <i>Petalae Rosae</i>	antiseptic, antimicotic, astringent
Trei frați pătași <i>Viola tricolor</i>	Părțile aeriene <i>Herba violae tricoloris</i> <i>Herba Jaceae</i> <i>Herba Trinitas</i>	depurativ și expectorant
Trifoștea <i>Menyanthes trifoliata</i>	Frunzele <i>Folium Trifolli fibrini</i> <i>Folium Menyanthidis</i>	tonic-amar în special în dispepsii de natură diferită
Troscotul <i>Polygonum aviculare</i>	Părțile aeriene <i>Herba Polygoni avicularis</i>	diuretic, hipotensiv și anti-diareic; mineralizant în tratamentul tuberculozei pulmonare

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Intrebuințări
Turița mare Agrimonia eupatoria	Părțile aeriene Herba Agrimoniae	astringent în afecțiunile stomacale cronice; eupeptic amar și colagog; în gargarisme ca astringent
Tintaura Centaurium umbellatum)	Părțile aeriene Herba Centaurii	sudorific și tonic amar în anorexii de diverse origini
Ungurașul Marrubium vulgare	Părțile aeriene Herba Marrubii	emolient, behic și colagog
Urzica Urtica dioica	Frunzele Folium Urticae	antidiareic, diuretic, depurativ, expectorant și calmant al tusei; hemostatic în hemoragiile ușoare
Urzica moartă Lamium album	Florile Flores Lamii albi	intern: expectorant; extern: antiseptic în leucoree, în metroragii
Usturoiul Allium salivum	Căței de usturoi Bulbus Allii	hipotensiv, antiseptic și vermifug
Valeriana sau Odoleanul Valeriana officinalis	Rizoamele și rădăcinile Rhizoma cum radicibus Valerianae	sedativ în diverse stări de excitație manifestate prin insomnii, nervozitate, în nevroze cardiace și antispasmodic
Viscul Viscum album	Ramurile tinere cu frunze Folium Visci cum stipites	hipotensiv diuretic și decolorant
Vișinul Cerasus vulgaris sin. Prunus cerasus	Coditele fructelor Stipites Cerasorum	diuretic în afecțiunile catarale ale tractului urinar
Volbura Convolvulus arvensis	Părțile aeriene Herba Convolvuli	purgativ și colagog
Zamoșita Hibiscus trionum	Părțile aeriene Herba Trionii	antispastic în bolile de stomac cu hiperaciditate

Termenii botanici

achenă, fruct uscat, cu o singură sămânță, care nu se deschide la maturitatea lui.

actinomorfi, flori cu simetrie radială (regulată).

altern, dispunerea izolată a frunzelor pe tulpină, câte una la un nod.

ament (mîișor), inflorescență alcătuită din flori unisexuate foarte mici, dispuse

pe o axă comună, care atîrnă ca un ciucure.

androceu, totalitatea organelor bărbătești (stamine) dintr-o floare.

anteră, partea terminală a staminei formată în general din două teci sau loji

care conțin polen.

bacă (boabă), fruct cărnos, cu pielea subțire, ce nu se deschide la maturitate și

în al cărui miez se găsesc mai multe semințe.

bilabiat (labiat), caliciu sau corola (neregulată) posedînd două buze (labii) ca

urmare a sudurii inegal completă a sepalilor sau petalelor, în general buza

superioară este formată din două piese, iar cea inferioară din trei.

bis anual (bienal), planta care fructifică în al doilea an de vegetație cînd se

termină ciclul său vital.

bractee, frunze modificate de formă și culoare adesea specială, la subțioara

cărora iau naștere florile.

bulb, tulpina subterană învelită cu frunze cărnoase, pline cu materii de rezervă.

caduc, caliciu ale cărei sepal cad în momentul deschiderii bobocului floral.

caliciu, totalitatea sepalilor unei flori.

calicul, uneori caliciu este format din două cicluri de frunzișoare, în care caz

primul verticil alcătuit din frunze mai mici, poartă denumirea de calicul.

campanulată, corolă gamopetală în formă de clopot.

capitul, inflorescență racemoasă, al cărei ax principal se dilată spre vîrf pentru

a purta flori mici sesile, înconjurată la bază de bractee ce alcătuiesc involu-

lucrul.

capsulă, fruct uscat dehiscent care conține numeroase semințe.

carena, partea anterioară a corolei papilionaceelor, formată din două petale

dispuse ca și carena unei nave.

cariopsă, fruct uscat indehiscent al cărui pericarp aderă strîns de tegument.

carpelă, frunză modificată ce poartă ovulele.

cimă, inflorescență definită în care ramurile laterale depășesc vîrfurile ramurilor

precedente.

ciorchin (racem), inflorescență care poartă pe axul principal ramuri florifere situate la subțioara unor bractee și care sînt cu atît mai scurte cu cît sînt mai aproape de vîrf.
cordat (cordiform), în formă de inimă.
coriaceu, definește frunzele dure ca pielea.
corimb, racem la care pedunculii florilor, deși pleacă din puncte diferite de pe axul inflorescenței, ajung la același nivel, găsindu-se aproape în același plan.
corolă, totalitatea petalelor care alcătuiesc al doilea înveliș al florilor cu rol de protecție a organelor sexuale.
crenat, se zice de un limb foliar a cărui margine este prevăzută cu dinți largi și obtuși.
decurente, frunze al căror limb se prelungește pe o anumită porțiune, sub forma unei aripi foliacee, pe tulpină și pe ramuri.
dehiscentă, în sens limitat numai la fructe, prin această denumire se înțelege procesul prin care acest organ ajuns la maturitate se deschide pentru a pune în libertate semințele.
dialipetală, corolă formată din multe petale, libere între ele.
dialisepal, calciu cu sepalele libere.
dicotomie, mod de ramificație a tulpinilor și inflorescențelor în două ramuri identice și al căror vîrf se poate împărți la rîndul lui în alte două ramuri egale.
didinam, androceul unei flori format din 4 stamine libere, dintre care două au filamentele mai lungi (caracteristic fam. labiate).
dioic, plante unisexuate, unii indivizi purtînd florile bărbătești, iar alții pe cele femeiești.
diplostemon, flori avînd stamine în număr dublu față de acela al petalelor, staminele fiind dispuse pe două verticile, cel extern fiind opus sepalelor.
drupă, fruct cărnos indehiscent, aproape întotdeauna cu o singură sămînță și endocarpul întărit.
emarginată, frunza cu vîrf scobit.
erectă, în sens limitat la tulpină, care stă ridicată sau crește drept.
erbaceu, prezentînd caracteristicile ierbii.
fistulos, în general un organ și în special tulpină cilindrică și goală la interior.
filiform, fin și alungit ca un fir.
foliculă, fruct uscat dehiscent, format dintr-o singură carpelă cu numeroase semințe și care la maturitate se deschide printr-o singură crăpătură.
foliolă, diviziune (componentă) a unei frunze compuse.
gamopetală, corolă cu petalele mai mult sau mai puțin unite între ele.
gamosepală, calciu cu sepalele mai mult sau mai puțin unite între ele.
gastemon, androceu cu staminele unite între ele.
gineceu = pistil, totalitatea carpelelor, sudate, sau nu, ale unei flori care produce semințe.
glabru, fără peri.
glauc, de culoare verde-alburie sau verde-albăstrui, sau verde ca marea.
hastată, frunza în formă de sulită.
haustor, formațiuni de celule alungite prin care plantele parazite își procură și absorb seva din planta gazdă.
hermafrodită, floare care conține stamine și pistil.
imparipenată, frunză compusă, în formă de pană, care se termină cu o foliolă.
inflorescență, totalitatea florilor grupate pe același ax principal.
involucru, totalitatea bracteelor dispuse în verticil la baza unei umbele sau a unui capitul.
izostemon, androceu cu stamine egale și în număr egal cu al petalelor.
labium, buză.

lacinie, diviziune îngustă a unei frunze sau petale.
 lanceolată, frunză în formă de lance.
 liguliformă, floare ce se înfilește de obicei la familia compozeeleor, cu corola la început tubuloasă apoi se continuă cu o limbă dințată la vîrf.
 limb sau lamină, partea lată și verde a unei frunze.
 lob, diviziune profundă și în general rotundă a unui organ foliaceu sau floral.
 lobată, frunză a cărei margine prezintă incizii mari și adînci.
 mericarp, una din cele două achene ce alcătuiesc fructul umbeliferelor.
 mer, de la grecescul meros care înseamnă parte; ex, corola pentameră, adică formată din 5 părți (petale).
 monoic, prezentînd flori unisexuate bărbătești și femele pe același individ.
 ob, prefix care exprimă inversarea unei forme sau poziții oarecare.
 obcordat, în formă de inimă cu vîrf în sus.
 obdiploslemon, floare în care există două verticile de stamine, verticilul extern fiind opus petalelor.
 oblong, mai lung decît lat și rotunjit la cele două capete (ex.: frunza oblongă).
 obovat, în formă de ou răsturnat.
 ovar, partea inferioară și în general umflată a pistilului, rezultată din unirea carpelor și conținînd ovulele.
 ovat, avînd forma unui ou.
 ovul, partea principală a carpelului plantelor cu flori, care după fecundație se transformă în sămînță.
 palmat, mod de așezare a lobilor unei frunze simple, a foliolelor unei frunze compuse sau a nervurilor, care pleacă de la un centru comun semănînd cu degetele răsfire ale unei palme.
 papilionată, corolă neregulată în formă de fluture, compusă din 5 petale neegale, una denumită stîndard, două denumite aripioare și alta carenă — formată din două petale mai mult sau mai puțin sudate.
 paripenată, frunza compusă penată, fără foliola terminală.
 partit, limb foliar divizat pînă la mai mult de jumătate.
 peduncul sau pedicel, axul care poartă o floare.
 penat, frunză compusă ale cărei foliole sînt dispuse de o parte și de alta a petiolului comun ca și bărbile unei pene.
 pentamer, cu cinci diviziuni.
 peren, care trăiește mai mulți ani.
 periant, totalitatea învelișurilor florale.
 perigon, învelișul floral alcătuit din frunzișoare egal colorate.
 pericarp, ansamblul țesuturilor care formează peretele unui fruct rezultînd din transformarea ovarului.
 petală, piesă a corolei, în general colorată.
 petiol, codița frunzei.
 pivotantă, rădăcină în formă de țărș.
 poligamă, plantă care poartă pe același individ atît flori unisexuate, cît și hermafrodite.
 racem, vezi ciorchină.
 receptacul, extremitatea superioară a axului floral, umflată, lătită, alungită sau scobită.
 reniformă, frunză sau alt organ în formă de rinichi.
 ritidom, scoarță care acoperă suprafața tulpinelor lemnoase în vîrstă și care se exfoliază.
 rizom, tulpină subterană, în general cilindrică, vivace și care dă naștere la rădăcini și tulpini aeriene.
 ruderal, care crește pe marginea drumurilor, prin dărîmături etc.
 rugos, aspru la pipăit.

sectat, frunză al cărui limb este profund divizat, pînă la nervura principală.
 sepală, piesa, în general verde, ce alcătuiește caliciul.
 sesil, frunza lipsită de pețiol sau floare fără peduncul.
 siliculă, capsula alcătuită din două carpele concrescute, despărțite între ele printr-un perete fals, ce poartă numeroase semințe.
 silicvă, este siliculă de cel puțin 4 ori mai lungă decît lată.
 solitară, inflorescență formată dintr-un peduncul ce poartă o singură floare; ea este terminală sau axilară, după cum floarea se află în vîrfurile tulpinii principale sau al unei ramuri.
 spic, racem cu flori sesile sau foarte scurt pedunculat, înghesuite pe axul principal.
 stamină, frunză modificată care poartă sacii cu grăunții de polen.
 staminodă, stamină ai cărei saci polinici au avortat.
 stigmat, partea liberă și terminală a ovarului.
 stil, prelungirea subțire și cilindrică a ovarului care se termină cu stigmatul florii.
 stipele, formațiuni apendiculare de la baza frunzelor, cu rol de protecție și chiar de asimilare.
 stolon, tulpina tiritoare care pleacă de la baza rădăcinilor sau a coletului și terminată cu un mugure ce dă naștere unei rozete de frunze.
 tetradinam, androceu format din 6 stamine, dintre care două sînt mai scurte.
 tetragonală, tulpina prevăzută cu 4 muchii.
 tetramer, cu 4 diviziuni.
 tetranuculă, fruct format din 4 nucule.
 tomentos, acoperit cu peri lungi, albi și moi.
 tubercul, tulpina subterană care conține diverse substanțe de rezervă.
 umbelă, inflorescență caracterizată prin faptul că pedunculii floralii, pleacă din același loc și se ridică la aceeași înălțime.
 vagină sau teacă, parte bazală a unei frunze cu ajutorul căreia se fixează de tulpină sau ramură.
 verticil, grupă de frunze vegetative sau reproducătoare dispuse în jurul unui ax și înserate la aceeași înălțime.
 vivace, plantă care în primele perioade de vegetație produce o rozetă de frunze, apoi tulpini florifere.
 zigomorfe (despre flori), care au un singur plan de simetrie.
 +, plantă otrăvitoare.

Termeni medicali

- abces**, colectare de puroi ce apare în urma dezintegrării ţesuturilor sub acţiunea microbilor.
- alienaţie mintală**, boală mintală.
- analeptic**, substanţă sau medicament capabil să stimuleze şi să redea forţele unui bolnav
- analgescic**, medicament care suprimă durerea.
- anemie**, stare patologică caracterizată prin insuficienţa calităţii sau cantităţii de globule roşii din sânge.
- anti-**, (de la cuvântul grecesc: **anti**=**contra**) prefix care indică folosirea unui medicament contra unei maladii.
- antiastmatic**, medicament care suprimă crizele de astm.
- antibiotic**, substanţe organice elaborate de unele microorganisme şi ciuperci inferioare capabile să distrugă sau să împiedice dezvoltarea microbilor
- antidiareic**, medicament care suprimă diarea.
- antidiabetic**, medicament folosit în tratamentul diabetului.
- antidot**, substanţă capabilă să neutralizeze acţiunea unei otrăvi pătrunsă în organism.
- antiflogistic** sau **antiinflamator**, substanţă folosită pentru combaterea inflamaţiei.
- antifungic** sau **antimicotic**, medicament activ contra ciupercilor şi levurilor parazite ale omului şi animalelor.
- antihelmintic**, medicament care provoacă eliminarea viermilor intestinali.
- antihemoroidal**, medicament contra hemoroizilor.
- antihistaminic**, substanţă care determină o acţiune contrară acţiunii histaminei neutralizând-o.
- anorexie**, suprimarea poftelor de mâncare.
- antiseptic**, substanţă chimică capabilă să distrugă bacteriile din organisme şi din produsele animale şi vegetale.
- antilitiazic**, medicament care previne şi combate formarea calculilor (pietrelor) în interiorul unui organ, sau în canalele excretorii ale acestuia.
- antispastic**=**antispasmodic**, agenţi sau medicamente care diminuează sau suprimă durerea.
- antisudorific**, medicament folosit pentru a diminua sudoraţia exagerată datorită unei stări patologice.

apetit, dorință și plăcere de a mânca.
 aritmie, tulburări în ritmul bătailor inimii.
 arterio-scleroză, stare patologică caracterizată prin întărirea pereților arterelor, însoțită în majoritatea cazurilor de hipertensiune.
 arterită, inflamarea sau leziunea degenerativă a unei artere.
 artrită, inflamația uneia sau mai multor articulații manifestată prin umflarea regiunii articulare, dureri locale, greutate în mișcările articulației etc.
 astm, afecțiune a aparatului respirator caracterizată prin greutate în evacuarea aerului din plămâni și prin nevoia intensă de aer datorită spasmelor mușchilor bronhiolilor.
 astringent sau stiptic, medicament care produce o strângere a țesuturilor în majoritatea cazurilor, a capilarelor și a orificiilor: plantele își datorează proprietățile lor astringente, taninurilor.
 avitaminoză, boală cauzată exclusiv din insuficiența sau absența de vitamine.
 bactericid, substanță capabilă să omoare bacteriile.
 bacteriostatic, substanță care împiedică dezvoltarea bacteriilor.
 behic, medicament capabil să calmeze tusea.
 bronșită, inflamarea bronhiilor.
 catar, inflamația nepurulentă a mucoaselor însoțită de secreție abundentă.
 cardiotonic, medicament care stimulează inima prin tonificarea puterii de contracție a mușchiului cardiac restabilind ritmul normal al bătailor inimii.
 carminativ, medicament de origine vegetală care calmează durerile abdominale și expulzează gazele din intestin.
 cicatrizant, medicament care înlesnește vindecarea rănilor.
 cistită, inflamația vezicii urinare.
 colecinec, medicament care provoacă golirea veziculei biliare.
 colecistopatie, boală a veziculei biliare.
 colelitiază, starea veziculei biliare care conține calculi.
 coleretic, medicament care mărește și excită secrețiile biliare.
 colagog, agent care stimulează contractia veziculei biliare și evacuarea bilei în intestin.
 colică, durere abdominală (ex. apendiculară, intestinală, renală, hepatică).
 contuziune, lovitură produsă de un corp dur, contondent fără ruperea pielii sau oaselor.
 convalescență, perioada intermediară între sfârșitul unei boli și revenirea la starea de sănătate completă.
 declorurant, medicament care favorizează îndepărtarea clorurilor (de sodiu) din organism.
 depresiv, agent sau stare care provoacă slăbirea morală, intelectuală și fizică în timpul unei maladii.
 diaforetic, medicament care produce transpirație.
 diaforeză, transpirație abundentă.
 diaree, expulzare repetată, de mai multe ori pe zi (5-50) de materii fecale moi sau lichide.
 diabet (zaharat), boală caracterizată prin eliminarea abundentă de urină, creșterea concentrației glucozei în sânge (hiperglicemie) cu apariția ei în urină (glicozurie).
 depurativ, medicament care contribuie la expulzarea din organism a toxinelor și a produșilor rezultați din dezasimilare.
 dermatoză, boală a pielii.
 dischinezie biliară (distonie biliară), greutate în scurgerea bilei, însoțită de manifestări dureroase.
 dismenoree, menstruație cu dureri.
 dispepsie, dificultate în a digera alimentele.

diureză, creșterea secreției și excreției de urină.

dizenterie, boală infecțioasă sau parazitară caracterizată prin crize dureroase, scaune frecvente dureroase și cu sînge.

edem, acumulare de lichid seros în spațiile intercelulare ale unor organe (plămîni, creier, ficat) sau ale țesutului subcutanat.

emenagog, substanță sau produs care provoacă apariția fluxului menstrual întârziat sau suprimat.

emetic, medicament care produce vărsături.

emolient, substanță medicamentoasă care diminuează stările de inflamație ale mucoaselor și înmoale pielea.

enterită, inflamația intestinului.

enterocolită, inflamație a intestinului subțire și a celui gros.

eretism, stare de excitație a unui organ (eretism genital, cardiac).

eupeptic, medicament care ajută la stabilirea unei digestii normale.

expectorant, medicament care provoacă fluidificarea și eliminarea secrețiilor traheo-bronhice.

extra-sistolă, contracție anormală și prematură a inimii, întrerupînd momentan regularitatea ritmului cardiac.

faringită, inflamația faringelui.

febrifug, medicament care scade febra.

fungicid, substanțe chimice folosite în combaterea bolilor produse de ciuperci.

galactagog, medicament care stimulează secreția laptelui la femei în perioada de alăptare.

gastrită, inflamația mucoasei stomacului.

gastroenterită, inflamație simultană a mucoasei stomacului și aceea a intestinului.

gută (podagră), boală cronică caracterizată prin creșterea concentrației acidului uric în sînge și depozitarea lui în special la nivelul articulațiilor.

hemoroizi, dilatație varicoasă a venelor anusului.

hemoragie, scurgere de sînge datorită ruperii unuia sau mai multor vase sanguine.

hemostatic, medicament sau agent de altă natură, capabil să oprească hemoragia.

hepatic, tot ce are legătură cu ficatul.

hipoglicemiant, medicament care scade concentrația de glucoză din sînge.

hipertensiune, tensiune arterială mai mare decît cea normală.

hipotensiune, tensiune arterială mai mică decît cea normală.

icter sau gălbinare, boală caracterizată prin îngălbenirea pielii și a mucoaselor, din cauza impregnării lor cu pigmenți biliari.

laringită, inflamarea laringelui.

laxativ, medicament care provoacă o purgație ușoară, fără a irita mucoasa intestinală.

leucoree sau poala albă, scurgerea vaginală de lichid mucos, alb, datorită fie unei infecții, fie unei leziuni locale.

meteorism, balonarea abdomenului din cauza acumulării de gaze în stomac sau în intestin.

metrită, inflamație a uterului.

metroragie, hemoragie uterină ce se poate produce la femei în afara perioadelor menstruale.

midriază, dilatarea pupilelor.

miocard, mușchiul inimii.

miocardită, inflamarea miocardului.

narcotic, medicament sau substanță care provoacă somnolență prin amortirea sensibilității organismului.

nefrită, inflamarea rinichiului.

oxiuriază, boală determinată de prezența în intestin la om, în special la copii, a viermelui denumit oxiur.

paradontoză, maladie care provoacă degenerarea țesuturilor de susținere și de fixare a dinților.

parasimpatolitice, medicamente care determină paralizia nervilor parasimpatici (vagul).

parasimpatomimetice, medicamente care excită sistemul parasimpatic.

pectoral, medicament care produce fluidificarea secrețiilor bronșice.

pielită, inflamația bazinei renale.

pilor, orificiu care face comunicarea între stomac și intestin.

psihotrop, substanță medicamentoasă care acționează asupra psihicului.

purgativ, medicament, lipsit de toxicitate, care provoacă evacuarea conținutului intestinal.

revulsie, procedeul terapeutic care constă în a provoca o iritație locală superficială într-o regiune mai mult sau mai puțin îndepărtată de un organ bolnav, cu scopul de a înceta o stare congestivă sau inflamatoare.

revulsiv, remediu capabil să producă revulsie.

rubeifiant, medicament care înroșește pielea, determinând o acțiune revulsivă. **secreție**, produs al activității unor celule, de care au nevoie diferitele funcțiuni ale organismului.

sedativ, medicament care calmează durerile.

sialagog, substanță care provoacă secreția salivei.

somnifer, substanță care produce somnul.

spasm, contracție violentă și puternică a unui mușchi sau grup de mușchi.

spasmolitic, medicament care suprimă spasmele.

stimulante, medicamente care cresc funcțiile unui organ

stiptic = astringent.

stomahice, medicamente care ușurează activitatea stomacului.

stomatită, inflamația mucoasei bucale.

stază, oprirea sau încetinirea unui lichid organic care circulă (singe, umori etc.).

sudoare, secreție apoasă, cu compoziție asemănătoare cu a urinei, elaborată de glandele sudoripare și eliminată prin porii pielii.

sudorific, care produce sudoare.

tahicardie, bătaie accelerată a inimii (90—100 bătăi pe minut).

tenifug, medicament care provoacă distrugerea sau expulzarea teniei.

tonice-amare, remedii, aproape toate de origine vegetală, cu gust amar, care cresc secreția salivei, a sucurilor gastrice și intestinale producând o mărire a apetitului.

topice, agenți medicamentoși, de uz extern, folosiți pentru a modifica local pielea sau mucoasa cavităților care comunică cu mediul exterior (cataplasmele, unguentele, făina de muștar etc.).

vermifug = antihelmintic.

vomitiv, emetic.

vulnerar, remediu care vindecă rănilor.

Denumirile latine și românești ale produselor vegetale

Denumirea latină	Denumirea română	Pag.
Bulbus Allii	Căței de usturoi	123
Capita Papaveris	Capsule de mac	78
Cortex Berberidis	Scoarța de dracilă	60
" Quercus	" "	110
" Salicis	" " salcie	104
" Viburni	" " călin	43
Flores Acaciae	Flori de salcîm	105
" Althaeae	" nalbă mare	88
" Arnicae	" arnică	40
" Calendulae	" gălbenele	64
" Chamomillae	" mușetel	85
" Crataegi	" păducel	92
" Cyani	" albăstrele	36
" Farfarae	" podbal	98
" Lamii albi	" urzică moartă	123
" Lavandulae	" levănțică	74
" Malvae silvestris	" nalbă	88
" Millefolii	" coada șoricelului	111
" Primulae	" ciuboțica cucului	49
" Pruni spinosi	" porumbar	99
" Rhoeados	Petale de mac de cîmp (Paparoane)	78
" Rosae	Petale de trandafir	77
" Sambuci	Flori de soc	109
" Tiliae	" tei	115
" Verbasci	" luminărică	76
Folium Althaeae	Frunză de nalbă mare	88
" Belladonnae	" mărăgună	82
" Betulae	" mesteacăn	84
" Convallariae	" lăcrămioară	73
" Crataegi	" păducel	92
" Cynarae	" anghinare	39

Denumirea latină	Denumirea română	Pag.
Folium Digitalis lanatae	Frunză de degețel lînos	57
" " purpureae	" " roșu	58
" Farfarae	" pođbal	98
" Fragariae	" fragă de pădure	68
" Fraxini	" frasin	63
" Hyoscyami	" măselariță	80
" Juglandis	" nuc	89
" Malvae silvestris	" nalbă	88
" Melissae	" roiniță	102
" Menthae	" izma	72
" Menyanthidis	" trifoiște	118
" Mori	" dud	60
" Myrtilli	" afin	35
" Plantaginis	" pătlagină	94
" Pulmonariae	" plămînică	97
" Ribes nigri	" coacăz negru	51
" Rubi fruticosi	" mur	84
" Salviae	" jaleș (salvie)	106
" Stramonii	" ciumăfaie	50
" Taraxaci	" păpădie	93
" Urticae	" urzică	122
" Visci cum stipites	" visc	125
" Vitis idaeae	" merișor	83
Fructus Anisi vulgaris	Fruite de anason	38
" Carvi	" chimen	45
" Coriandri	" coriandru	54
" Crataegi	" păducel	92
" Cynosbati	" măcieș	76
" Foeniculi	" fenicul	62
" Hyppophaë	" cătină	43
" Juniperi	" ienupăr	69
" Mori	" dud (dude)	60
" Myrtilli	" afin	35
" Phaseoli sine seminibus	Păstăi de fasole fără semințe	61
" Pruni spinosi	Fruite de porumbar	99
" Ribes nigri	" coacăz negru	51
Gemmae Pini	Muguri de pin	96
Herba Absinthii	Iarbă de pelin	95
" Adonidis	" rușcuța de primăvară	103
" Agrimoniae	" turiță mare	119
" Alchemillae	" crețișoară	55
" Anserinae	" coada racului	53
" Boraginis	" limba mielului	75
" Bursae pastoris	" traista ciobanului	116
" Centaurii	" șintaură	120
" Chelidonii	" rostopască	102
" Cnici (Cardui benedicti)	" schinel	108
" Convolvuli	" volbură	126
" Dracocephali	" mătăciune	81
" Equiseti	" coada calului	52

Denumirea latină	Denumirea română	Pag.
Herba Eryngii plani	Iarbă de scai vinăt	107
" Herniariae	" feciorică (săpunaș)	61
" Hyperici	" sunătoare	112
" Hyssopi	" isop	71
" Leonuri	" talpa gîștii	113
" Marrubii	" unguraș	121
" Majoranae	" măghiran	79
" Millefolii	" coada șoricelului	53
" Origani	" șovîrv	109
" Polygalae amarae	" amăreală	37
" Polygoni avicularis	" troscot	119
" Salicariae	" rachitan	100
" Serpylli	" cimbrisor de cîmp	47
" Taraxaci	" păpădie	93
" Thymi vulgaris	" cimbru de cultură	48
" Trioni	" zămoșită	126
" Ulmariae	" crețușcă	56
" Viola arvensis	" panseluță de cîmp	117
" " tricoloris (Jaceae)	" trei frați pătați	117
Radix Althaeae	Rădăcină de naibă mare	88
" Armoraciae	" hrean	67
" Bardanae	" brusture	42
" Belladonnae	" mătrăgună	82
" Cychorii	" cicoare	46
" Gentianae	" ghîntură	65
" Gypsophilae	" ipcărige	107
" Inulae	" iarbă mare (oman)	68
" Liquiritiae	" lemn dulce	74
" Ononidis	" osul iepurelui	92
" Polygalae	" amăreală	37
" Primulae	" ciuboțica cucului	49
" Saponariae	" săpunariță	49
" Symphyti (Consolidae majoris)	" tătăneasă	114
" Taraxaci	" păpădie	93
Rhizoma cum radicibus Angelicae	Rizom și rădăcină de angelică	39
" " " Gei	" și rădăcină de cerențel	44
" Calami	" de obligeană	90
" Graminis	" pir.	97
" cum radicibus Rhei	" revent	101
" " " Valerianae	" cu rădăcini de odolean sau valeriană	124
Semen Colchici	Sămînță de brîndușă de toamnă	41
" Cucurbitae	" de dovleac	59
" Lini	" de în	70
" Sinapis nigrae	" de muștar negru	86
Stigmata Maydis	Mătase de porumb	99
Stipites Cerasorum	Cozi de cireșe	48
Strobuli Lupuli	Conuri de hamei	66
Tubera Aconiti	Tubere de omag (aconit)	91
Turiones Pini	Muguri de pin	96
" " montanae	" de jneapăn	96

Denumirile latine ale plantelor medicinale

	<u>pag.</u>		<u>pag.</u>
Achillea millefolium	53	Crataegus monogyna	92
Aconitum callibotryon	90	Crataegus oxyacantha	92
Aconitum tauricum	90	Curcubita pepo	59
Acorus calamus	90	Cynara scolymus	39
Adonis vernalis	103	Datura stramonium	50
Agropyron repens	96	Digitalis lanata	57
Agrimonia eupatoria	119	Digitalis purpurea	58
Alchemilla vulgaris	55	Dracocephalum moldavica	80
Allium sativum	123	Equisetum arvense	51
Althaea officinalis	88	Eryngium planum	107
Angelica archangelica	38	Filipendula ulmaria	55
Arctium lappa	42	Foeniculum vulgare	62
Arnica montana	40	Fragaria vesca	62
Artemisia absinthium	95	Fraxinus excelsior	63
Atropa belladonna	81	Gentiana asclepiadea	65
Berberis vulgaris	59	Gentiana lutea	65
Betula verrucosa	83	Gentiana punctata	65
Borago officinalis	75	Geum urbanum	44
Brassica nigra	86	Glycyrrhiza glabra	73
Capsella bursa pastoris	116	Gypsophila paniculata	70
Carum carvi	45	Herniaria glabra	61
Calendula officinalis	64	Hibiscus trionum	126
Centaurea cyanus	36	Hippophaë rhamnoides	43
Centaurium umbellatum	120	Humulus lupulus	66
Cerasus avium	48	Hypericum perforatum	111
Cerasus vulgaris	48	Hyoscyamus niger	80
Chelidonium majus	102	Hyssopus officinalis	71
Cichorium intybus	46	Inula helenium	68
Cnicus benedictus	108	Juglans regia	89
Cochlearia armoracia	67	Juniperus communis	69
Colchicum autumnale	41	Lamium album	122
Convallaria majalis	72	Lavandula angustifolia	74
Convolvulus arvensis	126	Leonurus cardiaca	112
Coriandrum sativum	54	Linum usitatissimum	69

	<u>pag.</u>
Lythrum salicaria	100
Majorana hortensis	79
Malva silvestris	87
Marrubium vulgare	121
Matricaria chamomilla	85
Melilotus officinalis	111
Melissa officinalis	101
Mentha piperita	71
Menyanthes trifoliata	118
Morus alba	60
Morus nigra	60
Ononis spinosa	91
Origanum vulgare	109
Papaver rhoeas	77
Papaver somniferum	78
Phaseolus vulgaris	61
Pimpinella anisum	38
Pinus montana ssp. mugbus	95
Pinus silvestris	95
Plantago lanceolata	94
Plantago major	94
Plantago media	94
Polygala amara	37
Polygonum aviculare	118
Potentilla anserina	52
Primula elatior	49
Primula officinalis	48
Prunus avium	48
Prunus cerasus	48
Prunus spinosa	98
Pulmonaria officinalis	97
Quercus petraea	110
Quercus robur	110
Rhamnus frangula	56
Rheum officinale	100

	<u>pag.</u>
Rheum palmatum var. tangu- ticum	100
Ribes nigrum	51
Robinia pseudacacia	105
Rosa canina	76
Rosa centifolia	77
Rosa damascena	77
Rubus fruticosus	84
Salix alba	104
Salix purpurea	104
Salix fragilis	104
Salvia officinalis	105
Sambucus nigra	108
Saponaria officinalis	106
Sinapis nigra	86
Spiraea ulmaria	55
Symphytum officinale	113
Taraxacum officinale	93
Thymus serpyllum	46
Thymus vulgaris	47
Tilia argentea	114
Tilia cordata	114
Tilia platyphyllos	114
Tussilago farfara	98
Urtica dioica	121
Vaccinium myrtillus	35
Vaccinium vitis idaea	82
Valeriana officinalis	124
Verbascum phlomoides	75
Verbascum thapsiforme	75
Viburnum opulus	42
Viola arvensis	117
Viola tricolor	117
Viscum album	125
Zea mays	99

Denumirile plantelor medicinale în limba maghiară

	<u>pag.</u>
Arnika	40
Articsóka	39
Benedekfű	108
Bolondító beléndek	80
Borsos menta	71
Citromszagú méhfű	101
Cseresnyefa	48
Diófa	89
Édes gyökér	73
Édes kömény	62
Erdel fenyő	95
Erdel mályva	87
Erdel szamóca	62
Ezüstlevelű hársfa	114
Fehér akác	105
Fehér arvacsalán	122
Fehér fagyöngy	125
Fehér eperfa	60
Fehér fűz	104
Fehér szappangyökér	70
Fehér üröm	95
Fekete áfonya	35
Fekete bodza	108
Fekete eperfa	60
Fekete mustár	86
Fekete nádálytő	112
Fekete ribizke	51
Fokhagyma	123
Felfutó komló	66
Galangonya	92
Gyapjas gyűszűvirág	57
Gyepű rózsa	76
Gyöngyvirág	72
Hamvas szeder	84

	<u>pag.</u>
Háromszinű árvácska	117
Házi len	69
Homoktővis	43
Izóp	71
Kakufű	46
Kányabangita	42
Katángkóró	46
Kék búzavirág	36
Kék iringó	106
Keleti ánizs	38
Kerti boragó	75
Kerti kakufű	47
Kerti koriánder	54
Kerti körömvirág	64
Kerti sárkányfű	80
Keserű pacsirtafű	37
Kislevelű hársfa	114
Kis porefű	61
Kocsányos tölgy	110
Kökény	98
Köménymag	45
Közönséges bab	61
Közönséges bojtorján	42
Közönséges boróka	69
Közönséges cickafarkfű	53
Közönséges nyír	83
Közönséges szappanvirág	106
Kutyabenge	56
Libapimpó	52
Lökörmű martilapu	98
Magas köris	63
Majoranna	79
Maszlagos nadragulya	81
Meggyfa	48

	pag.
Mezei macskagyökér	124
Mezei zsurló	51
Nadragulya	50
Nagy csalán	121
Nagylevelű hársfa	114
Ökörfarkkóró	75
Orbánkfű	111
Orrfacsaró tornia	67
Örvénygyökér	68
Orvosi angélica	38
Orvosi kálmos	90
Orvosi kankalin	49
Orvosi pemetefű	121
Orvosi somkóró	111
Orvosi szálya	105
Orvosi szekfű	85
Orvosi ziliz	88
Őszikikerics	41
Palástfű	55
Patakmenti gyömbérgyökér	44
Pásztortáska	116
Patika parlófű	119
Pettyegtetett tüdőőr	97
Piros gyűszűvirág	58
Porcsin keserűfű	118

	pag.
Pongyola pitypang	93
Rebarbara (Reum)	100
Réti füzény	100
Réti legyezőfű	55
Sisakvirág	90
Sóska	59
Sövenyszulak	126
Szagos levendula	74
Százforintos földpe	120
Szurokű	109
Szúrós gyöngyajak	112
Tárnics	65
Tavaszi hérics	103
Termesztett mák	78
Tarackbúza	96
Törpefenyő	95
Törökbúza	99
Tövises iglice	91
Üritök	59
Utifű	94
Varjúmák	126
Vetési pipacs	77
Vidrafű	118
Vörös áfonya	82
Vérehulló fecskefű	102

Denumirile plantelor medicinale în limba germană

	<u>pag.</u>
Adoniskraut (Frühlings-Teufel- seuge)	103
Annis	38
Aker-Schachtelham	51
Arnika	40
Artishocke	39
Baldrian	124
Benedikterkraut	108
Berg-Föhre	95
Birke	83
Bittere Kreuzblume	37
Blut-Weiderich	100
Bohne	61
Boretsch	75
Brombeere	84
Citronenmelisse	101
Dornige Hauchechel	91
Echter Ackermmening	119
Echter Alant	68
Echter Lavendel	74
Echter Lein	69
Echtes Johaniskraut	111
Echtes Mädesüss	55
Echte Kamille	85
Edler Salbei	105
Eisenhut	90
Engelwurz	38
Enzian	65
Esche	63
Faulbaum	56
Feuer Mohn	77
Feldkürbis	59
Flachblättrige Männertren	107
Frauenmantel	55

	<u>pag.</u>
Frühlings-Schlüsselblume	49
Gänselfingerkraut	52
Garten Tymian	47
Garten-Koriander	54
Garten-Mohn	78
Gebräuchlicher Eibisch	88
Gelber Steinklee	111
Gemeine Föhre	95
Gemeine Nelkenwurz	44
Gemeine Robinie	105
Gemeiner Andorn	121
Gemeiner Fenchel	62
Gemeiner Huflattich	98
Gemeiner Schneebalb	42
Gemeiner Stechapfel	50
Gemeiner Wacholder	69
Gemeines Hirtentäschel	116
Gemeines Schellkraut	102
Gemeines Seifenkraut	106
Gichtbeere	51
Grosse Brennessel	121
Grosse Klette	42
Grosse Wallwurz	112
Grosser Quendel	46
Heidelbeer	35
Herbstzeitlose	41
Hopfen	66
Hunds-Rose	76
Kahles Bruchkraut	61
Kalamus	90
Knoblauch	123
Königskerze	75
Kornblume	36
Kukuruz	99

	pag.
Löwenzahn	93
Löwenschwanz	112
Lungenkraut	97
Maiglöckchen	72
Meerrettig	67
Nussbaum	89
Pfefferminze	71
Preisselbeere	82
Purpurroter Fingerhut	58
Quecke	96
Rhabarber	100
Ringelblume	64
Rispiges Gypskraut	70
Sanddorn	43
Sauerdorn	59
Sauerkirsche	48
Schafgarbe	53
Schlehdorn	98
Schwarzer Holunder	108
Schwarzer Maulbeerbaum	60
Schwarzer Senf	86
Schwarzes Bilsenkraut	80
Silberlinde	114
Silber Weide	104
Sommerlinde	114
Stiefmütterchen	117

	pag.
Stiel-Eiche	110
Stunden-Ibisch	126
Sumpf-Bitterklee	118
Süssholz	73
Tausendgüldenkraut	120
Tollkirsche	81
Türkische Melisse	80
Vogelkirsche	48
Vogelknöterich	118
Vogelmistel	125
Wald-Erdbeere	62
Wegwarte	46
Wegerich	94
Weissdorn	92
Weisse Taubnessel	122
Weissen-Kümmel	45
Weisser Maulbeerbaum	60
Wermut	95
Wilde Käsepappel	87
Winterlinde	114
Wohlgemut	109
Wölliger Fingerhut	57
Wurstkraut	79
Ysop	71
Zaunwinde	126

Denumirile plantelor medicinale în limba rusă

	pag.
Ablepiha kruşinovidannia	43
Aconit	90
Adonic vesenii	103
Aduvancik lekarstvennii	93
Air	90
Akopnik lekartsvennii	112
Altei lekarstvennii	88
Amela belaia	125
Anis	38
Areh greţkii	89
Arnica gornaia	40
Barbaris abiknavennii	59
Bereza pavislaia	83
Besvremennik osenii	41
Belena ciornaia	80
Boiarisnik adnopensticinii	92
Brusnika	82
Buzina ciornaia	108
Cernica abiknavennaia	35
Cistatel balşoi	102
Derienik ivolistnii	100
Deviasii visokii	68
Diaghili lekarstvennii	38
Donnik lekarstvennii	111
Dub	110
Durman abiknavennii	50
Duşita abiknavennaia	109
Ejevika	84
Fasoli abiknavennaia	61
Fenheli abiknavennii	62
Fialka trehtvetnaia	117
Gareţ pticii	118
Ghibiscus troiciatii	126

	pag.
Gorciţa ciornaia	86
Goreciavka	65
Gravilat taradskoi	44
Grijnik gladchii	61
Hmeli abiknavennii	66
Hren derebenskii	67
Hvosci palevoi	51
Iaseni visokii	63
Iasnotka belaia	122
Issop lekarstvennii	71
Istod balşoi	37
Iva belaia	104
Kacim metelciatii	70
Kalendula lekarstvennaia	64
Kalina abiknavennaia	42
Koriandr pasevnoi	54
Koroviac	75
Krapiva dvudonnaia	121
Krasvka belladona	81
Kruscina olhavidnaia	56
Kukuruza	99
Labaznik viazolistnii	55
Landiş maiskii	72
Lavanda kalasovaia	74
Len abiknavennii	69
Lipa krupnolistnaia	114
Lipa pusistaia	114
Lipa sredţevidnaia	114
Lopuh balşoi	42
Lukaesnok	123
Maioran sadovii	79
Mak samaseika	77
Mak snatvornii	78

	pag.
Manjetka abiknavennaia . . .	55
Matii maciehabiknavennaia . . .	98
Medunița lekarstvennaia . . .	97
Melissa lekarstvennaia . . .	101
Miata perecinaia . . .	71
Milnianska lekarstvennaia . . .	106
Mojjevelnik abiknavennii . . .	69
Naperstianka krasnaia . . .	58
Naperstianka șerstistaia . . .	57
Ogurecinaia travalekarstvennaia . . .	75
Pastușia sumka abiknavennaia . . .	116
Pervoțet vesenii . . .	49
Pirei palzucii . . .	96
Podarojnik . . .	94
Polinii gorkaia . . .	95
Prasvivnik prenebrejennii . . .	87
Pustirnik piatilopastnnii . . .	112
Rapciatka gusinaia . . .	52
Repeinicek aptecinii . . .	119
Reveni . . .	100
Reveni tangutskii . . .	106
Robinia lojnoakația . . .	105
Romaška aptecinaia . . .	85
Roza sabacia . . .	76
Salfei lekarstvennii . . .	105
Salodka golaia . . .	73
Șandra abiknavennaia . . .	121

	pag.
Silva kaliuciaia . . .	98
Smaradina ciornaia . . .	51
Sinegolovnik ploskalistnii . . .	107
Sosna koha . . .	95
Sosna lesnaia . . .	95
Stalnik kaliucii . . .	91
Tikorii abiknavennii . . .	46
Timian abiknavennii . . .	47
Timian palzucii . . .	46
Tmin . . .	45
Ținara . . .	39
Tisiacielistnic abiknavennii . . .	53
Tikva abiknavennaia . . .	59
Tut belii . . .	60
Tut cionnii . . .	60
Vahta trehlistnaia . . .	118
Valeriana lekarstvennaia . . .	124
Vasilek sinii . . .	36
Vișnia abiknavennaia . . .	48
Vișnia pticia . . .	48
Viunok . . .	126
Volciet kudriavii . . .	108
Zalatotsiacinik malli . . .	120
Zemlianska lesnaia . . .	62
Zmeegalovnik maldavskii . . .	80
Zvereboi pradiriavlennii . . .	111

Bibliografie

1. AGOPIAN A. — Plante medicinale din flora spontană și substituirile lor, Ed. Recoop., București, 1975.
2. ALMAȘ D. — Decebal, Ed. Meridiane, București, 1972.
3. BENIGNI R., CAPRA C., CATTORINI P. E. — Plante medicinale: chimica, farmacologia e terapia, vol. I și II, Ed. Iverni, Milano, 1971.
4. BERGER E. — Handbuch der Drogenkunde, vol. I—IV, Ed. Mandrich, Viena, 1952.
5. BEILLE L. — Précis de Botanique pharmaceutique, vol. II și III, Ed. Maloine, Paris, 1935.
6. COICIU E., RACZ G. — Plante medicinale și aromatice, Ed. Academiei R.P.R., București, 1962.
7. CONSTANTINESCU C., AGOPIAN A. — Plante medicinale din flora spontană, ed. a III-a, Ed. Recoop., București, 1973.
8. CONSTANTINESCU C. — Plante medicinale în apărarea sănătății, ed. a IV-a, Ed. Recoop., București, 1973.
9. CONSTANTINESCU GR. D., BOJOR O. — Plantele medicinale în „Produse farmaceutice românești”, Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale, Direcția Generală Farmaceutică, București, 1964.
10. CONSTANTINESCU GR. D., BOJOR O. — Plante medicinale, Ed. medicală, București, 1969.
11. CONSTANTINESCU GR. D., CONSTANTINESCU C. — Formular fitoterapeutic; Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale, Direcția Generală Farmaceutică, București, 1958.
12. CRĂCIUN FL., BOJOR O., ALEXAN M. — Farmacia naturii, vol. I și II, Ed. Ceres, București, 1976, 1977.
13. CRĂCIUN FL., CONSTANTINESCU A. — Plante medicinale și aromatice cultivate, Ed. Centrocoop., București, 1969.
14. CUCU V. — Farmacognezie, Ed. I.M.F. Cluj, 1972.
15. DEBUIGNER G. — Dictionnaire des plantes qui guerissent, Ed. Larousse, Paris, 1972.
16. GATIN C. L. — Dictionnaire aide-mémoire de botanique, Ed. Lechevalier, Paris, 1924.
17. GOINA T., CONSTANTINESCU E., CIULEI I., RACZ G., GRIGORESCU EM., PETCU P. — Farmacognezie, Ed. didactică și pedagogică, București, 1967.

18. GRIGORESCU EM., STĂNESCU U. — Farmacognozie, vol. I, II, III, Ed. I.M.F. Iași, 1974—77.
19. IONESCU-STOIAN P., CIOCANELEA V., ADAM L., BANI I., RUB-SAIDAC A., GEORGESCU EL., SAVOPOL E. — Tehnică farmaceutică, Ed. didactică și pedagogică, București, 1974.
20. LAZA A., RACZ G. — Plante medicinale și aromatice, Ed. Ceres, 1973.
21. PANȚU Z. C. — Plantele cunoscute de poporul român, Ed. Casa Școalelor, București, 1906.
22. PARIS R. R., MOYSE H. — Matière médicale, vol. I și II, Ed. Masson, Paris, 1974, 1976.
23. POPESCU C., BRĂILEANU C. — Îndreptar farmaceutic, Ed. medicală, București, 1976.
24. PRODAN L. — Flora pentru determinarea și descrierea plantelor ce cresc în România, Ed. Cartea Românească, Cluj, 1939.
25. RACZ G., LAZA A., COICIU E. — Plante medicinale și aromatice, Ed. Ceres, 1970.
26. SIMIONESCU I. — Flora României, Ed. a II-a, Ed. Biblioteca pedagogică, București, 1947.
27. WEISS R. F. — Lehrbuch der Phytotherapie, ed. a III-a, Ed. Hippokrate, Stuttgart, 1974.
28. ZITTI R. — Curs de Botanică farmaceutică, partea a IV-a, București, 1945 (litografiat).
29. * * * — Dicționar enciclopedic român, vol. I—IV, Ed. politică, București, 1962—1966.
30. * * * — Farmacopeea română, ed. a IX-a, Ed. medicală, București, 1976.
31. * * * — Flora R.P.R.—R.S.R., vol. I—XII, Ed. Academiei, București, 1952—1972.
32. * * * — Larousse médical illustré, Ed. Larousse, Paris, 1971.

Completare: 60 fig. colorate din
parte în 23 foi veline

Redactor de carte: Dr. M. TUNDREA

Tehnoredactor: ELENA AFILIPOAIE

Bun de tipar: 18. VII. 1979.

Formatul: 16/61×86.

Hîrtie: Scris I. A. 61×86/41,97 gr.

Coli de tipar: 12,5+48 pagini planșe color
Tiraj: 100 000 ex.+90 ex. S.P.

Tiparul executat sub comanda nr. 46/1979,
la Întreprinderea Poligrafică „Crișana”,
Oradea, str. Moscovei nr. 5.
Republica Socialistă România

Fig. 1 — Afinul (*Vaccinium myrtillus*)

Fig. 2 — Albăstrele (*Centaurea cyanus*)

Fig. 3 — Amăreala (*Polygala amara*)

Fig. 4 — Angelica (*Angelica archangelica*)

Fig. 5 — Anghinarea (*Cynara scolymus*)

Fig. 6 — Arnica (*Arnica montana*)

Fig. 7 — Brîndușă de toamnă (*Colchicum autumnale*)

Fig. 8 — Cătina (*Hippophaë rhamnoides*)

Fig. 9 — Cerneșelul (*Geum urbanum*)

Fig. 10 — Cicoarea (*Cichorium intybus*)

Fig. 11 — Cimbrisorul de câmp (*Thymus serpyllum*)

Fig. 12 — Cimbrul de cultură (*Thymus vulgaris*)

Fig. 13 — Ciubotica cucului (*Primula
officinalis*)

Fig. 14 — Ciumăfaia sau Laurul (*Datura
stramonium*)

Fig. 15 — Coadă racului (*Potentilla anserina*)

Fig. 16 — Coadă șoricelului (*Achillea millefolium*)

Fig. 17 — Crușinul (*Rhamnus irangula*)

Fig. 18 — Degețelul roșu (*Digitalis purpurea*)

Fig. 19 — Gălbenelele (*Calendula officinalis*)

Fig. 20 — Ghințură galbenă (*Gentiana lutea*)

Fig. 21 — Iarbă mare (oman) (*Inula helenium*)

Fig. 22 — Ienupărul (*Juniperus communis*)

Fig. 23 — Ipăcârigea (*Gypsophila paniculata*)

Fig. 24 — Izma bună (*Mentha piperita*)

Fig. 25 -- Luminărica (*Verbascum* sp.)

Fig. 26 — Luminărica pămîntului
(*Gentiana asclepiadea*)

Fig. 27 — Măceșul (*Rosa canina*)

Fig. 28 — Macul de cimp (*Papaver rhoeas*)

Fig. 29 — Macul de grădină
(*Papaver somniferum*)

Fig. 30 — Măselarița (*Hyoscyamus niger*)

Fig. 31 — Mătrăguna (*Atropa belladonna*)

Fig. 32 — Merișorul (*Vaccinium vitis idaea*)

Fig. 33 — Mușetelul (*Matricaria chamomilla*)

Fig. 34. — Nalba (*Malva silvestris*)

Fig. 35. — Nalba mare (*Althaea officinalis*)

Fig. 36 — Omagul sau aconitul (*Aconitum* sp.)

Fig. 37 — Osul iepurelui (*Ononis spinosa*)

Fig. 38 — Păducelul (*Crataegus* sp.)

Fig. 39 — Păpădia (*Taraxacum officinale*)

Fig. 40 — Pätlagina (*Plantago* sp.)

Fig. 41 — Pelinul (*Artemisia absinthium*)

Fig. 42 — Plăminărica (*Pulmonaria officinalis*)

Fig. 43 — Podbalul (*Tussilago farfara*)

Fig. 44 — Porumbarul (*Prunus spinosa*)

Fig. 45 — Roinița (*Melissa officinalis*)

Fig. 46 — Rostopasca (*Chelidonium majus*)

Fig. 47 — Ruscuța de primăvară (*Adonis vernalis*)

Fig. 48 — Salvia sau Jaleşul (*Salvia officinalis*)

Fig. 49 — Săpunarița (*Saponaria officinalis*)

Fig. 50 — Schinelul (*Cnicus benedictus*)

Fig. 51 — Socul (*Sambucus nigra*)

Fig. 52 — Sovirvul (*Origanum vulgare*)

Fig. 53 — Sunătoarea sau pojarnița (*Hypericum perforatum*)

Fig. 54 — Talpa giștei (*Leonurus cardiaca*)

Fig. 55 — Tătăneasa (*Symphytum officinale*)

Fig. 56 — Teiul (*Tilia* sp.)

Fig. 57 — Trei frați pătași (*Viola tricolor*)

Fig. 58 — Turița mare (*Agrimonia eupatoria*)

Fig. 59 — Tintaura (*Centaurium umbellatum*)

Fig. 60 — Valeriana sau odoleanul (*Valeriana officinalis*)

Redactor de carte: Dr. MIHAIL ȚUNDREA
Tehnoredactor: ELENA AFILIPOAIE

Bun de tipar: 15.V.1979.
Formatul: 16/61×86
Hirtie: Scris I A 61×86/41,97
Coi de tipar: 12,50+48 pagini planșe color.
Tiraj: 100 000 exemplare+90 exemplare S.P-uri.

Tiparul executat sub com. nr. 46,
la Întreprinderea Poligrafică „Crișana“,
Oradea, str. Moscovei nr. 5.
Republica Socialistă România

Editura medicală

Lei 15